

วารสารวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

MUBAN CHOMBUENG RAJABHAT UNIVERSITY

RESEARCH JOURNAL

(HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม 2562 – ธันวาคม 2562
Vol.7 No.2 July 2019 – December 2019
ISSN 2651-1916

รูปแบบการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี	1
การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	12
ยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	30
การจัดการขยะครัวเรือนของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี	47
The Use of Communication Strategies by Thai Students Liaising with International Students	62
พฤติกรรมของลูกค้าในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านสื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	81
รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาจังหวัดราชบุรี	96
การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียง	112
การศึกษาค่าประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	127
การออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากสิ่งเหลือใช้ของเกลือทะเลกลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ศรี เพื่อสร้างความสามารถทางการแข่งขันเชิงพาณิชย์	144
การศึกษาค่าประกอบการพัฒนาแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาค เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) วิทยาลัยนาฏศิลป์	163
ผลของการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีปัญญาานิยมต่อสมรรถนะทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1	178

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

MUBAN CHOMBUENG RAJABHAT UNIVERSITY RESEARCH JOURNAL (HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม 2562 – ธันวาคม 2562 Vol.7 No.2 July 2019 – December 2019

ความเป็นมา: วารสารวิจัยเป็นช่องทางสำคัญช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนาจึงได้จัดทำวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงขึ้น โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2556 เริ่มออกวารสารฉบับแรก ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เมษายน 2556 - กันยายน 2556 และออกวารสารอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยที่อยู่ในรูปของบทความวิจัยในสาขาที่ระบุไว้ในขอบเขตของวารสาร
2. เพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานการวิจัยของอาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา บุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏและบุคลากรทั่วไป

ขอบเขตของวารสาร: เปิดรับบทความวิจัยครอบคลุมสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ การศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ พัฒนาชุมชน ภาษา วัฒนธรรม นิเทศศาสตร์ บริหารธุรกิจ การบัญชี การจัดการ การท่องเที่ยว และสาขาวิชาอื่น ๆ ตามการพิจารณาของกองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช

กองบรรณาธิการ:

รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงดี	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติรัตน์ แสงเลิศอู๋	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภรรัตน์ วิริยะการุณย์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา ตรีสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ดร.วรรณรัตน์ วัฒนานิมิตรกุล	มหาวิทยาลัยสยาม

กองการจัดการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชฎาพร โพธิ์สุวรรณ อาจารย์นภธีรา จวอรรถ
อาจารย์ทรงเกียรติ อิงคามระธร นางสาวสุพรรณิ แสงเทศ

เจ้าของ: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

กำหนดเผยแพร่: ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

สำนักงาน: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
46 หมู่ 3 ต.จอมบึง อ.จอมบึง จ.ราชบุรี 70150
โทรศัพท์ 0-3272-0536, 0-3272-0543 ต่อ 1080
Website : <http://www.irdmcru.mcruc.ac.th>
Online : <http://irdmcru.mcruc.ac.th/journal>

พิมพ์ที่: บริษัท เพชรเกษมพรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด
18/49 ถนนทรงพล ตำบลลำพญา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
โทร. (034) 259111, 253333, (สายด่วน) 081-8527555

วารสารวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านจอมบึง

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม 2562 - ธันวาคม 2562

Vol. 7 No. 2 July 2019 - December 2019

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 ของปี พ.ศ. 2562 ซึ่งเนื้อหายังคงความเข้มข้นด้วยสาระที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะในยุคที่มหาวิทยาลัยราชภัฏได้รับความคาดหวังให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก สร้างนวัตกรรมในระดับชุมชน และการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 บทความในวารสารฉบับนี้ทั้ง 12 บทความ จึงนำเสนอผลงานที่ตอบรับความคาดหวังดังกล่าว โดยมีบทความ จำนวน 6 เรื่อง นำเสนอผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาท้องถิ่นและชุมชน อาทิ เรื่องการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากสิ่งเหลือใช้ของเกลือทะเล กลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์เพื่อสร้างความสามารถทางการแข่งขันเชิงพาณิชย์ เรื่องรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาจังหวัดราชบุรี ที่มุ่งกระตุ้นเศรษฐกิจภาคบริการ เรื่องการพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่มุ่งขับเคลื่อนให้เกิดผลในระดับนโยบาย บทความวิจัยเหล่านี้เป็นองค์ความรู้ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทต่อการพัฒนาท้องถิ่นสามารถศึกษาเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้หรือต่อยอดศึกษาในแง่มุมอื่นให้ลึกซึ้งและหลากหลายมากขึ้นได้ สำหรับบทความที่เหลืออีก 6 บทความ เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาทั้งด้านกรรมกรสถานศึกษา การพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา โดยเกือบทั้งหมดเป็นการวิจัยที่มุ่งพัฒนาและสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษา อาทิ การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออก การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาแบบนาฏศิลป์ไทย เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ วารสารวิจัยฉบับนี้นอกจากจะเป็นแหล่งตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัยที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับแล้วยังมุ่งหวังเพื่อให้ผู้อ่านได้แนวทางและองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในการนำไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นและการพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษา จึงหวังว่าท่านที่สนใจในงานการพัฒนาหรือที่ปฏิบัติงานด้านนี้อยู่แล้วจะได้ข้อมูล ความรู้ใหม่ หรือได้แนวทาง เครื่องมือเพื่อนำไปปรับใช้ต่อไป

ท้ายนี้ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาอ่าน ตรวจสอบและเสนอแนะปรับปรุงบทความทุกบทความให้มีความสมบูรณ์และมีคุณค่ามากที่สุด ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ทำให้วารสารฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยและมีคุณภาพ

ด้วยความขอบคุณอย่างยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช)

บรรณาธิการวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สารบัญ

หน้า

รูปแบบการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารโดยการมีส่วนร่วมของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี The Model for Developing Community Enterprise Leaders on Nutrition through Participation of Local Administrative Organizations in Phetchaburi Province วิภาวณี เพื่อกบัวขาว สาโรช เพื่อกบัวขาว และพนิต ศรีประดิษฐ์ Wipavane Phuekbuakhoa Saroj Phuekbuakhoa and Panit Sripradit	1
การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 Development a Computer-Assisted Instruction on Information Technology Topic under the Occupations and Technology Learning Strand for Grade 2 Students ปฐมพงษ์ พฤษชาติ วีระพันธ์ พานิชย์ และพงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ Pathomphong Preuksachat Weerapun Panich and Pongprasert Hoksuan	12
ยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ Tourism Management Strategies for Royal Initiative Projects ดาราวรรณ ญาณะนันท์ วิภาวณี เพื่อกบัวขาว วีระชัย คอนจจอ และ นรินทร์ สังข์รักษา Darawan Yananan Wipavane Phueakbuakhao Veerachai Khonchoho and Narin Sungrusa	30
การจัดการขยะครัวเรือนของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี Household Waste Management of the Communities in Ratchaburi Municipality, Ratchaburi Province สุพัตรา จันทศิริโพธา วิภาวณี เพื่อกบัวขาว ไพบุลย์ แจ่มพงษ์ และฟารีดา ร่มพฤษ Suputtra Chansiriphota Wipavane Phueakbuakhao Paiboon Jeamponk and Farida Rompruk	47
The Use of Communication Strategies by Thai Students Liaising with International Students Nutthida Tachaiyaphum and Punyapa Saengsri	62

สารบัญ

หน้า

พฤติกรรมของลูกค้าในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านสื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ Customers' Behaviors in Buying Community Products through Electronic Commerce Media วรรณา โชคบรรดาลสุข และสุดาร์ตน์ เทียนน้อย Wanna Chokbandansuk and Sudarat Theinnoi	81
รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาจังหวัดราชบุรี The Model of Adventure -Tourism Development in Ratchaburi by Using Mountain Bikes สัจจา ไกรสรรัตน์ สุนิสา โพธิ์พรม และสุนีย์ หนูสง Sathcha Kairsonrat Sunisa Phophrom and Sunee Nusong	96
การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่าน ในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออก Development of a Management Model for Primary Schools in Becoming Excellence in Literacy in the Area under Eastern Region Office of Primary Education นรารักษ์ ประจวบพรเม สุเมธ งามกนก และสมพงษ์ ปั่นหูน Narakak Pradujprom Sumet Ngamkanok and Sompong Panhoon	112
การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพ สาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 The Study on the Factors of the Learning Management Model Enhancing Productive Learning Competence in Economics of Grade 9 Students ศิริินภา คุ่มจั่น สุวรรณา จุ้ยทอง พิทักษ์ นิลนพกุล และกันต์ฤทัย คลังพหล Sirinapa Khumjan Suwana Juithong Pithack Nilnopkoon and Kanreutai Klangphahol	127

สารบัญ

หน้า

การออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากสิ่งเหลือใช้ของเกลือทะเล กลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์เพื่อสร้างความสามารถทางการแข่งขันเชิงพาณิชย์ Design and Development of New products from Sea Salt Remains of Phetchsamutkhiri Group to Promote Competitive Commercial Competence <i>โสภาพร กล่ำสกุล และวิวิศน์ สุขแสงอร่าม</i> <i>Sopaporn Klamsakul and Wiwit Suksangaram</i>	144
การศึกษองค์ประกอบการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) วิทยาลัยนาฏศิลป์ A Study of the Developmental Components of Thai Performing Arts (Khon) Instructional Model by Integrating Anatomical Knowledge to Enhance the Learners' Competency for the College of Dramatic Arts <i>เอกสิทธิ์ โพธิ์ไทรย์ สุวรรณ จุ้ยทอง กันต์ฤทัย คลังพหล และศุภชัย จันทร์สุวรรณ</i> <i>Eakasit Phosai Suwana Chuithong Kanreutai Klangphahol</i> <i>and Supphachai Chansuwan</i>	163
ผลของการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีปัญญานิยมต่อสมรรถนะทางอารมณ์ ของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 The Effect of Cognitive-Based Theory Group Counseling towards the Emotional Competence of Freshmen Undergraduate Students <i>อัญชิสา สุขภิรมย์ ระพินทร์ ฉายวิมล และสุรินทร์ สุทธิธาทิพย์</i> <i>Anchisa Sukhapirom Rapin Chaiwimol and Surin Sutthitapip</i>	178

รูปแบบการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหาร
โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี
The Model for Developing Community Enterprise Leaders on Nutrition
through Participation of Local Administrative Organizations in Phetchaburi Province

วิภาณี เพือกบัวขาว¹ สาโรช เพือกบัวขาว² พนิต ศรีประดิษฐ์³

Wipavanee Phuekbuakhoa¹ Saroj Phuekbuakhoa² Panit Sripradit³

^{1,2}สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

^{1,2}Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchaburi Rajabhat University

³สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

³Information Technology and Innovation Education Program, Faculty of Education,
Surindra Rajabhat University

E-mail: kung_pbru@hotmail.com

Received: July 03, 2019

Revised: October 30, 2019

Accepted: November 5, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี และ 2) สร้างรูปแบบการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี การวิจัยเชิงปริมาณมีกลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับสำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 375 คน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับสำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 8 กลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า 1) ปัจจัยการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านทักษะ รองลงมาคือ ด้านแรงจูงใจ/เจตคติ ด้านความรู้ ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง และด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และ 2) รูปแบบการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ “2P2MIF Model”

ประกอบด้วย P = Production หมายถึง ด้านการผลิต P = Participation หมายถึง ด้านการมีส่วนร่วม M = Marketing หมายถึง ด้านการตลาด M = Management หมายถึง ด้านการบริหารจัดการ I = Information หมายถึง ด้านข้อมูลข่าวสาร และ F = Financial หมายถึง ด้านการเงิน

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา/ ผู้นำ/ วิสาหกิจชุมชน

Abstract

The research aimed to: 1) study the developing factors for community enterprise leaders on nutrition of the local administrative organizations in Phetchaburi province, and 2) create the model for developing the community enterprise leaders on the community nutrition, through the participation and cooperation of local administrative organizations in Phetchaburi Province. In quantitative research part, data collection was conducted with 375 samples across the community enterprises registered under Phetchaburi Provincial Agricultural Office. In the qualitative research part, in-depth interview was employed as the tool for the data collection with eight key informants in the community enterprises registered under Phetchaburi Provincial Agricultural Office. The research instrument was a structured interview. The qualitative data were analyzed by using content analysis and descriptive report, whereas the quantitative data were analyzed by computing percentage, mean, and standard deviation.

The research results were as follows: 1) the factors for developing the community enterprise leaders on the community nutrition of local administrative organizations in Phetchaburi Province were rated overall at a high level. When each aspect was considered, it was found that the aspect with the highest mean score was on Skills, followed by Motivation/Attitude, Knowledge, Self-Concept, and Personal Attributes (which came to the lowest mean score of 2), respectively; 2) after having been analyzed and synthesized, the model for developing the community enterprise leaders on the community nutrition, through the participation and cooperation of local administrative organizations in Phetchaburi Province was formed and entitled as “2P2MIF Model”, consisting of P = Production, P = Participation, M = Marketing, M = Management, I = Information, and F = Finance.

Keywords: Development models/ Leaders/ Community enterprises

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 (2548, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของคำว่า “วิสาหกิจชุมชน” หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนดคือ 1) เป็นกิจการที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน 2) เป็นกิจการที่ดำเนินการ หรือประสงค์จะดำเนินการร่วมกันในชุมชน โดยคณะบุคคลที่เป็นนิติบุคคล หรือไม่เป็นนิติบุคคล และประกอบด้วยสมาชิกที่อยู่ร่วมกันในชุมชน ไม่น้อยกว่า 7 คน โดยบุคคลดังกล่าวต้องไม่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน 3) เป็นกิจการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้ เพื่อการพึ่งพาตนเอง และเพื่อประโยชน์สุขของคนในชุมชน และ 4) เป็นกิจการที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ขณะเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนโยบายไปส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในชุมชนให้ประชาชนซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ได้มีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนขึ้น ภายใต้ชื่อกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มผู้ผลิต กลุ่มออมทรัพย์ชุมชน เป็นต้น ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเหล่านี้ต่างมีวัตถุประสงค์สำคัญในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผลิตสินค้าโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนออกจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับกลุ่ม

จังหวัดเพชรบุรีมีวิสาหกิจชุมชนที่ได้จดทะเบียนแล้ว จำนวน 232 วิสาหกิจชุมชน จำแนกวิสาหกิจชุมชนตามกลุ่มการผลิตสินค้า ได้ดังนี้ 1) การผลิตพืช จำนวน 39 วิสาหกิจชุมชน 2) การผลิตปศุสัตว์ จำนวน 25 วิสาหกิจชุมชน 3) การผลิตประมง จำนวน 4 วิสาหกิจชุมชน 4) การแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จำนวน 61 วิสาหกิจชุมชน 5) ผลิตภัณฑ์ผ้าทอและเสื้อผ้า จำนวน 11 วิสาหกิจชุมชน 6) เครื่องจักสาน จำนวน 7 วิสาหกิจชุมชน 7) ดอกไม้ประดิษฐ์ จำนวน 12 วิสาหกิจชุมชน 8) ของชำร่วย/ของที่ระลึก จำนวน 12 วิสาหกิจชุมชน 9) ผลิตภัณฑ์สมุนไพร จำนวน 11 วิสาหกิจชุมชน 10) เครื่องดื่ม จำนวน 17 วิสาหกิจชุมชน 11) เครื่องประดับ/อัญมณี จำนวน 1 วิสาหกิจชุมชน 12) เครื่องไม้/เฟอร์นิเจอร์ จำนวน 5 วิสาหกิจชุมชน 13) การผลิตปัจจัยการผลิต จำนวน 46 วิสาหกิจชุมชน 14) เครื่องปั้น จำนวน 1 วิสาหกิจชุมชน 15) การผลิตสินค้าอื่น ๆ จำนวน 32 วิสาหกิจชุมชน และจำแนกวิสาหกิจชุมชนตามกลุ่มการให้บริการ ได้ดังนี้ 1) ร้านค้าชุมชน จำนวน 2 วิสาหกิจชุมชน 2) ออมทรัพย์ชุมชน จำนวน 10 วิสาหกิจชุมชน 3) สุขภาพ จำนวน 2 วิสาหกิจชุมชน 4) บริการอื่น ๆ จำนวน 3 วิสาหกิจชุมชน (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเพชรบุรี. 2558, หน้า 19) จากรายงานพบว่า มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรีบางกลุ่มยังคงขาดความรู้ความเข้าใจใน

การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนทั้งในด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการผลิตและการตลาด และยังขาดรูปแบบการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี ดังนั้นจึงมีความจำเป็นเร่งด่วนเป็นอย่างมากต้องดำเนินการจัดทำเป็นรูปแบบการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหาร โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้หน่วยงานหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรีนำไปเป็นแนวทางพัฒนากระบวนการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเกิดนวัตกรรมในการผลิตที่ได้จากทรัพยากรในท้องถิ่น ตลอดจนการจัดตั้งกลุ่มให้ได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนเพื่อก่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและประเทศชาติให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี
2. สร้างรูปแบบการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ คือ ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 475,160 คน (สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี. 2559)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเพชรบุรีหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 375 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 8 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มทองม้วนน้ำตาลโตนด อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเห็ดเงินล้านบ้านสามเรือน อำเภอหนองหญ้าปล้อง 3) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มวรรณขุ่นทอด อำเภอชะอำ 4) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านข้าวเกรียบใบหม่อน อำเภอชะอำ 5) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง ตำบลช่องสะแก อำเภอเมือง 6) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มยี่โตนดบ้านลาด 7) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มไข่เค็มเสริมไอโอดีน อำเภอเขาย้อย และ 8) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรตำบลหนองปลาไหล อำเภอเขาย้อย

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

2.2 ตัวแปรตาม คือ รูปแบบการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี มีรายละเอียด ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือของการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม ลักษณะของเครื่องมือแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ตอนที่ 2 ปัจจัยการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี และตอนที่ 3 แนวทางการสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ส่วนเครื่องมือของการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ทำการเก็บแบบสอบถามกับประชาชนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับสำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรีและเป็นกลุ่มที่ขึ้นทะเบียนระบบข้อมูลผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเพชรบุรี

2. การวิจัยเชิงคุณภาพทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 8 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มทองม้วนน้ำตาลโตนด อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเห็ดเงินล้านบ้านสามเรือน อำเภอหนองหญ้าปล้อง 3) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มวรรณชนุนทอด อำเภอชะอำ 4) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านข้าวเกรียบใบหม่อน อำเภอชะอำ 5) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง ตำบลช่องสะแก อำเภอเมือง 6) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มยี่โตนดบ้านลาด 7) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มไข่เค็มเสริมไอโอดีน อำเภอเขาย้อย และ 8) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรตำบลหนองปลาไหล อำเภอเขาย้อย ซึ่งเป็นกลุ่มที่สามารถให้ข้อมูลรายละเอียดที่จะศึกษาได้มากที่สุดโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างในประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนและแนวทางการสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหาร ซึ่งเก็บข้อมูลในระหว่างวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2561 จนถึงวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2562

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพ เลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และ หาค่าความเชื่อมั่นที่ 0.95 ซึ่งถือว่ายอมรับได้ (สรายุทธ์ กันหลง. 2555) การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ท (ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2557, หน้า 75) แบ่งค่าเฉลี่ยของระดับ ความสำคัญ ดังนี้

- 4.50-5.00 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.50-4.49 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 2.50-3.49 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.50-2.49 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1.00-1.49 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยการสังเคราะห์เป็นบทสรุปในประเด็น ต่าง ๆ ตามตัวแปรที่ได้กำหนดไว้ในกรอบงานวิจัย การตรวจสอบความเชื่อถือของข้อมูลใช้วิธีการ ตรวจสอบจากหลายแหล่ง ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และแหล่งข้อมูล หุติยภูมิ คือ เอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัจจัยการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

ปัจจัยการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหาร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านความรู้	4.14	0.33	มาก	3
2. ด้านทักษะ	4.30	0.30	มาก	1
3. ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล	3.77	0.55	มาก	5
4. ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง	3.88	0.29	มาก	4
5. ด้านแรงจูงใจ/เจตคติ	4.26	0.29	มาก	2
รวม	4.07	0.35	มาก	

จากตารางที่ 1 ปัจจัยการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย = 4.07 (S.D.=0.35) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านทักษะ ($\bar{X}$ = 4.30, S.D.=0.30) รองลงมาคือ ด้านแรงจูงใจ/เจตคติ ($\bar{X}$ = 4.26, S.D.=0.30) ด้านความรู้ ($\bar{X}$ = 4.14, S.D.=0.33) ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ($\bar{X}$ = 3.88, S.D.=0.30) และด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 3.77, S.D.=0.55)

2. สร้างรูปแบบการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี

รูปแบบการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ “2P2MIF Model” ประกอบด้วย

1. P = Production หมายถึง ด้านการผลิต ควรมีการปรับปรุงวิธีการผลิตให้มีคุณภาพ มีการสร้างผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นให้หลากหลาย ออกแบบบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ให้น่าสนใจ
2. P = Participation หมายถึง ด้านการมีส่วนร่วม ควรสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้เห็นความสำคัญในการเข้ามาปฏิบัติงานทุกขั้นตอนในการทำงาน
3. M = Marketing หมายถึง ด้านการตลาด ควรเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้หลากหลาย มีช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางสื่อออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก เว็บไซต์ เป็นต้น
4. M = Management หมายถึง ด้านการบริหารจัดการ โดยการจัดกิจกรรม เชื่อมโยงเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ระหว่างกลุ่ม
5. I = Information หมายถึง ด้านข้อมูลข่าวสาร ควรมีการประชาสัมพันธ์ มีสินค้าตัวอย่างให้ทดลองชิม และมีการจัดจำหน่ายสินค้าในงานเทศกาลโอกาสพิเศษต่าง ๆ
6. F = Financial หมายถึง ด้านการเงิน ควรมีการส่งเสริมให้สมาชิกหรือตัวแทนสมาชิกในแต่ละกลุ่มอบรมเกี่ยวกับการทำบัญชีรับ - จ่าย มีการออกกฎระเบียบเรื่องการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารและมีการตรวจบัญชีจากภาครัฐอยู่เสมอ

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย=4.07 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านทักษะ รองลงมาคือ ด้านแรงจูงใจ/เจตคติ ด้านความรู้ ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง และด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. รูปแบบการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ “2P2MIF Model” ประกอบด้วย 1) P = Production หมายถึง ด้านการผลิต ควรมีการปรับปรุงวิธีการผลิตให้มีคุณภาพ มีการสร้างผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นให้หลากหลาย ออกแบบบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ให้น่าสนใจ 2) P = Participation หมายถึง ด้านการมีส่วนร่วม ควรสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้เห็นความสำคัญในการเข้ามาปฏิบัติงานทุกขั้นตอนในการทำงาน 3) M = Marketing หมายถึง ด้านการตลาด ควรเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้หลากหลาย มีช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางสื่อออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก เว็บไซต์ เป็นต้น 4) M = Management หมายถึง ด้านการบริหารจัดการ โดยการจัดกิจกรรมเชื่อมโยงเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ระหว่างกลุ่ม 5) I = Information หมายถึง ด้านข้อมูลข่าวสาร ควรมีการประชาสัมพันธ์มีสินค้าตัวอย่างให้ทดลองชิม และมีการจัดจำหน่ายสินค้าในงานเทศกาลโอกาสพิเศษต่าง ๆ และ 6) F = Financial หมายถึง ด้านการเงิน ควรมีการส่งเสริมให้สมาชิกหรือตัวแทนสมาชิกในแต่ละกลุ่มอบรมเกี่ยวกับการทำบัญชีรับ-จ่าย มีการออกกฎระเบียบเรื่องการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารและมีการตรวจบัญชีจากภาครัฐอยู่เสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นที่จะนำมาอภิปราย มีดังนี้

1. ปัจจัยการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง และด้านแรงจูงใจ/เจตคติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้นำวิสาหกิจชุมชนได้รับการอบรมและพัฒนาในทุก ๆ ด้านตลอดเวลาเพื่อการเตรียมความพร้อมในการเป็นผู้นำวิสาหกิจชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณิศา ไกรสันติ และรสมนต์ คำศรี (2559, หน้า 554) เรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดีมีศักยภาพด้านผู้นำและการบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบ ผู้นำกลุ่มมีการสนับสนุนให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และการดำเนินงานในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ด้านการผลิตมีแหล่งวัตถุดิบในท้องถิ่น เป็นการลดต้นทุนในการผลิต มีการควบคุมคุณภาพสินค้าผ่านตามาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เครื่องหมายรับรองฮาลาล และองค์การอาหารและยา (อย.) จนผลิตภัณฑ์ได้ระดับ 4 ดาว ด้านสมาชิกและชุมชนมีรายได้เสริมและมีการจัดสรรเงินปันผลให้กับสมาชิกเป็นรายปี ผลกำไรบางส่วนนำมาทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจแก่สมาชิก แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเตา

จังหวัดสงขลา พบว่า หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมด้านการตลาด สนับสนุนด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ จัดหาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าที่เพิ่มมากขึ้น ด้านเงินทุนควรสนับสนุนแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำเพื่อการจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องจักรในการผลิตสมัยใหม่ ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ส่งเสริมการอบรมเพิ่มพูนความรู้ในการผลิต การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น สมุนไพรท้องถิ่น ให้แก่ผู้สนใจในชุมชนเพื่อถ่ายทอดไปยังสมาชิกรุ่นต่อไป ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก ส่งเสริมการศึกษาดูงาน การจัดกิจกรรมและสร้างความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าประเภทเดียวกันทั่วประเทศให้มากขึ้น

2. รูปแบบการพัฒนาผู้นำวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ “2P2MIF Model” ประกอบด้วย 1) P = Production หมายถึง ด้านการผลิต ควรมีการปรับปรุงวิธีการผลิตให้มีคุณภาพ มีการสร้างผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นให้หลากหลาย ออกแบบบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ให้น่าสนใจ 2) P = Participation หมายถึง ด้านการมีส่วนร่วม ควรสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้เห็นความสำคัญในการเข้ามาปฏิบัติงานทุกขั้นตอนในการทำงาน 3) M = Marketing หมายถึง ด้านการตลาด ควรเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้หลากหลาย มีช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางสื่อออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก เว็บไซต์ เป็นต้น 4) M = Management หมายถึง ด้านการบริหารจัดการ โดยการจัดกิจกรรมเชื่อมโยงเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ระหว่างกลุ่ม 5) I = Information หมายถึง ด้านข้อมูลข่าวสารควรมีการประชาสัมพันธ์ มีสินค้าตัวอย่างให้ทดลองชิม และมีการจัดจำหน่ายสินค้าในงานเทศกาลโอกาสพิเศษต่าง ๆ และ 6) F = Financial หมายถึง ด้านการเงิน ควรมีการส่งเสริมให้สมาชิกหรือตัวแทนสมาชิกในแต่ละกลุ่มอบรมเกี่ยวกับการทำบัญชีรับ - จ่าย มีการออกกฎระเบียบเรื่องการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารและมีการตรวจบัญชีจากภาครัฐอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชญาภัทร์ ก่อาริโย (2559, หน้า 141) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ประกอบด้วย 5 ปัจจัยหลัก ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำ 2) ความรู้ความเชี่ยวชาญและการพัฒนาตนเอง 3) การจัดทำแผนวิสาหกิจชุมชน 4) การสื่อสารและการประสานงาน และ 5) คุณธรรม จริยธรรม โดยมี 23 ปัจจัยย่อย ได้แก่ (1) การควบคุมตนเอง (2) ความเชื่อมั่นในตนเอง (3) การตัดสินใจ (4) การมอบหมายงาน (5) การสร้างแรงจูงใจ (6) กฎระเบียบข้อบังคับวิสาหกิจชุมชน (7) การเงิน/การบัญชี (8) การบริหารการตลาด (9) การจัดการสินค้า (10) การเรียนรู้ตลอดชีวิต (11) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (12) การถ่ายทอดความรู้ (13) การกำหนดทิศทางและเป้าหมาย (14) การวางแผนการดำเนินงาน (15) การมีส่วนร่วมของสมาชิก (16) การประเมินผลและการติดตาม (17) การจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (18) การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร (19) การ

ติดต่อประสานงานภายในและภายนอก (20) การสร้างเครือข่าย (21) ความรับผิดชอบต่อน้ำที่ (22) ความรับผิดชอบต่อชุมชน และ (23) จริยธรรมผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ตามลำดับ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของฉัฐสิณี หาญกิตติชัย (2558) เรื่อง ภาวะผู้นำประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน และตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการ ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำด้านการประกอบการมีผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนและตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิผลและสามารถเปลี่ยนแปลงทำให้ภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้นำวิสาหกิจชุมชนสูงขึ้น ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้นำวิสาหกิจชุมชนโดยการนำตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้นำวิสาหกิจชุมชนไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณี

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี เช่น กรมพัฒนาชุมชน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ควรมีนโยบายในการบริหารจัดการให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร เช่น การทำบัญชี การใช้เทคโนโลยีในการผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ การสร้างแบรนด์สินค้า การจัดการด้านการตลาด การโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้าโดยผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการ หรือการสร้างเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้า และเพื่อการจำหน่ายสินค้าด้วยตนเอง

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี เช่น กรมพัฒนาชุมชน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ควรมีการสร้างเครือข่ายและการประเมินสถานะของวิสาหกิจชุมชนทุกปีเพื่อส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินธุรกิจให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น และให้การช่วยเหลือวิสาหกิจชุมชนที่ประสบปัญหาทั้งด้านงบประมาณ ความรู้ในการจัดการ ตลอดจนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนโดยให้การสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำในระยะเวลาที่เหมาะสมกับขนาดของวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2551). **คู่มือการดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตามแผนปฏิบัติราชการกรมการพัฒนาชุมชน ประจำปี 2551.** (อัดสำเนา).
- คณิดา ไกรสันติ และรสมนต์ คำศรี. (2559). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาติ ตำบลปริก อำเภอสเตา จังหวัดสงขลา.** เอกสารการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 7, 554 – 566. สงขลา:มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ณัฐสิณี หาญกิตติชัย. (2558). **ภาวะผู้นำ ประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชน และตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการ.** โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ การพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 6, 975-981.
- ชญาภัทร กี่อารีโย. (2559). **รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง.** วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 26(1) 141-152 .
- พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. (2548). **พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548.** กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเพชรบุรี. (2558). **รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเพชรบุรี.** เพชรบุรี: กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี. (อัดสำเนา).
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2558). **พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548.** กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (อัดสำเนา).
- สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. (2559). **แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรีปี พ.ศ. 2561-2564.** เพชรบุรี: สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด.
- สรายุทธ กันหลง. (2555). **การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.** สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2561, จาก <http://www.ipernity.com/blog/248956/424773>.

**การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2**
**Development a Computer-Assisted Instruction on Information Technology Topic
under the Occupations and Technology Learning Strand for Grade 2 Students**

ปฐมพงษ์ พฤกษชาติ¹ วีระพันธ์ พานิชย์² พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ³

Pathomphon Preuksachat¹ Weerapun Panich² Pongprasert Hoksuan³

¹นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹ Graduate Student in Master of Education, Educational Technology Program,
Faculty of Education, Burapha University

^{2,3}สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

^{2,3} Educational Technology Program, Faculty of Education, Burapha University
E-mail: sodadonchedi@gmail.com

Received: April 04, 2019

Revised: October 18, 2019

Accepted: October 24, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 2) เปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนวัดโพธิ์ทองเจริญสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 1 ห้อง 30 คน และทดลองใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในชั่วโมงวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบบประเมินคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านเทคนิค สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และการทดสอบค่า t (t-test dependent sample)

ผลการวิจัย พบว่า 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ มีประสิทธิภาพ 92.89/93.33 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 2) ผลการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน/ เทคโนโลยีสารสนเทศ/ การงานอาชีพและเทคโนโลยี

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop a computer-assisted instruction on an information technology topic under the occupations and technology learning strand, for grade 2 students with the standard criteria set of 90/90 efficiency, 2) to compare the learning achievement between before and after experiencing the designed computer-assisted instruction. The sample group was a class of grade 2 students enrolled in the academic year 2018 in Watphothongcharoen School under the Suphanburi Primary Educational Service Area Office. The class was selected by using Multi-stage Sampling. The tools used in the research consisted of the computer-assisted instruction, a pre-test and post-test, and an evaluation form designed for rating by experts and technical specialists. Statistics used for data analysis included percentage, mean, S.D., and Dependent Sample t-test.

Research results revealed that 1) the efficiency of the designed computer-assisted instruction on the IT topic under the occupations and technology learning strand, for grade 2 students was at 92.89/93.33 which met the 90/90 standard criteria, and 2) the post-test score was higher than that of the pre-test with statistical significance level (P-Value) of .05.

Keywords: Computer-assisted instruction/ Information technology/ Occupations and technology

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่เตรียมการพัฒนาคอนให้มีความพร้อมท่ามกลางวิกฤติการณ์และความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีของโลกและสังคมในยุคปัจจุบันเพื่อที่จะก้าวไปสู่ยุคใหม่อย่างมั่นคงและทันโลก การพัฒนาคอนเพื่อให้รู้เท่าทันโลกยุคใหม่เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง การดำเนินการของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีทั้งการกำหนดนโยบายและแผนงาน ดังจะเห็นได้จากการกำหนดสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศและเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้น สังคมโลกมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้นมีสภาพไร้พรมแดน นับเป็นจังหวะเวลาที่ท้าทายที่ประเทศไทยจะต้องปรับตัวขนาดใหญ่โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและนวัตกรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2560, หน้า 1) โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ อาทิ การพัฒนาคอนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน การสนับสนุนการรับรู้ข่าวสารของประชาชน การส่งเสริมประชาชนให้มีความรู้และทักษะในการใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ มีวิจารณญาณ มั่นคงปลอดภัยและรู้เท่าทัน รวมถึงพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหรือไอซีที (Information and Communication Technology : ICT) ให้มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในระดับมาตรฐานสากล นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหรือไอซีทีเข้าไปช่วยสนับสนุนการพัฒนาในภาคส่วนต่าง ๆ ได้แก่ การสร้างความเข้มแข็งภาคการเกษตร การผลิตและอุตสาหกรรมในแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมไปถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีความทันสมัยและเพียงพอ โดยภาครัฐมีมาตรฐานความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เอื้อต่อความเชื่อมั่น อีกทั้งการส่งเสริมการรวมกลุ่มความร่วมมือทั้งระหว่างภาครัฐและเอกชน ซึ่งรวมถึงองค์กรภายในประเทศและองค์กรระหว่างประเทศเพื่อเสริมศักยภาพการดำเนินการต่าง ๆ การสร้างนวัตกรรม (Innovation) ทั้งในการผลิตสินค้าและการบริการ การวิจัยและพัฒนาเพื่อให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย

การพัฒนาการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการที่จะยกระดับทุนมนุษย์ของประเทศ แต่ที่ผ่านมามีพบว่า ประเทศไทยประสบปัญหาคุณภาพการศึกษาอย่างรุนแรงจนกลายเป็นปัญหาที่ท้าทายของประเทศ ถึงแม้รัฐบาลจะทุ่มเทงบประมาณกว่าร้อยละ 20 ของงบประมาณแผ่นดินหรือคิดเป็นร้อยละ 3.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกัน รวมทั้งมีความพยายามปฏิรูปการศึกษาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา 20 ปี แต่การพัฒนาคุณภาพการศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จในระดับที่พึงพอใจ กลับมีปัญหาคอนคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น

ซึ่งสาเหตุของปัญหามีอยู่มากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดจากครูผู้สอน ผู้เรียน และสภาพแวดล้อม การจัดการศึกษารวมทั้งขาดปัจจัยที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ นอกจากนี้พบว่า ผลคะแนนสอบมาตรฐาน ในประเทศ (NT) และผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐาน WEF ได้ทำการจัดอันดับคุณภาพการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก พบว่า ในปีพ.ศ. 2556 ประเทศไทยมีคุณภาพการศึกษายู่อันดับที่ 37 ของโลก และอยู่อันดับ 8 ในกลุ่มประเทศอาเซียน แสดงให้เห็นว่าคุณภาพการศึกษาไทยตกต่ำต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ซึ่งหมายถึงการพัฒนาด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี และการปฏิรูปการเรียนรู้ รวมทั้ง การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อยกระดับองค์ความรู้และคุณภาพการศึกษาของประชาชนคนไทยทั้งประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2557, หน้า 24-25)

ปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในการศึกษาอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถช่วย การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันเรียกว่า การเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) ซึ่งเป็นเครื่องมือ ในการส่งผ่านความรู้ไปยังผู้เรียนที่อยู่สถานที่ที่แตกต่างกันให้ได้รับความรู้ทักษะและประสบการณ์ ร่วมกัน กระบวนการเรียนรู้จะถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาอย่างเหมาะสม โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ ตามความถนัดและความสามารถของตนเอง ดังนั้นการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นการจัด การเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน ผู้เรียนกับผู้สอน หรือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ในการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนคล้ายกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยผู้เรียน ไม่จำเป็นต้องเรียนอยู่ในห้องเรียนเท่านั้น สามารถที่จะเรียนที่ไหนและเมื่อใดก็ได้ตามที่ต้องการ (เสาวลักษณ์ ใจแสน. 2553, หน้า 1)

ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนบางส่วนอยู่ในระดับต้องปรับปรุง (โรงเรียนวัดโพธิ์ทองเจริญ รายงาน ผลการเรียนรู้. 2560, หน้า 5) สำหรับตัวชี้วัดที่ 1 บอกประโยชน์ของข้อมูลและรวบรวมข้อมูลที่สนใจ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เชื่อถือได้ และตัวชี้วัดที่ 2 บอกประโยชน์และการรักษาแหล่งข้อมูล และจากการวิเคราะห์สภาพปัญหา พบว่า ไม่เห็นความสำคัญของการสื่อสารในการเรียนรู้ (โรงเรียน วัดโพธิ์ทองเจริญ แผนปฏิบัติการ. 2560, หน้า 12) จากการสังเกตและสัมภาษณ์ครูผู้สอน พบว่า นักเรียนขาดความสนใจบทเรียน เนื่องจากไม่มีอุปกรณ์การสื่อสาร หรือสื่อการเรียนรู้ที่สร้างแรง จูงใจ และเหมาะสมกับวัยผู้เรียน ไม่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนคิดว่าเป็นสิ่งที่ ยากในการเรียนรู้หรือฝึกหัดเพราะผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้ในระยะเวลาที่เท่ากัน ความต้องการ ทบทวนบทเรียนแต่ละเนื้อหาแตกต่างกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายเมื่อไม่สามารถฝึกปฏิบัติ ได้ทัน ต้องถามครูบ่อย ๆ เพราะการเรียนรู้และการทบทวนเนื้อหาของบทเรียนต้องรอครู หรือผู้รู้

มาสาธิตให้ดูเท่านั้น มีครูไม่ครบสาระวิชา ครูมีงานอื่นนอกเหนือจากการสอน รวมทั้งเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนในห้องเรียนมีจำกัด ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามมาตรฐาน ง 3.1 เข้าใจเห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงานและอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มีคุณธรรม

คอมพิวเตอร์ช่วยสอนนับว่ามีส่วนสำคัญในการช่วยให้ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ส่วนผู้เรียนก็ได้เรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมจากสื่อที่มีประสิทธิภาพอันจะก่อให้เกิดประสิทธิผลที่ดีตามมาต่อไป (วรรณพร ทองสมนึก. 2554, หน้า 56) ซึ่งจากรายงานของรุ่งอรุณ วงศ์วิเชียร (2555, หน้า 59) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการข้อมูลวิชา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยครูตามปกติ และนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการข้อมูลอยู่ในระดับมากอีกด้วย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยโดยนำเทคโนโลยีการศึกษามาช่วยเป็นเครื่องมือช่วยเสริมการเรียนรู้ในการเรียนการสอนวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ ด้วยการจัดทำเป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างแรงจูงใจและความสนใจ นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างมีลำดับขั้นตอนตามวิธีการที่เหมาะสม ขณะเดียวกันก็ช่วยให้การสอนของครูดำเนินไปโดยสะดวกและมีประสิทธิภาพ โดยใช้เกณฑ์ The 90/90 Standard เพราะเป็นเกณฑ์ประสิทธิภาพที่เหมาะสมสำหรับการหาค่าประสิทธิภาพของสื่อประเภทที่เรียนรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคล เช่น แบบเรียนโปรแกรม บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ทั้งนี้ เกณฑ์ประสิทธิภาพ The 90/90 Standard ตามแนวคิดของรองศาสตราจารย์ ดร.เปรี๊ญ ภูมิท มีพื้นฐานมาจาก Mastery Learning ที่มีความเชื่อว่า คนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน และคนทุกคนมีความสามารถที่เรียนรู้ได้ เพียงแต่ว่า หากคนคนนั้นได้รับเวลาที่เพียงพอในการศึกษาจนกว่าเขาคนนั้นจะบรรลุถึงจุดหมายการเรียนรู้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ผู้ที่คิดระบบการประเมินประสิทธิภาพของบทเรียนแบบยัด standard 90/90 คือนักจิตวิทยาชาวอเมริกันที่พัฒนาบทเรียนแบบโปรแกรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 2,385 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. 2561)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) โดยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 ของโรงเรียนวัดโพธิ์ทองเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 30 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

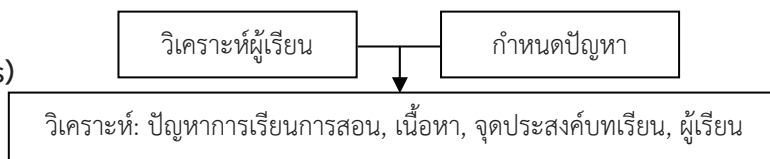
2.2 คะแนนจากการทดสอบหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เทียบกับคะแนนก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ผู้วิจัยได้ศึกษาตามรูปแบบแนวคิด ADDIE MODEL ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

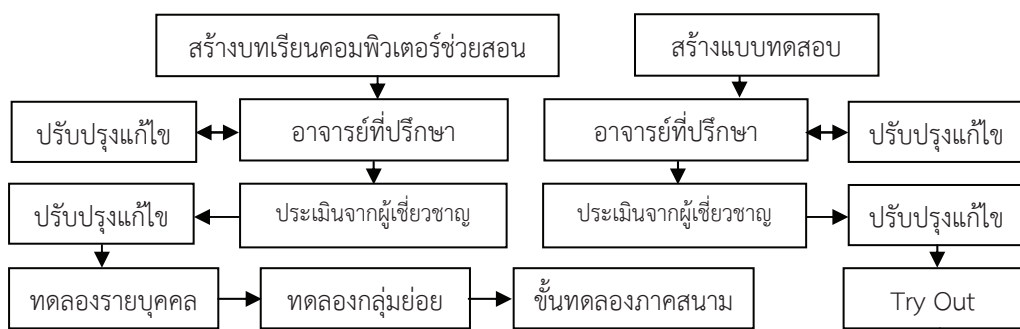
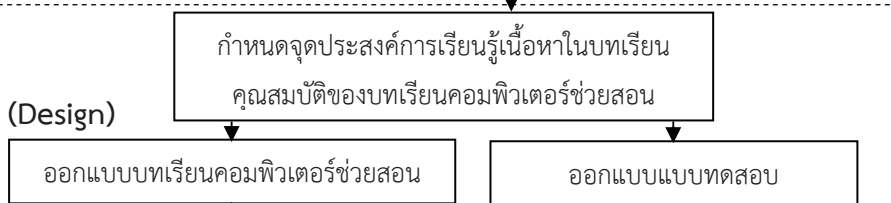
ขั้นที่ 1

การวิเคราะห์ (Analysis)

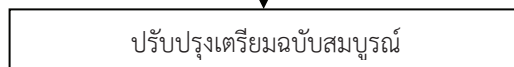
ขั้นที่ 2

การออกแบบ (Design)

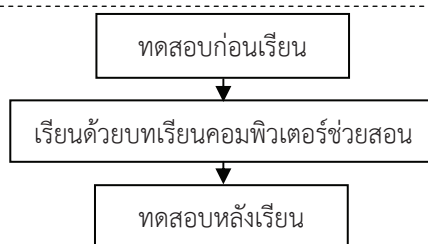
ขั้นที่ 3

การพัฒนา (Development)

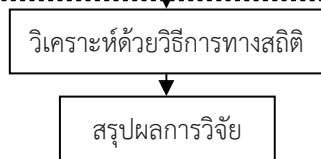
ขั้นที่ 4

การนำไปใช้ (Implementation)

ขั้นที่ 5

การประเมินผล (Evaluation)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

2. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยได้ ดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี หลังจากนั้นได้วิเคราะห์เนื้อหา เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และรายละเอียดของเนื้อหา กำหนดขอบเขตของเนื้อหาในแต่ละตอน ของการเรียนรู้จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจนสามารถแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ (1) ความหมายของข้อมูล (2) ประเภทของข้อมูล (3) ประโยชน์ของข้อมูล (4) การรวบรวมข้อมูล (5) การจัดเก็บข้อมูล (6) ความหมายของคอมพิวเตอร์ (7) อุปกรณ์พื้นฐานที่เป็นส่วนประกอบหลัก ของคอมพิวเตอร์

2. ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูล ศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอน เพื่อให้ทราบถึงโครงสร้างและขอบข่ายเกี่ยวกับการออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอน รวมทั้งพิจารณาความเหมาะสมกับผู้เรียนในการเลือกรูปแบบการนำเสนอโดยประยุกต์ จากกระบวนการเรียนการสอน 9 ขั้น ของกาย์

3. สร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยได้กำหนดขั้นตอนในการ เรียนไว้ 3 ส่วนหลัก คือ 1) ส่วนนำ 2) ส่วนเนื้อหาของบทเรียน 3) ส่วนแบบทดสอบหลังเรียน โดยทั้ง 3 ส่วนนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้การเข้าถึงส่วนต่าง ๆ ในบทเรียนทำได้ตามลำดับ ซึ่งในส่วนเนื้อหาของ ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาบทเรียนต่อไปได้ทันทีโดยไม่จำเป็นต้องศึกษาบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่ ให้จบเสียก่อน

4. นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ไปนำเสนอแก่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอน ตรวจสอบหาข้อผิดพลาด แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง

ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาได้ประเมินคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถม ศึกษปีที่ 2 พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 และมีส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.49 และพบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์

ช่วยสอนให้สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้ เนื่องจากบทเรียนมีการออกแบบให้ใช้งานง่าย เนื้อหาของบทเรียนมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และง่ายต่อความเข้าใจของผู้เรียน

ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคได้ประเมินคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 นำข้อมูลที่ได้จากการแนะนำของผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งผลการประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้านเนื้อหาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสามารถนำมาใช้ได้ ด้านเทคนิคผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 คือ คอมพิวเตอร์ช่วยสอนสามารถนำมาใช้ได้และได้มีการปรับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5. นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ทำการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดสอบกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อดำเนินการหาประสิทธิภาพให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (The 90/90 standard) ตามแนวคิดของ รศ.ดร.เปรี๊ยะ กุมท ใน 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นทดลองแบบรายบุคคล 2) ขั้นทดลองแบบกลุ่มย่อย และ 3) ขั้นทดลองภาคสนาม ดังนี้

1) ขั้นทดลองแบบรายบุคคล โดยนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อหาประสิทธิภาพและข้อบกพร่องของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน พบว่า มีประสิทธิภาพ 63.33/ 66.67 และพบข้อบกพร่องที่ต้องทำการปรับแก้ไข โดยสรุปได้ ดังนี้

1.1) ปรับสีของตัวอักษรในบางส่วน เพื่อให้ผู้เรียนอ่านได้ชัดเจนและจดจำเนื้อหาในบทเรียนคอมพิวเตอร์ที่ผู้วิจัยสร้างได้ดีขึ้น

1.2) ปรับเสียงบรรยายให้ชัดเจน

2) ขั้นทดลองแบบกลุ่มย่อย โดยนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 9 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อทดสอบในเรื่องของการลำดับขั้นตอนของการนำเสนอ โดยเลือกนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน ระดับละ 3 คน เพื่อหาประสิทธิภาพและข้อบกพร่องของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน พบว่า มีประสิทธิภาพ 78.53/ 77.78

ตารางที่ 1 ค่าประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจากการทดลองครั้งที่ 2 ทดลองใช้แบบกลุ่มย่อย

การทดสอบหลังเรียน			ทดสอบผ่านทุกวัตถุประสงค์		ประสิทธิภาพ
จำนวน ผู้เรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	จำนวน ผู้เรียน	ผู้ที่ผ่านทุก วัตถุประสงค์	(90/ 90)
9	30	212	9	7	78.53/ 77.78

จากตารางที่ 1 พบว่า จากการทดลองใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบบรายบุคคล จำนวน 9 คน ค่าคะแนนประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 78.53 และจำนวนร้อยละของผู้เรียนที่สามารถทำแบบทดสอบผ่านทุกวัตถุประสงค์เท่ากับ 77.78 ซึ่งยังพบว่า มีข้อบกพร่องที่ยังต้องตามแก้ไขเพิ่มเติมในบางประเด็น และพบข้อบกพร่องที่ต้องทำการปรับแก้ไขโดยสรุปได้ ดังนี้

2.1) ปรับรูปแบบตัวอักษรเพื่อให้ผู้เรียนอ่านได้ง่ายขึ้น

2.2) ปรับแก้ไขปุ่มเมนู

3) ขั้นตอนทดลองภาคสนาม โดยนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ได้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนอนุบาลพระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์ จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อทดสอบในเรื่องของการลำดับขั้นตอนของการนำเสนอ โดยเลือกนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน ระดับละ 10 คน เพื่อหาประสิทธิภาพและข้อบกพร่องของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน พบว่า มีประสิทธิภาพ 90.53/ 93.33

ตารางที่ 2 ค่าประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจากการทดลองครั้งที่ 3 ทดลองใช้แบบภาคสนาม จำนวน 30 คน

การทดสอบหลังเรียน			ทดสอบผ่านทุกวัตถุประสงค์		ประสิทธิภาพ
จำนวน ผู้เรียน	คะแนน เต็ม	คะแนน รวม	จำนวน ผู้เรียน	ผู้ที่ผ่านทุก วัตถุประสงค์	(90/ 90)
30	30	815	30	28	90.53/ 93.33

จากตารางที่ 2 พบว่า จากการทดลองใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบบภาคสนาม จำนวน 30 คน ค่าคะแนนประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 90.53 และจำนวนร้อยละของผู้เรียนที่สามารถทำแบบทดสอบผ่านทุกวัตถุประสงค์เท่ากับ 93.33 จากผลที่ได้จากการทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แสดงว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 90/ 90 (The 90/ 90 standard) นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบทดสอบเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นข้อสอบมีลักษณะแบบปรนัย ตอบถูกได้ข้อละ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ได้ตอบ 0 คะแนน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน ผู้วิจัยออกแบบโดยศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาที่นำมาใช้ในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนซึ่งมีอยู่ 3 จุดประสงค์

2. ทำการสร้างแบบทดสอบขึ้นจำนวน 50 ข้อ ที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนโดยแบบทดสอบเป็นแบบชนิดเลือกตอบ (Multiple choices) 3 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ มีคำตอบที่ถูกเพียงข้อเดียว นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้น จำนวน 50 ข้อ ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาทำการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item Objective Congruence) หรือ IOC โดยต้องมีค่า .50 ขึ้นไป

3. นำแบบทดสอบที่ผ่านการประเมินค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำผลคะแนนมาวิเคราะห์หาความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์แบบทดสอบมีระดับค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.2-0.8 มีค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและแบบทดสอบไปใช้ทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนวัดโพธิ์ทองเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 30 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1.1 ขั้นเตรียมการก่อนการทดลอง

1.1.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคีงานวัดกรรมและเทคโนโลยีกการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโพธิ์ทองเจริญ เพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากร อุปกรณ์และสถานที่ที่ใช้ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1.2 ผู้วิจัยและครูผู้สอนได้จัดเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์

1.1.3 ทำการติดตั้งบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นลงในคอมพิวเตอร์

1.1.4 ประกอบชุดอุปกรณ์หูฟังเข้ากับคอมพิวเตอร์ที่ได้จัดเตรียมไว้ทุกเครื่อง

1.1.5 ทดสอบการใช้งานของอุปกรณ์ทั้งหมด รวมถึงตัวบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ได้ทำการติดตั้งลงคอมพิวเตอร์ไว้แล้ว

1.2 ขั้นตอนการทดลอง

1.2.1 ก่อนเริ่มเรียนให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้ศึกษาคำแนะนำการใช้งานและจุดประสงค์การเรียนรู้

1.2.2 การทดสอบก่อนเรียน ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเข้าบทเรียน

1.2.3 การจัดการเรียนรู้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

1.2.4 การทดสอบหลังเรียน ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

1.2.5 ผู้วิจัยรวบรวมคะแนนก่อนเรียน หลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 1 คะแนนสำหรับคำตอบที่ถูกต้อง และให้ 0 คะแนนสำหรับคำตอบที่ผิด และนำคะแนนที่ได้มาหาค่าประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/ 90 (The 90/ 90 standard)

การวิจัยครั้งนี้ใช้การทดลองให้นักเรียนหนึ่งห้องเรียนเรียนจากบทเรียนดังกล่าว โดยใช้รูปแบบการทดลองแบบ 1 กลุ่มทดลองที่มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One - Group Pretest - Posttest Design) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2553) มีลักษณะดังนี้

ตารางที่ 3 แบบแผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

กลุ่มทดลอง	ก่อนเรียน	ทดลอง	หลังเรียน
E	T ₁	X	T ₂

เมื่อ E คือ การทดลอง
T₁ คือ การทดสอบก่อนเรียน
X คือ การเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
T₂ คือ การทดสอบหลังเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (เปรื่อง กุมุท. 2555) เปรียบเทียบผลการสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่โดยการทดสอบค่า t (t -test Dependent Sample) การหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบ หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ คำนวณจากสูตร หาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ คำนวณจากสูตร และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คำนวณจากสูตร $KR - 20$ ของคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วย ข้อความ ภาพประกอบ และเสียง ส่วนประกอบในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ได้แก่ วัตถุประสงค์ บทเรียนเมนูหลัก เนื้อหาบทเรียน โดยมีรายละเอียดเนื้อหา ดังนี้ 1) ความหมายของข้อมูล 2) ประเภทของข้อมูล 3) ประโยชน์ของข้อมูล 4) การรวบรวมข้อมูล 5) การจัดเก็บข้อมูล และ 6) คอมพิวเตอร์

ภาพที่ 1 หน้าต่างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

จากการนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างแล้ว ทำการทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (The 90/90 standard) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

การทดสอบหลังเรียน			ทดสอบผ่านทุกวัตถุประสงค์		ประสิทธิภาพ
จำนวนผู้เรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	จำนวนผู้เรียน	ผู้ที่ผ่านทุกวัตถุประสงค์	(90/ 90)
30	30	836	30	28	92.89/ 93.33

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จำนวนร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 92.89 และจำนวนร้อยละของผู้เรียนที่สามารถทำแบบทดสอบผ่านทุกวัตถุประสงค์เท่ากับ 93.33 สรุปได้ว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 90/90 (The 90/90 standard)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

การทดสอบประสิทธิภาพของการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการพิจารณาจากการเปรียบเทียบผลการสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ โดยการทดสอบค่า t (t-test Dependent Sample)

ตารางที่ 5 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

การทดสอบ	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig.
ก่อนเรียน	16.60	1.87	29	27.11*	.000
หลังเรียน	27.87	1.64			

* $p < .05 (df = 29, t = 27.11)$

จากตารางที่ 5 พบว่า จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เมื่อวิเคราะห์ค่าทางสถิติ สรุปได้ว่า คะแนนจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สรุปได้ ดังนี้

1. ได้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพ 92.89/93.33 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (The 90/90 Standard)
2. ผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 92.89/93.33 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (The 90/90 Standard) ที่ตั้งไว้เป็นเพราะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลแล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการออกแบบและพัฒนาบทเรียนตามหลักการออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนอย่างมีระบบมีเนื้อหาตรงตามหลักสูตรและระดับชั้นของผู้เรียน ผู้วิจัยสร้างแรงจูงใจให้เหมาะกับบุคลิกภาพของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการนำภาพการ์ตูนภาพกราฟิกมาใช้ในการนำเสนอเนื้อหาของบทเรียน โดยมีเสียงบรรยายประกอบในบทเรียน และมีเมนูต่าง ๆ ทุกขั้นตอน แม้ผู้เรียนจะอ่านหนังสือไม่ได้ก็สามารถเรียนด้วยบทเรียนนี้ได้ ซึ่งผู้เรียนใช้บทเรียนได้ตามลำดับขั้นตอนอย่างถูกต้อง เพราะผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการเรียนไว้ 3 ส่วนหลัก คือ (1) ส่วนนำ (2) ส่วนเนื้อหาของบทเรียน และ (3) ส่วนแบบทดสอบหลังเรียน โดยทั้ง

3 ส่วนนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้การเข้าถึงส่วนต่าง ๆ ในบทเรียนทำได้ตามลำดับ ซึ่งในส่วนของเนื้อหา ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาบทเรียนต่อไปได้ทันทีโดยไม่จำเป็นต้องศึกษาบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่ให้จบก่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล คงกำเหนิด (2555, หน้า 55) เรื่องการพัฒนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 เขตคลองสาน ผลการวิจัย พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยมีค่าประสิทธิภาพเฉลี่ยเป็น 82/81 ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์สูงกว่าค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ ทั้งนี้เนื่องจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สร้างขึ้นมีการออกแบบที่ใช้งานง่าย ใช้ภาษาการสื่อสารที่ชัดเจน มีการเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก มีการเรียงลำดับขั้นตอนในการนำเสนอ มีรูปภาพประกอบ ภาพเคลื่อนไหว เสียง และมีแบบทดสอบประจำกิจกรรมที่น่าสนใจ รวมทั้งเนื้อหาทั้ง 2 กิจกรรมที่นำมาเป็นเนื้อหาที่นักเรียนยังไม่เคยศึกษามาก่อน นักเรียนจึงเกิดแรงกระตุ้นอยากเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จึงทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากแต่ละกิจกรรมการเรียนนำมาเชื่อมโยงความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

2. ผลการวิจัยและพัฒนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสามารถช่วยให้การเรียนรู้มีคุณภาพและส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของฤกษ์ เสถียร (2553, หน้า 91) ที่ศึกษาการพัฒนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องการขยายพันธุ์พืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยภาพรวม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของรุ่งอรุณ วงศ์วีเชียร (2555, บทคัดย่อ) เรื่องการพัฒนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการข้อมูลวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดปิยะพัฒนาราม ปีการศึกษา 2555 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการข้อมูลระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับกลุ่มที่เรียนตามปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยครุตามปกติ และยังพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการข้อมูล อยู่ในระดับมากอีกด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนี้สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้โดยไม่ต้องใช้ครูผู้สอน นักเรียนสามารถเรียนซ้ำในส่วนที่ต้องการได้โดยไม่จำกัดจำนวนครั้งทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น

2. จากการทดลองใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน พบว่า บทเรียนสามารถช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนดีขึ้น จึงสามารถนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปใช้ในการจัดการเรียนซ่อมเสริมให้นักเรียนในกรณีที่นักเรียนเรียนรู้ช้าหรือขาดเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2554). กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสารระยะ พ.ศ. 2554-2563 ของประเทศไทย ICT 2020. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2562,จาก[http:// www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3/DRAWER088/GENERAL/DATA0000/00000498.PDF](http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3/DRAWER088/GENERAL/DATA0000/00000498.PDF)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. พ.ศ. 2557-2559. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กฤษณะ เสถียร. (2553). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องการขยายพันธุ์พืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

จุฑารัตน์ วีระสกุล. (2556). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง การอ่านและเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา (แมกก แมกด แมกบ และแมกน) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

นฤมล คงกำเหนิด. (2555). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 คลองสาน. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

เป็รื่อง กุมท. (2555). นวัตกรรมและเทคโนโลยีสื่อสารเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- รุ่งอรุณ วงศ์วิเชียร. (2556) . การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการข้อมูล วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดปิยะพัฒนาราม. ปรินิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, ภาควิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต.
- โรงเรียนโพธิ์ทองเจริญ. (2560). แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2560. สุพรรณบุรี: ฝ่ายวิชาการ. -----.(2560).รายงานผลการเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. สุพรรณบุรี: ฝ่ายทะเบียน.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2553). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรรณพร ทองสมนึก. (2554) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง อัตราส่วนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนโพธารัตนาเสนี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เสาวลักษณ์ ใจแสน. (2553). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเว็บแบบปฏิสัมพันธ์ วิชาพื้นฐานคอมพิวเตอร์และระบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564). กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.

ยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ Tourism Management Strategies for Royal Initiative Projects

ดราวรรณ ญาณะนันท์¹ วิภาวณี เผือกบัวขาว² วีระชัย คอนจ่อหอ³ นรินทร์ สังข์รัชกษา⁴

Darawan Yananan¹ Wipavane Phueakbuakhao² Veerachai Khonchoho³ Narin Sungrugsas⁴

¹นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹Graduate Student in Doctor of Philosophy, Development Strategy Program, Faculty of
Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

²สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

²Development Strategy Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchaburi Rajabhat University

³สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

³Computer Program, Faculty of Information Technology, Phetchaburi Rajabhat University

⁴สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

⁴Community Management Program, Faculty of Management Science, Silpakorn University

E-mail: darawan.ya@gmail.com

Received: July 02, 2019

Revised: October 18, 2019

Accepted: October 24, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการณ์การท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2) พัฒนายุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และ 3) ประเมินยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นการวิจัยและพัฒนา และการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) ร่วมกับการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคลากรภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 15 คน เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินยุทธศาสตร์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ใช้การเลือกตามเกณฑ์แบบเจาะจง

ผลการวิจัย พบว่า 1) โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลายแห่งมีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและมีความพร้อมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งภาครัฐควรกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้ชัดเจน 2) ยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ 11 กลยุทธ์ ได้แก่ (1) ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและชุมชนในการจัดการตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) พัฒนาระบบการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดคุณค่าอย่างยั่งยืน (3) ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด และ (4) บริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ตามบริบทของพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) ความคิดเห็นที่เป็นคำตอบของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ แต่ละข้อมีค่ามัธยฐานมากกว่า 3.5 และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มากกว่าหรือเท่ากับ 1.5 ทุกข้อ การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ถือว่ายุทธศาสตร์ฯ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

คำสำคัญ: การพัฒนายุทธศาสตร์/ การจัดการการท่องเที่ยว/ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the current tourism conditions of royal initiative projects, 2) develop the tourism management strategies for the royal projects, and 3) to evaluate the tourism management strategies for the royal initiative projects. The research design was Research and Development incorporating Policy Research and Ethnographic Delphi Futures Research. The qualitative data were collected by using document analysis and in-depth interview with fifteen participants, drawn by Purposive Sampling, whose works related in the Royal Initiative Projects from government and private sectors in Phetchaburi province. The quantitative data were collected by using questionnaire conducted with 400 local residents and Thai tourists, selected by Systematic Sampling. The statistics used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation. The evaluation of the developed strategies was performed by seventeen experts chosen on a specific criteria basis.

The research results were that 1) the royal projects had potentials and opportunities in tourism, in terms of natural resources and readiness for a development

to become tourism attractions, taking the role as learning sources. The management strategies were suggested to be clearly regulated and defined; 2) the strategies in tourism management for the royal initiative projects consisted of four key strategies with eleven techniques as follows: (1) to escalate the quality of life of people and communities in terms of self-management and reliance consistent with the philosophy of the sufficiency economy, (2) to develop the procedure in managing and utilizing natural resources and the environment for values and sustainability, (3) to enhance the infrastructure, utilities, and facilities that were coherent with the provincial tourism management policy, and (4) to effectively manage tourism for learning in the local area context; and 3) the overall score of the experts' opinion towards the vision, mission, strategies, and goals of the designed management strategies was at a median of above 3.5, with a quartile range of greater than or equal to 1.5 on all items. The comparative analysis of the median and the quartile range was resulted at the highest level in all items. Those levels indicated the appropriateness and practicality of the strategies for future use.

Keywords: Strategic development/ Tourism management/ Royal initiative projects

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญของหลาย ๆ ประเทศและมีการเติบโตขึ้นอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวมากมายหลากหลายประเภท จะสังเกตเห็นได้ว่ามีนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทยจากหลากหลายเชื้อชาติ ซึ่งผลจากการท่องเที่ยวทำให้รายได้ของประเทศไทยสูงขึ้น และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยหรือโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลในปัจจุบันที่เรียกว่า ไทยแลนด์ 4.0 หรือประเทศไทย 4.0 โดยการเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปสู่ประเทศในโลกที่หนึ่ง ที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามแนวทางที่แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้วางไว้ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายในควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงกับประชาคมโลกตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยขับเคลื่อนผ่านกลไกประชารัฐ (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. 2560)

รัฐบาลชุดปัจจุบันได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติในส่วนของการพัฒนาภาคบริการและการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2559) โดยการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เป็นกลไกในการบริหารจัดการและกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคประชาสังคม ในการยกระดับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศให้เติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน อีกทั้งยังได้กำหนดนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการผลิตให้สมดุลและยั่งยืน ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) เป็นต้นมา จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบัน ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจที่กำลังเกิดขึ้นในประเทศที่พัฒนาแล้วที่ได้นำเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์และสร้างแรงบันดาลใจจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่สั่งสมของสังคมเพื่อสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและเชื่อมโยงไปสู่การสร้างคุณค่าทางสังคมอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2552)

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นโครงการที่เกิดขึ้นภายใต้พระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชาติ การบริหารทรัพยากรและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ ซึ่งนอกจากจะส่งผลให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีแล้ว ยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติเป็นส่วนรวมด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2559) ประเทศไทยมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลากหลายโครงการในหลายจังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งสถานที่เหล่านั้นมีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่มีสภาพทางธรรมชาติและภูมิประเทศอันสวยงามหลากหลายทั้งภูเขา ป่าทึบ ที่ราบ ลุ่มแม่น้ำ ตลอดจนชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย จึงส่งผลให้จังหวัดเพชรบุรีมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมายและสมบูรณ์กว่าจังหวัดอื่น ไม่ว่าจะเป็นชายหาด ทะเลอันสวยงาม น้ำตก ถ้ำ ป่าเขา ที่ยังคงธรรมชาติอันงดงาม ตลอดจนทะเลสาบน้ำจืดขนาดใหญ่ที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติของแมกไม้ รวมทั้งมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลากหลายโครงการที่ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ของจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากทั่วประเทศให้ความสนใจและนิยมมาประชุม/สัมมนา ศึกษาหาความรู้/ดูงานในโครงการพระราชดำริควบคู่กับการท่องเที่ยวพักผ่อนเป็นจำนวนมาก (สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. 2561)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่นำรายได้มาสู่จังหวัดเพชรบุรีเป็นจำนวนมากและสามารถสร้างการกระจายรายได้ที่ดีแต่มีปัญหที่เกิดขึ้น คือ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรียังคงกระจุกตัวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเท่านั้น การบริหารจัดการ

แหล่งท่องเที่ยวขาดประสิทธิภาพจากการขาดการวางแผน กำกับ ดูแลการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำไปสู่การกำหนดรูปแบบและวิธีการจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรีทั้งด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์และความต้องการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
2. เพื่อพัฒนาศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
3. เพื่อประเมินยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร คือ บุคลากรภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มเป้าหมาย คือ บุคลากรภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 15 คน จากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ที่มีบริบทของพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ และจากหน่วยงานที่ดำเนินงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) โครงการซึ่งห่มตามพระราชดำริ 2) โครงการสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมาชนนี 3) โครงการศูนย์สาธิตพืชไร่พืชสวนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 4) โครงการที่ดินและปลูกป่าในที่ดินของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ 5) โครงการตามพระราชประสงค์ดอนขุนห้วย 6) อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร 7) โครงการปลูกป่าชายพัฒนาแม่ฟ้าหลวง 8) โครงการตามพระราชประสงค์หุบกะพง 9) โครงการหมู่บ้านสหกรณ์ห้วยสัตว์ใหญ่ป่าเต็งตามพระราชดำริ 10) โครงการฟาร์มทะเลในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 11) โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 12) โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 13) สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี 14) สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบุรี และ 15) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเพชรบุรี ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และเป็นหน่วยงานที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกันเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

1.2 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยเดินทางไปที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งไม่สามารถระบุจำนวนที่แน่นอนได้ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ยอมรับค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 5 หรือ 0.05 จำนวน 400 คน และได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 สภาพการณ์และความต้องการการจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี

2.2 ยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี มีรายละเอียดดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 สภาพการณ์การท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ใช้สัมภาษณ์บุคลากรภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีเพื่อให้ได้คำตอบเกี่ยวกับสภาพการณ์ ปัญหา อุปสรรคในการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งนำไปวิเคราะห์เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ต่อไป และ 2) แบบประเมิน ร่าง ยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริจังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์และกลยุทธ์แต่ละข้อของยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริจังหวัดเพชรบุรี ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ประเมิน และตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับร่าง ยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี รวมทั้งคำถามปลายเปิดที่เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ (IOC) ความเชื่อมั่น (Reliability) ที่ 0.95 ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ตอนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว ตอนที่ 3 ความสนใจกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่/ที่อยากให้มีในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี และ ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์กับบุคลากรภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 15 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นที่เกี่ยวกับสภาพการณ์การท่องเที่ยว ปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี จากประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน โดยการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ซึ่งนำผลการศึกษาสภาพการณ์และความต้องการ การท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี มาเป็นข้อมูลร่วมกับการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในตามแนวคิด 7's Analysis การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกในองค์ประกอบตามแนวคิด PESTEL Analysis และวิเคราะห์สภาพปัจจุบันด้วยเทคนิค SWOT Analysis และรูปแบบ TOWS Analysis เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี จากนั้นจึงตรวจสอบ ร่าง ยุทธศาสตร์ดังกล่าวโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน จากนั้นทำการยก ร่าง ยุทธศาสตร์ฯ โดยใช้เทคนิค EDFR โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ หลังจากนั้นจึงสรุปผลการประเมินร่างยุทธศาสตร์ฯ เพื่อนำไปปรับปรุงและเสนอเป็นยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ต่อไป

การวิจัยเชิงปริมาณใช้การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ เลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วย

การหาสัมประสิทธิ์แบบอัลฟาคอนบราค ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นที่ .89 ซึ่งถือว่ายอมรับได้ (มนสิข สิริสมบุญ. 2550) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายระดับคะแนนของความคิดเห็นที่เห็นด้วยกับความต้องการการท่องเที่ยวในโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี โดยที่คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความต้องการในระดับน้อยที่สุด คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความต้องการในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความต้องการในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความต้องการในระดับมาก และคะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความต้องการในระดับมากที่สุด (ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2555, หน้า 75)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการณ์และความต้องการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคลากรภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี เพื่อศึกษา สภาพการณ์การท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พบว่า ผลการศึกษาสภาพการณ์ การท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี แบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ คือ 1) ด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว โครงการบางแห่งไม่สามารถที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะ โครงการที่เป็นการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ เนื่องจากเป็นโครงการที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะด้าน ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ แต่ก็มีโครงการหลายแห่งที่มีการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชม/ท่องเที่ยวได้ 2) ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ได้มีการประชาสัมพันธ์แสดงข้อมูลการเดินทางไปยังโครงการ ปรากฏอยู่ตามสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ทั้งในรูปของสื่อออนไลน์และออฟไลน์ของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สาขาเพชรบุรี สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบุรี 3) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวไว้คอยให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว/เยี่ยมชม ที่หลากหลายรูปแบบแตกต่างกันไปในแต่ละโครงการ ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ในแต่ละโครงการ 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้มีการจัดให้มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน มีการบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มที่สะอาด มีห้องน้ำที่สะอาดถูกสุขลักษณะ มีการจัดสถานที่หรือจุดพักผ่อน มีจุดวางถังขยะเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ และมีร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนและของที่ระลึกรวมทั้งบางโครงการยังได้มีห้องพยาบาลเพื่อให้บริการปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยว และ 5) ด้านคุณภาพการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว ได้มีการจัดเตรียมบุคลากรที่มีคุณภาพไว้คอยต้อนรับและให้บริการ การท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับของโครงการแต่ละแห่งที่ได้กำหนดไว้

จากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี จากประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวชาวไทยเพื่อศึกษาความต้องการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ความต้องการการท่องเที่ยวแต่ละด้านดังนี้ ด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 (S.D. = 0.61) ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 (S.D. = 0.58) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 (S.D. = 0.62) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกโดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 (S.D. = 0.60) และด้านคุณภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 (S.D. = 0.57)

นอกจากนี้ยังได้ศึกษาผลจากปัญหาที่พบและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี มีรายละเอียด ดังนี้ 1) ด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ปัญหาที่พบสูงที่สุด คือ การจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้สามารถดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวและมีอุปสรรค คือ พื้นที่และสภาพแวดล้อมภูมิทัศน์ยังไม่สามารถดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวได้พอสมควร นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในโครงการฯ ในแต่ละวันจึงยังมีจำนวนไม่มากนัก 2) ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาที่พบสูงที่สุด คือ การจัดทำมีพาหนะไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและมีอุปสรรค คือ ยังไม่มีการจัดทำมีพาหนะรถโดยสารประจำทางเพื่อเดินทางไปยังโครงการแต่ละแห่งได้อย่างสะดวก 3) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวปัญหาที่พบสูงที่สุด คือ การจัดทำมีกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนในท้องถิ่น และมีอุปสรรค คือ ชุมชนยังไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวมากนัก 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหาที่พบสูงที่สุด คือ การมีบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มที่สะอาดและถูกสุขอนามัย และมีอุปสรรค คือ การจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ สำหรับจัดทำมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ เช่น จุดบริการ Free-WiFi กล้องวงจรปิด การติดตั้งไฟส่องสว่างในแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะเรื่องของการจัดเตรียมสถานที่ และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ และ 5) ด้านคุณภาพการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาที่พบสูงสุด คือ การมีช่องทางการให้บริการข้อมูลที่หลากหลายและมีอุปสรรค คือ อัตราค่าจ้างของบุคลากรระดับปฏิบัติการที่ไม่เพียงพอ

2. ผลการพัฒนาศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาศภาพการณ์และความต้องการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี มาเป็นข้อมูลร่วมกับการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในตามแนวคิด 7's Analysis การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกใน

องค์ประกอบตามแนวคิด PESTEL Analysis และวิเคราะห์สภาพปัจจุบันด้วยเทคนิค SWOT Analysis และรูปแบบ TOWS Analysis เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ตามเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR รอบที่ 1 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ผู้วิจัยจึงนำมาร่างเป็นยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ ดังนี้

วิสัยทัศน์

“ดำเนินงานตามแนวพระราชดำริ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ (Learning tourism) ต้นแบบระดับประเทศ”

พันธกิจ

1. เสริมสร้างศักยภาพของโครงการให้เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบที่เข้มแข็ง เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างรายได้ สร้างงาน สร้างอาชีพ แก่ชุมชน
2. เสริมสร้างสังคมและคุณภาพชีวิตให้ประชาชนมีสุขภาวะ เรียนรู้ และปรับตัวได้อย่างมีศักยภาพในการจัดการตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดคุณค่าและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างยั่งยืนจากการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก
4. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกของโครงการเพื่อยกระดับสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ต้นแบบ
5. พัฒนาระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่โดยสอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดและทิศทางการพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและชุมชนในการจัดการตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง **เป้าประสงค์** 1. ประชาชนและชุมชนมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. ประชาชนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับศักยภาพทางการท่องเที่ยวของท้องถิ่นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ 3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่นำไปสู่การกระจายรายได้แก่ชุมชน **กลยุทธ์** 1. ให้การศึกษาและปลูกฝังความเข้าใจแก่ประชาชนและชุมชนในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการจัดการตนเอง 2. พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการบูรณาการทางด้านวิชาการที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวของท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ 3. จัดให้มีเวทีหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดทิศทางในการจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เพื่อสร้างรายได้แก่ชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาระบบการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดคุณค่าอย่างยั่งยืน **เป้าประสงค์** 1. อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ 3. สภาพแวดล้อมในโครงการได้รับการดูแลอย่างดีและต่อเนื่องเพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ **กลยุทธ์** 1. สังเคราะห์และบูรณาการองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแนวพระราชดำรินฐานการวิจัยและพัฒนา 2. บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโครงการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและทุกภาคส่วน 3. บริหารจัดการสภาพแวดล้อมของโครงการที่ดีอย่างต่อเนื่องโดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนอย่างเพียงพอ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด **เป้าประสงค์** 1. ระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในโครงการมีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชน 2. บริการการสื่อสารโทรคมนาคมที่สะดวกและทั่วถึง ครอบคลุมทุกเครือข่ายและทุกพื้นที่บริการ และการคมนาคมที่เข้าถึงได้อย่างสะดวก 3. ระบบข้อมูลสารสนเทศที่ประชาสัมพันธ์เผยแพร่การเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริและกิจกรรมการท่องเที่ยวในโครงการฯ ที่ถูกต้อง ครบถ้วน และทันสมัย **กลยุทธ์** 1. พัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในโครงการให้สามารถบริการนักท่องเที่ยวได้ด้วยระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชน 2. พัฒนาระบบการให้บริการสื่อสารโทรคมนาคมให้มีประสิทธิภาพที่ครอบคลุมทุกเครือข่ายและทุกพื้นที่บริการอย่างทั่วถึง และจัดให้มีการคมนาคมที่เข้าถึงได้อย่างสะดวกและปลอดภัย 3. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศที่ประชาสัมพันธ์เผยแพร่การเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริและกิจกรรมท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวตามบริบทของพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ **เป้าประสงค์** 1. การบริการท่องเที่ยวได้มาตรฐานเป็นที่พึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ 2. เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับชุมชนและนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน **กลยุทธ์** 1. กำหนดให้มีการวางแผนการดำเนินงานและดำเนินงานภายใต้ความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. ส่งเสริมการร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการศึกษาหาความรู้ตามแนวพระราชดำริ

3. ผลการประเมินยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผู้วิจัยได้นำ ร่าง ยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ที่ได้จากการสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 มาสร้างเป็นประเมินร่างยุทธศาสตร์ฯ ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิด แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ เพื่อใช้สอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม จำนวน 17 คน ในรอบที่ 2 เพื่อวิเคราะห์หาความสอดคล้องและความเหมาะสมของวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ แต่ละข้อ และหลังจากที่ผู้วิจัยดำเนินการในรอบที่ 2 เสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการต่อในรอบที่ 3 โดยสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบในแต่ละข้อคำถาม แล้วนำมาคำนวณหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์อีกครั้ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความคิดเห็นที่เป็นคำตอบของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์แต่ละข้อมีค่ามัธยฐานมากกว่า 3.5 และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มากกว่าหรือเท่ากับ 1.5 ทุกข้อ การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ถือว่ายุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง แสดงรายละเอียดได้ ดังนี้

**ยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี**

วิสัยทัศน์

ดำเนินงานตามแนวพระราชดำริ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ (Learning tourism) ต้นแบบระดับประเทศ

พันธกิจ

1. เสริมสร้างศักยภาพของโครงการให้เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบที่เข้มแข็ง เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างรายได้ สร้างงาน สร้างอาชีพ แก่ชุมชน
2. เสริมสร้างสังคมและคุณภาพชีวิต ให้ประชาชนมีสุขภาวะ เรียนรู้ และปรับตัวได้อย่างมีศักยภาพในการจัดการตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดคุณค่า และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างยั่งยืนจากการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก
4. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกของโครงการ เพื่อยกระดับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ต้นแบบ
5. พัฒนาระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยสอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดและทิศทางการพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 1

ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและชุมชนในการจัดการตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์

1. ให้การศึกษาและปลูกฝังความเข้าใจแก่ประชาชนและชุมชนในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการจัดการตนเอง
2. ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการบูรณาการทางด้านวิชาการที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวของท้องถิ่น
3. เสริมสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดทิศทางในการจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

ยุทธศาสตร์ที่ 2

พัฒนากระบวนการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดคุณค่าอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์

1. ส่งเสริมและบูรณาการองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแนวพระราชดำรินโยบายการวิจัยและพัฒนา
2. บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
3. บริหารจัดการสภาพแวดล้อมของโครงการที่ต่อเนื่อง โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนอย่างเพียงพอ

ยุทธศาสตร์ที่ 3

ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

กลยุทธ์

1. พัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในโครงการที่เพียงพอและมีประสิทธิภาพ
2. พัฒนาระบบการให้บริการสื่อสารโทรคมนาคมที่ครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างสะดวกและปลอดภัย
3. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศที่ประชาสัมพันธ์เผยแพร่การเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริและกิจกรรมท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 4

บริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ตามบริบทของพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์

1. กำหนดให้มีการวางแผนการดำเนินงานและดำเนินงานภายใต้ความร่วมมือของหน่วยงานสนับสนุนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริตามบริบทของพื้นที่

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. สภาพการณ์การท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี แต่ละด้านมีดังต่อไปนี้ 1) ด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลายแห่งที่มีการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชม/ท่องเที่ยวได้ 2) ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์แสดงข้อมูลการเดินทางไปยังโครงการ ปรากฏอยู่ตามสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของสื่อออนไลน์และออฟไลน์ 3) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบแตกต่างกันไปในแต่ละโครงการ ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่แต่ละโครงการ 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีการจัดให้มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และ 5) ด้านคุณภาพการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดเตรียมบุคลากรที่มีคุณภาพไว้คอยต้อนรับและให้บริการทางการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว และการศึกษาความต้องการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ความต้องการการท่องเที่ยวของประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 (S.D. = 0.57)

2. ยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรีที่พัฒนาขึ้น ประกอบไปด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นในการจัดการตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) พัฒนาระบบการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดคุณค่าอย่างยั่งยืน 3) ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด และ 4) บริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ตามบริบทของพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การประเมินยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ด้วยการยืนยันคำตอบของผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการทำ EDRF รอบที่ 2 และรอบที่ 3 พบว่า วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ ทุกข้อมีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ถือว่ายุทธศาสตร์ฯ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติได้จริงในการจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

อภิปรายผลการวิจัย

1. ในภาพรวมของสภาพการณ์และความต้องการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ทั้งด้านพื้นที่ ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม

การท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และคุณภาพการให้บริการ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวในการพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริและตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตามจากการศึกษา พบว่า ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ยังขาดการจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่สามารถดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวจำนวนมากขึ้น ยังไม่มีการจัดให้มีพาหนะรถโดยสารประจำทางเพื่อเดินทางไปยังแต่ละโครงการได้อย่างสะดวก ขาดการประสานงานบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลด้านกิจกรรมและการจัดทำช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย และยังเป็นเพียงกิจกรรมการท่องเที่ยวตามเทศกาลเท่านั้น แต่ยังไม่ค่อยมีการพัฒนากิจกรรมสนับสนุนเพื่อสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นเพิ่มเติม (สุนีย์ เลี้ยวเพ็ญวงษ์. 2557, หน้า 17) ฉะนั้นหากมีการพัฒนาปรับปรุงดังที่กล่าวมาแล้ว ควรเร่งเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อทุกรูปแบบเพื่อเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวใหม่ ซึ่งน่าจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวในปริมาณมากขึ้นอย่างยั่งยืน

2. ยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี มีองค์ประกอบที่สำคัญ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและชุมชนในการจัดการตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) พัฒนาระบบการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เกิดคุณค่าอย่างยั่งยืน 3) ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งการคมนาคม โดยสอดคล้องกับการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด และ 4) บริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในโครงการฯ ตามบริบทของพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลของการสร้างยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรีนี้ มีความเหมาะสม และเป็นไปได้ที่จะกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยว (สุนัน อินทเสมอ. 2555, หน้า 23 และประภัสสร มีน้อย. 2560, หน้า 247) อีกทั้งมีความสอดคล้องครอบคลุมกับแนวทางการสร้างยุทธศาสตร์ของจังหวัดเพชรบุรี (สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. 2561, หน้า 50-54) นอกจากนี้ยุทธศาสตร์ที่สร้างขึ้นเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2560, หน้า 24) เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา กำหนดความต้องการของชุมชน ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการสร้างยุทธศาสตร์ โดยเข้าร่วมในคณะกรรมการจัดทำร่างยุทธศาสตร์และร่วมแสดงความคิดเห็นประเมินผลยุทธศาสตร์ 3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ มีความเหมาะสม และเป็นไปได้ เนื่องจากกระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์ได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่เหมาะสม ทำให้ได้

ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและครอบคลุมทุกประเด็น ในส่วนของการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัตินั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ ควรมีการกำหนดนโยบาย กำหนดแผนกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงสู่แผนปฏิบัติการในพื้นที่ มีการสื่อสารถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยองค์ประกอบของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงกลยุทธ์บางอย่างที่จะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จตามความต้องการของชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภาคส่วนต่าง ๆ และสามารถตอบคำถามความต้องการของชุมชนได้อย่างสมดุล และส่งผลกระทบน้อยที่สุดกับมิติทางด้าน สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ศราวุธ ผิวแดง. 2558, หน้า 150) อีกทั้งจะต้องดำเนินการตามหลักยุทธศาสตร์ของการบริหาร การท่องเที่ยว คือ 1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2) การพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากร มาตรฐาน การบริการด้านการท่องเที่ยวและความปลอดภัย 3) การพัฒนากลไกการบริหาร จัดการแบบมีส่วนร่วมให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างต่อเนื่อง สมดุลและยั่งยืน การสร้างและเผยแพร่ ภาพลักษณ์ 4) พัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว การตลาดและการประชาสัมพันธ์ (รัศมี อ่อนปรีดา. 2558, หน้า 141)

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. องค์กรภาครัฐและหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้องควรมีแผนปฏิบัติการท่องเที่ยว ที่สอดคล้องและเกื้อหนุนกัน และควรมุ่งเน้นการนำนโยบายไปสู่ภาคปฏิบัติจริงในโครงการอันเนื่อง มาจากพระราชดำรินั้น ๆ อย่างจริงจัง
2. องค์กรภาครัฐและหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้องสามารถนำยุทธศาสตร์การจัดการ การท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรี
3. นักท่องเที่ยวควรมีความเข้าใจถึงการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาหาความรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแรงเสริมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (2559). Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทย
สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน. พุทธศักราช. (เอกสารอัดสำเนา).
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. (พิมพ์ครั้งที่ 11).
กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

- ประภัสสร มีน้อย. (2560). **รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงกีฬาของภูมิภาคตะวันตก เพื่อรองรับการเข้าสู่ประเทศไทย 4.0**. คุชภินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มนสิข สิทธิสมบูรณ์. (2550). **ระเบียบวิธีวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). พิษณุโลก: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รัศมี อ่อนปรีดา. (2558). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**, 6(1), 135-145.
- ศราวุธ ผิวแดง. (2558). **เอกสารประกอบการสอนเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. อุดรธานี: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบุรี. (2560). **แหล่งท่องเที่ยวศูนย์การเรียนรู้โครงการพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี**. [แผ่นพับ]. เพชรบุรี: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). **รายงานการศึกษาเบื้องต้น เศรษฐกิจสร้างสรรค์ The Creative Economy**. [เอกสารประชาสัมพันธ์]. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- . (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564**. [เอกสารประชาสัมพันธ์]. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2559). **โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ**. สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.rdpb.go.th/>
- สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. (2561). **แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี (พ.ศ. 2561-2564)**. เพชรบุรี: กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สุชน อินทเสมอ. (2555). ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์: กรณีศึกษาตำบลปากน้ำปราณ. **วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร**, 7(7), 10-23.
- สุนีย์ เลี้ยวเพ็ญวงษ์. (2557). ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางสู่การเป็นศูนย์กลางอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง. **วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ**, 10(1), 1-11.
- Hemphill, J. K. & Westie, C. M. (1950, April). The measurement of group dimentions. **Journal of Psychology**. 29,325-42.

การจัดการขยะครัวเรือนของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี Household Waste Management of the Communities in Ratchaburi Municipality, Ratchaburi Province

สุพัตรา จันทรศิริโพธา¹ วิภาวณี เผือกบัวขาว² ไพบุลย์ แจ่มพงษ์³ ฟารีดา ร่มพฤษ⁴
Suputtra Chansiriphota¹ Wipavanee Phueakbuakhao² Paiboon Jeamponk³ Farida Rompruk⁴

¹นักศึกษาลัทธิสุตธปรัญญาดุฎฐิบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹Graduate Student in Doctor of Philosophy, Development Strategy Program,
Faculty of Humanities and Social Science, Phetchaburi Rajabhat University

²สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

²Development Strategy Program, Faculty of Humanities and Social Science,
Phetchaburi Rajabhat University

³สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

³Environmental Science Program, Faculty of Science and Technology,
Suan Sunandha Rajabhat University

⁴สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

⁴Social Study Program, Phetchaburi Rajabhat University

E-mail: chansiriphota@yahoo.com

Received: July 09, 2019

Revised: October 10, 2019

Accepted: October 16, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการจัดการขยะครัวเรือน 2) ศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะครัวเรือน 3) สร้างรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ และ 4) ทดลองใช้และประเมินรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้การวิจัยและพัฒนาแบบผสมผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครัวเรือนจากชุมชนในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี 35 ชุมชน จำนวน 396 ครัวเรือน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชาชนทั่วไป ผู้บริหารท้องถิ่น นักวิชาการ และนักธุรกิจ จำนวน 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และทดลองใช้รูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพกับครัวเรือนในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี จำนวน 30 ครัวเรือน

ผลการวิจัย พบว่า 1) กระบวนการจัดการขยะครัวเรือนโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ การลดขยะ การคัดแยก การกักเก็บและการกำจัด 2) ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะครัวเรือน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จกับกระบวนการจัดการขยะโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านการสนับสนุนจากเครือข่าย ด้านการเสริมพลังการมีส่วนร่วม ด้านการจัดองค์การและการบริหารองค์การ ด้านภาวะผู้นำ และด้านการสื่อสาร 3) รูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพได้ตัวแบบทางความคิด CLEAN Model ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ การสื่อสาร (C: Communication) ภาวะผู้นำ (L : Leadership) การเสริมพลังการมีส่วนร่วม (E : Empowerment Participation) การจัดองค์การและการบริหารองค์การ (A : Administration) และเครือข่าย (N : Network) 4) การทดลองใช้ พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยภาพรวม มีค่าเท่ากับ 0.84 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ คือ คู่มือการจัดการขยะครัวเรือน CLEAN Model

คำสำคัญ: การจัดการขยะครัวเรือน/ ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะครัวเรือน/รูปแบบการจัดการขยะครัวเรือน

Abstract

The objectives of this research were to 1) investigate household waste management process, 2) explore success factors for household waste management, 3) create an effective model of household waste management, and 4) implement and evaluate the developed model of household waste management. Mix Methods was employed as the research design in the study. Qualitative data collection was conducted with the number of three-hundred-ninety-six household samples across thirty five communities in Ratchaburi Municipality, and the statistics used for the quantitative data analysis included percentage, mean, standard deviation, and Pearson's Product moment correlation coefficient. Qualitative data collection was carried out by using interviews and a focus group discussion with twelve target participants chosen as representatives from general public, local administrators, experts, and entrepreneurs. The qualitative data were analyzed by using content analysis. The experiment of the model of household waste management was performed with thirty households in Ratchaburi Municipality area.

The results of the research revealed that 1) the efficiency of the household waste management process was at a high level overall, arranged in descending order of its aspects as follows: waste reduction, segregation, storage, and disposal, respectively; 2) the result of the relationship between success factors and the overall waste management process appeared positive and the correlation was shown in the same direction at a moderate level in all aspects, with a statistical significance level of 0.01. All of the aspects were arranged in descending order as follows: Supports from Alliance Networks, Community Engagement Process on the Organizational Management and Administration, Leadership and Communication Ability, respectively; 3) the developed model of household waste management was effectively adapted from the CLEAN Prototype, consisting of five factors which were derived from Communication (C), Leadership (L), Empowerment Participation (E), Administration (A), and Network (N); and 4) the result of the effectiveness index of the model of household waste management was at 0.84 overall. The final output as the product of the model in this study was the handbook of the CLEAN Model of Household Waste Management.

Keywords: Household waste management/ Success factors for household waste management/ Household waste management models

บทนำ

ขยะมูลฝอยเป็นปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน จากรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พบว่า ในปี 2559 ขยะมูลฝอยชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ 7,777 แห่ง ประมาณ 27.06 ล้านตันหรือ 74,130 ตันต่อวัน และมีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยต่อคนเพิ่มขึ้นจาก 1.13 เป็น 1.14 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน โดยมีสัดส่วนของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร 4.21 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 16 ในเทศบาลและเมืองพัทยา 11.16 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 41 และในองค์การบริหารส่วนตำบล 11.69 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 43 นอกจากนี้ยังพบว่า มีขยะเก่าตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยทั่วประเทศที่ดำเนินการจัดการไม่ถูกต้องอีกประมาณ 9.96 ล้านตัน โดยปัจจัยหลักที่ส่งผลต่ออัตราการเกิดขยะมูลฝอยชุมชน คือ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว การขยายตัวของเขตเมือง จำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น การหลั่งไหลเข้ามาของแรงงานข้ามชาติ และการบริโภคที่ใช้ทรัพยากรอย่างไม่รู้ค่าและเกินความพอดี (กรมควบคุมมลพิษ. 2560, หน้า 70)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ซึ่งมีแนวคิดในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ประกอบด้วย ลดการเกิดขยะมูลฝอยหรือของเสียอันตรายที่แหล่งกำเนิด การนำของเสียกลับมาใช้ซ้ำและใช้ประโยชน์ใหม่ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิตของภาคการผลิต รวมทั้งลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยเพื่อให้เกิดการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีนโยบายให้การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ และเห็นชอบโรดแมป (Road map) การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศไทยเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2557 (กรมควบคุมมลพิษ. 2559, หน้า 3) ผลักดันให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามโรดแมป ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดมูลฝอย การสร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เหมาะสม การวางระเบียบมาตรฐานการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายและการสร้างวินัยของคนในชาติมุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2559, หน้า 10)

อนึ่ง จากแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564) และแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศในระยะสั้น (พ.ศ. 2559–2560) รวมทั้งการเร่งรัดการดำเนินงานตามแผนโรดแมปการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายให้เป็นรูปธรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2559-2560) ภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559-2564 และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2559 เห็นชอบแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2559-2560) ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดำเนินการลดขยะที่ต้นทางเพื่อให้วางรากฐานการดำเนินการจัดการขยะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และกรมควบคุมมลพิษ. 2559, หน้า 2) เพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่การเป็นสังคมปลอดขยะ (Zero waste society) บนแนวคิด 3Rs โดยการส่งเสริมการจัดการขยะครัวเรือน คือ การลดปริมาณขยะจากแหล่งต้นทาง (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ที่มุ่งเน้นการลดปริมาณขยะจากครัวเรือนและส่งเสริมการคัดแยกขยะจากครัวเรือน เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าหรือแปรรูปขยะซึ่งจะส่งผลให้ปริมาณขยะในภาพรวมทั้งประเทศลดลง ทำให้ปริมาณขยะที่จะต้องเข้าสู่ระบบการกำจัดลดลงและมีการกำจัดที่ถูกต้องวิธีเพิ่มมากขึ้น (กรมควบคุมมลพิษ. 2559, หน้า 1)

จังหวัดราชบุรีเป็นพื้นที่เป้าหมาย 1 ใน 20 จังหวัดของประเทศที่ต้องเร่งสร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เป็นขยะมูลฝอยใหม่ จากรายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทยปี พ.ศ. 2559 พบว่า จังหวัดราชบุรีได้รับการจัดเป็นลำดับที่ 18

ในการจัดลำดับจังหวัดที่มีปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการไม่ถูกต้อง โดยพบว่า มีปริมาณขยะสะสมตกค้าง 143,660 ตัน (กรมควบคุมมลพิษ. 2560, หน้า 29) ทั้งนี้ รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เป็นขยะมูลฝอยใหม่นั้น เน้นการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยครัวเรือน การจัดการขยะมูลฝอยแบบศูนย์รวมและกำจัดโดยเทคโนโลยีแบบผสมผสาน การแปรรูปเป็นพลังงานหรือทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งยังมีการกิจที่ต้องเร่งสร้างวินัยของคนในชาติมุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ รมรณรงค์ให้ความรู้ในการลดขยะ การคัดแยกขยะต้นทาง การบรรจุเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยในหลักสูตรการเรียนการสอน และส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติจริงในสถานศึกษา และลดการใช้ถุงพลาสติกและโฟม ซึ่งต้องดำเนินการพร้อมกันทั่วประเทศ (กรมควบคุมมลพิษ. 2559, หน้า 27-28)

จังหวัดราชบุรีแบ่งการปกครองเป็น 10 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองราชบุรี อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอปากท่อ อำเภอจอมบึง อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอบางแพ อำเภอวัดเพลง อำเภอสวนผึ้ง และอำเภอบ้านคา มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 112 แห่ง ซึ่งประกอบด้วย 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี 2) เทศบาลเมือง 4 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองราชบุรี เทศบาลเมืองบ้านโป่ง เทศบาลเมืองโพธาราม และเทศบาลเมืองท่าผา และ 3) เทศบาลตำบล 30 แห่ง

จากข้อมูลปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในภาพรวมของประเทศนอกเหนือจากมีขยะมูลฝอยตกค้างอยู่เป็นจำนวนมากแล้วยังมีปัญหาที่นโยบายของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการขยะมูลฝอย บางแห่งขาดความต่อเนื่องในการบริหารจัดการ มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ อุปกรณ์ เครื่องมือในการเก็บ ขนและกำจัดไม่เพียงพอ และยังไม่มีระบบเก็บรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอยแบบแยกประเภทเพื่อรองรับการคัดแยกขยะมูลฝอยที่ต้นทาง (กรมควบคุมมลพิษ. 2559, หน้า 12) ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของเป้าหมายตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอย (พ.ศ. 2559-2564) ในการนำมาตรการและการปฏิบัติในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ (กรมควบคุมมลพิษ. 2559, หน้า 12)

ผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่าเทศบาลเมืองราชบุรีเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการศึกษารูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยมีพื้นที่ประมาณ 8.70 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย ชุมชนจำนวน 35 ชุมชน ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี จากผู้นำชุมชน คนกวาดขยะ ประชาชนทั่วไปพบว่า มีปริมาณขยะเกิดขึ้นจำนวนมาก ประชาชนทิ้งขยะไม่เป็นที่ ไม่มีที่ทิ้งขยะ ทำให้เกิดความสกปรก รถจัดเก็บขยะเข้าไปเก็บไม่ถึงชุมชน จำนวนถึงขยะไม่เพียงพอ ส่งผลให้เกิดการสะสมของขยะเนื่องจากจัดเก็บไม่ทัน คนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการขยะ มีบุคคลภายนอกมาทิ้งขยะในชุมชน ประชาชนมีจำนวนเพิ่มขึ้นทำให้มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้น ประชาชนขาดจิตสำนึกในการจัด

การขยะมูลฝอย ขาดความรู้เกี่ยวกับสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลเมืองราชบุรี (2560. ตุลาคม, 10) และรองปลัดเทศบาลเมืองราชบุรี (2560. ตุลาคม, 30) พบว่า ชุมชนยังไม่มี การดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นรูปธรรม พบว่าบางครัวเรือนมีการแยกขยะ แต่มีทัศนคติว่าเมื่อชาวบ้านแยกขยะแต่เทศบาลก็นำไปรวมกันอีก ซึ่งตามข้อเท็จจริงแล้วทางเทศบาลเมืองราชบุรีก็มีโครงการในการส่งเสริมให้มีการจัดการขยะโดยจัดอบรมแก่ผู้นำชุมชน แต่เมื่ออบรมไปแล้วก็จะไม่ได้ดำเนินการขยายผลต่อเนื่อง ทำให้ไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างยั่งยืน ประกอบกับเทศบาลเมืองราชบุรีก็ยังไม่สามารถที่จะดำเนินการได้พร้อม ๆ กันทั้ง 35 ชุมชน เนื่องจากบุคลากรไม่เพียงพอ จากข้อมูล ที่พบอาจสรุปได้ว่าชุมชนในเขตเทศบาลเมืองราชบุรียังขาดรูปแบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการจัดการขยะครัวเรือนและปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะครัวเรือนของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองราชบุรีเพื่อสร้างรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพและทดลองใช้ในชุมชน ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการแก้ปัญหาและจัดการขยะครัวเรือนของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยนี้จึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกับเทศบาลเมืองราชบุรี และเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการขยะครัวเรือนของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะครัวเรือนของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี
3. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ครัวเรือนในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี 35 ชุมชน จำนวน 10,063 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครัวเรือนในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี 35 ชุมชน จำนวน 10,063 ครัวเรือน (เทศบาลเมืองราชบุรี. 2559) โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร่ ยามาเน (Taro Yamane) โดยกำหนดความเชื่อมั่น 0.95 (ธานินท์ ศิลปจารุ. 2555, หน้า 75) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 396 ครัวเรือน วิธีการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นตัวแทนครัวเรือน

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจงโดยเลือกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะครัวเรือน จำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน คือ 1) กลุ่มประชาชนทั่วไป ได้แก่ ตัวแทนประธานชุมชน 2) กลุ่มผู้บริหารท้องถิ่น ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาลเมืองราชบุรี 3) กลุ่มนักวิชาการ ได้แก่ ผู้อำนวยการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ผู้อำนวยการสถานศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย 4) กลุ่มนักธุรกิจ ได้แก่ ผู้จัดการตลาดกลางค้าผักผลไม้ศรีเมือง ผู้ประกอบการร้านอาหาร เจ้าของบริษัท รวมจำนวน 12 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

- 2.1 กระบวนการจัดการขยะครัวเรือน
- 2.2 ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะครัวเรือน
- 2.3 รูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.4 ผลการใช้รูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development : R&D) โดยใช้รูปแบบผสมวิธี (Mixed method) ประกอบด้วย ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยมีรายละเอียดตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษากระบวนการจัดการขยะครัวเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ 1) แบบสอบถามเรื่องการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้ค่าการประเมินความสอดคล้อง (Index of consistency : IOC) เท่ากับ 0.95 แบบสอบถามประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม กระบวนการจัดการขยะครัวเรือน และข้อคำถามปลายเปิด คือ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการขยะครัวเรือน ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะครัวเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ 1) แบบสอบถามเรื่องการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้ค่าการประเมินความสอดคล้อง 0.95 ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัจจัยความสำเร็จของการจัดการขยะครัวเรือน และข้อคำถามปลายเปิด คือ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์
ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะครัวเรือน ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นประเด็นในการประชุมอภิปรายกลุ่ม ประกอบด้วย

1) การทบทวนปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะครัวเรือนที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 2) วิธีการสังเคราะห์
รูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพจากปัจจัยความสำเร็จของการจัดการขยะ
ครัวเรือน และ 3) การรับรองรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบประเมินประสิทธิภาพของการใช้คู่มือการจัดการขยะ
ครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการขยะครัวเรือน
และความพึงพอใจในการใช้คู่มือการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการตรวจสอบ
คุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าการประเมินความสอดคล้อง 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษากระบวนการจัดการขยะครัวเรือน ผู้วิจัยลงพื้นที่ชุมชน 35 ชุมชน
ในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากครัวเรือน จำนวน 396 ครัวเรือน ซึ่งเป็น
การสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการจัดการขยะครัวเรือน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะครัวเรือน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ
จากครัวเรือน จำนวน 396 ครัวเรือน และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย
จำนวน 12 คน

ขั้นตอนที่ 3 สร้างรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการเก็บข้อมูล
เชิงคุณภาพจากการประชุมกลุ่มเพื่อสร้างและรับรองรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมี
ประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ
โดยการทดลองใช้คู่มือการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพกับกลุ่มตัวอย่างครัวเรือน จำนวน
30 ครัวเรือน โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินประสิทธิภาพของการใช้คู่มือการจัดการขยะ
ครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยทำการวิเคราะห์ข้อมูล
โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์

กระบวนการจัดการขยะครัวเรือน ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะครัวเรือน ส่วนปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อกระบวนการจัดการขยะครัวเรือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ และความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ใช้วิธีการหาค่าดัชนีประสิทธิภาพ สำหรับวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

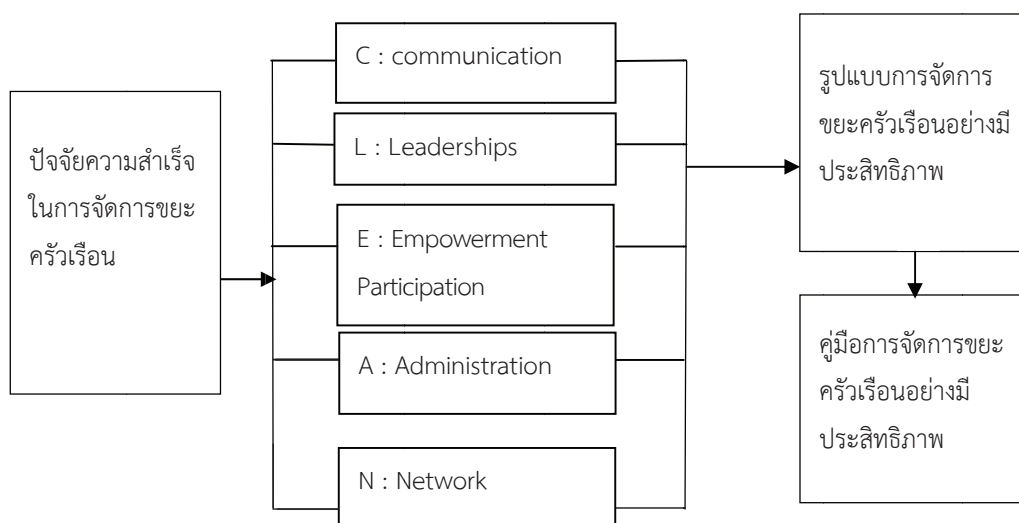
ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์และมีผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษากระบวนการจัดการขยะครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถามเพื่อหาคำตอบของงานวิจัย พบว่า กระบวนการจัดการขยะครัวเรือนโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านการลดขยะครัวเรือน ด้านการคัดแยกขยะครัวเรือน ด้านการเก็บขยะครัวเรือน และด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการกำจัดขยะครัวเรือน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการจัดการขยะครัวเรือน จากแบบสอบถาม พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะครัวเรือนโดยภาพรวมมีความสำเร็จอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการสื่อสาร ด้านการเสริมพลังการมีส่วนร่วม ด้านการจัดองค์กรและการบริหารองค์กร และด้านการสนับสนุนจากเครือข่าย โดยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จกับกระบวนการจัดการขยะ โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงตามลำดับค่าความสัมพันธ์จากมากไปน้อย คือ ด้านการสนับสนุนจากเครือข่าย ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม ด้านการจัดองค์กรและการบริหารงานที่ดี ด้านภาวะผู้นำ และด้านการสื่อสาร ตามลำดับ โดยปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อกระบวนการจัดการขยะ ได้แก่ ด้านการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย และด้านการเสริมพลังการมีส่วนร่วม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์สรุปความคิดเห็นสอดคล้องกันกับผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถาม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เป็นการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาสร้างรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพจากปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ ได้เป็นรูปแบบ CLEAN Model ซึ่งผู้วิจัยได้นำรูปแบบ CLEAN Model มาสร้างเป็นคู่มือการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ แล้วนำมาทดลองใช้ และประเมินผลประสิทธิภาพดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ CLEAN Model

จากรูปแบบดังกล่าว สามารถวิเคราะห์โครงสร้างการทำงานของรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพออกเป็น 5 ปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 การสื่อสาร (C : Communication) หมายถึง การแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างครัวเรือนในเขตเทศบาลเมืองราชบุรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้สื่อช่องทางต่าง ๆ เช่น การใช้ป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ การใช้เสียงตามสาย การประชุม และการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการจัดการขยะครัวเรือน เป็นต้น เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการจัดการขยะครัวเรือน

ปัจจัยที่ 2 ภาวะผู้นำ (L : Leadership) หมายถึง การที่ผู้บริหารหน่วยงานรัฐ ผู้นำชุมชน ผู้นำครัวเรือนในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี หรือบุคคลในชุมชนเทศบาลเมืองราชบุรีที่มีประชาชนให้ความเคารพและศรัทธา โดยให้เขาเหล่านั้นโน้มน้าว ผลักดันให้ประชาชนมีความเต็มใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ตามต้องการ เช่น การลดขยะมูลฝอยครัวเรือน การคัดแยกขยะมูลฝอยครัวเรือน และการกำจัดขยะมูลฝอยครัวเรือน โดยมีความสำเร็จของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองราชบุรีที่ตั้งเป้าหมายไว้

ปัจจัยที่ 3 การเสริมพลังการมีส่วนร่วม (E : Empowerment Participation) หมายถึง การที่เทศบาลเมืองราชบุรีเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองราชบุรีหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางเทศบาลเมืองราชบุรีหรือราชการ มีส่วนร่วมการประชุมวางแผนการจัดการขยะครัวเรือน มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการขยะครัวเรือน และมีส่วนร่วมประเมินผลในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองราชบุรีเกี่ยวกับการจัดการขยะครัวเรือน

ปัจจัยที่ 4 การจัดองค์การและการบริหารองค์การ (A : Administration) หมายถึง การที่เทศบาลเมืองราชบุรีตั้งหน่วยงานใหม่ที่ได้รับผิดชอบปัญหาและการจัดการขยะครัวเรือนในชุมชน เทศบาลเมืองราชบุรี โดยเปิดเป็นศูนย์ประสานงานการจัดการขยะครัวเรือนของเทศบาลเมืองราชบุรี ให้ทุกชุมชน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุมชนเป็นผู้ปฏิบัติงาน มีการประชุมจัดทำแผนการปฏิบัติงาน ระยะสั้นและระยะยาวระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำข้อตกลงร่วมระหว่างชุมชนกับ เทศบาลเมืองราชบุรีเกี่ยวกับการจัดการขยะครัวเรือน

ปัจจัยที่ 5 เครือข่าย (N : Network) หมายถึง กระบวนการทางสังคมอันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ การสนับสนุน และความร่วมมือระหว่างประชาชน ชุมชน เทศบาลเมืองราชบุรี สถาบันการศึกษาที่ให้องค์ความรู้ด้านการจัดการขยะครัวเรือน และองค์กรที่สนับสนุนการจัดการขยะครัวเรือน โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และความต้องการความสำเร็จในการจัดการขยะครัวเรือนร่วมกัน โดยร่วมกันดำเนินกิจกรรมการจัดการขยะครัวเรือนในเขตเทศบาลเมืองราชบุรีร่วมกัน

ทั้ง 5 ปัจจัยนี้ คือ เครื่องมือหรือแผนที่เดินทางสำหรับการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งผู้วิจัยได้เรียบเรียงเนื้อหาดังกล่าวในคู่มือการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ CLEAN Model แล้วนำไปทดลองใช้กับครัวเรือน จำนวน 30 ครัวเรือน

วัตถุประสงค์ที่ 4 การประเมินรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I) โดยภาพรวม มีค่าเท่ากับ 0.84 อยู่ในระดับดีมาก มีระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมการทดลองใช้คู่มือการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ CLEAN Model โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.60

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. กระบวนการจัดการขยะครัวเรือนโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ การลดขยะ การคัดแยก การกักเก็บและการกำจัด โดยพบว่า แม้ชุมชนจะมีการปฏิบัติในระดับมากแต่เทศบาลยังขาดรูปแบบการจัดการขยะที่ชัดเจน

2. ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะครัวเรือน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จกับกระบวนการจัดการขยะโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านเครือข่าย ด้านการเสริมพลังการมีส่วนร่วม ด้านการจัดองค์การและการบริหารองค์การ ด้านความเป็นผู้นำ และด้านการสื่อสาร

3. การสร้างรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพได้ตัวแบบทางความคิด CLEAN Model ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ การสื่อสาร (C: Communication) ภาวะผู้นำ

(L : Leadership) การเสริมพลังการมีส่วนร่วม (E : Empowerment Participation) การบริหารจัดการองค์การ (A : Administration) และเครือข่าย (N : Network)

4. ผลการทดลองใช้ พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพโดยภาพรวม มีค่าเท่ากับ 0.84 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ คือ คู่มือการจัดการขยะครัวเรือน CLEAN Model ซึ่งสร้างมาจากรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. กระบวนการจัดการขยะครัวเรือนโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการลดขยะครัวเรือน เป็นลำดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2559, หน้า 1) ได้จัดทำแผนแม่บทการจัดการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559–2564) เพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยตามนโยบายรัฐบาลที่กำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ โดยมีกรอบแนวคิดหลัก คือ มุ่งเน้นการลดการเกิดขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด การนำของเสียกลับมาใช้ซ้ำและใช้ประโยชน์ใหม่ ตามหลักการ 3Rs การกำจัดขยะมูลฝอยแบบศูนย์รวม และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก เทศบาลเมืองราชบุรี/ชุมชนดำเนินการจัดการขยะตามแผนแม่บทการจัดการจัดการขยะมูลฝอยของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการลดขยะครัวเรือน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า มีการเก็บขยะประเภทกล่องกระดาษ หนังสือพิมพ์ไว้นานหรือนำกลับมาใช้งานได้อีกเป็นลำดับแรก ซึ่งสุริยะ ศรีคลังไพร และคณะ (2551, หน้า 49) ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกัน สำหรับด้านการคัดแยกขยะครัวเรือนโดยมีการคัดแยกขยะมูลฝอยประเภทพลาสติก ขวดแก้วก่อนนำไปขาย เป็นลำดับแรกนั้น Christine Cole (2014, หน้า 70) และกรมควบคุมมลพิษ (2551, หน้า 14-17) ได้เสนอแนวทางไว้ตรงกันว่า การคัดแยกขยะเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ โดยต้องให้ความรู้แก่ประชาชนที่พักอาศัยอยู่ในบ้านเรือน เจ้าของสถานประกอบการ อาคารที่พักอาศัย อาคารสำนักงาน สถาบันการศึกษา ห้างสรรพสินค้า โรงแรม และสถานประกอบการ ด้านการกักเก็บขยะครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนใช้ถุงดำเป็นภาชนะเก็บกักขยะมูลฝอย เป็นลำดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องฤทธิ์ กิตติวิทยาพงศ์ และคณะ (2559, หน้า 133-143) ด้านการกำจัดขยะครัวเรือนโดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการกำจัดหรือทำลายขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในครัวเรือนโดยวิธีนำไปทิ้งในถังขยะที่เทศบาล/ชุมชน เป็นลำดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2559, หน้า 57-63) กล่าวว่า พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ให้ท้องถิ่นมีหน้าที่

ในการจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลในเขตพื้นที่ของแต่ละท้องถิ่นเอง โดยเป็นภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนจากภาครัฐ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากหน่วยงานต่าง ๆ มีโครงการแจกถังขยะตามที่อยู่อาศัย และเป็นวิธีที่สะดวกง่ายของประชาชนในชุมชน บางครัวเรือนก็ทิ้งในถังขยะเลยโดยไม่มีการคัดแยกขยะ

2. ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะครัวเรือน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านการสื่อสาร ด้านการเสริมพลังการมีส่วนร่วม ด้านการจัดองค์การและการบริหารองค์การ และด้านเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิทยา ยนตร์สันเทียะ (2557, หน้า 62) ได้วิจัยรูปแบบและวิธีการกำจัดขยะที่เหมาะสมกับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขุนมาก อำเภอหนองขุนมาก จังหวัดนครราชสีมา และสอดคล้องกับ อรุณี สันธิ์ติวณิช (2558, หน้า 29-30) ได้วิจัยเรื่อง การร่วมกันจัดการขยะมูลฝอย : กรณีศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี และสอดคล้องกับ ญัฐหทัย โภคา (2559, หน้า 21-22) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ด้านภาวะความเป็นผู้นำ ด้านการสื่อสาร ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม ด้านการจัดองค์การและการบริหารงานที่ดี และด้านการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย มีผลต่อปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะครัวเรือน

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญที่มีผลต่อการจัดการขยะครัวเรือน ซึ่งจากแนวคิดกรมควบคุมมลพิษ (2558, หน้า 14) ได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2559-2560) กล่าวว่า การจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน (Community Based Solid Waste Management : CBM) เป็นกระบวนการที่เป็นนวัตกรรมใหม่ในการกำจัดขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดเน้นการนำกลับไปใช้ใหม่ก่อนที่จะทิ้งเป็นขยะโดยทุกขั้นตอนของการดำเนินการขึ้นอยู่กับชาวชุมชนที่จะต้องมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและร่วมแก้ไขปัญหา ซึ่งแนวคิดนี้มีตัวอย่างความสำเร็จที่มีเป้าหมายเป็นชุมชนปลอดขยะ (Zero waste) หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน เป็นหลักในการแก้ปัญหาขยะอย่างยั่งยืน มีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากการสร้างความเข้าใจ สร้างความร่วมมือจากประชาชนจากส่วนน้อยแล้วค่อยขยายออกไป มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่อง สร้างความคุ้นเคยในการแยกวัสดุเหลือใช้ให้กับประชาชนในชุมชนจนกลายเป็นความเคยชิน พร้อมกับการปรับปรุงรูปแบบการดำเนินกิจกรรมตามความเหมาะสมกับสภาพชุมชนและความต้องการของแต่ละชุมชน ซึ่งผู้สามารถสร้างความร่วมมือหรือประสานงานให้การจัดการขยะในครัวเรือนได้ดีก็คือ ผู้นำชุมชน เพราะเป็นผู้มีความสามารถในการบริหารจัดการ เป็นนักประชาสัมพันธ์ที่ดี และทำงานโดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน ดังนั้นผู้นำชุมชน จึงเป็นผู้ที่ประชาชนในชุมชนนั้นให้ความนับถือและความเคารพ

3. รูปแบบของการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นในรูปแบบ CLEAN Model โดยนำปัจจัยความสำเร็จมาเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก ได้แก่ การสื่อสาร ภาวะผู้นำ การเสริมพลังการมีส่วนร่วม การจัดองค์การและการบริหารองค์การ และการมีเครือข่าย ซึ่งรูปแบบดังกล่าวถือว่าครอบคลุมกระบวนการจัดการขยะครัวเรือน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เรืองฤทธิ์ กิตติวิทยาพงศ์ (2559, หน้า 133) ที่ศึกษาเรื่อง รูปแบบของการสื่อสารเพื่อรณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยแบบบูรณาการในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อรุณี สันธิ์ติวณิช (2558, หน้า 26) ที่ศึกษาการสร้างเครือข่ายกับสถานศึกษาและชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลนครอุบลราชธานี สุขสมาน สังโยคะ และคณะ (2555, หน้า 145) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย และสุริยะศรี คลังไพร และคณะ (2551, หน้า 102) ที่พบกระบวนการให้องค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะร่วมกัน

จากรูปแบบ CLEAN Model ผู้วิจัยได้สร้างคู่มือการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ครอบคลุมทั้งกระบวนการที่เกิดจากการศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการจัดการขยะครัวเรือน

4. การประเมินรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพโดยการทดลองใช้คู่มือการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพกับครัวเรือน จำนวน 30 ครัวเรือน ได้ค่าดัชนีประสิทธิผลโดยเฉลี่ย 0.84 ในระดับดี

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. เทศบาลเมืองราชบุรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะครัวเรือนควรรนำคู่มือรูปแบบ CLEAN Model ไปพัฒนาหรือประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและประชาชน
2. ชุมชนสามารถนำรูปแบบการจัดการขยะครัวเรือนไปใช้ดำเนินงานในชุมชนได้
3. การนำผลการวิจัยนี้ไปขยายผลต่อยอดโดยสามารถนำคู่มือการจัดการขยะครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพไปวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างธรรมนูญชุมชนต้นแบบการจัดการขยะได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2559). แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 – 2564). กรุงเทพฯ: บริษัทแอคทีฟพริ้นท์ จำกัด.
- (2560). รายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ: สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย.
- (2560). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยปี 2559. กรุงเทพฯ: บริษัททิวใหญ่ จำกัด.

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และกรมควบคุมมลพิษ. (2559). แผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2559 –2560) มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 20 กันยายน 2559, ภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559–2564. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2559). ศูนย์เรียนรู้ชุมชน..ที่นี้ปลอดขยะ. กรุงเทพฯ: กองส่งเสริมและเผยแพร่.
- ณัฐหทัย โภคา. (2559). รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 10(2) (พฤษภาคม-สิงหาคม), 21-29.
- ธานินท์ ศิลป์จารุ. (2555). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- พัฒนา สงวนเจียม. (2560, 30 ตุลาคม). ผู้อำนวยการกองอนามัยและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองราชบุรี. สัมภาษณ์.
- พานิกค ไพศาลธนสมบัติ. (2560, 30 ตุลาคม). รองปลัดเทศบาลเมืองราชบุรี. สัมภาษณ์.
- เรืองฤทธิ์ กิตติวิทยาพงศ์ และคณะ. (2559). การพัฒนารูปแบบการสื่อสารรณรงค์เพื่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบบูรณาการในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 11(1) (มกราคม-เมษายน), 133.
- วิทยา ยนตร์สันเทียะ. (2557). รูปแบบและวิธีการกำจัดขยะที่เหมาะสมกับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบุนมาก อำเภอหนองบุนมาก จังหวัดนครราชสีมา. สาขาวิศวกรรมโยธา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สุขสมาน สังโยคะ และคณะ. (2555). การนำร่องการจัดการขยะชุมชนกรณีศึกษา เทศบาลตำบลในเมือง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สุริยะ ศรีคลังไพร และคณะ. (2551). การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้องค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหารูปแบบการจัดการขยะในพื้นที่ ตำบลบ้านกงและตำบลบ้านผือ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น. รายงานการวิจัยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อรุณี สันธิวิถินิชย์. (2558). การร่วมกันจัดการขยะมูลฝอย: กรณีศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 6(2) (กรกฎาคม-ธันวาคม), 22-34.
- Christine Cole. (2014). Developing sustainable household waste management – A local authority approach to zero waste. A dissertation thesis of the degree Doctor of Engineering, Loughborough University.

The Use of Communication Strategies by Thai Students Liaising with International Students

Nutthida Tachaiyaphum¹ Punyapa Saengsri²

¹English Language Teaching Programme, Department of Language Studies,
School of Liberal Arts, King Mongkut's University of Technology Thonburi

²Department of Language Studies, School of Liberal Arts,
King Mongkut's University of Technology Thonburi

Email: punyapa.sae@mail.kmutt.ac.th

Received: July 03, 2019

Revised: October 28, 2019

Accepted: November 5, 2019

Abstract

The purpose of this study is to identify the types of communication strategies (CSs) used by Thai undergraduate students. The subjects were five Thai students representing as Thai buddies in the International Affairs in the second semester of the academic year 2016, at King Mongkut's University of Technology Thonburi (KMUTT). A video recording was used as an observation instrument to record interactions between the participants and foreign students in natural social settings. Based on the taxonomy of CSs, adapted from Dornyei and Scott (1997), the data were transcribed and analyzed to find the frequency of CSs used and successful CSs in overcoming the communication difficulties.

The findings reveal that each participant employed different CSs. The three most frequently used CSs were Use of Fillers, Self- Repetition, and Mime. Also nine CSs were identified as successful CSs in overcoming the communication difficulties.

Keywords: Communication strategies/ Communication difficulties/ Natural Settings

Introduction

The term “communication strategies” was coined by Selinker (1972) in his account of the processes responsible for interlanguage. He discussed strategies of second-language communication as one of the five central processes related to second language learning. Tarone and Yule (1989) see communication strategies as the learner’s contribution to the interactional work required to overcome a communication problem. Similarly, Nakatani (2010) regarded CSs as any attempts by learners to overcome their difficulties to achieve communicative goals in actual interaction when they do not share linguistic, discoursal, and sociolinguistic information with their interlocutors. According to Ellis (1985), two key concepts in most discussions of communication strategies are that they are conscious and that they are problem oriented. However, as learners may not always be aware of their use of communication strategies, it is suggested that a better definition is to refer to them as ‘potentially conscious’. Additionally, communication strategies are problem oriented. They are employed by the learner because of the lack of access to linguistic resources required to express an intended meaning. It can be concluded that communication strategies are psycholinguistic plans which exist as part of the language user’s communicative competence (Ellis. 1985).

Since CSs have been defined differently based on the researchers’ views, different CSs taxonomies have been developed. The extended taxonomy by Dornyei and Scott (1997) was adapted and used in this study as this conceptualization covers all the different types of communication problem-management mechanisms. Dornyei and Scott’s extended taxonomy (1997) which integrated several CSs taxonomies from several scholars and proposed with 23 communication strategies under three categories: direct, indirect, and interactional strategies based on how CSs contribute to solving communication problems and achieving communication goals. First, direct strategies provide an alternative, manageable, and self-contained means of getting the meaning across (Dornyei and Scott. 1997). The direct strategies consist of message abandonment, message reduction, message replacement, circumlocution, approximation, use of all-purpose words, word coinage, restructuring, literal translation, foreignizing, code-switching, mumbling, omission, and mime. Indirect strategies, on the other hand, are not strictly problem-solving and meaning-related. They facilitate

and support learning without directly involving the target language. Generally speaking, the indirect strategies included are the use of fillers and self-repetition. Finally, interactional strategies consist of direct appeal for help, indirect appeal for help, asking for repetition, asking for clarification, asking for confirmation, interpretive ummary, and comprehension check. Interactional strategies are used to carry out trouble-shooting exchanges cooperatively (Dornyei and Scott. 1997). They are used to manipulate the conversation and to negotiate shared meaning (Littellmore. 2003). It is obviously seen from the aforementioned related literature that communication strategies have been widely investigated in a wide range of educational contexts as they are considered beneficial for facilitating students' communication ability, and there are several types of communication strategies employed when second or foreign language speakers face any communication difficulties.

In recent years, there have been many research studies dealing with the use of CSs in classroom context. Abunawas (2012) investigated the use of CSs by Jordanian EFL learners. The study revealed that Jordanian EFL tended to use different kinds of CSs in their communication. They heavily depended on approximation and circumlocution, especially for the advanced level and intermediate level participants. This indicated that the participants were eager to communicate in English and they did not resort much to avoidance strategies. Another study was carried out by Nguyen and Nguyen (2016) to investigate the use of CSs by Vietnamese non-English majored students. The data proved that those students used CSs in a very unconscious nature and it is partly due to the occurrence of such strategies in their mother tongue.

Apart from the aforementioned studies investigated the use of CS in second or foreign language communication settings, there have been many research studies on the use of CSs conducted in Thailand. Charoenchang (1991) investigated the CSs which Thai learners and native-speakers teachers of English use in classroom interaction. In addition, Chawana (2009) investigated the types of CSs used by nursing students when interacting with foreign patients in nursing simulation. Both studies were conducted when the learners were interacting with foreigners. In contrast, in the study of Pornpibul (2005), the use of CSs was investigated when Thai undergraduate students communicated in English via different tasks. The findings revealed that the lower achievement group was likely to use CSs that were less dependent on the

knowledge of English while the high achievement group used circumlocution more frequently than the lower achievement group. Similarly, Malasit and Sorobol (2013) investigated the use of CSs by Thai secondary school English program students. The results showed that the students tended to use CSs in two-way tasks more frequently than in one-way tasks. It can be seen that by using different types of CSs, the learners could achieve their communication goals despite their communication difficulties. Moreover, the factors that affected the use of CSs are related to the learners' proficiency and their L1. Therefore, to help developing students' communication skills, students should be encouraged to employ CSs in the speaking tasks to overcome any communication difficulties they might face to get the message across. Teaching CSs is pedagogically effective, and CSs are conducive to language learning (Maleki. 2007). So far, we have seen that in Thailand, many studies were conducted in a classroom context while the studies conducted outside classroom or in a natural setting are limited. However, the basic theoretical ideas about CSs discussed are essential in exploring the CSs used by the participants of this study in a different context (natural social setting).

Objective of the Study

This study aimed at finding out the communication strategies that the KMUTT buddies have used in their communication in natural social settings such as when going out to have some meals or when working on their projects with their foreign buddies. Based on some established models of communication strategies, the purpose of the study is to identify the communication strategies that are commonly used. The findings of the study can be useful to English teaching and in liaison training as it reveals how students cope with the communication difficulties when liaising with foreign students.

Scope of Study

1. Population and Sample

The study was conducted at University of Technology Thonburi and the sample of this study consisted of five Thai students working for the International Affairs (IA) as Thai Buddies in the second semester of the academic year 2016 at

KMUTT. There are four females and one male engineering students majoring in Environmental Engineering, Materials Engineering, and Electrical Engineering. Their English ability ranged from pre-intermediate to intermediate level. They were selected on the basis that they only joined this is their first semester to join the Buddies Program. The interactions between the samples and the foreign students in the natural social settings only one time. The conceptual framework used in this study was based on the taxonomy of CSs adapted from Dornyei and Scott (1997).

2. Variables

2.1 The 3 natural setting: (1) Presentation preparation, (2) Brainstorming stage of discussion, and (3) consultation session

2.2 Communication strategies (CSs)

Research Methodology

Research Instrument

In order to arrive at answers to the research questions, a video recording was used as the observation instrument to collect the data i.e. the interactions between the participants and the KMUTT foreign students.

Data Collection

To investigate the types of CSs commonly used and the successful CSs used to overcome the communication difficulties, the participants were informed briefly about the purposes of the study. Then, the appointment was made based on their availability to attend the events of the IA or the events arranged among themselves. The research selected three activities that would involve Thai Buddies and their foreign counterparts. As a result, three activities were selected. First setting: presentation preparation, three participants were video-recorded when helping the KMUTT foreign students to prepare their presentation on Thai culture. Second setting, the brainstorming session in Global Project Based Learning program (gPBL), one participant was video-recorded during this activity. And the third setting: consultation on problem-solving presentation with the foreign students, one participant was video recorded for this. After recording the videos, the researcher transcribed the both verbal and non-verbal communication that occurred in.

Data Analysis

The data collected were five videos with the total of 1.42 hrs. in total the video recording is about 200 minutes. The data obtained from the video recordings were transcribed. The researcher counted the frequency of the use of CSs and identified the successful CSs used. The transcriptions were analyzed based on the taxonomy of CSs adapted from Dornyei & Scott (1997) to find out the types of CSs used by the participants. The types of CSs employed by the participants were analyzed and identified to gain insightful understanding of the successful CSs that the participants employed to overcome the communication difficulties.

Findings

1. Types of communication strategies used by KMUTT Thai buddies

The types of communication strategies in this study are grouped based on CSs taxonomy by Dornyei and Scott (1997): direct, indirect, and interactional strategies. From three main strategies, 18 CSs used were listed. The types of CSs employed by KMUTT Thai buddies are illustrated in terms of frequency presented in Table 1.

Table 1 The Frequency of CSs Used by KMUTT Thai Buddies

Types of CSs	P1	P2	P3	P4	P5	Total	Total (%)
<u>A. Direct Strategies</u>							
1. Message abandonment	-	-	1	-	1	2	0.88
2. Message replacement	1	-	2	1	1	5	2.22
3. Circumlocution (paraphrase)	3	8	-	-	-	11	4.87
4. Approximation	1	1	1	-	5	8	3.54
5. Use of all-purpose words	2	2	-	-	1	5	2.22
6. Word-coinage	-	3	-	1	-	4	1.77

Table 1 (Cont.)

Types of CSs	P1	P2	P3	P4	P5	Total	Total (%)
7. Literal translation (transfer)	4	-	3	-	-	7	3.10
8. Code-switching	3	7	-	2	-	12	5.31
9. Mumbling	-	-	1	-	-	1	0.44
10. Omission	-	1	-	-	1	2	0.88
11. Mime (non-linguistic/ paralinguistic strategies)	2	-	4	1	9	16	7.08
B. Indirect Strategies							
12. Use of fillers	10	16	17	21	53	117	51.77
13. Self-repetition	2	4	1	6	5	18	7.96
C. Interactional strategies							
14. Direct appeal for help	-	5	2	-	1	8	3.54
15. Indirect appeal for help	-	1	-	-	-	1	0.44
16. Asking for confirmation	-	-	-	1	-	1	0.44
17. Interpretive summary	-	-	-	-	7	7	3.10
18. Comprehension check	-	-	-	1	-	1	0.44
Total used	28	48	32	34	84	226	100

Table 1 showed the result of the types of CSs employed by the participants when interacting with the KMUTT foreign students. According to the result, the CSs occurred with the total of 226 times, in which only 18 CSs out of 23 CSs were identified. The total length of time during the conversations of six different topics: Macbook, Thai food, Thai noodles dishes and types of noodles, transportation in Thailand, and robot design, was 1.42 hours. Some types of CSs were employed frequently, while the others were never used.

The types of CSs that were most frequently used were indirect strategies – use of fillers and self-repetition and direct strategies – mime. Use of fillers was most

frequently employed by every participant and occurred 117 times (51.77%). The second most frequently used - self-repetition, was also used by every participant and appeared 18 times (7.96%). The third frequently used was mime. It was used 16 times (7.08%) by four participants. Moreover, it can be seen that despite being the top three most frequent CSs used, the frequency of the use of the first CS used (Use of fillers) out-numbers the second and third CSs used. It might be because the participants were not fluent in English so they might have needed time to think of the messages or words to express themselves in English. Another reason was that the participants might have used the fillers to make their conversation natural and smooth. Furthermore, it should be noted that these strategies were used to assist one another. Fillers were used to gain time for finding words to fill their conversation and to keep the conversation smooth. Self-repetition was used for the same purposes. Additionally, it was found that self-repetition was employed to explain a particular object that they were not able to think of in other words. Thus, they used the same words repeatedly. Self-repetition was also used to self-correct their mistakes. Mime was often used to describe the target object or action nonverbally when lacking the linguistic knowledge. Some of the participants used mime to accompany a verbal strategy with a visual illustration.

2. The successful CSs used to overcome the communication difficulties

The study showed that not all types of the CSs employed by the participants could be successfully used to overcome communication difficulties. Since the data was collected in the natural social settings where the participants communicated with the foreign students with no control and disturbance from the researcher, the CSs employed by the participants was considered successful based on the following reactions of the foreign students:

- 1) Answers to the questions: The foreign students were able to respond to the questions asked correctly.
- 2) Gestures: The foreign students responded to the explanation or utterances from the participants, such as yes, ah-huh, I see with a gesture, for example, nodding to show their understanding and attention.
- 3) Content of conversation/ explanation: The foreign students responded to the conversation/ explanation with the relevant content. In other words, they

did not talk about the things irrelevant to the current topic being discussed. The successful strategies employed are presented accompanying with the excerpts from the video transcriptions.

The researcher asked an experience English teacher to verify the judgment on the successful communication strategies as aforementioned three criteria.

2.1 Message replacement

Message replacement is a means of substituting the original message with a new one. The example of the use of message replacement is when P1 was trying to ask the foreign student about his favorite singer.

P1: Eh (...) (Look at a picture shown on F1's mobile phone.)

F1: Uh (...) my favor (...) no my favorite artist.

P1: Which band?

F1: Huh?

P1: Which band?

F1: band?

P1: band.

F1: What?

P1: You know, is she in any girl group?

F1: Ah (...), yes.

P1: Which group?

F1: Onisaka (said the Japanese name)

P1: I think this group didn't promote overseas only in Japan.

F1: Yes.

(Excerpt 1: a conversation between P1 and F1)

From excerpt 1, F1 did not understand P1's question because the message was not clear or F1 might not know the word "band". To help F1 understand, P1 formed a new question "Is she in any girl group?" to substitute the original message "Which band?" As a result, P1 got the answer to her question at the end. The data shows that it assisted all of the four participants to convey their messages to the foreign students successfully.

2.2 Circumlocation

circumlocation is a paraphrasing strategy. It was used by two participants to describe Thai food as well as the ingredients of the food. While giving information about Thai food to the foreign students, it was found that the participants had the difficulties providing explanations about the food. However, they solved the problem by describing the characteristics of the food or the ingredients. An example of how the participants used circumlocation in their communication is shown in Excerpt 2.

F2: What's it?

P1: "Kaeng Kua" It's a southern Thai food. The seasoning they usually use in southern Thai food is called Ka Min. It will give the yellow color to the food.

F2: Ah. (point at the picture) Kaeng Kua.

(Excerpt 2: a conversation between P1 and F2 about Thai food "Kaeng Kua")

From Excerpt 2, P1 described the characteristics of "Kaeng Kua", such as its origin and its main ingredient in order to help F2 understand about Kaeng Kua. She also described "Ka Min" (turmeric) by telling its color which makes the food yellow. It can be seen that the communication difficulties in this situation were not only P1's linguistic knowledge but also the different background knowledge of food. Therefore, the use of circumlocation strategy could help P1 to overcome the communication difficulties.

2.3 Approximation

Approximation is a way of using an alternative lexical item to talk about a target object or action. It was used by every participant. They tended to use approximation when they did not know the exact word for the target object, but they knew the related word that could be used in the same context.

P5: Ah okay. I understand. Because I understand that robot can (...) read or understand.

F5: Read moving and

P5: No no. Read your moving.

F5: Yeah yeah. We want to know moving.

P5: Of robot?

F5: Yeah.

P5: So the robot can give the moving.

F5: Robot can also moving.

P5: And can read your moving?

F5: Yeah yeah. You think it's okay?

P5: Yeah yeah. It's okay. But (...) maybe it can be in the future.

(Excerpt 3: a conversation between P5 and F5 about a robot)

From Excerpt 3, P5 used “moving” to refer to body languages. It seemed that P5 had no communication problem although they did not employ the specific words for the target objects. They understood each other's messages and continued the conversation until the end with no irrelevant content.

2.4 Use of all-purpose words

Use of all-purpose words is extending general empty lexical items, such as things and stuff, to context where specific words are lacking. For example, in this study, “photo things” was used to refer to activities concerning editing or adjusting photos.

P1: Why don't you use OS?

F1: Uh (...) useful. Window is useful.

P1: Ah it's more useful.

F1: Apple is not good.

P1: You have OS in your Macbook?

F1: Yes.

P1: I only use my Macbook for like Photoshop (...) because it's more beautiful to do like (...) **photo things** on Macbook. The screen is beautiful.

F1: Ah ah (nodding to show his agreement)

(Excerpt 4: a conversation between P1 and F1 about Macbook)

The examples above showed that the use of all-purpose words helped P1 to convey the message to F1 successfully.

2.5 Literal Translation

Literal Translation is a way of literally translating a lexical item, a compound word or structure from L1/ L3 to L2 as shown in the example below.

P1: Ah Khao Rad Kaeng. Kaeng means uh (...) er Kare (use a Japanese word).
Khao is rice. Rad is pour. It means pouring the Kare onto the rice.

F2: Ahh Khao Rad Kaeng.

(Excerpt 5: P1 explained Khao Rad Kaeng or Curry and rice to F2)

From Excerpt 5, P1 translated “Khao Rad Kaeng” literally from Thai to English. Additionally, she translated “Kaeng” (curry) from Thai to Japanese. As a result, F2 had a clear idea of Khao Rad Kaeng. It might be because Khao Rad Kaeng was literally called according to its characteristics. When it was literally translated into L2 or L3, its concept was still clear. Therefore, literal translation was a helpful strategy since it helped P1 to communicate successfully.

2.6 Mime (non-linguistic/ paralinguistic strategies)

Mime is a situation when a speaker describes the concepts or target objects nonverbally or accompanies a verbal strategy with a visual illustration. For example, P3 talked to F4 about the rules for taking a sky train or subway in Thailand.

P3: Food. You cannot bring food inside. Yes?

F4: Um (...) sometimes some people, some passengers eat but some passengers don't.

P3: Normally you cannot take it inside.

F4: Do? Do or don't?

P3: Don't.

F4: Don't?

P3: Yeah.

F4: Must not?

P3: Do not. (She made a cross using her left and right index fingers.)

F4: Law?

P3: Yes.

F4: Law?

P3: Not a law. It's a rule.

(Excerpt 6: P3 talked about sky train and subway rules in Thailand)

Excerpt 6 showed that P3 had a problem while talking about “do/ don't”. F4 was not clear about P3's message so he asked P3 repeatedly. To solve the

problem, P3 accompanied her message “do not” with the gesture – making a cross using her left and right index fingers. After using the gesture, it seemed that F4 understood P3’s message then he moved on to the next question. Apparently, mime was a successful strategy since it could help clarify the message delivered by P3.

2.7 Use of fillers and self-repetition

Self-repetition was used to gain time to think. It was also used for self-correction as well as explanation of aobject that the participant lacked the ability to explain. Thus, the same word was said repeatedly as shown in the example below.

P4: But ar (...) but people in Thailand don’t like it because he afraid of po
pollution. I think in my opinion nuclear nuclear er (...) nuclear energy
is a good way (...). This is interesting for me.

(Excerpt 8: P4 shared an idea about nuclear energy in Thailand)

Excerpt 8 showed that P5 tried to express her idea, but it did not seem to be easy. Due to the lack of vocabulary and the idea organization problem, P5 paused and said “I mean, like, and er” to gain time to think of the vocabulary and expression she intended to convey. Additionally, Excerpt 8 revealed that self-repetition and use of fillers were employed to support each other. Therefore, use of fillers and self-repetition were successful strategies that helped overcome the communication difficulties.

2.8 Interpretive summary

Interpretive summary is the way of extending the paraphrasing of interlocutor’s message to check that the speaker has understood correctly. During the discussion about a robot design, F5 tried to share his ideas about the features of his robot. Because of an unclear explanation, P5 interpreted F5’s utterance according to what P5 understood and checked with F6 that she understood correctly.

F5: This is (...) we want we need because (...) ar (...) how to speak er (...)
how to speak English fluently but we want to communicate. Yes.
Communicate in English fluently. This is a problem ar (...) no not speak.
We want to communicate.

P5: Yes. Communicate.

F5: And moving have understanding English.

P5: But moving natural so different people, different gestures. So you want to like a (...) move moving can (...) can use instead of sentence right?

F5: Ah yes.

(Excerpt 9: P5 extended paraphrase of F5's message)

The use of interpretive summary seemed to be successful as P5 understood correctly about F6's robot designing ideas. Moreover, it could prevent the occurrence of a misunderstanding about the message being conveyed.

Conclusion

1. The study revealed that CSs played an important role in English communication. The study identified 18 CSs used and the three most frequently used are: use of fillers, self-repetition, and mime were the most frequently used strategies.

2. Message replacement, circumlocution, approximation, use of all purpose words, literal translation, mine, use of fillers and self-repetition, interpretive summary were strategies that were identified as the communication strategies that were used to overcome communication strategies.

Discussion

The study showed that when the participants experienced communication difficulties particularly related to their linguistic competence, for example, the lack of vocabulary for a target object or action, the lack of grammatical structure knowledge, as well as the lack of shared knowledge which was less related to the linguistic competence, they tended to employ CSs to help overcome the difficulties. This obviously indicated that the CSs played an important role in solving communication problems.

According to Malasit and Sarobol (2013), the students' oral performances on one-way and two-way speaking tasks revealed that the use of fillers was the highest used CSs, as the use of this strategy allowed the students to process their cognitive demands as well as helped them speak smoothly and naturally. The other strategies found several times in the study were self-repetition, code-switching, and literal translation. It was indicated that the students attempted to keep the conversation

flowing and maintain their interaction with the interlocutor. Similar to Nguyen and Nguyen (2016), their study revealed that the use of fillers and hesitation was the most frequently used strategy by Vietnamese students because the students needed to control the conversation and they needed time to think about what to say next. The two CSs were closely followed by literal translation. Consistent with the present study, the participants employed CSs when facing the communication difficulties. The two most frequently used CSs by the participants were the use of fillers and self-repetition. Code-switching was found many times during the study, especially when not recalling the English terms, while the frequency of the use of literal translation was not very different from that of code-switching. This is because the participants were not fluent in English so they needed time to think and organize the message or vocabulary before conveying them to the foreign students as well as needed a device to fill pauses to keep the conversation channel open (Nguyen and Nguyen. 2016; Chawana. 2009). Moreover, the strategies helped the participants to maintain the conversation and avoid communication breakdowns when getting stuck due to the participants' lack of appropriate target language knowledge (Nakatani and Goh. 2007).

However, even though many CSs are observed, only nine are considered successful. The use of fillers and self-repetition were two of the nine successful CSs. Although the use of fillers was the highest used strategy and was considered a successful strategy, it was not successful every time it was used. It may be because the unsuccessful communication was influenced not only by the lack of L2 vocabulary, but it was also influenced by the knowledge of L2 sentence structure. Occasionally, although the participants came up with the vocabulary after using fillers, they could not express their ideas. Those factors obstructed the participants to produce the utterances to communicate with the foreign students. The other successful strategies were mime, circumlocution, and approximation. As can be seen that many times the participants wanted to express their ideas about a particular thing but they lacked the exact word in L2. Thus, they tended to replace the lacking word with a related term, for example, "moving" was used to represent "gestures/body languages", and "sentence" was used instead of "speech". At the same time, mime was naturally used to accompany a verbal strategy when the participants found difficulties

in speaking. Despite the lack of linguistic knowledge, the participants could achieve their communicative goals with the support from circumlocution, approximation and mime. The result was in line with Pornpibul's study (2005) which revealed that when lacking English vocabulary, the students would turn to simple English words to exemplify the target meaning which reflected the use of circumlocution. Similarly, Abunawas (2012) found that advanced level and intermediate level students depend more than the low-level students on approximation and circumlocution strategies in breaking through communication difficulties. They try their best to communicate using similar words and phrases instead of using precise words and forms rather than avoiding communication.

It was also found that message replacement, use of all-purpose words, literal translation, and interpretive summary seemed to be helpful in overcoming the communication breakdowns despite being less frequently used. This might be because message replacement and interpretive summary were related to conveying a target message in a different way without any changes in meaning. The participants required a higher linguistic knowledge, such as a variety of vocabulary and sentence structures, in order to substitute the target message with a new message in the same meaning. In addition, the use of all-purpose words seemed to be an easy-to-use strategy but it was not used a lot. The reason for this phenomenon might be because the participants had knowledge of general English words used in a daily communication since they passed three English compulsory courses and they had opportunities to communicate with foreign students due to the Thai buddy program activities. Thus, all of them were exposed to daily-life English communication. When the difficulties regarding the lack of specific vocabulary occurred, they inclined to use general words which shared the similar meaning to the target words instead of using all-purpose words.

Interestingly, the researcher found that not only CSs regarding the taxonomy in the literature but also the other strategies excluded in the taxonomy were used to overcome communication breakdowns. Regarding the CSs taxonomy in the literature, literal translation was once found to be used when translating from L1 to L3 instead of translating L1 to L2. It seemed to work well when the interlocutors were not native English speakers. Sometimes they faced a problem when expressing their ideas

in L2 so translating an L1 to L3 literally could be helpful in this case. Additionally, spelling the vocabulary was also found in the current study. The communication problem which led to the use of spelling the vocabulary was a pronunciation problem. Due to the unclear pronunciation of “coal” as “co”, the communication breakdowns occurred. At the beginning, circumlocution and mime were used by another participant but she failed. To achieve the communication goal, the participant looked up the word in online dictionary and spelled “c-o-a-l” to the foreign student. Similarly, in Pornpibul’s study (2005), it was shown that the wrong pronunciation interfered with the participant’s ability to use circumlocution to achieve the communication goal. Therefore, the lack of the ability could interfere with the communication. However, the use of other CSs can help the participants to overcome their communication difficulties if they are trained how to use CSs in their communication.

Recommendation for Future Training Program and Studies

1. For any schools or organizations willing to open a training program to develop English communication skills of students or staff, to help them to be able to deal with any problems that might occur while being with foreigners, CSs should be included in the training program apart from team work, problem solving, and cultural awareness. Similar to classroom contexts, for the short training program, CSs should be introduced along with examples of how and when to use those CSs. The role play can be employed after introduction session for practicing using the CSs. The situations for doing the role play may be selected from the real communication difficulties usually found when communicating with the foreigners. Training students or staff before having them face the real situations can raise awareness of the use of CSs in English communication. It can also prepare them to cope with the communication difficulties that might occur in their real-life communication.

2. As can be seen that, language proficiency may affect the use of communication strategies, future research may be focus of how different level of proficiency affect the use of communication strategies especially in natural settings i.e. there is no teacher to facilitate the conversant.

References

- Abunawas, S., N. (2012). Communication strategies used by Jordanian EFL learners, **Canadian Social Science**, 8(40), 187-193.
- Charoenchang, W. (1991). **An investigation of Thai learners and native-speaker teachers of English communication strategies in classroom interaction with reference to two classroom contexts: The British Council and KMITT**. Master of Arts Thesis, Applied Linguistics for ELT, Department of Language and Social Studies, King Mongkut's Institute of Technology Thonburi.
- Chawana, M. (2009). **Communication strategies used by nursing students when interacting with a foreign patient in a nursing simulation**. Master of Arts, Applied Linguistics for ELT, School of Liberal Arts, KMUTT.
- Dornyei, Z. & Scott, L. M. (1997). Review article: communication strategies in a second language: Definitions and taxonomies, **Language Learning**, 47(1), 173-210.
- Ellis, R., (1985). **Understanding second language acquisition**. Oxford: Oxford University Press.
- Littlemore, J., (2003). The communication effectiveness of different types of communication strategy. **System**. 31, 331-347.
- Malasit, Y. & Sorobol, N. (2013). communication strategies used by Thai EFL learners, **The 3rd International conference on foreign language learning and teaching**, Language Institute, Thammasat University.
- Maleki, A., (2007). Teachability of communication strategies: An Iranian experience. **System**, 35, 583-594.
- Nakatani, Y. (2010). Identifying strategies That facilitate EFL Learners' oral communication: A classroom study using multiple data collection procedures. **The Modern Language Journal**. 94(1), 116-136.
- Nakatani, Y., & Goh, C. (2007). A review of oral communication strategies: focus on interactionist and psycholinguistic perspective, In **Language Learning Strategies: Thirty Years of Research and Practice**, Cohen, A., & Macaro, E. Oxford: Oxford University Press.
- Nyuyen, T., T., & Nguyen, T., K., T. (2016). Oral English communication strategies among Vietnamese non-majored of English at intermediate level. **American Journal of Educational Research**. 4(3), 283-287.

- Pornpibul, N. (2005). quantitative and qualitative views of EFL learners' strategies: A focus on communication strategies. **Journal of English Studies**. 2, 64-87.
- Selinker, L. (1972). Interlanguage, IRAL; **International Review of Applied Linguistics in Language Teaching**, 10(3), 209-230.
- Tarone, E. & Yule, G. (1989). **Focus on the language learner: Approaches to Identify and meeting the needs of second language learners**. Oxford: Oxford University Press.

พฤติกรรมของลูกค้าในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านสื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ Customers' Behaviors in Buying Community Products through Electronic Commerce Media

วรรณา โชคบรรดาลสุข¹ สุदारัตน์ เทียนน้อย²

Wanna Chokbandansuk¹ Sudarat Theinnoi²

^{1,2}สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

^{1,2}Business Computer Program, Faculty of Management Science, Muban Chombueng Rajabhat University

E-mail: ckwanna@Yahoo.com

Received: June 13, 2019

Revised: October 18, 2019

Accepted: October 25, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมของลูกค้าในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านตลาดออนไลน์/สื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ 2) ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน และ 3) ศึกษาลักษณะสำคัญของการจัดทำเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันเพื่อการขายสินค้า เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ลูกค้าที่ซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 385 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ลูกค้าใช้มากที่สุด คือ แอปพลิเคชันเพชบุ๊กรู้ซื้อเพื่อใช้เองและเป็นของฝากชำระเงินผ่านบัญชีธนาคาร ร้านค้าควรส่งสินค้าให้ถึงมือลูกค้าภายใน 1-3 วัน ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ ผลิตภัณฑ์มีความประณีตสวยงาม แสดงออกถึงวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน มีราคาเหมาะสมกับคุณภาพ มีป้ายแสดงราคาสินค้าที่ชัดเจน มีการจัดกิจกรรมทางการตลาดที่ตรงกับความต้องการ การจัดทำเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันควรมีการตั้งชื่อที่น่าสนใจ ง่ายต่อการจดจำ มีระบบการชำระเงินและส่งมอบสินค้าที่น่าเชื่อถือ

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด/ ผลิตภัณฑ์ชุมชน/ พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์/ ตลาดออนไลน์

Abstract

The objective of this research were to 1) study the behaviors of customers in buying community products through online marketing/ electronic media for commerce, 2) survey the marketing factors affecting the decision to buy community products, and 3) explore the influential characteristics that enable to attract customers when designing a website or application for commerce. It was quantitative research using a questionnaire as the tool. The survey was conducted with 385 customers who bought the community's products. Data were analyzed by using Percentage, Mean, and S.D.

The results revealed that Facebook application was the most common used channel. The frequent purposes of buying were for individuals and for souvenirs. Common payment method was through bank account transaction. The product delivery should be within one to three working days. The marketing factors affecting the decision to buy the community products were that the products look delicate and attractive from the appearance. They should also portray the uniqueness of the local culture and wisdom, with a reasonable price based on the quality, and with a presentation of a clear price label. Moreover, there should be some marketing activities to stimulate the customers' direct needs. The website or application should be designed with an interesting concise name or heading in order to draw on the customers' attention and maintain their memory of the products. The payment system should be secure and the delivery system should be trustworthy.

Keywords: Marketing mix/ Community products/ Electronic commerce/ Online marketing

บทนำ

ปัจจุบันการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางธุรกิจ เช่น การซื้อขายสินค้าและบริการ การชำระเงิน ค่าสินค้ามักจะผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เรียกว่าการทำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ซึ่งเหมาะสำหรับผู้ประกอบการที่เพิ่งจะเริ่มต้นทำธุรกิจ มีเงินทุนน้อยแต่ก็สามารถจะเปิดการค้าได้ตลอด 24 ชั่วโมงทุกวันไม่มีวันหยุด สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้โดยตรง ขยายฐานลูกค้าได้กว้างขวาง รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ในอดีตการทำการค้าใช้การขายผ่านทางหน้าร้านเท่านั้น

ซึ่งต้องใช้เงินลงทุนสูง ไม่ว่าจะเป็นการจ้างคนดูแลหน้าร้าน ต้องเสียค่าเช่าพื้นที่ มีข้อจำกัดด้านเวลา ในการเปิดร้านและทำเลที่ตั้ง ซึ่งการตั้งร้านค้าในรูปแบบเดิมนั้นส่วนใหญ่จะเป็นที่รู้จักและเข้าถึงได้ เฉพาะลูกค้าในพื้นที่เท่านั้น

สำหรับสินค้าที่จำหน่ายอยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่รู้จักกันเฉพาะคน ในชุมชนเท่านั้น การซื้อขายจำกัดอยู่ในวงแคบ บุคคลภายนอกที่ต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนเหล่านั้น ต้องเดินทางเข้าไปซื้อถึงชุมชน เสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายมาก อีกทั้งร้านค้าที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ ชุมชนเองก็ต้องรอคอยให้ลูกค้าเดินทางเข้าไปซื้อ ซึ่งลูกค้าส่วนใหญ่ที่เดินทางเข้าไปในชุมชน มักจะ เป็นนักท่องเที่ยวตามฤดูกาลหรือเทศกาล ดังเช่น ลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ในอำเภอจอมบึง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จะเข้ามามากในช่วงฤดูหนาว โดยเฉพาะเทศกาล ปีใหม่ ดังนั้น ผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอจอมบึงและอำเภอสวนผึ้งจะขายดีในช่วงฤดูหนาว ดังที่พิมพ์ชนก ห้วยหงษ์ทอง ประธานกลุ่มสตรีเด็กและเยาวชนป็นดินไทยประดิษฐ์ จังหวัดราชบุรี ผู้ผลิตสินค้าชุมชนรายหนึ่งในอำเภอสวนผึ้งได้ให้ข้อมูลเบื้องต้นกับผู้วิจัยว่า (พิมพ์ชนก ห้วยหงษ์ทอง. 2560, สัมภาษณ์) ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นของที่ระลึกประเภทตุ๊กตาแกะดูดกลืน ตุ๊กตาควายดูดกลืน และพวงกุญแจรูปแบบต่าง ๆ ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีไม่มากนัก คือ วางจำหน่าย อยู่ในกลุ่มฯ จำหน่ายตามแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านบ้านหอมเทียน อำเภอสวนผึ้ง และวางจำหน่าย ในงานโอท็อป (OTOP) ที่ส่วนราชการต่าง ๆ จัดขึ้น การจำหน่ายผ่านตลาดออนไลน์หรือสื่อพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์มีเพียงเล็กน้อย ผลิตภัณฑ์จะขายได้มากเฉพาะในช่วงเทศกาลปีใหม่ (ธันวาคมและ มกราคม) ส่วนช่วงเดือนอื่น ๆ จะจำหน่ายได้เล็กน้อย อีกทั้งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องใช้ฝีมือแรงงาน ในการผลิตและปั่นจึงต้องมีการผลิตเก็บตุนไว้จำนวนมากในช่วงฤดูร้อน เพื่อรอจำหน่ายเฉพาะใน ช่วงฤดูหนาว (เทศกาลปีใหม่) จึงเป็นปัญหาสำหรับกลุ่มฯ ที่จะต้องมีพื้นที่ในการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ ไว้จำนวนมาก ขณะเดียวกันต้องจ่ายค่าวัตถุดิบและค่าแรงให้แก่สมาชิกกลุ่มที่มาช่วยกันผลิต และปั่นในแต่ละเดือน ปัญหานี้อาจจะแก้ไขได้ ถ้ากลุ่มฯ สามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้ทุกช่วงเวลา โดยไม่ต้องรอให้นักท่องเที่ยวเข้าไปในพื้นที่ โดยการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านตลาดออนไลน์ มีการใช้สื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ มาช่วยในการส่งเสริมการขายสินค้า

การนำสื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มาช่วยในการส่งเสริมการขายจะช่วยทำให้ลูกค้ารู้จัก สินค้าและร้านค้ามากยิ่งขึ้น ดังเช่น ปาริชาติ สุพรหม (2550) ได้ทำการศึกษาการนำระบบพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์มาใช้เพื่อส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เบญจรงค์ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของกลุ่มเยาวชนสหกรณ์บ้านหนองบัว จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทำให้ ยอดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ เพิ่มขึ้น และทำให้ชื่อเสียงของผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักของลูกค้ามากยิ่งขึ้น รวมถึงการศึกษาของคอตเลอร์ (Kotler. 2010) ที่ทำการศึกษาผู้ค้าผู้จัดจำหน่ายที่ประสบ ความสำเร็จ จำนวน 97 ราย ชี้ชัดว่า 1 ใน 12 กลยุทธ์ที่เป็นหัวใจสำคัญ คือ การจัดจำหน่ายสินค้า ผ่านร้านค้าออนไลน์

ดังนั้น การจะขายสินค้าผ่านตลาดออนไลน์หรือร้านค้าออนไลน์ได้นั้นจะต้องมีการพัฒนาสื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ขึ้นมาเพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ และเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้ประกอบการร้านค้าได้มากขึ้น ผู้วิจัยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคหรือลูกค้าว่ามีพฤติกรรมในการซื้อสินค้าผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างไร โดยใช้แนวคิดของคอตเลอร์ (2003) เรื่องส่วนประสมทางการตลาดภายใต้ 4Ps มาศึกษาพฤติกรรมของลูกค้าในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนแนวคิดเรื่องการทำตลาดในยุคดิจิทัลของณัฐพล ไยไพโรจน์ (2558) และแนวคิดในการออกแบบเว็บไซต์สำหรับทำธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยหลักของเซเว่นซี (7c's) (ทวีศักดิ์ กาญจนสุวรรณ. 2552) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการออกแบบและพัฒนาสื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้กับผู้ประกอบการร้านค้าที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนในอำเภอจอมบึง และอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ได้นำไปใช้ในการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนได้กว้างขวางยิ่งขึ้นอันจะช่วยเพิ่มยอดขาย และเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการในพื้นที่ชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของลูกค้าในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านตลาดออนไลน์/สื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยแนวคิดส่วนประสมทางการตลาดภายใต้ 4Ps ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด
3. เพื่อศึกษาลักษณะสำคัญของการจัดทำเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันเพื่อการขายสินค้า

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวที่มาซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนในอำเภอจอมบึง และอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งไม่ทราบขนาดประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวที่มาซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนในอำเภอจอมบึง และอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 385 คน คำนวณตามสูตรของคอคแรน (Cochran. 1977) ซึ่งใช้ในกรณีที่ทราบขนาดของประชากรที่แน่นอน เก็บข้อมูลโดยแบ่งสัดส่วนเท่ากัน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 พฤติกรรมของลูกค้าในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน

2.2 ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน

2.3 ลักษณะสำคัญของการจัดทำเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันเพื่อการขายสินค้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม การสร้างแบบสอบถามได้มาจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดและขอบเขตเนื้อหาในการวิจัย จากนั้นสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 พฤติกรรมในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ ช่วงเวลาที่ซื้อ วัตถุประสงค์หลักในการซื้อ สิ่งสำคัญที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อ ช่องทางออนไลน์ที่ใช้ในการซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวนของการซื้อ ค่าใช้จ่ายต่อครั้งในการซื้อ วิธีการชำระเงินที่สะดวก ระยะเวลาที่ร้านค้าจัดส่งสินค้าให้ถึงมือลูกค้า โดยใช้คำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน ใช้แนวคิดส่วนประสมทางการตลาด 4Ps คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด เป็นคำถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ท

ตอนที่ 3 ลักษณะสำคัญของการจัดทำเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันเพื่อการขายสินค้า ใช้แนวคิดเรื่องการออกแบบเว็บไซต์สำหรับทำธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มาพัฒนาข้อคำถามเป็นคำถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ท

เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้ว นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct validity) จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากรที่ใช้จริง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ด้วยสูตรของครอนบาค (Cronbach, 1960) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนเท่ากับ 0.937 และด้านลักษณะสำคัญของการจัดทำเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันเพื่อการขายสินค้า เท่ากับ 0.871

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นดีแล้วไปสอบถามกับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในอำเภอสวนผึ้งและอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี จำนวน 385 คน โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2560 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2560

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพฤติกรรมของลูกค้าในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แสดงรายละเอียดตามตารางที่ 1-3

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของช่วงเวลาและวัตถุประสงค์ในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน

รายการ	จำนวนผู้ตอบ(n=385)	ร้อยละต่อร้อยละ
1. ช่วงเวลาที่ท่านซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนคือช่วงใด		
วันจันทร์ – วันศุกร์	34	8.83
วันเสาร์ – อาทิตย์	97	25.19
ช่วงเทศกาล เช่น ปีใหม่ / สงกรานต์	52	13.51
ไม่แน่นอน / กำหนดไม่ได้	202	52.47
รวม	385	100.00
2. วัตถุประสงค์หลักของท่านในการซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน		
เพื่อใช้เอง	195	50.65
เป็นของฝาก / ของขวัญ	157	40.78
เพื่อนำไปขายต่อ	12	3.12
เป็นของสะสม	18	4.68
อื่น ๆ	3	0.77
รวม	385	100.00
3. ท่านเคยเข้าชมเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือไม่		
เคย	174	45.20
ไม่เคย	211	54.80
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ช่วงเวลาที่ลูกค้ามาซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนกำหนดไม่ได้แน่นอน (ร้อยละ 52.47) รองลงมาซื้อวันเสาร์-อาทิตย์ (ร้อยละ 25.19) วัตถุประสงค์หลักในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อใช้เอง (ร้อยละ 50.65) รองลงมา เป็นของฝาก/ของขวัญ (ร้อยละ 40.78) ลูกค้าเคยเข้าชมเว็บไซต์เพื่อการซื้อขายผลิตภัณฑ์ชุมชน (ร้อยละ 45.20) ไม่เคยเข้าชมเว็บไซต์ (ร้อยละ 54.80)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน

รายการ	จำนวน ผู้ตอบ	ร้อยละ (ของ คำตอบที่เลือก)	ร้อยละ ต่อร้อยละ
1. ในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน ท่านให้ความสำคัญ ในด้านใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
ความประณีตสวยงาม	144	37.41	20.03
ราคาเหมาะสม	193	50.12	26.84
รูปแบบดีไซน์ที่แปลกใหม่	102	26.53	14.18
ประโยชน์ในการใช้สอย	166	43.14	23.09
คุณภาพได้มาตรฐาน	99	25.72	13.77
อื่น ๆ	15	3.90	2.09
รวม	719	186.82	100.00
2. ในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนท่านเคยซื้อจากแหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
ร้านค้าในแหล่งท่องเที่ยว	210	54.51	32.86
ร้านค้าในศูนย์การค้า	90	23.42	14.08
ร้านค้าออนไลน์	74	19.22	11.58
ร้านจำหน่ายของกลุ่ม OTOP / วิสาหกิจชุมชน	135	35.14	21.13
ร้านค้าที่มามีออกบูธในงานแสดงสินค้า OTOP	112	29.13	17.53
อื่น ๆ	18	4.70	2.82
รวม	639	166.12	100.00
3. ท่านได้รับข่าวสารข้อมูลและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน จากแหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
ป้ายโฆษณาริมทาง	133	34.51	23.33
ร้านค้าออนไลน์	105	27.32	18.42
การบอกต่อของบุคคลอื่น	95	24.73	16.67
หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	62	16.14	10.88
ร้านค้าที่มามีออกบูธในงานแสดงสินค้า OTOP	175	45.55	30.70
รวม	570	148.25	100.00

จากตารางที่ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ พบว่า การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนของลูกค้าส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับราคาเหมาะสมเป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 26.84) รองลงมา คือ มีประโยชน์ในการใช้สอย (ร้อยละ 23.09) และมีความประณีตสวยงาม (ร้อยละ 20.03) ส่วนใหญ่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนจากร้านค้าในแหล่งท่องเที่ยวเป็นอันดับหนึ่ง

(ร้อยละ 32.86) รองลงมา คือ ซื้อจากร้านจำหน่ายของกลุ่ม OTOP/วิสาหกิจชุมชน (ร้อยละ 21.13) และซื้อจากร้านค้าที่มามีออกบูธในงานแสดงสินค้า OTOP (ร้อยละ 17.53) ลูกค้าได้รับข้อมูลข่าวสาร และตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนจากร้านค้าที่มาแสดงในงานสินค้า OTOP เป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 30.70) รองลงมา คือ จากป้ายโฆษณาริมทาง (ร้อยละ 23.33) และร้านค้าออนไลน์ (ร้อยละ 18.42)

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของผู้ซื้อที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านตลาดออนไลน์/สื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ซื้อ	จำนวน (n=385)	ร้อยละ
1. ท่านใช้ช่องทางใดในการซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนมากที่สุด		
เฟซบุ๊ก	147	74.61
ไลน์	16	8.12
ทวิตเตอร์	2	1.02
อินสตาแกรม	11	5.58
อื่น ๆ	21	10.67
2. ท่านซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนในตลาดออนไลน์บ่อยแค่ไหน น้อยกว่า		
1 ขึ้นต่อเดือน	144	73.09
1 – 2 ขึ้นต่อเดือน	32	16.24
3 – 4 ขึ้นต่อเดือน	15	7.61
5 – 6 ขึ้นต่อเดือน	2	1.02
มากกว่า 6 ขึ้นต่อเดือน	4	2.04
3. ในการซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนแต่ละครั้ง ท่านมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งเท่าไร		
100 – 500 บาท	127	64.46
501 – 1,000 บาท	58	29.44
1,001 – 3,000 บาท	8	4.06
มากกว่า 3,000 บาท	4	2.04
4. วิธีการชำระเงินที่ท่านสะดวกเมื่อมีการซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านตลาดออนไลน์คือ		
ชำระผ่านบัญชีธนาคาร	117	59.39
ชำระผ่านบัตรเครดิต	25	12.70
ชำระผ่านโทรศัพท์มือถือ	7	3.55
เงินสดเก็บเงินปลายทาง	48	24.36
5. ระยะเวลาที่ร้านค้าควรจัดส่งสินค้าให้ถึงมือลูกค้าคือข้อใด		
ภายใน 1 – 3 วัน	147	74.61
ภายใน 4 – 7 วัน	45	22.84
มากกว่า 1 สัปดาห์	2	1.02
อื่น ๆ	3	1.52

จากตารางที่ 3 สำหรับผู้ที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านตลาดออนไลน์/สื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ช่องทางที่ใช้ในการซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนมากที่สุด คือ แอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก (Facebook) (ร้อยละ 74.61) ส่วนใหญ่ซื้อน้อยกว่า 1 ชิ้นต่อเดือน (ร้อยละ 73.09) รองลงมา คือ จำนวน 1-2 ชิ้นต่อเดือน (ร้อยละ 16.24) การซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายประมาณ 100-500 บาท (ร้อยละ 64.46) รองลงมา คือ 501-1,000 บาท (ร้อยละ 29.44) วิธีการชำระเงินที่สะดวกเมื่อมีการซื้อผ่านตลาดออนไลน์ คือ การชำระผ่านบัญชีธนาคาร (ร้อยละ 59.39) รองลงมา คือ พัสตูกะเป๋เงินปลายทาง (ร้อยละ 24.36) ระยะเวลาที่ร้านค้าควรจัดส่งสินค้าให้ถึงมือลูกค้า คือ ภายใน 1-3 วัน (ร้อยละ 74.61) รองลงมา คือ ภายใน 4-7 วัน (ร้อยละ 22.84)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านผลิตภัณฑ์ แสดงตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านผลิตภัณฑ์

ด้านผลิตภัณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. คุณภาพของผลิตภัณฑ์มีความประณีตสวยงาม	4.10	0.74	มาก	1
2. รูปแบบมีความแปลกแตกต่างจากที่อื่น ๆ	3.91	0.78	มาก	5
3. ผลิตภัณฑ์มีหลากหลายประเภทให้เลือกด้านสี และขนาด	3.88	0.80	มาก	6
4. ผลิตภัณฑ์มีประโยชน์ในการใช้สอย	4.02	0.78	มาก	3
5. ผลิตภัณฑ์มีความสวยงาม	3.93	0.79	มาก	4
6. กล่องบรรจุภัณฑ์มีความสวยงาม	3.81	0.84	มาก	8
7. ผลิตภัณฑ์ของร้านค้ามีตราสินค้า (Brand) เป็นของตนเอง	3.84	0.86	มาก	7
8. ผลิตภัณฑ์แสดงออกถึงวัฒนธรรม เอกลักษณ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน	4.07	0.81	มาก	2
รวม	3.94	0.57	มาก	

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านผลิตภัณฑ์ เป็นอันดับที่หนึ่ง คือ คุณภาพของผลิตภัณฑ์มีความประณีตสวยงาม ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.74) รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์แสดงออกถึงวัฒนธรรม เอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.81) และผลิตภัณฑ์มีประโยชน์ในการใช้สอย ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านราคา

ด้านราคา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ผลิตภัณฑ์มีราคาเหมาะสมกับคุณภาพ	4.06	0.76	มาก	1
2. การตั้งราคาผลิตภัณฑ์สามารถต่อรองกับผู้ขายได้	3.85	0.80	มาก	3
3. ผลิตภัณฑ์มีป้ายแสดงราคาสินค้าที่ชัดเจน	4.00	0.79	มาก	2
4. มีวิธีการชำระเงินที่หลากหลาย (เงินสด บัตรเครดิต โอนผ่านธนาคาร)	3.81	0.94	มาก	4
5. มีการให้สินเชื่อแก่ลูกค้าที่ซื้อปริมาณมาก เช่น ผ่อนชำระภายใน 3 เดือน หรือ 6 เดือน	3.46	1.00	ปานกลาง	7
6. การซื้อขายผลิตภัณฑ์ออนไลน์ สามารถเปรียบเทียบราคาได้	3.74	0.89	มาก	5
7. การซื้อขายผลิตภัณฑ์ออนไลน์มีราคาถูกกว่าไปซื้อหาตามร้านค้าทั่วไป	3.65	0.94	มาก	6
รวม	3.79	0.62	มาก	

จากตารางที่ 5 ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านราคา ผลการวิเคราะห์ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านราคา เป็นอันดับที่หนึ่ง คือ ผลิตภัณฑ์มีราคาเหมาะสมกับคุณภาพ ($\bar{X}=4.06$, S.D.= 0.76) รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์มีป้ายแสดงราคาสินค้าที่ชัดเจน ($\bar{X}=4.00$, S.D. = 0.79) และการตั้งราคาผลิตภัณฑ์สามารถต่อรองกับผู้ขายได้ ($\bar{X}=3.85$, S.D. = 0.80) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านการจัดจำหน่าย

ด้านการจัดจำหน่าย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1 .สถานที่ตั้งร้านค้าสะดวกต่อการเดินทาง หากลูกค้าจะไปซื้อหาสินค้าด้วยตัวเอง	3.97	0.83	มาก	1
2. ตกแต่งหน้าร้านสวยงาม จัดแสดงสินค้าเป็นหมวดหมู่ สะดุดตาน่าสนใจให้เข้าชม	3.94	0.75	มาก	2
3. มีช่องทางการจัดจำหน่ายโดยตรงผ่านออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ / เฟซบุ๊ก / ไลน์ เป็นต้น	3.82	0.88	มาก	4
4. ผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายในตลาดออนไลน์สามารถหาซื้อได้ง่าย	3.78	0.91	มาก	5
5. มีการส่งมอบสินค้าให้กับลูกค้าอย่างรวดเร็ว สำหรับลูกค้าที่สั่งซื้อทางออนไลน์	3.84	0.92	มาก	3
6. มีการรับคืนผลิตภัณฑ์ ถ้าชำรุดขณะทำการขนส่ง	3.77	0.96	มาก	6
รวม	3.85	0.69	มาก	

จากตารางที่ 6 ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านการจัดจำหน่าย ผลการวิเคราะห์ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านการจัดจำหน่ายเป็นอันดับที่หนึ่ง คือ สถานที่ตั้งร้านค้าสะดวกต่อการเดินทางหากลูกค้าจะไปซื้อหาสินค้าด้วยตัวเอง ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.83) รองลงมา คือ มีการตกแต่งหน้าร้านสวยงาม จัดแสดงสินค้าเป็นหมวดหมู่ สะดุดตาน่าสนใจให้เข้าชม ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.75) และมีการส่งมอบสินค้าให้กับลูกค้าอย่างรวดเร็ว สำหรับลูกค้าที่สั่งซื้อทางออนไลน์ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.92) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านส่งเสริมการตลาด

ด้านส่งเสริมการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. มีการจัดกิจกรรมทางการตลาดที่ตรงกับความต้องการ	3.97	0.78	มาก	1
2. มีการลดราคาสินค้าหรือแถมให้เมื่อซื้อปริมาณมาก ๆ	3.83	0.80	มาก	6
3. มีการโฆษณาผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น นิตยสาร / เว็บไซต์ / เพจบุ๊ก	3.85	0.85	มาก	4
4. มีการรีวิวสินค้า จึงเป็นเหตุให้ตัดสินใจซื้อ	3.86	0.88	มาก	2
5. มีการบอกต่อปากต่อปากจากผู้ที่เคยซื้อไปแล้ว	3.86	0.86	มาก	2
6. การมีเว็บไซต์/แอปพลิเคชันเป็นของตนเองช่วยสร้างชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้บริโภค	3.84	0.87	มาก	5
รวม	3.86	0.66	มาก	

จากตารางที่ 7 ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านการส่งเสริมการตลาด ผลการวิเคราะห์ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านส่งเสริมการตลาด เป็นอันดับที่หนึ่ง คือ มีการจัดกิจกรรมทางการตลาดที่ตรงกับความต้องการ ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.78) รองลงมา คือ มีการรีวิวสินค้าจึงเป็นเหตุให้ตัดสินใจซื้อ ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.88) และมีการบอกต่อปากต่อปากจากผู้ที่เคยซื้อไปแล้ว ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.86) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 สรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ด้านผลิตภัณฑ์	3.94	0.57	มาก	1
2. ด้านราคา	3.79	0.61	มาก	4
3. ด้านการจัดจำหน่าย	3.85	0.69	มาก	3
4. ด้านส่งเสริมการตลาด	3.86	0.66	มาก	2
รวม	3.86	0.53	มาก	

สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน ทั้ง 4 ด้าน ตามตารางที่ 8 พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยลูกค้าให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มากเป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงไป คือ ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านการจัดจำหน่าย และด้านราคา ตามลำดับ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การวิเคราะห์ลักษณะสำคัญของการจัดทำเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันเพื่อการขายสินค้าแสดงตามตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานลักษณะสำคัญของการจัดทำเว็บไซต์/แอปพลิเคชันเพื่อการขายสินค้า

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. มีการตั้งชื่อเว็บไซต์ได้น่าสนใจ ง่ายต่อการจดจำ	3.92	0.84	มาก	1
2. มีการตั้งชื่อเว็บไซต์ที่สื่อถึงเอกลักษณ์ของสินค้าที่ทำออกจำหน่าย	3.86	0.81	มาก	5
3. เว็บไซต์มีระบบการชำระเงินและส่งมอบสินค้าที่น่าเชื่อถือ	3.90	0.87	มาก	2
4. มีการทำกิจกรรมส่งเสริมการขายบนเว็บไซต์ในเทศกาลต่าง ๆ	3.81	0.85	มาก	7
5. มีสินค้าแนะนำ หรือสินค้าที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบ สีสันทะและประโยชน์การใช้สอยอยู่เรื่อย ๆ	3.87	0.85	มาก	4
6. มีช่องทางให้ลูกค้าติดต่อสอบถามข้อมูลกับทางร้านค้าได้ เช่น เว็บบอร์ด	3.82	0.89	มาก	6
7. มีช่องทางให้ลูกค้าได้เสนอแนะ ออกแบบดีไซน์ผลิตภัณฑ์ตามที่ลูกค้าต้องการได้	3.77	0.87	มาก	8
8. มีการปรับแต่งเว็บไซต์ให้ติดอันดับต้น ๆ เมื่อลูกค้าทำการค้นหาในเสิร์ชเอนจิน	3.74	0.90	มาก	9
9. เว็บไซต์มีภาพเคลื่อนไหว เช่น วิดีโอแนะนำการใช้สินค้า หรือวิธีการผลิตสินค้า	3.74	0.95	มาก	9
10. มีการนำเสนอเรื่องราวความเป็นมาของผลิตภัณฑ์กับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ประเพณีดั้งเดิมของชุมชนนั้น ๆ	3.88	0.88	มาก	3
รวม	3.83	0.69	มาก	

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยผู้ผลิตและขายสินค้าต้องมีการตั้งชื่อเว็บไซต์ได้น่าสนใจง่ายต่อการจดจำเป็นอันดับหนึ่ง ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.84) รองลงมา คือเว็บไซต์มีระบบการชำระเงินและส่งมอบสินค้าที่น่าเชื่อถือ ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.87) และมีการนำเสนอเรื่องราวความเป็นมาของผลิตภัณฑ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีดั้งเดิมของชุมชนนั้น ๆ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.88) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยสรุปผลได้ว่าลูกค้าที่ซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนส่วนใหญ่ซื้อไปใช้เองและเป็นของฝากของขวัญ เคยซื้อจากร้านค้าในแหล่งท่องเที่ยว สำหรับผู้ที่เคยซื้อผ่านตลาดออนไลน์ ช่องทางที่ลูกค้าส่วนใหญ่ชอบใช้ คือ แอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก ในการซื้อแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่าย 100-500 บาท ชำระเงินผ่านบัญชีธนาคาร และร้านค้าควรส่งมอบสินค้าให้ถึงมือลูกค้าภายใน 1-3 วัน ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ ผลิตภัณฑ์มีความประณีตสวยงามและแสดงออกถึงวัฒนธรรม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน มีราคาเหมาะสมกับคุณภาพ มีป้ายแสดงราคาสินค้าที่ชัดเจน มีการจัดกิจกรรมทางการตลาดที่ตรงกับความต้องการ สำหรับการจัดทำเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันเพื่อการขายสินค้าออนไลน์ ควรมีการตั้งชื่อเว็บไซต์ที่น่าสนใจ ง่ายต่อการจดจำ มีระบบการชำระเงินและส่งมอบสินค้าที่น่าเชื่อถือ

อภิปรายผลการวิจัย

สำหรับลูกค้าที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านตลาดออนไลน์หรือสื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นพบว่า มีการใช้แอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก ในการซื้อมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าอิทธิพลของเครือข่ายสังคมออนไลน์มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าแบบผู้บริโภคกับผู้บริโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของจงจิตรแจ้ง (2552) ที่พบว่า การขายผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีบทบาทสูง

ในการวิเคราะห์ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยแนวคิดส่วนประสมทางการตลาดภายใต้ 4Ps พบว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดของคอตเลอร์ (Kotler, 2003) คือ ลูกค้าให้ความสำคัญอย่างมากกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่มีความประณีตสวยงาม และมีประโยชน์ในการใช้สอย แต่จากผลการวิจัยยังพบว่าลูกค้าให้ความสำคัญกับกล่องบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามน้อยกว่าด้านอื่น ๆ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลเป็นลูกค้าซื้อไปใช้เองมากกว่าที่จะซื้อไปเป็นของฝากผู้อื่น ดังนั้น จึงไม่ได้ใส่ใจเรื่องของบรรจุภัณฑ์มากนักเพราะผลิตภัณฑ์ที่ใส่บรรจุภัณฑ์สวยงามจะมีราคาแพงกว่าใส่บรรจุภัณฑ์ธรรมดา

ด้านราคา ลูกค้าให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก กับผลิตภัณฑ์ที่ตั้งราคาได้เหมาะสมกับคุณภาพและมีป้ายแสดงราคาที่ชัดเจน อีกทั้งการตั้งราคาสามารถต่อรองกับผู้ขายได้ แต่จะให้ความสำคัญระดับปานกลางกับการให้สินเชื่อ เนื่องจากลูกค้าส่วนใหญ่ที่ผู้วิจัยไปเก็บข้อมูล เป็นผู้ซื้อรายย่อย ซื้อจำนวนไม่มากและราคาไม่สูง จึงสามารถชำระเงินสดได้ทันที ไม่ต้องการสินเชื่อจากผู้ขาย

ด้านการจัดจำหน่าย ลูกค้าให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก กับสถานที่ตั้งร้านค้าสะดวกต่อการเดินทาง หากลูกค้าจะไปซื้อหาสินค้าด้วยตัวเอง ตกแต่งหน้าร้านสวยงาม จัดแสดงสินค้าเป็นหมวดหมู่ และมีการส่งมอบสินค้าให้กับลูกค้าได้อย่างรวดเร็วสำหรับลูกค้าที่สั่งซื้อออนไลน์ สอดคล้อง

กับแนวคิดพฤติกรรมของผู้บริโภคของนิเวศน์ ธรรมะ และคณะ (2552) ในเรื่องการตัดสินใจว่าจะซื้อเมื่อไร ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น การลดราคา เสนอส่วนลดพิเศษ และบรรยากาศของร้าน

ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ให้ความสำคัญกับการรีวิวลสินค้า และการบอกต่อจากผู้ที่เคยซื้อไปแล้ว สอดคล้องกับการทำตลาดในยุคดิจิทัลของณัฐพล ไทใหญ่ไพโรจน์ (2558) ในเรื่องการตลาดแบบบอกต่อ (Viral marketing) หรือแบบปากต่อปาก เนื่องจากใช้ทุนน้อยและเข้าถึงผู้บริโภคได้มากกว่า กระจายข่าวสารได้รวดเร็ว และสร้างความเชื่อถือได้มากเมื่อมีเพื่อนหรือญาติมิตรบนโซเชียลมีเดียกดแชร์สิ่งต่าง ๆ ให้จึงเป็นการช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ต่อตัวสินค้า ช่วยสร้างการรับรู้ของแบรนด์ และอาจช่วยเพิ่มยอดขายให้ธุรกิจได้ อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของบามินี และคณะ (Bamini. et al. 2013) ที่ศึกษาผลกระทบของการตลาดผ่านโซเชียลมีเดีย ส่งผลกับความตั้งใจซื้อ ความจงรักภักดีในแบรนด์ของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวาย โดยผลการวิจัย พบว่าการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-WOM) ส่งผลให้เกิดความจงรักภักดีในตราสินค้าของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวาย และส่งผลให้เกิดการกระตุ้นเกิดความตั้งใจซื้อสินค้าและบริการเมื่อลูกค้ามีความพึงพอใจในสินค้าและบริการ

ลักษณะสำคัญของการจัดทำเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน ลูกค้าให้ความสำคัญกับการตั้งชื่อเว็บไซต์ที่น่าสนใจต่อการจดจำ มีระบบการชำระเงินและส่งมอบสินค้าที่น่าเชื่อถือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัฒธนา สุขรัตน์ (2555) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับเว็บไซต์ การตั้งชื่อเว็บไซต์ให้น่าสนใจ รวมถึงเว็บไซต์ต้องมีระบบการชำระเงินและส่งมอบสินค้าที่น่าเชื่อถือ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทวัส รุ่งเรืองผล และวรสุดา คำเป็ก (2558) ที่พบว่า การตัดสินใจซื้อผ่านเว็บไซต์นั้น ต้องมีความหลากหลายของวิธีการชำระเงิน และมีความปลอดภัยในการชำระเงินด้วย ปัจจุบันการค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ มีผู้ผลิตและจำหน่ายมากมาย เป็นการทำการค้าผ่านตลาดออนไลน์ ในบางครั้งผู้ผลิตหรือผู้ขายอาจส่งสินค้าไม่ครบและไม่ถูกต้องตามคำสั่งซื้อ ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้ประกอบการที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาชุมชน พาณิชย์จังหวัด และเกษตรจังหวัด ควรนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการประชาสัมพันธ์และเพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จงจินต์ จิตร์แจ้ง.(2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แบบผู้บริโภคร่วมกับผู้บริโภคบนเครือข่ายสังคมออนไลน์: กรณีศึกษา: ผลลัพธ์เพื่อสุขภาพและความงาม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐพล ไยไฟโรจน์. (2558). Digital marketing: Concept & case study อัปเดต 2015. นนทบุรี: โอดีซี พรีเมียร์.
- ทวีศักดิ์ กาญจนสุวรรณ. (2552). การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. กรุงเทพฯ: เคทีพีคอมพิวเตอร์แอนด์คอนซัลท์.
- นิเวศน์ ธรรมะและคณะ. (2552). การจัดการตลาด. กรุงเทพฯ: แมคกรอ-ฮิล.
- ปาริชาติ สุพรหม. (2550). การนำระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เบญจรงค์ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชนสหกรณ์บ้านหนองบัว จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิทวัส รุ่งเรืองผล และวรสุตา คำเป็ก. (2558). พฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องประดับของชาวรัสเซียผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 38(148), 39-56.
- สุพัฒธนา สุรัตน์. (2555). รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับกลุ่มสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อความได้เปรียบทางธุรกิจ.สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Bamini, K. B., Dahnil, M. I. & Yi, W. J. (2013). the impact of social media marketing medium toward purchase intention and brand loyalty among generation Y. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 148, 177–185.
- Best, J. W. (1986). *Research in education*. New Jersey: Prentice Hall.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques*. (3rded.). New York: John Wiley & Sons.
- Cronbach, L. J. (1960). *Essentials of psychological testing*. New York: Harper & Row.
- Kotler, P. (2010). *Marketing management*. New Jersey: Prentice Hall.
- _____. (2003). *Marketing management*. (11th ed.). New Jersey: Prentice-Hall International.

รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาจังหวัดราชบุรี The Model of Adventure -Tourism Development in Ratchaburi by Using Mountain Bikes

สัจจา ไกรสรรัตน์¹ สุนิสา โพธิ์พรหม² สุนีย์ หนูสง³

Sathcha Kairsonrat¹ Sunisa Phophrom² Sunee Nusong³

^{1,2,3}สาขาวิชานิติศาสตร์และนวัตกรรมสื่อ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

^{1,2,3}Communication Arts and Media Innovation Program, Faculty of Management Sciences,

Muban Chombueng Rajabhat University

E-mail: sathcha@yahoo.com

Received: July 12, 2019

Revised: October 29, 2019

Accepted: November 5, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาตามความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนจังหวัดราชบุรี 2) ศึกษาศักยภาพของจังหวัดราชบุรีในการพัฒนาการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา และ 3) เสนอรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา จังหวัดราชบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล กลุ่มนักท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา จำนวน 34 คน และจากภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และคนในชุมชน จำนวน 45 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า 1) ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาประกอบด้วยคุณลักษณะด้านสภาพแวดล้อมและทัศนียภาพของเส้นทางปั่นและด้านคุณภาพของเส้นทางปั่น 2) จังหวัดราชบุรีมีศักยภาพในการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาที่ตอบสนองนักปั่นตั้งแต่ระดับมือใหม่จนถึงมืออาชีพ มีทำเลที่ตั้งเหมาะสม มีพื้นที่ปั่นจักรยานและกิจกรรมทางกายอื่น ๆ มีเครือข่ายนักปั่นจักรยานประจำถิ่น และชุมชนให้การต้อนรับด้วยมิตรไมตรี และ 3) รูปแบบของการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานที่เหมาะสมของจังหวัดราชบุรี ได้แก่ รูปแบบการท่องเที่ยว “ธรรมชาติ พุงนา ป่าเขา และสนามฝึกจักรยานที่ไม่ไกลจากเมืองกรุง”

คำสำคัญ: จักรยานเสือภูเขา/ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา/ การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา

Abstract

The aims of the study on “the Model of Adventure-Tourism Development in Ratchaburi by Using Mountain Bikes” were to (1) investigate the characteristics of adventure-tourism products by using mountain bikes, based on the needs of tourists who made a visit to Ratchaburi, 2) explore the potential of Ratchaburi Province to develop adventure-tourism by using mountain bikes, and 3) propose the model of adventure tourism development in Ratchaburi by using mountain bikes. Qualitative research was employed in the study. The tool was an in-depth interview conducted with a group of thirty-four mountain bike adventurers and forty-five local residents drawn across from public, private and community sectors in the area. Data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that 1) the tourism product developed from mountain bike cycling consisted of the components of the area’s physical attributes, the scenery of the mountain bike cycling routes, and the quality of the routes, 2) Rachaburi had high potential in developing the tourism for mountain bike cycling for a wide range of visitors who like cycling by a mountain bike, from those of beginners to professional athletes. Taken as its strengths, the province was located in a strategic location; it also had spacious area for mountain bike tourism and other outdoor sports; the province already had a local mountain bike members’ network; and lastly, the community members were willing to welcome guests. and 3) the development of the model of adventure-tourism by using mountain bikes that was best suitable for Ratchaburi was the model designed with the following slogan, “ Touch of Nature, Fields, Forest, and Cycling Area near Bangkok”.

Keywords: Mountain bikes/ Sports tourism/ Adventure-tourism by mountain bikes

บทนำ

ผลกระทบจากแนวโน้มทิศทางการเปลี่ยนแปลงของการท่องเที่ยวของโลกที่สำคัญประการหนึ่ง คือ นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มและต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงกีฬา รวมถึงการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับกีฬา และกิจกรรมผจญภัยมีแนวโน้มเป็นที่นิยมสูงขึ้น (Jane Koepke. 2005) นักท่องเที่ยวมีความต้องการเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์ท้องถิ่น อีกทั้งภาครัฐให้การสนับสนุน และกำหนดเป็นนโยบายสำคัญในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การท่องเที่ยวเชิงกีฬายังเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวเนื่องและส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบเฉพาะกลุ่มประเภทอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural tourism) การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Culinary tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ (Eco tourism) การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual tourism) และการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Adventure tourism) การท่องเที่ยวเชิงกีฬาสามารถนำมาเติมเต็ม ผสมผสานกับกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่น ๆ สร้างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่แตกต่าง โดยใช้ทักษะในการจัดการขั้นสูง เป็นการยกระดับขีดความสามารถศักยภาพในการแข่งขัน และเป็นจุดขายของไทยในอนาคต

นอกจากนี้กระแสความนิยมในศตวรรษที่ 21 (Carrera and Bridges. 2006) ยังพบว่า ลูกคามีความต้องการธุรกิจและการบริการ รวมถึงผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพ เนื่องจากกลุ่มลูกค้าเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการเพิ่มคุณภาพชีวิต ด้วยเหตุนี้การท่องเที่ยวเชิงกีฬาซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการดูแลสุขภาพจึงเป็นการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมสูงในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดเฉพาะทาง (Niche market) มีแนวโน้มและมีทิศทางการขยายตัวเพิ่มขึ้นในทุกกลุ่มอายุ รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสำหรับผู้สูงอายุ ทิศทางการเติบโตดังกล่าวส่งผลให้หลายประเทศมีเป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา

การท่องเที่ยวด้วยจักรยานเสือภูเขาเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและการท่องเที่ยวผจญภัยที่กำลังเติบโตอย่างต่อเนื่องโดยมีปัจจัยเกื้อหนุนหลายประการ อาทิ การเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันในตลาดโลก การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กระแสความห่วงใยสุขภาพ และกระแสการรณรงค์การปั่นจักรยานของภาครัฐ หลายชุมชนโดยเฉพาะชุมชนที่มีศักยภาพเชิงพื้นที่ต่อการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยจักรยานเสือภูเขา จึงมองเห็นโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยว สร้างเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ให้กับพื้นที่ ในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา เนื่องจากกิจกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวนี้มีความสัมพันธ์กับอัตราการเติบโตของตลาดโลก (Six Dot Consulting. 2011) และสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคยุคใหม่ที่มีความสนใจทั้งการท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวผจญภัย และการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ต้องการเพียงการพักผ่อนหย่อนใจ แต่ได้พัฒนามาเป็นการหาความรู้ ความท้าทายศักยภาพทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้

ชุมชนจึงควรปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (สัจจา ไกรศรีรัตน์. 2560, หน้า 2)

จากกระแสความนิยมในการใช้จักรยาน พุทธิกรรมผู้บริโภคที่มีความห่วงใยสุขภาพ และการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและการท่องเที่ยวผจญภัย จึงเป็นโอกาสของประเทศไทย และชุมชนท้องถิ่นในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว ด้วยการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน แต่การดำเนินงานดังกล่าวจำเป็นต้องมี ข้อมูลประกอบการพิจารณา จึงเป็นเหตุผลสำคัญในการนำไปสู่การศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาอย่างยั่งยืน เป็นการนำความรู้มาใช้ในการ พัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกของประเทศและชุมชนท้องถิ่นควบคู่กับการพัฒนาสุขภาวะของ คนในสังคม โดยเหตุที่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาจะช่วย ขยายรูปแบบการท่องเที่ยวของประเทศให้กว้างขึ้น อันจะนำไปสู่การสร้างรายได้ในการท่องเที่ยว ให้มากขึ้นตามไปด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของจังหวัดราชบุรีในการพัฒนาการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยาน เสือภูเขา
3. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา จังหวัดราชบุรี

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลจากผู้รู้จริง (Key informant) ในสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการชุดข้อมูลมาประมวลเป็นผลการวิจัยจากหน่วยของข้อมูล จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ให้การสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายจากองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา ได้แก่ ผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้ประกอบการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ผู้ประกอบการแหล่งที่พัก ผู้ประกอบการรถรับจ้างประจำทาง รวมถึงนักวิชาการและหน่วยงานงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการ กำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี และคนในชุมชน จำนวน 45 หน่วยของข้อมูล

กลุ่มที่ 2 กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน การรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับ การศึกษาคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาตามความต้องการ ของนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนจังหวัดราชบุรี จำนวน 34 หน่วยข้อมูล

การเลือกผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่ม คัดเลือกจากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย โดยเป็นผู้มีประสบการณ์ภายใต้ปรากฏการณ์การศึกษา เป็นการประกันว่าการให้ข้อมูลได้สะท้อนมาจากความเป็นจริงของประสบการณ์ที่ศึกษา (Credibility) อยู่ในสัดส่วนจำนวนที่เหมาะสม (Morse. 1994) ในการเชื่อมโยงข้อมูลที่ค้นพบเพื่อให้ตอบคำถามการวิจัยได้ครบถ้วน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาตามความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนจังหวัดราชบุรี

2.2 ศักยภาพจังหวัดราชบุรีในการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. แบบสำรวจ ใช้เก็บข้อมูลศักยภาพของจังหวัดราชบุรีในการพัฒนาการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา

2. แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Nonparticipant observation) เพื่อสังเกตกิจกรรมการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาในพื้นที่ศึกษา โดยเข้าไปสังเกตการณ์การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การแข่งขันจอมบึงเสือภูเขา งานเสือภูเขาใจเกินร้อย กิจกรรมการปั่นจักรยานอันซีนจอมบึง เป็นต้น

3. แบบสัมภาษณ์ (Interview) แบ่งออกเป็น 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับประเด็นศักยภาพเชิงพื้นที่ สถานที่ท่องเที่ยว ลักษณะของเส้นทางท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาจังหวัดราชบุรี และฉบับที่ 2 ใช้สัมภาษณ์กลุ่มนักท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาตามความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนจังหวัดราชบุรี

4. ประเด็นคำถามในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group discussion) ใช้สำหรับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อจัดทำรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาจังหวัดราชบุรี

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยข้างต้น ใช้หลักการตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Trustworthiness) ด้วยการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Credibility) ของข้อมูล โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) จากแหล่งที่มา เวลา สถานที่ และแหล่งบุคคล

ร่วมกับการตรวจสอบข้อมูลโดยแหล่งข้อมูล (Member checks) โดยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับมาให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ เพื่อให้แน่ใจว่าข้อสรุปที่ได้เป็นข้อมูลจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล (Lincoln & Guba. 1985) ในการศึกษาครั้งนี้ประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวผจญภัยเป็นกรอบคิดในการดำเนินงาน ร่วมกับแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการเลือกกลุ่มเป้าหมาย อธิบายวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการดำเนินการวิจัย เพื่อให้สามารถตรวจสอบเส้นทางการวิจัยได้ (Audit trail) และมีการยืนยันผลการวิจัย (Conformability) ด้วยการใช้ภาพถ่ายในพื้นที่การถอดเทป และการอ้างอิงคำพูดของผู้ให้ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกเป็นรายวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาตามความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนจังหวัดราชบุรี ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาที่มาร่วมกิจกรรมการปั่นจักรยานใน พ.ศ. 2560 ได้แก่ จอมบึงเสือภูเขา ปั่นพิชิตสิบห้วย ปั่นจักรยานจอมบึงสวนผึ้งใจเกินร้อยและปั่นออดแดก (Audax) สวนผึ้ง โดยเจาะลึกรายบุคคล จำนวนทั้งสิ้น 34 ราย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สัมภาษณ์ภาพเชิงพื้นที่ สถานที่ท่องเที่ยว ลักษณะของเส้นทางท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการจัดการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา คณะผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจด้วยตนเอง ระหว่างเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม พ.ศ. 2560 โดยใช้แบบสำรวจที่ได้พัฒนาขึ้น ร่วมกับการสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคลกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมทั้งบันทึกข้อมูลในแบบสังเกตไปพร้อมกันในระหว่างการสำรวจ มีการบันทึกเทปเสียง จดบันทึก และเก็บภาพประกอบบรรยากาศเพื่อประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เสนอรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาจังหวัดราชบุรี นำข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 มาสรุปประเด็นเพื่อจัดทำรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และหาฉันทามติโดยจัดการประชุมกลุ่มย่อยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยจัดทำในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2561

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้หลักการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Information grouping) ตามกลุ่มประเด็นที่สำคัญ เช่น ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว โอกาสในการพัฒนา แนวทางการพัฒนา จัดทำข้อสรุปชั่วคราว ตัดทอนข้อมูล ซึ่งเป็นการลงเขียนข้อสรุปของแต่ละเรื่อง หลังจาก

นั้นนำข้อสรุปชั่วคราวมาวิเคราะห์จัดทำเป็นข้อสรุปย่อ แล้วนำข้อสรุปย่อมาเชื่อมโยงกันเพื่อหาแนวคิด ทฤษฎีกับสิ่งที่ค้นพบ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยแต่ละข้อ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มีข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

1.1 คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาตามความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนจังหวัดราชบุรี เป็นลักษณะเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชมในบริบทของการท่องเที่ยวผจญภัย คุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว (Destination attributes) ถูกแทนด้วยคำว่า “สภาพแวดล้อมและบริบทเชิงพื้นที่” (Setting characteristics) ประกอบไปด้วย คุณลักษณะที่เป็นความหลากหลายทางชีวภาพ และเงื่อนไขทางสังคมของพื้นที่ รวมกันเป็นสภาพแวดล้อมในการประกอบกิจกรรม นักท่องเที่ยวผจญภัยเลือกสภาพแวดล้อมและบริบทเชิงพื้นที่แบบเฉพาะเจาะจงเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านประสบการณ์การท่องเที่ยวของตนเอง ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์

“ทัศนียภาพและสภาพแวดล้อมของเส้นทางเป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกที่ผมพิจารณา ถ้าไม่สวยงาม ไม่ถูกใจ ไม่แปลกใหม่ แตกต่าง ผมเลือกปั่นจักรยานบนทรนเนอร์หรือปั่นอยู่บ้านดีกว่า”

สัมภาษณ์นักปั่นจักรยาน, มีนาคม 2560

หากพิจารณาถึงคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาตามความต้องการของนักท่องเที่ยว มีคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้

1.1.1 คุณลักษณะทางด้านสภาพแวดล้อมและทัศนียภาพของเส้นทางปั่นจักรยาน เป็นคุณลักษณะและเป็นปัจจัยสำคัญประการแรกที่นักท่องเที่ยวใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว ดังตัวอย่างความเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่กล่าวถึงสภาพแวดล้อมและทัศนียภาพในภาพกว้างจากมุมสูง ได้เห็นวิวของเมืองและทิวทัศน์ที่กว้างไกลเมื่อปั่นจักรยานขึ้นมาถึงจุดชมวิวบนยอดเขากระโจม หรือปั่นจักรยานพิชิตเขาล้าน ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางส่วนกล่าวถึงความสวยงามของทิวทัศน์ในเส้นทางปั่นหรือในระหว่างการปั่น เช่น สภาพแวดล้อมและทัศนียภาพที่เป็นเนินเขา ช่วยให้ผู้ขับขี่สามารถชมทัศนียภาพอันงดงามบนยอดเขา การไต่ระดับความสูงของภูเขาทำให้เห็นทิวทัศน์และความเป็นธรรมชาติในต่างระดับมุมมอง โดยภาพรวมแล้วปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและสภาพแวดล้อมด้านภูมิทัศน์ (Landscape setting) นักท่องเที่ยวผู้มาเยือนให้ความสำคัญกับเส้นทางผ่านป่าธรรมชาติ (Native forest) เส้นทางขึ้นเขา (Mountain) เส้นทางผ่านสวนป่า (Plantation forests) และเส้นทางผ่านแปลงพืชสวนของชาวบ้าน (Plantation)

1.1.2 คุณลักษณะทางด้านคุณภาพของเส้นทางปั่น (Trail quality) การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา นอกจากจะเป็นการปั่นบนทางวิบากเส้นทางที่เป็นออฟโรด (Off road) แล้วยังมีการปั่นในเส้นทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น ทางทราย ดิน โคลน ลุยน้ำ หิน ดังนั้น การพิจารณาคุณภาพของเส้นทางปั่น นักท่องเที่ยวผู้มาเยือนให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ลูหรือเส้นทางปั่นจักรยาน (Trail) นักปั่นจักรยานเสือภูเขาชอบเส้นทางเดียวในพื้นที่ปิดมากกว่าเส้นทางที่ใช้ร่วมกับยานพาหนะอื่น ๆ เนื่องจากเส้นทางเดียวมีลักษณะแคบ ออกแบบตามลักษณะทางธรรมชาติของพื้นที่ ซึ่งผู้ใช้เส้นทางต้องใช้ทักษะในการขี่ อีกทั้งเส้นทางเดียวมักจะอยู่ในพื้นที่ธรรมชาติ

2) สภาพเส้นทาง (Track condition) คือ สภาพองค์ประกอบอื่น ๆ ที่อยู่ในเส้นทางและมีผลต่อการประกอบกิจกรรมจักรยานเสือภูเขา เช่น หิน รากไม้ ท่อน้ำ ลำธาร หล่ม หลุม ทราย โคลน ร่องน้ำ กิ่งไม้ บันได ใบไม้ และความลาดชันของเส้นทาง เป็นต้น นักท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาที่มีประสบการณ์ในการปั่นจักรยานมามากและเคยเข้าร่วมการแข่งขันหลายครั้งชอบสภาพเส้นทางแบบเส้นทางเดียว (Single track) แคบ ขรุขระ ลาดชัน ใช้ความเร็ว และใช้เทคนิคในการขี่สูง คาดหวังประสบการณ์ที่สามารถตอบสนองต่อความตื่นเต้นเร้าใจ ความเร็ว ความท้าทายและความเสี่ยง ส่วนนักขี่จักรยานเสือภูเขาที่มีประสบการณ์น้อยจะชอบสภาพเส้นทางที่มีความชันต่ำ เส้นทางราบเรียบเป็นถนนลาดยาง และเป็นเส้นทางที่เปิดโล่ง มีสิ่งกีดขวางบ้างเล็กน้อย ในขณะที่กลุ่มปั่นเพื่อสุขภาพและกิจกรรมนันทนาการที่มีการนัดแนะเวลาสถานที่รวมตัวกัน ปั่นไปเป็นกลุ่ม ต้องการรูปแบบและเส้นทางของการปั่นจักรยานเสือภูเขาไม่ตายตัว มีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ตามศักยภาพและความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม

3) การมีเส้นทางที่หลากหลาย (Variety of trail) ทั้งระดับความยากง่าย ระดับการใช้ทักษะในการปั่น และความหลากหลายของทัศนียภาพระหว่างเส้นทาง เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เลือกเส้นทางและเลือกระดับความยากง่ายได้ตามศักยภาพและความสนใจ

2. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีข้อค้นพบที่นำไปสู่การฉายภาพรวมของศักยภาพจังหวัดราชบุรีในการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา ดังนี้

2.1 จังหวัดราชบุรีมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาที่สามารถตอบสนองนักปั่นตั้งแต่ระดับมือใหม่จนถึงมืออาชีพ ทั้งที่เป็นนักปั่นประเภทนักท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาด้วยตนเอง (Independent/destination mountain bikers) นักท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาประเภทแข่งขันและงานกิจกรรมการปั่น (Event mountain bikers) นักท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาแบบมีมัคคุเทศก์นำทาง (Guided adventure seekers) และการจัดแคมป์เรียนรู้จักรยาน ทั้งนี้เพราะจังหวัดราชบุรีมีโอกาสในการพัฒนาเป็น

แหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาและการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา ด้วยเหตุผลที่สำคัญ ได้แก่ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีสิ่งดึงดูดใจที่โดดเด่นด้านนิเวศวิทยา มีลักษณะทางกายภาพเชิงพื้นที่ที่เป็นภูเขา ป่าไม้ และในหลายพื้นที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ทางชีวภาพและพันธุ์พืชอยู่มาก นอกจากนี้ยังมีวิถีการเกษตรทำนา ทำสวนที่สามารถใช้พื้นที่การเกษตรเหล่านั้นมาพัฒนาเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวได้ อีกทั้งชุมชนยังมีต้นทุนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันจักรยานเสือภูเขาอย่างยาวนาน ในนามของ “จอมบึงจักรยานเสือภูเขา” มีสถานศึกษาที่เป็นองค์ความรู้ และมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการใช้จักรยานเสือภูเขาจำนวนมาก

2.2 จังหวัดราชบุรีมีทำเลที่ตั้งเหมาะกับการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาในวันหยุด (Weekend mountain bike tour) เนื่องจากไม่ไกลจากกรุงเทพฯ สามารถเดินทางไปกลับได้ภายในวันเดียว

2.3 จังหวัดราชบุรีมีพื้นที่ปั่นจักรยานและกิจกรรมทางกายอื่น ๆ อาทิ ว่ายน้ำ ไตรกีฬา ในบริเวณเขื่อนไม่เต่างู และวังชมสวนวรรณคดี ที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบครอบครัว (Family field trip)

2.4 จังหวัดราชบุรีมีเครือข่ายนักปั่นจักรยานประจำถิ่น กระจายอยู่ในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ในรูปแบบของชมรม หรือกลุ่มนักปั่น และมีการจัดกิจกรรมการปั่นจักรยานร่วมกันปีละหลาย ๆ ครั้ง ทำให้เกิดเป็นเครือข่ายของนักปั่นประจำถิ่นที่นักปั่นจักรยานสามารถขอความช่วยเหลือจากกลุ่มนักปั่นประจำถิ่นได้ โดยใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ได้แก่ เฟสบุ๊ก (Facebook) และไลน์ (Line) ส่วนตัว

2.5 ชุมชนในพื้นที่ให้การต้อนรับ เป็นมิตรกับนักปั่น และมีรูปแบบการบริการด้านสุขภาพที่หลากหลายเป็นอัตลักษณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การนวดประคบ การรักษาโรคด้วยการแพทย์แผนไทย การดูแลสุขภาพด้วยสมุนไพรพื้นถิ่น สามารถนำมาพัฒนาเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยว สร้างเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวผจญภัยผสมผสานกับการดูแลสุขภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้

3. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 มีข้อค้นพบที่สำคัญแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อค้นพบที่นำไปสู่การพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา จังหวัดราชบุรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว	ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากการจัดประชุมกลุ่มย่อย	ข้อเสนอแนะปรับปรุงจากผู้ทรงคุณวุฒิ
1. จังหวัดราชบุรีมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีลักษณะทางกายภาพเชิงพื้นที่ที่เป็นภูเขา ป่าไม้ ที่อุดมสมบูรณ์ทางชีวภาพและพันธุ์พืช 2. จังหวัดราชบุรีมีวิธีการเกษตรทำ นา ทำสวน	1. รูปแบบและเส้นทางการปั่นจักรยานเสือภูเขามีสัญลักษณ์หลากหลายไม่ตายตัว 2. มีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ตามศักยภาพและความสามารถของนักปั่น	1. ต้องการเส้นทางวิบาก เส้นทางที่เป็นออฟโรด 2. ขอบสภาพเส้นทางแบบเส้นทางเดี่ยว แคบขรุขระ ลาดชัน ใช้ความเร็ว และใช้เทคนิคในการปั่น	1. ควรเริ่มจากการใช้จุดเด่นของพื้นที่ “ธรรมชาติ พุงนา ป่าเขา วิถีชีวิต” เป็นฐานพัฒนาการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา 2. ใช้เส้นทางสัญจรเดิมของชุมชนมาเป็นเส้นทางปั่น	ควรนำจุดเด่นทางด้านอาชีพ โดยเฉพาะการทำเกษตรแปลงใหญ่มาใช้เป็นสิ่งดึงดูดใจและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 1 นำไปสู่การนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา “Field Farm Forest Mountain Bike Tourism Ratchaburi” โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา ดังนี้

3.1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์และสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว จังหวัดราชบุรีควรนำเสนอจุดขายภายใต้แนวคิด “FIELD FARM FOREST MOUNTAIN BIKE TOURISM RATCHABURI” เริ่มจากการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวโดยใช้จุดเด่นของพื้นที่ “ธรรมชาติ พุงนา ป่าเขา วิถีชีวิตด้านการเกษตร” เป็นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ไม่ต้องลงทุนเพิ่ม ใช้เส้นทางสัญจรเดิมของชุมชน นำนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสัมผัสชุมชนในชนบทหรือในพื้นที่ที่ไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวเข้าไป และใช้ขนาดของชุมชนเล็ก ๆ ในบริบทที่ห่างไกลสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน รวมทั้งออกแบบเส้นทางปั่นให้มีความหลากหลายโดยคำนึงถึงระดับทักษะของนักท่องเที่ยวด้วย

3.2 ตลาดการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา เป็นตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มทำให้การจัดการด้านการตลาดมีลักษณะที่เจาะจงเฉพาะกลุ่ม โดยต้องเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจกิจกรรมเชิงกีฬา และนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจกิจกรรมแบบผจญภัยที่ต้องการได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับกีฬาที่บูรณาการร่วมกับประสบการณ์เชิงพื้นที่ จังหวัดราชบุรีจึงควรเริ่มต้นจากกลุ่มนักท่องเที่ยวหรือนักปั่นกลุ่มเล็กที่มองหาเส้นทางการปั่นที่มีคุณภาพ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การปั่นให้กับตัวเอง และหลีกเลี่ยงความวุ่นวายของเมืองหลวง

3.3 กิจกรรมการท่องเที่ยว การออกแบบกิจกรรมเชิงกีฬาที่ดีควรมีคุณลักษณะสำคัญ 4 ประการ “4Es” ดังนี้

E1 = Entertainment (มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน) หมายถึง กิจกรรมที่สามารถสร้างความเพลิดเพลินให้กับนักปั่น และมีความแปลกไปจากเหตุการณ์ปกติในชีวิตประจำวันของนักท่องเที่ยว เช่น การปั่นไปชมไร่สับปะรดแปลงใหญ่ จังหวัดราชบุรี เป็นต้น

E2 = Excitement (มีความตื่นเต้นเร้าใจ) หมายถึง กิจกรรมที่มีความตื่นเต้นเร้าใจ และสามารถสร้างความทรงจำให้กับผู้บริโภค อาจจะเป็นการนำเสนอประสบการณ์แปลกใหม่นอกเหนือไปจากความคิดของนักท่องเที่ยวหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นยาก เช่น กิจกรรมการปั่นจักรยานปั่น 10 ห้วยของชมรมจักรยานจอมบึง ปั่นขึ้นเขากระโจม เป็นต้น

E3 = Enterprise (มีความท้าทายให้อยากลอง) หมายถึง กิจกรรมที่มีความท้าทายให้นักท่องเที่ยวเกิดอาการอยากทดลอง เช่น การจัดการแข่งขันปั่นจักรยานขึ้นเขากระโจม การจัดการแข่งขันวิ่งพิชิตสันเขื่อน เป็นต้น

E4 = Environment (เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม) หมายถึง กิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและบริบทเชิงพื้นที่ หลีกเลี่ยงจุดที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศน์และวัฒนธรรม

3.4 การบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในฐานะของการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว (Destination) เพื่อรองรับการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาจังหวัดราชบุรี ในขณะนี้ยังไม่มีบริการร้านอาหารที่จะรองรับนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นร้านอาหารขนาดเล็กที่เน้นขายให้กับคนในท้องถิ่น การบริการขนส่งสาธารณะ จุดพักจักรยาน และอื่น ๆ ยังไม่มีบริการ จังหวัดราชบุรีจึงจำเป็นต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และนำแนวคิดเศรษฐกิจเชิงแบ่งปันมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ ควรนำเสนอจุดขายด้วยบริการนำเที่ยวผจญภัยจากเจ้าของพื้นที่ที่มีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญยาวนาน มีความเข้าใจภูมิทัศน์และวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง รวมทั้งความเข้าใจในมาตรฐานความปลอดภัยแบบสากล แต่ยังคงบริการแบบมิตรภาพแบบไทย ๆ โดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง (Center) ในการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวและเครือข่ายนักปั่นประจำถิ่น

3.5 การสื่อสารการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว จังหวัดราชบุรีควรใช้ นักปั่นท้องถิ่นเป็นสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาผ่านสื่อออนไลน์ มีการจัดตั้งกลุ่มรีวิวสภาพการปั่น มีการใช้รูปภาพ คลิปวิดีโอในสังคมออนไลน์ เช่น เว็บบทูป กลุ่มและชมรมจักรยานในสื่อออนไลน์อื่น เป็นต้น นอกจากกลุ่มนักปั่นหลักแล้ว จังหวัดราชบุรีสามารถส่งเสริมไปยังกลุ่มที่ต้องการมีกิจกรรมร่วมกับครอบครัวในช่วงวันหยุดด้วย

3.6 จังหวัดราชบุรีควรใช้การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและการท่องเที่ยวผจญภัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สุขภาวะ และอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น ด้วยการเป็นเจ้าภาพจัดกิจกรรม

การแข่งขันและกิจกรรมการปั่นจักรยานเสือภูเขาในลักษณะของกิจกรรมเชิงกีฬาและผจญภัย
ด้วยจักรยานเสือภูเขา (Sport and adventure mountain bike event)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาผลิตภัณฑการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา ประกอบด้วย
คุณลักษณะสำคัญ 2 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านสภาพแวดล้อมและทัศนียภาพของเส้นทางปั่น นักท่องเที่ยว
ผู้มาเยือนให้ความสำคัญกับเส้นทางผ่านป่าธรรมชาติ (Native forest) เส้นทางขึ้นเขา (Mountain)
เส้นทางผ่านสวนป่า (Plantation forests) และเส้นทางผ่านแปลงพืชสวนของชาวบ้าน (Plantation)
และ (2) ด้านคุณภาพของเส้นทางปั่น ประกอบด้วย ลู่วิ่งหรือเส้นทางปั่นจักรยาน องค์กรประกอบที่อยู่ใน
เส้นทาง และความหลากหลายของเส้นทาง

2. ศักยภาพในการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาของจังหวัดราชบุรี
พบว่า สามารถตอบสนองนักปั่นตั้งแต่ระดับมือใหม่จนถึงมืออาชีพ มีทำเลที่ตั้งเหมาะสม มีพื้นที่ปั่น
จักรยานและกิจกรรมทางกายอื่น ๆ มีเครือข่ายนักปั่นจักรยานประจำถิ่น และชุมชนให้การต้อนรับ
ด้วยมิตรไมตรี

3. รูปแบบของการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานที่เหมาะสมของจังหวัดราชบุรี ได้แก่
รูปแบบการท่องเที่ยว “ธรรมชาติ พุงนา ป่าเขา และสวนผลไม้จักรยานที่ไม่ไกลจากเมืองกรุง”
ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ไม่ต้องลงทุนเพิ่มเติมใช้เส้นทางสัญจรเดิมที่ชุมชนใช้ นำนักท่องเที่ยว
ให้เข้าสัมผัสชุมชนในชนบทหรือในพื้นที่ที่ไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวเข้าไป และจัดเชื่อมต่อไปยังแหล่ง
ท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักในพื้นที่ใกล้เคียง จากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มองหาเส้นทางปั่น
ที่มีคุณภาพเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การปั่นให้กับตัวเอง และหลีกเลี่ยงความวุ่นวายของเมืองหลวง

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษา พบว่า คุณลักษณะของผลิตภัณฑการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา
ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรม เส้นทางผ่านป่าธรรมชาติ
เส้นทางขึ้นเขา เส้นทางผ่านสวนป่า และเส้นทางผ่านแปลงพืชสวนของชาวบ้าน คุณลักษณะดังกล่าว
สอดคล้องกับมุมมองของนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา อาทิ รัฟ และ
มิลเลอร์ (Ruff and Mellors. 1993) พบว่า สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับนักขี่จักรยานเสือภูเขา คือ
ธรรมชาติและป่าไม้ เป็นไปในทำนองเดียวกับงานวิจัยของเทเลอร์ (Taylor. 2010) ที่พบว่า
สิ่งสำคัญของการขี่จักรยาน คือ การชื่นชมทัศนียภาพ การมีทัศนียภาพที่น่าสนใจ ถือเป็นลักษณะ
เชิงบวกของสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับนักปั่นจักรยาน นักปั่นจักรยาน
เสือภูเขาชอบบริบทหรือสภาพแวดล้อมของการปั่นจักรยานที่ให้ความรู้สึกรักของการมีเสรีภาพ

ล้อมรอบด้วยทิวทัศน์และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของเลเบอร์แมนและเมสัน (Leberman and Mason. 2000) การปั่นท่ามกลาง “พืชพื้นเมือง” เป็นคุณลักษณะสำคัญของจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของโครี คูเคิก และคณะ (Cory Kulczycki & Elizabeth A. Halpenny. 2014, pp. 169-197) ว่าลักษณะทางภูมิศาสตร์ บรรยากาศและสภาพแวดล้อม เป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญของนักปั่นจักรยานเพื่อการท่องเที่ยว ในมุมมองของนักท่องเที่ยวสภาพแวดล้อมไม่ได้เป็นเพียงความต้องการขั้นพื้นฐานในการตัดสินใจท่องเที่ยวด้วยจักรยาน แต่ยังสามารถใช้เพื่อทดสอบสมรรถนะทางร่างกาย และใช้เป็นฉากหลัง (Background) ในการสร้างเสริมประสบการณ์การปั่นให้กับนักท่องเที่ยว อีกทั้งลักษณะทางภูมิศาสตร์ยังเป็นปัจจัยเชื่อมโยงไปสู่การออกแบบกิจกรรมการปั่นจักรยานในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น การปั่นจักรยานในป่า ปั่นทางทราย ทางลาดชัน เป็นต้น ชุมชนสามารถใช้คุณลักษณะของภูมิประเทศสภาพแวดล้อมในการสร้างสรรค์ประสบการณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ในการปั่นจักรยานให้กับนักท่องเที่ยว ดังกรณีตัวอย่าง การจัดกิจกรรม แบนฟ์ไบค์ เฟสท์ (Banff Bike fest) ใช้ลักษณะภูมิประเทศที่อุทยานธรรมชาติที่เป็นภูเขา และส่วนผสมที่หลากหลายของพื้นที่ มาเป็นสิ่งจูงใจนักปั่นที่ต้องการประสบการณ์ที่หลากหลายให้เข้ามาใช้พื้นที่ดังกล่าวเป็นสนามฝึกซ้อมก่อนลงสนามแข่งขัน การพัฒนาชุมชนไปสู่การเป็นจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวเชิงกีฬาและผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาโดยใช้คุณลักษณะเด่นของความเป็นเมืองที่เงียบสงบ มีบรรยากาศของความเป็นชนบท ทุ่งนา ป่า เขา เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ยังสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างตราสินค้าของคริฟตัน และไซมอน (Clifton & Simmons. 2004, p. 213) ซึ่งกล่าวถึงการระบุคุณค่าหลักที่สะท้อนถึงความเป็นชุมชนในฐานะของแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นฐานความเป็นจริง สามารถสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน และมีความสำคัญต่อนักท่องเที่ยว คุณค่าที่กำหนดควรมีความคงทน มีความเชื่อมโยงกับนักท่องเที่ยว สามารถกำหนดกลยุทธ์ในการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายผ่านสื่อและช่องทางต่าง ๆ ได้หลากหลาย

การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ช่วยสร้างการรู้จักและสื่อสารกิจกรรมและสถานที่ท่องเที่ยวภายในพื้นที่ออกสู่สาธารณะ ถึงแม้ว่าการปั่นจักรยานเสือภูเขาและการท่องเที่ยวจะเป็นกิจกรรมที่แยกส่วนกัน แต่กิจกรรมการปั่นจักรยานเสือภูเขาที่เป็นกิจกรรมการแข่งขันที่จัดในรูปของอีเวนต์กีฬา (Sport event) สามารถดึงดูดผู้มาเยือนให้เข้ามาในพื้นที่ และเป็นภาคส่วนที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยกิจกรรมเชิงกีฬาสามารถเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยว การดูแลสุขภาพและการเป็นอยู่ที่ดี ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาของฮินช์ และไฮธัม (Hinch and Higham. 2004, p. 56) ซึ่งพบว่า การเติบโตของการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับกีฬา ส่งผลต่อการใช้จ่ายที่จุดหมายปลายทางท่องเที่ยว การพัฒนาทางกายภาพและการเกิดขึ้นของกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ๆ

ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการเป็นเจ้าภาพจัดกิจกรรมเชิงกีฬา มีทั้งผลทางตรงและทางอ้อม ผลกระทบทางตรง ได้แก่ รายจ่ายของผู้มาเยือนเกี่ยวกับอาหาร เครื่องดื่ม การเดินทาง ที่พักอาศัย การชมศิลปะต่าง ๆ รวมถึงการซื้อหัตถกรรมท้องถิ่น ส่วนผลกระทบทางอ้อมมาจากผลทวีคูณจากการใช้จ่ายทางตรง เช่น เจ้าของที่พักอาศัยจ่ายเงินเดือนพนักงาน ร้านอาหารจ่ายค่าวัตถุดิบ ในการประกอบอาหาร เป็นต้น กิจกรรมเชิงกีฬาและผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา ส่งผลต่อสังคม และวัฒนธรรมในหลายด้าน เจ้าภาพผู้จัดกิจกรรมสามารถเชื่อมโยงวัฒนธรรมท้องถิ่นกับกิจกรรม การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาได้หลากหลายวิธี อาทิ การจัดเส้นทางปั่นจักรยานเสือภูเขาผ่านทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นต้น ในการสร้างความสำเร็จให้กับชุมชนในฐานะของจุดหมายปลายทางท่องเที่ยว ชุมชนเหล่านั้นจะต้องรู้จักตัวเองมากพอ มีการวิเคราะห์ตัวเองเพื่อนำไปสู่การกำหนดเป้าประสงค์ การพัฒนา และวางแผนดำเนินการอย่างสร้างสรรค์ที่จะบรรลุตามเป้าประสงค์และพาชุมชนไปสู่การเป็นจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง (Morgan, Plitchard & Plide. 2004, p. 31).

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีสามารถนำรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขามาเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง เที่ยวท้องถิ่นไทย ชุมชนเติบโตใหญ่ เมืองไทยเติบโตตามแคมเปญ “Amazing Thailand Go Local”
2. กระแสการท่องเที่ยวด้วยจักรยาน ผสมกับการดูแลสุขภาพ และความสนใจการท่องเที่ยวผจญภัย เป็นโอกาสของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนด้วยจักรยาน ชุมชนสามารถเริ่มต้นจากการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่ดั้งเดิม ใช้เส้นทางเดิมที่ผู้คนสัญจรมาพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยว ด้วยการดึงการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งในบทบาทของการเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ดึงกลุ่มเกษตรกรผู้ทำนา ทำไร่ แปลงเกษตร ปลูกผักหวานป่า แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และในฐานะของผู้ให้บริการสิ่งสนับสนุน เช่น ขอความร่วมมือร้านค้าชุมชน เป็นจุดพักจักรยานและให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวร้านค้าร้านอาหาร เพิ่มบริการพิเศษสำหรับนักปั่น มีที่แขวนจักรยาน มีเมนูอาหารเพื่อสุขภาพ เป็นต้น การขอความร่วมมือนี้สามารถใช้ได้ในกรณีจัดกิจกรรมการแข่งขันกีฬาเสือภูเขาที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก โรงแรมและที่พัก จุดกางเต็นท์ไม่เพียงพอ ชุมชนโดยผู้จัดงานสามารถประสานโรงเรียน วัด สำนักสงฆ์ หอประชุมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเปิดบริการเป็นที่พัก
3. ชุมชนท้องถิ่นและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้กิจกรรมปั่นจักรยานเสือภูเขา ส่งเสริมการตลาดร่วมกับภาคบริการอื่น ๆ ในพื้นที่ เช่น ร่วมมือกับร้านอาหาร ที่พัก ธุรกิจขนส่ง ด้วยการให้คูปองส่วนลดในช่วงจัดกิจกรรมเชิงกีฬา โดยกำหนดช่วงเวลาในการใช้คูปองเฉพาะในช่วงที่จัดกิจกรรมนี้เท่านั้น หากหลังจากนี้ค่าบริการต่าง ๆ จะเป็นราคาปกติ เป็นต้น

4. ข้อเสนอต่อการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพด้านการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา พบว่า สิ่งสำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาอยู่ได้ คือ การเป็นเจ้าของภาพหรือเป็นแหล่งจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาที่ดีมีคุณภาพ มีสภาพแวดล้อมหรือทรัพยากรในพื้นที่โดดเด่น และการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยเสริมรูปแบบของการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดความสำเร็จอย่างสูงสุดที่ได้จากบทเรียนในพื้นที่ คือ การบริหารจัดการแบบบูรณาการด้วยการนำทรัพยากรในท้องถิ่น ทั้งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดจากสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้ง น้ำตก ถ้ำ ภูเขา ป่าไม้ วิถีชีวิต วัฒนธรรม สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ บุคคลที่มีอยู่ของแต่ละองค์กรมาใช้อย่างผสมผสาน และบริการกิจกรรมโดยความร่วมมือร่วมใจขององค์กรที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว อาทิ การท่องเที่ยวจังหวัด การท่องเที่ยวส่วนภูมิภาค การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์กรส่วนท้องถิ่น ชุมชนผู้ประกอบการ ทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงชนบท ตำรวจ อาสาสมัคร และเพื่อให้การจัดการและบริหารกิจกรรมสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและเป็นไปตามธรรมชาติและมาตรฐานของกิจกรรมการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- สัจจา ไกรสรรัตน์. (2560). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การเป็นจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวเชิงกีฬา กรณีศึกษาชุมชนจอมบึง จังหวัดราชบุรี. รายงานผลการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี.
- Carrera, P. M., & Bridges, F. P. (2006). Globalization and healthcare: Understanding healthcare and medical tourism. *Expert Review of Pharmacoeconomics and Outcomes Research*, 6, 447-454. doi:10.1586/14737167.6.4.447.
- Cory K. & Elizabeth A. H. (2014). Sport cycling tourists' setting preferences, appraisals and attachments. *Journal of Sport & Tourism*, 19(2), 169-197.
- Clifton & Simmons. (2004). *Brands and branding*. Princeton, NJ: Bloomberg Press.
- Hinch, T. and Higham, J. (2004). *Sport tourism development aspects of tourist channel view publications*. Clevedon.
- Koepke, J. (2005). *Exploring the market potential for Yukon mountain bike tourism*. Yukon, Canada.
- Leberman, S. & Mason, P. (2000). Mountain biking in the manawatu region: Participants, perceptions, and management dimensions. *New Zealand Geographer*, 56(1), 30-38.
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage.

- Morgan Nigel. (2004). Opinion pieces. Where is place branding heading? **Place Branding**. 1(1), 12-35.
- Morse, J. M. (1994). **Designing qualitative research**. In N. K. Denzin & Y. S. (Eds.), Handbook of qualitative inquiry (pp.220-235). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Six Dot Consulting. (2011). **Mountain bike tourism potential in northern Tasmania**, Northern Tasmania Development, Launceston.
- Ruff, A., & Mellors, O. (1993). The mountain bike: The dream machine? **Landscape Research**, 18(2), 104-109.
- Taylor, S. (2010). **Extending the dream machine: Understanding dedicated participation**. In Mountain biking (PhD thesis). New Zealand: University of Otago, Dunedin.

การพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่าน
ในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออก
Development of a Management Model for Primary Schools in Becoming Excellence
in Literacy in the Area under Eastern Region Office of Primary Education

นรารักษ์ ประดุงพร¹ สุเมธ งามกนก² สมพงษ์ ปันพูน³

Nararak Pradujprom¹ Sumet Ngamkanok² Sompong Panhoon³

¹นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹Graduate Student in Doctor of Philosophy, Educational Administration Program,
Faculty of Education, Burapha University

²สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

²Educational Administration Program, Faculty of Education, Burapha University

³สาขาวิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

³Research and Applied Psychology Program, Faculty of Education, Burapha University

E-mail: nararak_p@hotmail.com

Received: April 22, 2019

Revised: October 15, 2019

Accepted: October 22, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและรับรองรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออก โดยดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การพัฒนารูปแบบโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การพัฒนารูปแบบ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน โดยใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสอบถาม มาตรฐานส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ คือ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) และ 3) ตรวจสอบและรับรองความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษา ภาคตะวันออก โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่าน ในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) กลยุทธ์ 3) การสรรหาและพัฒนาครูและบุคลากร 4) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5) การมุ่งเน้น ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 6) กระบวนการบริหารจัดการ 7) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

และ 8) ผลลัพธ์การดำเนินการ โดยรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสอดคล้อง รวมทั้งมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียน/โรงเรียนประถมศึกษา/ ความเป็นเลิศด้านการอ่าน

Abstract

The objectives of the research were 1) to develop a management model for primary schools in becoming excellence in literacy in the area under Eastern Region Office of Primary Education, and 2) to evaluate the effectiveness and the practicality of the developed model. The research was conducted in three phases as follows: the first phase was to develop a draft model based on the content analysis and data synthesis from related theories, literature review as well as previous studies; the second phase was to refine the model by using the data collected from structured interview and rating-scale questionnaire with a group of seventeen experts, and using Delphi Technique, Median, and interquartile range as the statistics for data analysis; and the third phase was to examine and evaluate on the appropriateness and the practicality of the model by a panel of five experts, using a questionnaire of five-point rating scale. Mean and standard deviation were employed as the statistics for data analysis.

The research results were as follows: 1. the management model of the primary schools in becoming excellence in literacy in the area under the Eastern Region Office of Primary Education consisted of eight components including 1) Leadership of the administrators, 2) Strategies, 3) Personnel recruitment and development, 4) Learning process development, 5) Learner and stakeholder focus, 6) Management process, 7) Interactive classroom environment, and 8) Implementation outputs. The result on the evaluation of the appropriateness and the practicality of the management model was at a high level overall, which meant that the management model was suitable and ready for further application.

Keywords: Development of management models for schools/ Primary schools/ Excellence in literacy

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษากับกระบวนการอ่านและกระบวนการเรียนรู้ไว้ในมาตรา 4 “การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจะเกิดขึ้นได้นักเรียนต้องมีนิสัยรักการอ่าน” “(กระทรวงศึกษาธิการ. 2552) การอ่านจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้และการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์ การอ่านทำให้เกิดการพัฒนาความรู้ความสามารถ พฤติกรรมและค่านิยมต่าง ๆ นอกจากจะทำให้เกิดความรู้แล้วยังก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แนวคิดในการดำเนินชีวิต การอ่านจึงเป็นหัวใจของการจัดกิจกรรมทั้งหลายในการเรียนการสอน และเป็นทักษะที่สำคัญยิ่งอันจะส่งผลต่อการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา หากเริ่มต้นดีรากฐานการอ่านของผู้เรียนก็จะดีและเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ในชั้นเรียน รวมทั้งสร้างนิสัยให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิตต่อไป ดังนั้นการอ่านจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาทุกระดับและเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ต่าง ๆ นั้นเอง (สถาบันภาษาไทย. 2558, หน้า 36)

จากความสำคัญของการอ่านดังกล่าวข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการและผู้เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนได้พยายามส่งเสริมและยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยในช่วงระยะ 10 ปีที่ผ่านมา แต่ยังคงพบว่า ความสามารถในการอ่านของผู้เรียนเป็นปัญหาสำคัญในการจัดการศึกษาของไทยมาอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลจากการติดตามและประเมินผลความสามารถในการอ่านและเขียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2558-2559 พบว่า นักเรียนอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้เฉลี่ยร้อยละ 9.70 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2561, หน้า 15) ข้อมูลตัวเลขดังกล่าวสะท้อนปัญหากระบวนการศึกษาของไทยค่อนข้างมาก เพราะมีนักเรียนที่ต้องปรับปรุงเรื่องการอ่านออกเขียนได้จำนวนมากทำให้ส่งผลสะท้อนไปถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของวิชาอื่นที่ตกต่ำลงไปด้วย สะท้อนปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะยาว นอกจากนั้นแล้ว จากรายงานข้อมูลด้านการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 3 และสำนักงานศึกษาธิการภาค 9 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของการทดสอบระดับชาติขั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สำนักงานศึกษาธิการภาค 9. 2561, หน้า 11-12) แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงสถานศึกษาเองจะมีนโยบายและแนวการดำเนินการพัฒนาการอ่านการเขียนของนักเรียนมาอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่ก็ยังมีปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการอ่านออกเขียนได้ใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ด้านผู้บริหารและครูผู้สอน 2) ด้านนักเรียน และ 3) ด้านผู้ปกครอง (สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2558, หน้า 29)

จากสภาพดังกล่าวข้างต้น ปัญหาที่เกิดขึ้นควรเป็นความรับผิดชอบของทุกภาคส่วนที่จะต้องร่วมมือกันแก้ไขเพื่อให้คุณภาพของเด็กไทยพัฒนาขึ้น จำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารจัดการและให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเป็นเลิศของโรงเรียนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจ โดยเฉพาะเรื่องของการอ่าน การแสวงหาความรู้ การใฝ่รู้และพัฒนาคุณภาพโรงเรียนอย่างเป็นระบบ (ธีระ ฤทธิเจริญ, 2550, หน้า 45) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ปัญหาคุณภาพด้านการอ่านของนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคเดลฟายในการแก้ปัญหาดังกล่าว จึงมีความสนใจศึกษาค้นคว้าการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อหารูปแบบของการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีสภาพบริบทและวัฒนธรรมของการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน เพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่าน ผลการวิจัยดังกล่าวจะนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด สอดคล้องกับความต้องการของผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (Stakeholder) เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายและประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาที่เป็นเลิศด้านการอ่านอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อรับรองรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการกำหนดรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ได้แก่ นักวิชาการ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอน ได้มาจากการคัดเลือกอย่างเฉพาะเจาะจง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในขั้นการประเมินและรับรองของรูปแบบเป็นผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ นักวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอน จำนวน 5 คน ได้มาจากการคัดเลือกอย่างเฉพาะเจาะจง เช่นเดียวกัน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา คือ รูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่าน ในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) กลยุทธ์ 3) การสรรหาและพัฒนาครูและบุคลากร 4) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5) การมุ่งเน้นผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 6) กระบวนการบริหารจัดการ 7) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 8) ผลลัพธ์การดำเนินการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบ จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบแนวคิดและร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่าน จากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 2 รอบ

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบและรับรองความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับการศึกษา องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามเทคนิคเดลฟายรอบที่ 1 และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าเพื่อใช้ในการสอบถามผู้เชี่ยวชาญในเทคนิคเดลฟายรอบที่ 2 สำหรับการตรวจสอบและรับรองรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยสอบถามการประเมินและรับรอง ประเด็นย่อยในแต่ละองค์ประกอบหลัก และการประเมินและรับรองความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 17 คน ตามเทคนิคเดลฟาย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน (กลุ่มเดิม) เพื่อดูความเหมาะสมและสอดคล้องของการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่าน หลังจากนั้น

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยอินเตอร์ควอไทล์ ใช้สรุประดับความเหมาะสมและสอดคล้องของรูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ใช้ตรวจสอบและรับรองรูปแบบเพื่อดูความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่าน

ผลการวิจัย

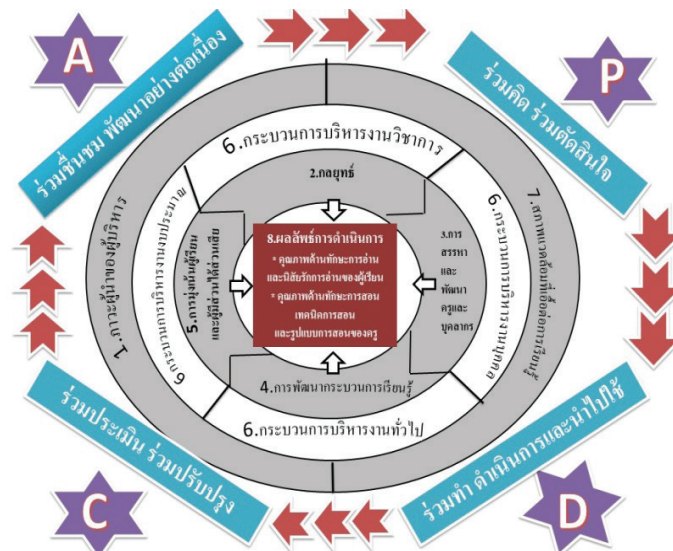
ผลการศึกษาเอกสารเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่าน ผู้วิจัยได้ร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่าน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) กลยุทธ์ 3) การพัฒนาครูและบุคลากร 4) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 6) กระบวนการบริหารจัดการ 7) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 8) ผลลัพธ์การดำเนินการและผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่าน นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟายรอบที่ 1 และ 2 ได้ผลการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยและประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

องค์ประกอบ/ ด้าน	องค์ประกอบย่อย /รายละเอียด	จำนวนประเด็น
1. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร	1) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม ด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านการอ่าน	6
	2) การกำกับดูแลและรับผิดชอบการดำเนินงานของโรงเรียน	6
2. กลยุทธ์	1) การจัดทำกลยุทธ์	6
	2) การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ	11
3. การพัฒนาครูและบุคลากร	1) กระบวนการในการสรรหาครูและบุคลากร	4
	2) พัฒนาขีดความสามารถ	5
	3) การจัดสรรอัตรากำลังครูและบุคลากร	2
	4) การสร้างบรรยากาศการทำงานของครูและบุคลากร	7
	5) การสร้างความผูกพันในองค์กร	6
4. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	1) กระบวนการในการตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน	2
	2) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1
	3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้	3
	4) การประเมินผลการเรียนรู้	3
	5) การรายงานความก้าวหน้า	3
	6) การวิจัยในชั้นเรียน	4
	7) การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย	3
	8) การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีมาใช้	3
5. การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	1) กระบวนการในการรับฟังเสียง การประเมินความพึงพอใจและความผูกพันของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	6
6. กระบวนการบริหารจัดการ	1) กระบวนการในการบริหารงานวิชาการมี 3 ประเด็น	3
	2) กระบวนการในการบริหารงานงบประมาณ	5
	3) กระบวนการในการบริหารงานบุคคล	4
	4) กระบวนการในการบริหารงานทั่วไป	6
7. สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	1) กระบวนการในการพัฒนาอาคารสถานที่	4
	2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	5
	3)การจัดกิจกรรมผู้เรียน	6
8. ผลลัพธ์การดำเนินการ	1) ตัวชี้วัดความสำเร็จของผู้เรียน คือ ผู้เรียนมีทักษะการอ่านและนิสัยรักการอ่าน	5
	2) ตัวชี้วัดความสำเร็จของครู คือ ครูมีทักษะการสอน มีเทคนิคการสอนที่หลากหลาย และมีรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่หลากหลาย	4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงใต้โดยใช้เทคนิคเดลฟาย จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงใต้โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นผลการวิจัย พบว่า ค่ามัธยฐานและค่าอินเตอร์ควอไทล์ของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 8 องค์ประกอบ มีค่าเท่ากับ 5.00 และ 0.00 ตามลำดับ แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็น ว่าทั้ง 8 องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงใต้มีความเหมาะสมและมีความสอดคล้องกันทุกข้อ

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปเป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงใต้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงใต้

ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อตรวจสอบและรับรองความเหมาะสมความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน พบว่า ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงใต้วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายที่กำหนดทั้ง 8 ด้าน ได้ผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 8 องค์ประกอบ

ข้อ	องค์ประกอบ / ด้าน	ค่าสถิติ (N = 5)		แปลผลความเหมาะสม
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านภาวะผู้นำ	4.42	0.94	มาก
2	ด้านกลยุทธ์	4.50	0.88	มากที่สุด
3	ด้านการสรรหาและพัฒนาครูและบุคลากร	4.42	0.87	มาก
4	ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.36	0.95	มาก
5	ด้านการมุ่งเน้นนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	4.52	0.62	มากที่สุด
6	ด้านกระบวนการบริหารจัดการ	4.66	0.90	มากที่สุด
7	ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.76	0.43	มากที่สุด
8	ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ	4.60	0.72	มากที่สุด

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ข้อ	รายการประเมิน	ค่าสถิติ (N = 5)		การแปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
	ด้านความเป็นไปได้			
1	รูปแบบนี้น่าไปใช้ในสถานการณ์จริงได้	4.20	0.75	เป็นไปได้มาก
2	รูปแบบนี้เป็นที่ยอมรับได้	4.60	0.49	เป็นไปได้มากที่สุด
3	ความเป็นไปได้ที่โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะนำรูปแบบนี้ไปใช้	4.40	0.49	เป็นไปได้มาก
รวมเฉลี่ย		4.40	0.58	เป็นไปได้มาก
	ด้านความเหมาะสม			
4	รูปแบบนี้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.6	0.49	มีความเหมาะสมมากที่สุด

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	ค่าสถิติ (N = 5)		การแปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
5	รูปแบบนี้มีความสอดคล้องกับการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียง	4.2	0.75	มีความเหมาะสมมาก
6	รูปแบบนี้ได้รับองค์ประกอบการพัฒนาของรูปแบบได้ชัดเจน	4.4	0.49	มีความเหมาะสมมาก
7	กระบวนการพัฒนาในรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียง มีความชัดเจน เหมาะสมและนำไปปฏิบัติได้	4.4	0.80	มีความเหมาะสมมาก
8	รูปแบบการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียง เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสมและนำไปปฏิบัติได้	4.8	0.40	มีความเหมาะสมมากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.48	0.59	มีความเหมาะสมมาก
รวมเฉลี่ยทั้งหมด		4.45	0.58	มีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสมมาก

ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงโดยรวมมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.58)

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) กลยุทธ์ 3) การสรรหาและพัฒนาครูและบุคลากร 4) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 6) กระบวนการบริหารจัดการ 7) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 8) ผลลัพธ์การดำเนินการ

2. รูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียง ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสอดคล้อง รวมทั้งมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออก เป็นดังนี้

1.1 ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความเหมาะสมมากที่สุดและมีความสอดคล้องกันสูงทุกข้อ ทั้งนี้เนื่องจากในการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจในการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านการอ่านของโรงเรียนอย่างชัดเจนโดยผ่านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการกำหนดตัวชี้วัดที่สนองต่อนโยบายสู่ห้องเรียนอย่างชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้จริง มีการสร้างวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรโดยเน้นการทำงานเป็นทีม รวมทั้งผู้บริหารมีนิสัยรักการอ่านและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครูและนักเรียน (อัจฉรา คหินทพงศ์. 2555, หน้า 258-259 และราตรี ศรีไพรวรรณ. 2555, หน้า 128-130)

1.2 ด้านกลยุทธ์ ผลการวิจัยพบว่ามีความเหมาะสมมากที่สุดและมีความสอดคล้องกันสูงทุกข้อ ทั้งนี้เนื่องจากในการวางแผนกลยุทธ์จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรมีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ใช้ระบบประกันคุณภาพภายในเป็นตัวขับเคลื่อนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงาน มีการกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จอย่างชัดเจนโดยให้ทุกคนรับรู้ร่วมกัน และทำให้เกิดการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านการอ่านให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน (ชัตติยา ดวงสำราญ. 2552, หน้า 248-251 และนรจิต อาทิวะ. 2551, หน้า 87-90)

1.3 ด้านการสรรหาพัฒนาครูและบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการในการสรรหาครูและบุคลากรด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านการอ่าน มีความเหมาะสมมากที่สุดและมีความสอดคล้องกันสูงทุกข้อ ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการในการสรรหา พัฒนาครูและบุคลากรต้องมีการกำหนดครูและบุคลากรที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการจัดทำแผนพัฒนาตนเอง (ID plan) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่าน มีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่องและหลากหลายรูปแบบ สร้างวัฒนธรรมองค์กรในการทำงานและวัฒนธรรม มีการเสริมแรงยกย่องและชมเชยในการทำงานเห็นคุณค่าในตัวบุคคลรวมทั้งสร้างขวัญและกำลังใจตามผลสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติงาน โดยทุกคนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และเน้นการทำงานเป็นทีมรวมทั้งมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว ฉับไว และทันสมัย โดยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (ราตรี ศรีไพรวรรณ. 2555, หน้า 128-130 และเพ็ญจันทร์ อุปพงษ์. 2559, หน้า 257)

1.4 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุดและมีความสอดคล้องกันสูงทุกข้อ ทั้งนี้เนื่องจากในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ครูจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีการส่งต่อข้อมูลผู้เรียนให้กับครูในระดับชั้นที่สูงขึ้น มีการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ และได้ใช้กระบวนการคิด (Active learning) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจโดยคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน มีการจัดสอนซ่อมเสริมนอกเวลาเรียน มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดกิจกรรมด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านการอ่าน (อรรถสิทธิ์ รัตนเคล้ว. 2556 หน้า 189-197)

1.5 ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลการวิจัย พบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุดและมีความสอดคล้องกันสูง ทั้งนี้เนื่องจากการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องมีการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมแบบ 360 องศา มีการรับฟังและปฏิสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาความเป็นเลิศด้านการอ่าน มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีบนเว็บไซต์ต่าง ๆ ในการรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน เพื่อสะท้อนกลับความต้องการในการพัฒนา มีการประเมินความพึงพอใจอย่างหลากหลาย และนำผลการประเมินความพึงพอใจไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา และส่งเสริมความเป็นเลิศด้านการอ่าน (ราตรี ศรีไพรวรรณ. 2555, หน้า 189-197)

1.6 ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ผลการวิจัย พบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุดและมีความสอดคล้องกันสูง ทั้งนี้เนื่องจากในกระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนต้องมีกระบวนการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านการอ่านโดยการบูรณาการทำงานทั้ง 4 กลุ่มงาน ได้แก่ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป (สมยงค์ แก้วสุพรรณ. 2552, หน้า 25-31)

1.7 ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุดและมีความสอดคล้องกันสูงทุกข้อ ทั้งนี้เนื่องจากในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จำเป็นต้องมีการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างหลากหลาย และต่อเนื่องมีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน บริเวณรอบโรงเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย มีเวทีการนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) รวมทั้งมีการออกแบบรูปแบบของกิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศด้านการอ่านให้ตอบสนองต่อศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน (นงลักษณ์ เรือนทอง. 2550, หน้า 168)

1.8 ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ ผลการวิจัย พบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุดและมีความสอดคล้องกันสูงทุกข้อ ทั้งตัวชี้วัดความสำเร็จของผู้เรียนและความสำเร็จของครู สำหรับความสำเร็จของผู้เรียนมีความเหมาะสมมากที่สุดและมีความสอดคล้องกันสูงทุกข้อ ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน ผู้เรียนใฝ่เรียนรู้ สามารถศึกษาค้นคว้าและสืบค้นข้อมูลได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและมีความกระตือรือร้นในการทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ รวมทั้งผู้เรียนสามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อนุสิทธิ์ นามโยธา. 2555,

หน้า 14-19 และโสภิตา เพชรกุล. 2560, หน้า 131-138) สำหรับผลลัพธ์ด้านตัวชี้วัดความสำเร็จของครูมีความเหมาะสมมากที่สุดและมีความสอดคล้องกันสูงทุกข้อ ทั้งนี้เนื่องจากครูมีนิสัยรักการอ่านและใฝ่รู้ใฝ่เรียนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน ครูมีนวัตกรรม เทคนิค และรูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย สามารถเป็นแบบอย่างแก่บุคคลอื่นได้และนำสู่การปฏิบัติได้จริง ครูมีความมุ่งมั่นตั้งใจ รักและต้องการพัฒนาความเป็นเลิศด้านการอ่านจนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง รวมทั้งครูมีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสอน และการจัดกิจกรรม (อนุสิทธิ์ นามโยธา. 2555, หน้า 14-19)

2. ผลการตรวจสอบและรับรองความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวม พบว่า มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้น สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง มีขั้นตอนกระบวนการที่ชัดเจน โรงเรียนสามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพบริบทของตนเอง กระบวนการที่ใช้ในการดำเนินการเป็นกระบวนการตามวงจรคุณภาพ PDCA โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีการร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ดำเนินการและนำไปใช้ ร่วมประเมิน ร่วมปรับปรุง ร่วมชื่นชมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นแล้วรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเกิดจากการนำข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ถูกต้องชัดเจน มากำหนดเป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย นำไปสู่ประเด็นย่อยของรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Keeves.1997, p. 33-35)

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. นำรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่าน ไปเป็นแนวทางในโรงเรียนสังกัดอื่นเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการอ่านให้ไปสู่ความเป็นเลิศ และศึกษาผลที่เกิดขึ้นทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

2. ควรนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านการอ่านของโรงเรียนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

3. ให้ความสำคัญในเรื่องของผลลัพธ์ของการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนและครูผู้สอนในการที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่าน โดยมีการจัดทำกลยุทธ์และนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริงและมีความต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ

4. ควรนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านการอ่านของโรงเรียนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

5. ควรวิจัยรูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านแบบพหุระดับ โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่

6. ควรมีการวิจัยการพัฒนาในรูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านการอ่านโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research: PAR) ในสถานศึกษาขนาดต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ขัตติยา ด้วงสำราญ. (2552). **รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นงลักษณ์ เรือนทอง. (2550). **รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นรคิต อาทิวะ. (2551). **กระบวนการบริหารที่ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- เพ็ญจันทร์ อุปพงษ์. (2559). **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนอนุบาลเอกชนสู่ความเป็นเลิศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ราตรี ศรีไพรวรรณ. (2555). **การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากล ระดับประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันภาษาไทย. (2558). **หนังสือคู่มือการดำเนินงาน อ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่องและสื่อสารได้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- สมยงค์ แก้วสุพรรณ. (2553). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลเพื่อ
การประกันคุณภาพการศึกษา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 3(2), 57-63.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). รายงานประจำปี 2560 สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 9. (2561). แผนบูรณาการด้านการศึกษากาตตะวันตก
(พ.ศ. 2562-2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานศึกษาธิการภาค 9.
- สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). รายงานผลการดำเนินงาน
การกำกับติดตามการดำเนินงานตามนโยบาย “ปี 2558 เป็นปีลดนักเรียนอ่านไม่ออก
เขียนไม่ได้” และนักเรียนชั้น ป. 1 เมื่อจบชั้น ป. 1 ต้องอ่านออกเขียนได้ และมีมาตรการ
ประเมินผลให้เป็นรูปธรรม” ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558. กรุงเทพฯ: แมทพอยท์.
- โสภิตา เพชรกุล. (2560). ปัจจัยพระดัดที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเชียงราย.
- อนุสิทธิ์ นามโยธา. (2555). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของสมรรถนะ
ผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต,
สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อรรถสิทธิ์ รัตนแคล้ว (2556). การใช้กระบวนการแก้ปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาหนองบัวราวีวาส เขต 1. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์
และบุคลากรทางการศึกษา.
- อัจฉรา คหิณฑพงศ์. (2555). การนำเสนอรูปแบบการบริหารสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2.
วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- Keeves, J. P. (1997). *Educational research, methodology, and measurement*.
Cambridge: Cambridge University Press.

การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพ สาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

The Study on the Factors of the Learning Management Model Enhancing Productive Learning Competence in Economics of Grade 9 Students

ศิรินภา คุ่มจั่น¹ สุวรรณ จ้อยทอง² พัทธ์ชัย นิลนพกุล³ กันต์ฤทัย คลังพหล⁴

Sirinapa Khumjan¹ Suwana Juithong² Pithack Nilnopkoon³ Kanreutai Klangphahol⁴

¹นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Graduate Student in Doctor of Philosophy, Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

^{2,3}สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

^{2,3}Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education,

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

⁴สาขาวัดและประเมินผลทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

⁴Measurement and Evaluation Program, Faculty of Education,

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

E-mail: patloom72@gmail.com

Received: August 21, 2019

Revised: October 03, 2019

Accepted: October 10, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 2) ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบบรรยาย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบศึกษาเอกสารและแบบสัมภาษณ์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่ (1) สภาพการจัดการเรียนรู้ (2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน (3) บรรยายากศในการเรียนรู้ และ (4) สมรรถนะของผู้เรียนด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะเชิงผลิตภาพ 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มี 5 องค์ประกอบ

ได้แก่ (1) หลักการ (2) จุดมุ่งหมาย (3) เนื้อหา (4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นเตรียมบริบท ทบทวนความรู้ (2) ขั้นปฏิสัมพันธ์ สร้างสรรค์ความรู้ (3) ขั้นเผชิญสถานการณ์ เพื่อการประยุกต์ใช้ (4) ขั้นรวมความคิด ผลิตชิ้นงาน (5) ขั้นประเมินผล ชิ้นงานชิ้นงาน และ 5) การวัดและการประเมินผล

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้/ การเรียนรู้เชิงผลิตภาพ/ สมรรถนะ/ สารเศรษฐศาสตร์

Abstract

The purposes of the study were 1) to explore the basic information of a learning management model enhancing the productive learning competence in economics of grade 9 students, and 2) to investigate the influential components of the learning management model that could enhance the productive learning competence in economics of grade 9 students. Descriptive-Based Qualitative research was conducted by using data collected from document research and document synthesis. Content analysis was later employed for the research data analysis.

The research discovered that 1) the basic information of the learning management model enhancing the productive learning competency in Economics of students in grade 9 students involved the following characteristics: (1) learning management conditions, (2) teachers' learning management models, (3) learning atmosphere, and (4) competencies on knowledge, skills, and productive learning; 2) There were five influential components of the learning management model enhancing the productive learning competence in Economics of Grade 9 students including (1) the principles, (2) the objectives, (3) the content, (4) the learning management process which consisted of five steps, namely (4.1) preparing the learning context and reviewing previous knowledge about the topic, (4.2) stimulating the classroom interaction to construct the new knowledge, (4.3) encountering various settings for knowledge application, (4.4) conceptualizing the ideas to produce a piece of work, and (4.5) evaluating and appreciating the work, and 5) the measurement and evaluation.

Keywords: Learning management models/ Productive learning/ Competence/ Economics

บทนำ

เป้าหมายหลักของการพัฒนาการศึกษาของชาติ คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพด้วยกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ 3R 8C (พิมพันธ์ เดชะคุปต์. 2561, หน้า 5-7) โดยเฉพาะทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation) (แผนการศึกษาแห่งชาติ. 2560-2579, หน้า ฉ) ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ พัฒนาความคิด นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ในลักษณะการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นในสังคม ในยุคประเทศไทย 4.0 ที่เน้นองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีที่ล้ำหน้ามาเทคโนโลยีมาปรับใช้ เพื่อสร้างนวัตกรรมที่ช่วยยกระดับคุณภาพของเศรษฐกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ที่นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์ชาติในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นไปตามแนวคิดของการศึกษา 4.0 ที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ และสามารถนำองค์ความรู้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาเป็นนวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการทางสังคม ดังที่ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2560) กล่าวว่า “การศึกษาไทย 4.0 คือ การศึกษาในยุคผลผลิตภาพยุคที่ต้องการผลผลิตหรือ Products เพื่อประโยชน์ของชุมชนตนเองและชุมชนอื่น ๆ ทักษะของการศึกษาจึงจะต้องเน้นการทำได้ลงมือทำแล้วจะออกมาเป็นผลผลิต” ตลอดจนให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและปฏิบัติอย่างมีความหมายต่อตัวผู้เรียนเอง พัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่ฉลาด ประยุกต์ใช้เป็น แก้ปัญหาเป็น เป็นคนทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคมในโลกสมัยศตวรรษที่ 21

วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับศาสตร์หลายสาขา ทั้งภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา และมนุษยวิทยา (Schuncke. 1988, หน้า 34-53 และ Maxim. 2010, หน้า 8-11 อ้างถึงใน วิจารณ์ พินลา. 2561, หน้า 5) สารเศรษฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ศึกษาถึงวิธีการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้มีประสิทธิภาพเพื่อผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ และนับว่าเป็นวิชาที่มีความสัมพันธ์และมีประโยชน์ต่อมนุษย์ในการดำเนินชีวิตประจำวันมาก ดังนั้นการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ให้บรรลุเป้าหมายนั้น ครูต้องใช้กระบวนการ เทคนิค วิธีการสอนที่มีขั้นตอน เน้นสู่การปฏิบัติ เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการได้ลงมือปฏิบัติจริง ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาข้อมูลสร้างองค์ความรู้ฝึกทักษะในการแก้ปัญหา รวมทั้งรู้จักปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ต่าง ๆ หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอนาคตอย่างชาญฉลาด (วิจารณ์ พินลา. 2561, หน้า 124-125)

จากการศึกษาผลการประเมินความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และด้านนวัตกรรมนักเรียนไทยในปี 2556-2557 องค์การ World Economic Forum ได้จัดอันดับความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และด้านนวัตกรรม ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ความสามารถ

ด้านนวัตกรรมของนักเรียนไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาอยู่อันดับที่ 70 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2559, หน้า 154) ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ผู้ปกครองและนักเรียนส่วนใหญ่สนใจแค่การเรียนแบบท่องจำ กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นลักษณะครูถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนขาดการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะที่สำคัญ อีกประการหนึ่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้ผู้เรียนเริ่มไม่รู้จักสังคม ส่วนใหญ่ใช้เวลาไปกับโลกออนไลน์ การแชทเฟซบุ๊กส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะชีวิต ขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ที่สำคัญ คือ ขาดการคิดพัฒนา และคิดสร้างสรรค์อันจะนำไปสู่การผลิตสิ่งใหม่ ๆ หรือการสร้างนวัตกรรม (พรชัย เจตมานาน. 2559, หน้า 5) ซึ่งถือว่าเป็นสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนในยุคการศึกษา 4.0 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2559, หน้า 70-73) ซึ่งสอดคล้องกับที่บุญเสริม วิสกุล (2555) กล่าวว่าการศึกษาไทยที่ไม่สามารถสร้างผลผลิตที่ดีตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษาผลผลิตการศึกษาที่ไม่เป็นที่พึงประสงค์อาจนำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นภัยต่อประเทศในอนาคต

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้อาจส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะเชิงผลิตภาพต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องตามกัน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติเอง สามารถสร้างผลผลิตเชิงนวัตกรรม สร้างผลงานใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2560, หน้า 16) ได้เสนอวิธีการสอนแบบ CCPR Model ตามปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำและพัฒนาเป็นผลงานของตนเอง นอกจากนั้นไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ (2560, หน้า 2) ยังได้เสนอรูปแบบการเรียนการสอนเชิงผลิตภาพ (Productive-Based Instructional Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ฝึกฝนและปฏิบัติจากกิจกรรมการเรียนการสอนภายใต้แนวคิดแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้จากการผลิตชิ้นงานที่ผู้เรียนสนใจ โดยครูมีหน้าที่สำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ คอยทำหน้าที่ที่ปรึกษา แนะนำ อำนวยความสะดวกในการผลิตชิ้นงานจนสำเร็จ

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วจึงพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ เพื่อให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ขอบเขตการวิจัย

1. แหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการขาดสมรรถนะเชิงผลิตภาพและการสร้างความรู้
วิชาสังคมศึกษาสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร จากงานวิจัย วารสารและตำราที่เกี่ยวข้อง

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาสาระเศรษฐศาสตร์ที่ขาดการ
ส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพของครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร จากงานวิจัย วารสารและหนังสือสภาวะการศึกษาไทย

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) ทฤษฎี
การเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคชันนิซึม (Constructionism) หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ปรัชญาการศึกษา
เชิงสร้างสรรค์และการผลิตภาพ (CCRP) การเรียนการสอนแบบ CRP สมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระ
เศรษฐศาสตร์และคุณลักษณะผู้เรียนเชิงผลิตภาพ รวมถึงรูปแบบการสอน วิธีการสอน และหลักการ
ในการจัดการเรียนรู้ของนักการศึกษาต่าง ๆ

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระ
เศรษฐศาสตร์

2.2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพ
สาระเศรษฐศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพแบบบรรยาย (Qualitative descriptive research)
แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ
และ 2) การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบศึกษาเอกสารและแบบสังเคราะห์เอกสาร มีลักษณะ
เป็นแบบบันทึกประเด็น ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นจากการกำหนดประเด็นในการศึกษาเอกสาร
และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระ
เศรษฐศาสตร์ จากนั้นสร้างตารางจำแนกแนวคิดต่าง ๆ จากเอกสารที่ได้ศึกษา ตรวจสอบความถูกต้อง
ของแบบศึกษาเอกสารและแบบสังเคราะห์เอกสารโดยผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กำหนดประเด็นและขอบข่ายในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. นำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์ สังเคราะห์โดยใช้แบบศึกษาเอกสาร และแบบสังเคราะห์เอกสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยมาคัดกรองและจัดประเภทตามสาระสำคัญหรือตามแนวคิดทฤษฎีเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของผลที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูล จากนั้นนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการศึกษา 1) หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 2) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) ทฤษฎีการเรียนรู้ของนักการศึกษาต่าง ๆ 4) ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และการผลิตภาพ 5) สมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ 6) คุณลักษณะของผู้เรียนเชิงผลิตภาพ 7) งานวิจัยและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์เอกสารต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น พบว่า ข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ 1) สภาพการจัดการเรียนรู้ คือ สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ได้แก่ เนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อและด้านการวัดและการประเมินผล ยังคงเป็นปัญหาสำหรับครูและนักเรียน 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน การจัดการเรียนรู้จะต้องมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนค้นคว้าแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเอง เน้นการฝึกฝนและลงมือปฏิบัติในสภาพจริง ครูเป็นผู้เอื้อความรู้ ออกแบบความรู้และคอยแนะนำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) บรรยากาศในการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศในการเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ คือ ต้องทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างกระตือรือร้น (Active learning) ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเลือก

กิจกรรมและได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และ 4) สมรรถนะของผู้เรียนด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะเชิงผลิตภาพหรือสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ ซึ่งหมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ มาใช้ในการสร้างผลงานหรือ ชิ้นงานให้ประสบความสำเร็จ โดยให้มีผลงานที่มีคุณภาพได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิง ผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหา 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นเตรียมบริบท ทบทวนความรู้ (2) ขั้นปฏิสัมพันธ์ สร้างสรรค์ความรู้ (3) ขั้นเผชิญสถานการณ์ เพื่อการประยุกต์ใช้ (4) ขั้นรวม ความคิด ผลิตชิ้นงาน (5) ขั้นประเมินผล ชิ้นงานชิ้นงาน และ 5) การวัดและการประเมินผล ดังตารางที่ 1,2 และ 3 ดังนี้

ตารางที่ 1 สัเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบของ รูปแบบการจัดการเรียนรู้	นักการศึกษา					ผู้วิจัย
	จอยส์ และเวลล์ (Joyce & Weil, 2015)	เคมพ์ (Kemp, 1985)	แอนเดอร์สัน (Anderson, 1997)	เอเร็นส์ (Arens, 2007)	ทิตินา แซมมณี (2559)	
หลักการของรูปแบบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
วัตถุประสงค์/จุดมุ่งหมาย	✓	✓	✓	✓	✓	✓
เนื้อหา	✓	✓			✓	✓
กระบวนการจัดการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การวัดและการประเมินผล	✓	✓	✓			✓

จากตารางที่ 1 ตารางการสังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำ แนวคิดของนักศึกษามาสังเคราะห์เป็นแนวทางในขั้นตอนของการกำหนดองค์ประกอบของ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักการของรูปแบบ เป็นแนวคิดและพื้นฐานความเชื่อในการจัดการเรียนการสอนของ รูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ

2. จุดมุ่งหมายของรูปแบบ เป็นเป้าหมายเฉพาะของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีลักษณะเป็นอย่างไร
3. เนื้อหา เป็นเนื้อหาที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนซึ่งเป็นเนื้อหาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
4. กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ เป็นการอธิบายถึงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของรูปแบบที่เป็นขั้นตอนอย่างชัดเจน ตลอดจนรายละเอียดของกิจกรรมหรือกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมไปถึงบทบาทของครูและนักเรียน
5. การวัดและประเมินผล เป็นแนวทางการวัดและประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ่งบอกถึงประสิทธิผลของรูปแบบ หรือบอกถึงการบรรลุจุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 2 ตารางสังเคราะห์หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากทฤษฎี หลักการ แนวคิดที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์

หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์	แนวคิดที่เกี่ยวข้อง				
	Constructivism	Constructionism	การจัดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพ	CCRP (ไพฑูริย์ ลินลารัตน์)	ผู้วิจัยเลือก
1. เน้นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และ ความสำคัญของความรู้เดิมเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่	✓	✓	✓	-	✓
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้	✓	✓	✓	✓	✓
3. การเรียนรู้ต้องให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง จนค้นพบความรู้และรู้จักสิ่งที่ค้นพบ	✓	✓	✓	✓	✓
4. การเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียน เป็นผู้ลงมือกระทำ (Active) สร้างความรู้และสร้างผลงาน	✓	✓	✓	✓	✓
5. การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง สิ่งแวดล้อม เพื่อน และปฏิสัมพันธ์กับข้อมูล	✓	✓	✓	-	✓
6. ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้หรือแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยอาศัยเทคโนโลยี	✓	✓	✓	✓	✓
7. ผู้เรียนสร้างความรู้ นำความคิดไปสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยอาศัยสื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสม	-	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม สมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์	แนวคิดที่เกี่ยวข้อง				
	Constructivism	Constructionism	การจัดการเรียนรู้ เชิงผลิตภาพ	CCRP (เพ็ญรุย์ สีนลารัตน์)	ผู้วิจัยเลือก
8. เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ร่วมกัน ฝึกฝนและปฏิบัติในสภาพ จริงบนพื้นฐานของปัญหาของชุมชนจริง และมีผลงานใน ลักษณะผลผลิตของโครงการ	✓	✓	✓	✓	✓
9. การคิดเชิงระบบ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ นำความคิด ผลิตผลงานออกมาเป็นรูปธรรม	-	✓	✓	✓	✓
10. การสอนที่มุ่งเน้นให้ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ทักษะ และ คุณลักษณะ ไปประยุกต์ในด้านต่าง ๆ และประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 2 ตารางการสังเคราะห์หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และประยุกต์หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่า หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นหลักการที่มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนค้นคว้าและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เน้นการฝึกฝนและลงมือปฏิบัติในสภาพจริง ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองและนำความรู้ไปประยุกต์ต่อยอดความคิดผลิตภาพผลิตเป็นผลงานหรือชิ้นงานได้ด้วยตนเองโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยี

ตารางที่ 3 สังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์

ร.น.	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	นักรักศึกษา										ผู้วิจัยเลือก
		Constructionism			Constructivism			การจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ			CRP	
		ศิริขวัญ วงศ์สัมพันธ์ และคณะ	พรศิริ อุปคำ และคณะ	จิรัฐ สวัสดิ์พิชรกุล	ทัญญาพร สุดแก้ว	จิระ ดีช่วย	จิราภรณ์ พิมพ์ใจใส	เขาวรินทร์ สี่ใหม่	ศิริศุภร์ ศิริโชคชัยตระกูล และคณะ	รัตนา พฤษะวัน	สุนันท์ สินธพานนท์	
1	กระตุ้นความรู้เดิม	✓	✓			✓						✓
2	ปฐมนิเทศ/เตรียมบริบท			✓	✓		✓	✓			✓	✓
3	เชื่อมโยงความคิด	✓										
4	กำหนดเป้าหมาย/หัวข้อ				✓			✓		✓	✓	
5	ขั้นการวางแผนและดำเนินการ	✓		✓				✓	✓	✓	✓	
6	ขั้นปฏิบัติการเรียนรู้	✓	✓	✓		✓	✓					✓
7	ปฏิสัมพันธ์			✓								✓
8	จัดองค์ความรู้/สร้างชิ้นงาน		✓		✓	✓	✓					✓
9	ขั้นแสดงผลการเรียนรู้	✓		✓		✓	✓					
10	นำเสนอ			✓								
11	อภิปราย			✓					✓			
12	การนำโครงการ/ชิ้นงาน ไปประยุกต์ใช้จริง			✓						✓		✓
13	ตกผลึก								✓			✓
14	การติดตามและประเมินผล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓

จากตารางที่ 3 ตารางสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ ผู้วิจัยได้เลือกขั้นตอนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของนักการศึกษาแล้วนำมาประยุกต์เป็นขั้นตอนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสาระเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยได้เลือกมาทดลองในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมบริบท ทบทวนความรู้ หมายถึง ขั้นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตน ซึ่งครูผู้สอนอาจใช้วิธีการต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิสัมพันธ์ สร้างสรรค์ความรู้ หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันแสวงหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ โดยใช้เทคโนโลยี การระดมความคิด สังเกต วิเคราะห์ อภิปรายหรือบรรยาย เพื่อช่วยผู้เรียนในด้านการมองเห็นความสำคัญของมโนคติต่าง ๆ โดยอาจหาได้จากการที่ผู้เรียนตั้งคำถามถามครูหรือเพื่อนนักเรียนด้วยกัน การอ่านในวารสาร หนังสือพิมพ์ แมกกาซีน เว็บไซต์ต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นเผชิญสถานการณ์ เพื่อการประยุกต์ใช้ หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนได้กระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองผ่านการปฏิบัติการจริง เป็นขั้นของการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นรวมความคิด ผลิตชิ้นงาน หมายถึง เป็นขั้นที่ผู้เรียนต้องนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียนเอง มาผ่านกระบวนการคิดเชิงผลิตภาพ ความคิดสร้างสรรค์ ผสมผสานกับการใช้เทคโนโลยีในการสร้างชิ้นงานหรือผลงาน

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นประเมินผล ชื่นชมชิ้นงาน หมายถึง ขั้นการแสดงผลงานของผู้เรียน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนด้วยกัน โดยมีผู้เรียนช่วยประเมินให้คะแนนจากชิ้นงาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่ 1) สภาพการจัดการเรียนรู้ 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน 3) บรรยากาศในการเรียนรู้ และ 4) สมรรถนะของผู้เรียนด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะเชิงผลิตภาพ

2. ผลการศึกษารายละเอียดประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหา 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 5) การวัดและการประเมินผล

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการศึกษาเอกสารและสังเคราะห์เอกสาร พบว่า ข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ มีดังนี้

1) สภาพการจัดการเรียนรู้ คือ สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ได้แก่ เนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อ และด้านการวัดและการประเมินผล ยังคงเป็นปัญหาสำหรับครูและนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน และคณะ (2560, หน้า 21-25) ที่กล่าวว่า นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี เมื่ออยู่ในที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามอย่างเป็นกันเอง มีการสื่อเทคโนโลยีส่งเสริมการเรียนรู้ มีเครื่องมือหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จะช่วยจูงใจและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสที่จะเกิดการคิดผลิตภาพและการสร้างชิ้นงานได้สำเร็จมากยิ่งขึ้น

2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครู การจัดการเรียนรู้จะต้องมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนค้นคว้าและแสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง เน้นการฝึกฝนและได้ลงมือปฏิบัติในสภาพจริง ครูเป็นผู้เอื้อความรู้ ออกแบบความรู้ และคอยแนะนำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับวิริยะ ฤาชัยพาณิชย์ และวรรณ นิมิตพงษ์กุล (2562, หน้า 73-76) ที่กล่าวว่า รูปแบบการสอนต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนได้ความรู้ เน้นพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะมากกว่าเนื้อหา ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเพื่อค้นหาความรู้สร้างผลงาน และสอดคล้องกับพิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2561, หน้า 41-43) สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นการเรียนรู้เชิงรุก หรือ Active Learning เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติ และลงมือทำชิ้นงาน

3) บรรยากาศในการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศในการเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ คือ ต้องทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างกระตือรือร้น (Active learning) ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรมและได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน และคณะ (2560, หน้า 24) ได้กล่าวว่า บรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีมีผลต่อความสนใจในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่ดีในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

4) สมรรถนะของผู้เรียนด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะเชิงผลิตภาพ หรือสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ ซึ่งหมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการนำความรู้ ทักษะและคุณลักษณะมาใช้ในการสร้างผลงานหรือชิ้นงานให้ประสบความสำเร็จ โดยให้มีผลงานที่มีคุณภาพได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับอานัวด์ เด นาไลแล็ค (Arnauld de Nadaillac, 2003 อ้างถึงใน ชัชวาลย์ ทัดศิวัช, 2554) กล่าวว่า สมรรถนะเป็นสิ่งที่ต้องลงมือปฏิบัติ

และทำให้เกิดขึ้น กล่าวคือ ความสามารถที่ใช้เพื่อให้เกิดการบรรลุผลและวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนที่ทำให้เกิดความรู้ (Knowledge) การเรียนรู้ทักษะ (Know-how) และเจตคติ/ลักษณะนิสัย (Attitude) ที่ช่วยให้สามารถเผชิญและแก้ไขสถานการณ์หรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้จริง และสอดคล้องกับไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และคณะ (2560, หน้า 68-70) กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนผลิตภาพควรมีลักษณะของผู้เรียนเชิงรุก (Proactive student) คือ สามารถทำงานได้ดีด้วยตนเองทั้งการทำงานคนเดียวและการทำงานกลุ่ม และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนผลิตภาพ

2. ผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า องค์ประกอบและรายละเอียดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหา 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 5) การวัดและการประเมินผลซึ่งองค์ประกอบและรายละเอียดของรูปแบบได้มาโดยการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากจอยส์ และวิล (2015) แอนเดอสัน (1997) และทิสนา แชมมณี (2559) อีกทั้งศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึม ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคชันนิซึม ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และเชิงผลิตภาพ และการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของนักการศึกษาหลายท่าน แล้วนำมาเป็นองค์ประกอบของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับจอยส์ และวิล (2015, หน้า 21-37) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ คือ หลักการ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินการ และการวัดและประเมินผล หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จะเป็นตัวขึ้นกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินการในรูปแบบการเรียนการสอน ส่วนการวัดและประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับแอนเดอสัน (1997) ที่กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ หลักฐานที่แสดงการยอมรับประสิทธิภาพของรูปแบบนั้น สอดคล้องกับทิสนา แชมมณี (2559, หน้า 273-274) ที่กล่าวว่าองค์ประกอบสำคัญที่รูปแบบการจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องประกอบด้วย ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักการของรูปแบบการเรียนนั้น การจัดองค์ประกอบให้มีความสัมพันธ์กันจะทำให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ โดยมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1) หลักการกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนค้นคว้าและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เน้นการฝึกฝนและ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในสภาพจริง ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ต่อยอด

ความคิดผลิตภาพผลิตเป็นผลงานหรือชิ้นงานได้ด้วยตนเองโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยี ที่เป็นดังนี้ เพราะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ปรัชญา การศึกษาเชิงสร้างสรรค์และเชิงผลิตภาพ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับเพียเจต์ (Piaget อ้างถึงใน บุปผชาติ ทัททิกรณ์. 2552) กล่าวว่า หลักการสำคัญของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และสำคัญของความรู้เดิม เชื่อมโยง ความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ สอดคล้องกับเพเพิร์ต (Papert อ้างถึงในสัทยา พลปถพี และมูลนิธิศึกษา พัฒนา. 2550) กล่าวว่า หลักการสำคัญของกระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ แสดงความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ และสอดคล้องกับไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ (2560, หน้า 11-16) กล่าวว่าหลักการสำคัญของกระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนเรียนรู้ ด้วยตนเอง ฝึกฝนและปฏิบัติในสภาพจริง ผู้เรียนสร้างความรู้ นำความรู้ ความคิดไปสร้างสรรค์ ชิ้นงานโดยอาศัยสื่อ เทคโนโลยีที่เหมาะสม และมีผลงานในลักษณะผลผลิตของโครงการ

2) จุดมุ่งหมายเป็นเป้าหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพสาระ เศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเพื่อให้แสดงถึงเป้าหมายที่ต้องการ ให้เกิดขึ้น คือ ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ต่อยอดความคิดผลิตภาพผลิต เป็นผลงานหรือชิ้นงานได้ด้วยตนเองโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยี

3) เนื้อหา ได้จากการวิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เนื้อหาสาระการเรียนรู้ย่อยที่ 3 สาระเศรษฐศาสตร์ ผู้วิจัยได้จัดลำดับเนื้อหา โดยเรียงเนื้อหาที่ต้อง ศึกษาก่อนหลัง และเนื้อหาที่มีความยากง่ายที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้เรียน มีสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ สอดคล้องกับกวี วรกวิน และบุษบา คุณาศิริรินทร์ (2550, หน้า 23-24) ได้กล่าวว่า ความรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์เป็นความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับรัตน สหายคณิต และชลดา จามรกุล. (2552, หน้า 13-14) กล่าวว่า การศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ให้ประโยชน์ในแง่ที่ช่วยให้เข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมบริบท ทบทวนความรู้ 2) ขั้นปฏิสัมพันธ์ สร้างสรรค์ความรู้ 3) ขั้นเผชิญ สถานการณ์ เพื่อการประยุกต์ใช้ 4) ขั้นรวมความคิด ผลิตชิ้นงาน และ 5) ขั้นประเมินผล ชิ้นงาน ชิ้นงานเป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ ซึ่งสอดคล้อง กับวิภาวรรณ พินลา และวิภาดา พินลา (2561, หน้า 123-124) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สาระ เศรษฐศาสตร์ต้องเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ โดยการได้ลงมือปฏิบัติจริง คิดเอง ทำเอง ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ สร้างองค์ความรู้และสรุปความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ (2560, หน้า 11-16) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงผลิตภาพ (Productivity - Based Learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น สร้างผลงาน (Product) สร้างผลผลิต สร้างองค์ความรู้จากการเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ ได้ด้วยตนเอง

5) การวัดและการประเมินผล เป็นการวัดผลและประเมินผลสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนที่แสดงถึงพฤติกรรมที่เกิดสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ ด้วยแบบประเมินสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวิทยารณ พินลา และวิภาดา พินลา (2561, หน้า 120) ได้กล่าวว่า การวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ควรมุ่งเน้นการประเมินให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติหรือประเมินสภาพจริงของผู้เรียนในสถานการณ์ที่หลากหลายในมิติต่าง ๆ เพื่อวัดความสามารถที่อยู่ในตัวของนักเรียนออกมา เชื่อมโยงกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน และสอดคล้องกับไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ (2560, หน้า 34-36) กล่าวว่า การประเมินการคิดเชิงผลิตภาพสามารถวัดได้หลายแนวทาง เช่น ประเมินจากผลงานหรือผลผลิตที่เป็นชิ้นงานและสิ่งประดิษฐ์

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูสามารถนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้น ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้จริง และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะด้านความรู้ สมรรถนะด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. การนำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ไปใช้ ควรศึกษาความเหมาะสมของขั้นตอนกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ เนื่องจากหากขั้นตอนไม่เหมาะสมกับเนื้อหา อาจจะทำให้ผู้เรียนไม่เกิดสมรรถนะเชิงผลิตภาพได้

3. เนื้อหาที่เหมาะสมกับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระเศรษฐศาสตร์ ควรเป็นเนื้อหาวิชาที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่เกิดจากการเรียนรู้ในเนื้อหานั้น ๆ มาสร้างชิ้นงานหรือผลงาน เช่น เนื้อหาวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เนื้อหาวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **สภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร**. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด.
- จิระ ดีช่วย. (2554). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึมร่วมกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ทางชีววิทยาและความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิรัฏฐ์ สวัสดิ์พิชรกุล. (2559). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บตามแนวคอนสตรัคชันนิซึมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาอาชีวะเกษตร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิราภรณ์ พิมพ์ใจใส. (2553). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เขารินทร์ สี่ใหม่. (2552). **ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเชิงผลิตภาพที่มีต่อมโนทัศน์ทางธรณีวิทยา และความสามารถสร้างแบบจำลองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการศึกษาวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัญญูพร สดแก้ว (2554). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ผ่านเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทศนา เขมมณี. (2559). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเสริม วิสกุล. (2555). **วิกฤตอุดมศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรศิริ อุปคำ และคณะ. (2558). **การใช้วิธีสอนตามทฤษฎีคอนสตรัคชันนิซึมเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนสาขาวิชาการท่องเที่ยวระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ**. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ. 4 (2), 115-123.
- พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2561). **การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2559). **ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2560). **คิดผลิตภาพ สอนและสร้างได้อย่างไร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุพิน พันธุ์ดิษฐ์. (2554). **ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิภาวรรณ พินลา และวิภาดา พินลา. (2561). **การจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริขวัญ วงศ์ชุมพันธ์. (2557). **ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคชันนิซึม (Constructionism) ด้วยกล่องสมองกล IPST-MicroBOX เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้โปรแกรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศิริศุภร์ ศิริโชคชัยตระกูล และคณะ. (2558). **การศึกษาทักษะการแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ (CRP) รายวิชา ส14101 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม**. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 38 (4), 131-139.
- สุคนธ์ สินะพานนท์. (2558). **พัฒนาทักษะการคิด...ตามแนวปฏิรูปการศึกษา: นำสู่การจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิควรรณกิจ.
- Anderson, T. P. (1997). **Using models of instruction**. In C. R. Dills and A. J. Romiszowski (eds). *Instructional development paradigms*. Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications.
- Arens, F. W. (2007). **Contemporary advertising**. (8th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Joyce, B. & Weil, M. (2015). **Models of teaching**. (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Kemp, J. E. (1985). **The instructional design process new**. Harper & Row Publishers.

การออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากสิ่งเหลือใช้ของเกลือทะเล
กลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์เพื่อสร้างความสามารถทางการแข่งขันเชิงพาณิชย์
Design and Development of New Products from Sea Salt Remains of
Phetchsamutkhiri Group to Promote Competitive Commercial Competence

โสภภาพร กล่ำสกุล¹ วิวิศน์ สุขแสงอร่าม²

Sopaporn Klamsakul¹ Wiwit Suksangaram²

¹สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹Communication Arts Program, Faculty of Management Science, Phetchaburi Rajabhat University

²สาขาวิชาการจัดการสารสนเทศทางธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

²Business Information Management Program, Faculty of Management Science,

Phetchaburi Rajabhat University

E-mail: Sopaporn11@gmail.com

Received: June 18, 2019

Revised: November 11, 2019

Accepted: November 15, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความพร้อมด้านการจัดการกลุ่มและการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสิ่งเหลือใช้เกลือทะเลของกลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ 2) ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค และ 3) แนวทางการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากสิ่งเหลือใช้ของเกลือทะเล งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ใช้การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา สถิติเชิงอนุมาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ข้อที่ 1 กลุ่มผู้ประกอบการเกลือทะเลมีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง โดยต้องการรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ ทักษะความชำนาญและความรู้ บุคลากรในการปฏิบัติงาน สร้างความร่วมมือภาคีเครือข่าย และการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการพัฒนาและการตลาด ข้อที่ 2 พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค พบว่า อายุ อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของเกลือทะเลต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนรูปแบบการพัฒนาสิ่งเหลือใช้จากเกลือทะเลเห็นว่าควรพัฒนาเป็นของที่ระลึกมากที่สุด และข้อที่ 3 แนวทางการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามการประยุกต์ใช้ผลทางการตลาด และได้ตกลงร่วมกันกับสมาชิกกลุ่มฯ พบว่า ผลิตภัณฑ์ควรมีอัตลักษณ์และสื่อความหมายวิถีของเกลือทะเลไทยในกลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์

คำสำคัญ: การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์/ สิ่งเหลือใช้จากเกลือทะเล/ เพชรบูรณ์

Abstract

The research was aimed 1) to investigate the management ability and the readiness in developing new products from sea salt remains of Phetchsamutkhiri group, 2) to study consumers' behaviors in terms of the factors affecting their buying decisions made on the products from the sea salt remains, and 3) to establish guidelines in developing new product prototypes from the sea salt remains. Mixed Methods was employed in the research. The research instruments consisted of an interview, a questionnaire, and an evaluation form. The data were analyzed by using descriptive statistics, inferential statistics, and content analysis.

The results showed that 1) the business members of the group had the readiness and potential to develop the new products but still they needed more financial supports, more development on the professional skills and knowledge, broader expansion of the operational workforce, broader expansion of the alliance network, as well as a formulation of an explicit policy on the support and promotion of the marketing; 2) the factors affecting the consumers' buying decisions were varied based on their age, occupation, and income at a significant level of .05. The most common form of the new developed products was to become a kind of souvenirs; and 3) the guidelines for designing and developing the products based on the results of the marketing survey, and the conclusion that the group members came to an agreement suggested that the developed products should carry the identity of the group and also to be able to communicate the real meaning and touch of Thai sea salt of the Phetchsamutkhiri group.

Keywords: Product design and development/ Sea salt remains/ Phetchsamutkhiri

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เป็นแผนแรกที่มีมุ่งเป้าไปที่กลไกเชื่อมโยงสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยการปรับโครงสร้างการผลิตและการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจในแต่ละช่วงของห่วงโซ่มูลค่า เน้นสร้างความเข้มแข็งให้กับปัจจัยพื้นฐานและทุนทางเศรษฐกิจ เพิ่มศักยภาพของฐานการผลิตและฐานรายได้โดยรวมถึงการพัฒนามุ่งสร้างนวัตกรรมการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด สร้างสังคมผู้ประกอบการให้มีทักษะการทำธุรกิจที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจและขับเคลื่อนเศรษฐกิจเข้าสู่การเป็นประเทศรายได้สูงในอนาคต (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2560) รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในทิศทางการพัฒนาบนรากฐานภูมิปัญญาของท้องถิ่น เสริมสร้างต่อยอดบนจุดแข็งของตนเองในการผลิตสินค้าจากทรัพยากรในชุมชน ให้มีความน่าสนใจและเพิ่มมูลค่าตอบโจทย์ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองและท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2560-2564) ที่ส่งเสริมให้เกิดสังคมวิจัยในระดับท้องถิ่นและชุมชนให้มีศักยภาพเข้มแข็งในการวิจัยและพัฒนา เพื่อยกระดับการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในพื้นที่รวมถึงสนับสนุนการวิจัยต่อยอดเพื่อพัฒนาผลงานวิจัยที่มีศักยภาพไปสู่การใช้ประโยชน์หรือสร้างมูลค่าเพิ่ม รัฐบาลจึงมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศสู่ Thailand 4.0 โดยส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2560)

การทำนาเกลือถือเป็นสุดยอดแห่งภูมิปัญญาอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่สามารถนำเอาน้ำทะเลซึ่งมีคุณค่าทางธรรมชาติมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ ด้วยกระบวนการทางธรรมชาติที่ผสมผสานกันโดยใช้ภูมิปัญญา กระบวนการทำนาเกลือถือเป็นศาสตร์และศิลป์เพราะต้องอาศัยความเหมาะสมของภูมิอากาศที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตามหากคำนึงถึงคุณค่าระหว่างเกลือทะเลกับเกลือบริสุทธิ์แล้วมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากเกลือบริสุทธิ์มีปริมาณโซเดียมคลอไรด์ที่สูงมากเกินไปจนอาจเป็นอันตรายต่อร่างกาย จึงเหมาะที่จะนำไปใช้ในภาคอุตสาหกรรมแต่เกลือทะเลนั้นทำมาจากน้ำทะเลที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่ธาตุที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งต้องการบริโภคเกลือประมาณวันละ 10 กรัมเพื่อไปช่วยรักษาสสมดุลของน้ำในร่างกายให้เซลล์เนื้อเยื่อต่าง ๆ ทำงานอย่างปกติและในเกลือทะเลยังมีส่วนผสมของสารไอโอดีน ซึ่งมีส่วนช่วยป้องกันโรคคอพอกและพัฒนาไอคิวที่สูงขึ้น นอกจากนี้เกลือยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การถนอมอาหาร การใช้ล้างสารเคมีในผักและผลไม้ เรื่องของความสวยงาม เช่น สบู่เกลือ ส่วนผสมของยาสีฟัน การใช้เกลือเป็นปุ๋ยต้นไม้เพื่อปรับสภาพดินในพืชสวนต่าง ๆ เช่น ปุ๋ยมะพร้าว ส้มโอ (หน่วยวิจัยเกลือทะเล. 2559)

ซึ่งแหล่งผลิตเกลือทะเลที่สำคัญ ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม อยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง (กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 ประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์) แต่การผลิตเกลือทะเลยังมีปัญหาเรื่องของการส่งเสริมการตลาด โดยส่วนใหญ่เกษตรกรชาวนาเกลือจะดักเกลือทะเลขายเป็นกิโลกรัม ทำให้ได้ราคาต่ำกว่าการแปรรูปและการบรรจุในบรรจุภัณฑ์ที่ตรงใจผู้บริโภค รวมทั้งที่ผ่านมาผลผลิตเกลือมีราคาที่ไม่แน่นอน ไม่มีการประกันราคาเกลือ เกษตรกรชาวนาเกลือจึงรวมกลุ่มกันในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างพลังในการต่อรองราคาและยกระดับผลผลิตจากเกลือทะเล จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น พบว่า การทำนาเกลือแต่ละครั้งจะมีเกลือเกรดต่ำและสิ่งที่เหลือใช้จากเกลือทะเลที่สามารถนำมาพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการค้าได้

กลุ่มจังหวัดเพชรบุรีมีพื้นที่รวมกันประมาณ 13,881.754 ตารางกิโลเมตร รวมตัวกันเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 โดยอาศัยหลักการใช้ประโยชน์ตามภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยกระบวนการที่ผนวกความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเกิดจากองค์ความรู้ และนวัตกรรมนำเข้าสู่ขั้นตอนการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ ขับเคลื่อนการพัฒนางวงกว้างให้ครอบคลุมภาคเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเชื่อมโยงกันบนพื้นฐานของวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นผนวกเข้ากับการใช้องค์ความรู้และนวัตกรรม ทั้งนี้ใช้หลักการพัฒนามุ่งสู่ความสร้างสรรค์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นกระแสการพัฒนาของโลกปัจจุบัน (เทิดชาย ช่วยบำรุง. 2554, หน้า 74) เพชรบุรีจึงเกิดจากแนวคิดการบริหารจัดการแบบกลุ่มจังหวัด มีนโยบายส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจร่วมกันเพื่อยกระดับทรัพยากรในพื้นที่ให้มีมูลค่าด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ชุมชนจึงเห็นควรพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสิ่งเหลือใช้ของเกลือทะเลเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการค้า โดยนำทรัพยากรเกลือทะเลที่ราคาต่ำหรือไม่มีราคามาผนวกกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างสรรค์ให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มจังหวัดเพชรบุรี ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสิ่งเหลือใช้ของเกลือทะเลที่มีมูลค่าต่ำ โดยพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สอดคล้องกับการยอมรับของตลาดเพื่อสร้างความสามารถทางการแข่งขันเชิงพาณิชย์ของเกษตรกรผู้ผลิตเกลือทะเลกลุ่มจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยครั้งนี้จะสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสิ่งเหลือใช้ของเกลือทะเลในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในกลุ่มจังหวัดเพชรบุรีให้สามารถแข่งขันในเชิงพาณิชย์และเป็นที่ยอมรับในระดับสากลได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพร้อมด้านการจัดการกลุ่มและการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสิ่งเหลือใช้เกลือทะเลของกลุ่มจังหวัดเพชรบุรี

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อขาย รูปแบบ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของเกลือทะเล

3. เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากของเหลือใช้จากเกลือทะเลของกลุ่มจังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาการจัดการกลุ่มและความพร้อมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสิ่งเหลือใช้เกลือทะเล ได้แก่ สมาชิกสหกรณ์/กลุ่มอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการในกลุ่มจังหวัดเพชรบุรีที่มีการประกอบอาชีพทำเกลือทะเล รวมทั้งสิ้น 30 คน

1.2 ประชากร/ กลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค

1.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภค/ ผู้ซื้อผลิตภัณฑ์เกลือทะเล

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้บริโภค/ผู้ซื้อผลิตภัณฑ์เกลือทะเล ที่คำนวณความเป็นตัวแทนจากประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้หลักการคำนวณจากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ใช้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 384 คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละ โดยมีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อความสะดวกในการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือ ไม่น้อยกว่า 384 ตัวอย่าง

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ความพร้อมด้านการจัดการกลุ่มและการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสิ่งเหลือใช้ของเกลือทะเล

2.2 พฤติกรรมการซื้อขาย รูปแบบ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือทะเลของผู้บริโภค

2.2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว

2.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด คือ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

2.3 ความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นจากสิ่งเหลือใช้ของเกลือทะเล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix-methods) โดยใช้เทคนิควิธีการเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับสัมภาษณ์สมาชิกสหกรณ์/กลุ่มอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการในกลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ศรี ที่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมชาวนาเกลือทะเล รวมทั้งสิ้น 30 คน

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อ รูปแบบ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป้าหมายทางการตลาด แบ่งแบบสอบถามเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) พฤติกรรมของผู้บริโภคในการอุปโภค/บริโภคเกลือทะเล 3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อเกลือทะเลของผู้บริโภค สร้างเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นในการเลือกซื้อเกลือทะเล ในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และ 4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเกลือทะเลของผู้บริโภค โดยแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct validity) ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) ความชัดเจนของข้อรายการ ความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ 0.80 นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try out) กับบุคคลที่มีลักษณะเช่นเดียวกับผู้บริโภค โดยกลุ่มบุคคลที่ใช้ในการทดลองแบบสอบถามครั้งนี้เป็นกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.961

3. แบบประเมินความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาจากสิ่งเหลือใช้ของเกลือทะเล เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์ชุมชนและผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ประเมินความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากสิ่งเหลือใช้ของเกลือทะเล โดยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และเหมาะสมน้อยที่สุด แล้วนำการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมาแปลงเป็นค่าคะแนน จากนั้นหาค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากสิ่งเหลือใช้ของเกลือทะเลโดยเทียบเกณฑ์การให้คะแนน ได้คะแนนเฉลี่ยที่ 4.80 ระดับเหมาะสมมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นักวิจัยลงพื้นที่เพื่อศึกษาบริบทของสหกรณ์/ กลุ่มวิสาหกิจฯ/ กลุ่มอาชีพ รวมทั้งผู้ประกอบการเกลือทะเลกลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ศรี โดยการสัมภาษณ์เพื่อทราบความพร้อมด้านการจัดการกลุ่มและการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสิ่งเหลือใช้เกลือทะเล ในระหว่างเดือนมกราคม-เมษายน 2562 แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสิ่งเหลือใช้ของเกลือทะเล

2. แจกแบบสอบถามผู้บริโภคร่วมเพื่อสำรวจพฤติกรรมการซื้อ รูปแบบ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือทะเลของกลุ่มเป้าหมายทางการตลาด ในช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม 2562 โดยใช้วิธีการเก็บแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

3. แจกแบบประเมินความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการวิจัย โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์ชุมชน และผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ได้แก่ นักท่องเที่ยว ผู้นำเกษตรกรชาวนาเกลือ นักท่องเที่ยวในกลุ่มเพชรสมุทรคีรี จำนวน 100 คน เพื่อประเมินความเหมาะสม โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากสิ่งเหลือใช้ของเกลือทะเล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. การศึกษาความพร้อมด้านการจัดการกลุ่มและการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสิ่งเหลือใช้เกลือทะเลของกลุ่มจังหวัดเพชรสมุทรคีรี วิเคราะห์โดยการแยกประเด็นและจัดหมวดหมู่เนื้อหา

2. การศึกษาพฤติกรรมการซื้อ รูปแบบ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของเกลือทะเล วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถามด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) และวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยด้านต่าง ๆ กับพฤติกรรมการบริโภค ใช้สถิติทดสอบที (t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

3. การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากของเหลือใช้จากเกลือทะเลของกลุ่มจังหวัดเพชรสมุทรคีรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำผลการสัมภาษณ์และการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคมาสังเคราะห์ แล้วมาออกแบบผลิตภัณฑ์ตามแนวทางที่ได้จากการประยุกต์ใช้ผลการสัมภาษณ์และการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภครวมถึงข้อตกลงร่วมกันกับสมาชิกกลุ่มฯ สร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ใหม่จากสิ่งเหลือใช้ของเกลือทะเล ประเมินผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้นด้วยแบบประเมินความเหมาะสม แล้ววิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากของเหลือใช้จากเกลือทะเลของกลุ่มจังหวัดเพชรสมุทรคีรี นำไปถ่ายทอดแก่กลุ่มสหกรณ์และหน่วยงานเพื่อนำไปใช้หรือเผยแพร่ต่อไป

ผลการวิจัย

1. ความพร้อมด้านการจัดการกลุ่มและการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสิ่งเหลือใช้เกลือทะเลของกลุ่มจังหวัดเพชรสมุทรคีรี พบว่า การผลิตเกลือทะเลในกลุ่มเพชรสมุทรคีรีจะมีคุณภาพและมีปริมาณ

มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยทางธรรมชาติ เกลือทะเลได้รับการยอมรับว่าเป็นเกลือธรรมชาติที่ดีที่สุด มีคุณภาพ และอุดมไปด้วยแร่ธาตุที่มีประโยชน์ โดยทั่วไปการทำนาเกลือกลุ่มเพชรสมุทรคีรีจะทำในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนพฤษภาคม ปัจจุบันเกษตรกรที่มีที่ดินของตนเองเมื่อแบ่งให้ลูกหลานจึงเหลือพื้นที่ไม่เพียงพอในการทำนาเกลือทะเล และลูกหลานไม่สืบทอดอาชีพการทำนาเกลือทะเล การทำนาเกลือในกลุ่มเพชรสมุทรคีรีจะเริ่มในช่วงฤดูแล้งตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายนถึงประมาณกลางเดือนพฤษภาคมของปีถัดไป ระยะเวลาประมาณ 6-7 เดือน ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ เนื่องจากการทำนาเกลือไม่สามารถจะทำได้ในช่วงฤดูฝน และจะเริ่มเก็บผลผลิตเกลือได้ประมาณกลางเดือนมกราคมเป็นต้นไป โดยคุณภาพของเกลือทะเลนั้นขึ้นอยู่กับความสวยของเม็ดเกลือ ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ เกลือขาว ขาวนาเกลือจึงเรียกว่าเกลือคัด เป็นเกลือชั้นที่ 1 รองมาคือ เกลือชั้นที่ 2 สีดำคล้ำเล็กน้อย อาจมีตะกอนปนอยู่บ้าง นิยมนำไปใช้บริโภคหรือประกอบอาหาร ถนอมอาหาร และใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม และเกลือดำ เป็นเกลือชั้นที่ 3 ขาวนาเกลือเรียกว่า เศษเกลือหรือเกลือก้นกอง เม็ดจะเล็ก นอกจากนี้ยังมีแปรงรำชี้แดดนาเกลือที่ติดหน้าดินหลังทำนาเกลือเสร็จสิ้น

เกษตรกรชาวนาเกลือกลุ่มจังหวัดเพชรสมุทรคีรีมีความต้องการและพร้อมดำเนินงานจัดการกลุ่มการทำนาเกลือทั้งในรูปแบบสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรนาเกลือ นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรเกลือทะเล กลุ่มพัฒนาคุณภาพเกลือทะเล กลุ่มปรับปรุงคุณภาพผลผลิตเกลือทะเล ผลผลิตจากการทำนาเกลือทะเลส่วนใหญ่จะนำไปจำหน่ายสู่ภาคอุตสาหกรรมอาหาร โดยพ่อค้าคนกลางและพ่อค้าท้องถิ่นจะไปรับซื้อที่เกษตรกรนาเกลือ หรือที่สหกรณ์การเกษตร เมื่อทำนาเกลือเสร็จจะพบสิ่งเหลือใช้จากการทำนาเกลือโดยสามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มได้ ซึ่งเกษตรกรชาวนาเกลือมีความต้องการและความพร้อมในการพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสิ่งเหลือใช้จากเกลือทะเล โดยคิดเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะนอกจากจะเป็นการเพิ่มมูลค่า ยังทำให้ผู้บริโภคได้รู้ถึงประโยชน์ของเกลือทะเลในรูปแบบที่ต่างไปจากที่เป็นอยู่ โดยการพัฒนาควรเริ่มจากสมาชิกในกลุ่มต่าง ๆ หรือสมาชิกสหกรณ์เกลือศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสิ่งเหลือใช้จากเกลือทะเล องค์ประกอบของการพัฒนา ได้แก่ การให้ความรู้ฝึกทักษะ และสนับสนุนทุนเครื่องมือและงบประมาณการผลิตรวมถึงการส่งเสริมการตลาด เช่น การสร้างตราสินค้า การโฆษณา การหาตลาดเพื่อการจำหน่ายโดยสมาชิกที่สนใจทุกคนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการและการพัฒนา สร้างสรรค์งานในนามของกลุ่มในลักษณะร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผลประโยชน์ รับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงความคิดเห็นว่าผลิตภัณฑ์ที่จะพัฒนาขึ้นควรสะท้อนความเป็นเกลือทะเลของกลุ่มเพชรสมุทรคีรี สร้างโอกาสให้ผู้บริโภคได้รู้จักวิถีชาวนาเกลือทะเล ผู้บริโภคมีสินค้าให้เลือกหลากหลาย ตัดสินใจซื้อได้ง่ายมีราคาเหมาะสม ซึ่งการออกแบบสิ่งที่เหลือใช้ให้มีคุณค่าและสามารถผลิตได้ เช่น พัฒนาเป็นของที่ระลึก ของใช้ สร้างหีบห่อ/กล่องที่สวยงามยกระดับเกลือทะเลให้น่าซื้อใช้หรือซื้อเพื่อนำไปเป็นของฝากของขวัญได้

2. พฤติกรรมการซื้อ รูปแบบ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของเกลือทะเล พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลของผู้บริโภคโดยรวมอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 (S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านราคาและด้านการจัดจำหน่าย มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 (S.D. = 0.69, 0.71) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 (S.D. = 0.64) อยู่ในระดับมาก และด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 (S.D. = 0.96) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด แยกตามรายด้าน

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลของผู้บริโภค	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านผลิตภัณฑ์	4.07	0.64	มาก
ด้านราคา	4.16	0.69	มาก
ด้านการจัดจำหน่าย	4.16	0.71	มาก
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.52	0.96	มาก
รวม	4.00	0.75	มาก

เมื่อศึกษาแยกรายละเอียดแต่ละปัจจัย พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลของผู้บริโภค ด้านผลิตภัณฑ์ โดยรวมอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 (S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความสะอาด มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 (S.D. = 0.66) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ มีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 (S.D. = 0.78) อยู่ในระดับมากที่สุด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลของผู้บริโภค ด้านราคา โดยรวมอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 (S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ราคาเหมาะสมกับคุณภาพและปริมาณ มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 (S.D. = 0.83) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีป้ายบอกราคาชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 (S.D. = 0.85) อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลของผู้บริโภค ด้านการจัดจำหน่าย โดยรวมอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 (S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่า/สถานที่ตั้งร้านจัดจำหน่ายง่ายต่อการเข้าถึงและมีสินค้าเพียงพอ มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 (S.D. = 0.86, 0.84) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การจัดวางสินค้ามีระเบียบ แยกประเภทสินค้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 (S.D. = 0.84) อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลของผู้บริโภค ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยรวมอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 (S.D. = 0.96) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการโฆษณา/ประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อต่าง ๆ ให้ทราบ มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 (S.D. = 1.03) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีกิจกรรมช่วยเหลือสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 (S.D. = 1.11) อยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์หาความแตกต่างของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลของผู้บริโภคจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการทดสอบค่าสถิติ t-test และ One-Way ANOVA กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเล โดยรวมแตกต่างกันทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = .000) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลของผู้บริโภคจำแนกตามอายุ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	Sig.
1. ด้านผลิตภัณฑ์	ระหว่างกลุ่ม	6.210	5	1.242	3.095	.009*
	ภายในกลุ่ม	158.104	394	0.401		
	รวม	164.315	399			
2. ด้านราคา	ระหว่างกลุ่ม	9.129	5	1.826	3.930	.002*
	ภายในกลุ่ม	183.065	394	0.465		
	รวม	192.194	399			
3. ด้านการจัดจำหน่าย	ระหว่างกลุ่ม	9.688	5	1.938	3.959	.002*
	ภายในกลุ่ม	192.849	394	0.489		
	รวม	202.538	399			
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	20.643	5	4.129	4.715	.000*
	ภายในกลุ่ม	344.962	394	0.876		
	รวม	365.605	399			
รวมเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	11.418	5	2.284	3.923	.000
	ภายในกลุ่ม	219.743	394	0.558		
	รวม	231.163	399			

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกัน มีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = .033) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลของผู้บริโภค จำแนกตามอาชีพ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	Sig.
1. ด้านผลิตภัณฑ์	ระหว่างกลุ่ม	4.773	6	0.795	1.959	.070
	ภายในกลุ่ม	159.542	393	0.406		
	รวม	164.315	399			
2. ด้านราคา	ระหว่างกลุ่ม	16.813	6	2.802	6.279	.000*
	ภายในกลุ่ม	175.382	393	0.446		
	รวม	192.194	399			
3. ด้านการจัดจำหน่าย	ระหว่างกลุ่ม	15.878	6	2.646	5.572	.000*
	ภายในกลุ่ม	186.660	393	0.475		
	รวม	202.538	399			
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	10.998	6	1.833	2.032	.061
	ภายในกลุ่ม	354.606	393	0.902		
	รวม	365.605	399			
รวมเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	12.115	6	2.017	3.958	.033
	ภายในกลุ่ม	219.048	393	0.557		
	รวม	231.162	399			

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเล โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = .147) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลของผู้บริโภค จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	Ms	F	Sig.
1. ด้านผลิตภัณฑ์	ระหว่างกลุ่ม	2.999	5	0.600	1.465	.200
	ภายในกลุ่ม	161.316	394	0.409		
	รวม	164.315	399			
2. ด้านราคา	ระหว่างกลุ่ม	5.960	5	1.192	2.522	.029*
	ภายในกลุ่ม	186.234	394	0.473		
	รวม	192.194	399			
3. ด้านการจัดจำหน่าย	ระหว่างกลุ่ม	8.874	5	1.775	3.611	.003*
	ภายในกลุ่ม	193.664	394	0.492		
	รวม	202.538	399			
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	5.034	5	1.007	1.100	.360
	ภายในกลุ่ม	360.571	394	0.915		
	รวม	365.605	399			
รวมเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	5.717	5	1.142	2.174	0.147
	ภายในกลุ่ม	225.445	394	0.569		
	รวม	231.163	399			

ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลของผู้บริโภค จำแนกตามเพศและจำนวนสมาชิกในครอบครัว โดยรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน

3. การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากของเหลือใช้จากเกลือทะเลของกลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากของเหลือใช้จากเกลือทะเลของกลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยผู้ประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการออกแบบและประเมินแบบภายใต้แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนกลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ที่มีส่วนประกอบของสิ่งเหลือใช้จากเกลือทะเลที่เน้นขบวนการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนเพื่อให้ชุมชนเกิดรายได้โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากของเหลือใช้จากเกลือทะเลของกลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ในรูปแบบของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์เกลือทะเลไทยในกลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเป็นสินค้าชุมชนสามารถจำหน่ายเป็นของที่ระลึกที่มีเรื่องราวที่มาของเกลือทะเลไทย “เพชรบูรณ์” ในรูปแบบแผ่นติดแม่เหล็กวิชานาเกลือทะเล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผ่นติดแม่เหล็ก (Magnet) วิถีชาวนาเกลือทะเล

ภาพที่ 2 ของที่ระลึกพัฒนาจากวัตถุดิบสิ่งเหลือใช้ของเกลือทะเล

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถสรุปผลได้ว่า กลุ่มเกษตรกรชาวนาเกลือควรได้รับการพัฒนาศักยภาพและความพร้อมในการร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากสิ่งเหลือใช้ของเกลือทะเล โดยเห็นว่าการพัฒนาควรเริ่มจากสมาชิกในกลุ่มต่าง ๆ หรือสมาชิกสหกรณ์เกลือเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของสิ่งที่พัฒนาจากสิ่งเหลือใช้จากเกลือทะเล โดยรูปแบบที่ต้องการพัฒนา คือ การให้ความรู้ และโดยปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าสิ่งเหลือใช้จากเกลือทะเลสามารถสรุปได้ มี 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การอุดหนุนงบประมาณ 2) การสร้างองค์ความรู้ 3) บุคลากรในการปฏิบัติงาน 4) ประสานความร่วมมือภาคีเครือข่าย และ 5) การนำนโยบายมาใช้ในการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าเกลือทะเลไทย โดยเฉพาะการสนับสนุนทุน เครื่องมือ และงบประมาณการผลิต รวมถึงส่งเสริมการตลาด เช่น การสร้างตราสินค้า การโฆษณา การหาตลาดเพื่อการจำหน่าย โดยสมาชิกที่สนใจทุกคนมีโอกาสเข้า

มามีส่วนร่วมในการดำเนินการและการพัฒนา สร้างสรรค์งานในนามของกลุ่มในลักษณะร่วมคิด ร่วมทำและร่วมรับผลประโยชน์ รับผิดชอบร่วมกัน และสิ่งที่จะพัฒนาขึ้นควรสะท้อนความเป็น เกื้อหนุนของของกลุ่มเพชรสมุทรคีรี มีอัตลักษณ์เฉพาะเพื่อสร้างโอกาสให้ผู้บริโภคได้รู้จักเกื้อหนุน กลุ่มจังหวัดเพชรสมุทรคีรี ควรมีสินค้าให้ผู้บริโภคได้เลือกอย่างหลากหลาย ตัดสินใจซื้อได้ง่าย มีราคาเหมาะสม การออกแบบและพัฒนาสิ่งที่เหลือใช้จากเกื้อหนุนให้มีความคุ้มค่าและมีความเป็นไปได้ในการผลิต เช่น พัฒนาเป็นของที่ระลึก ของใช้ สร้างหีบห่อ/กล่องที่สวยงามยกระดับเกื้อหนุน ให้หน้าซื้อใช้หรือซื้อเพื่อนำไปเป็นของฝากของขวัญได้ โดยอิงผลการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่คิด เห็นว่าหากมีการพัฒนาสิ่งเหลือใช้จากเกื้อหนุนควรออกแบบและพัฒนาเป็นของที่ระลึกมากที่สุด โดยอายุ อาชีพและรายได้ของผู้บริโภคที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสม ของเกื้อหนุนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ จึงเป็นการพัฒนาอยู่บนฐานข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคและการตกลงร่วมกันระหว่างคณะวิจัยและ สมาชิกกลุ่มชาวนาเกลือ โดยได้นำแนวคิดมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่มี อัตลักษณ์และสื่อความหมายวิถีของเกื้อหนุนไทยในกลุ่มจังหวัดเพชรสมุทรคีรี ในรูปแบบของฝาก และของที่ระลึกวิถีชีวิตชาวนาเกลือ

อภิปรายผลการวิจัย

เกษตรกรชาวนาเกลือกลุ่มจังหวัดเพชรสมุทรคีรีมีการรวมกลุ่มกันทั้งในรูปแบบกลุ่มอาชีพ และสหกรณ์ และขณะนี้กำลังรวมตัวกันเพื่อตั้งชุมชนเกื้อหนุนไทย โดยมีฐานคิดยึดการปฏิบัติงาน ของกลุ่มบนฐานคุณธรรม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งถือเป็น หัวใจสำคัญที่สุดในการจัดตั้งธุรกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกรรณิการ์ สายเทพ และ พิชญา เพิ่มไทย (2560) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการส่งออกของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์ ตำบลแม่ทะ อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง พบว่า การพัฒนาศักยภาพ ของกลุ่มต้องมีการรวมกันเป็นเครือข่ายและจัดพบปะกันเป็นระยะ มีการกำหนดมาตรฐานสินค้า ควบคุมระบบการผลิตและมีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการของลูกค้า ถ้าสมาชิกไม่ ร่วมมือธุรกิจชุมชนก็เกิดขึ้นไม่ได้ โดยที่สมาชิกควรมี 4 ร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและ ร่วมรับผิดชอบ (ธนธิป บัวผาย. 2560) คณะกรรมการกลุ่ม/สหกรณ์ดำเนินงานด้วยความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง และซื่อสัตย์ สุจริต การรวมกลุ่มกันทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ว่าพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ กล่าวคือ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับ

ชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทำให้เกิดศักยภาพในการทำงานแบบประสานความร่วมมือและเพิ่มอำนาจในการต่อรองเพื่อประโยชน์แก่สมาชิกชาวนาเกลือทะเลไทย

กลุ่มเกษตรกรชาวนาเกลือทะเลมีแนวคิดในการสนับสนุนการพัฒนาสิ่งเหลือใช้จากการทำนาเกลือโดยเห็นว่าสามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มได้ ซึ่งเกษตรกรชาวนาเกลือมีความต้องการและความพร้อมในการพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสิ่งเหลือใช้จากเกลือทะเล คิดเห็นว่าแนวคิดนี้เป็นสิ่งที่ดี เพราะนอกจากจะเป็นการเพิ่มมูลค่า ยังทำให้ผู้บริโภคได้รู้จักเกลือทะเลในรูปแบบที่ต่างไปจากที่เป็นอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบุญทวรรณ วิงวอน (2555. หน้า 146) ที่ว่าผู้ประกอบการที่ดีต้องมีแรงบันดาลใจในการแสวงหาโอกาสและประยุกต์ใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างความแตกต่างในการดำเนินงานทางธุรกิจ กลุ่มเกษตรกรชาวนาเกลือมองเห็นโอกาสในการสร้างมูลค่าจากสิ่งเหลือใช้จากการทำนาเกลือทะเล โดยมีแนวคิดในการสนับสนุนให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่จากการพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ เพื่อสร้างตลาดใหม่ให้กับผลิตภัณฑ์เกลือทะเลไทยในรูปแบบที่แตกต่างจากเดิม ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของ McCarthy and Perreault (1990, p. 342) ที่ว่าผลิตภัณฑ์ใหม่เป็นผลิตภัณฑ์ใด ๆ ที่ใช้สำหรับกิจการ อาจเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีแนวคิดใหม่หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงบางอย่างในผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้ว หรืออาจจะเป็นผลิตภัณฑ์เดิมที่นำเสนอในตลาดใหม่ ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่จะอยู่รอดได้ในตลาดจึงต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่มี “ความใหม่” ที่แตกต่างและเป็นสาระสำคัญของผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องตรงกับลักษณะความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งผู้ประกอบการเกลือทะเลไทยมีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองโดยมีความเห็นว่าควรมีการส่งเสริมทักษะ ให้ความรู้สนับสนุนทุนเครื่องมือและงบประมาณการผลิตโดยเฉพาะการส่งเสริมการตลาด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยยุทธ จันทองอุ่น (2560) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์และโอกาสทางการตลาดของผู้ประกอบการบรรจุภัณฑ์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ผู้ประกอบการบรรจุภัณฑ์ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในระดับมากที่สุด ซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งเหลือใช้จากเกลือทะเลจึงควรส่งเสริมทั้งด้านความรู้ ทุนและสนับสนุนส่งเสริมทั้งในเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การกำหนดราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการขาย

พฤติกรรมการซื้อขาย รูปแบบ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของเกลือทะเล ผู้บริโภคเกลือทะเลส่วนใหญ่จะซื้อเพื่อใช้ในครัวเรือนโดยซื้อในจำนวนที่เหมาะสมกับการใช้ซึ่งส่วนมากใช้เพื่อปรุงแต่งรสชาติอาหาร โดยเลือกใช้ผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลเพราะมีไอโอดีนเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ โดยบรรจุภัณฑ์ สี ราคา คุณภาพ ราคาสินค้า บริการและชื่อเสียงของผู้ขาย ผลิตภัณฑ์ต้องมีรรถประโยชน์ (Utility) มีคุณค่า (Value) ในสายตาของลูกค้า มีผลต่อการตัดสินใจ

ข้อผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของเกลือทะเล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Armstrong and Kotler (2009, p. 616) หากมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเลผู้บริโภคส่วนใหญ่คิดว่าควรแปรรูปเป็นของที่ระลึกจากเกลือทะเลมากที่สุด ดังนั้นการสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของเกลือทะเล ควรคำนึงถึงความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ (Product differentiation) และความแตกต่างทางการแข่งขัน (Competitive differentiation) มีประโยชน์พื้นฐาน รูปลักษณ์ คุณภาพ การบรรจุภัณฑ์ ราคาสินค้า มีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ มีราคาเหมาะสม หาซื้อสะดวก มีคุณค่า เป็นที่รู้จัก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler and Armstrong (2006, p. 19) เกี่ยวกับสิ่งที่มีอิทธิพลในการสร้างความต้องการซื้อในตัวผลิตภัณฑ์ นั่นคือ ตัวของผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ซึ่งผู้ประกอบการเกลือทะเลสามารถควบคุมได้ โดยใช้กลยุทธ์นี้การปรับปรุงผลิตภัณฑ์ การจัดการด้านราคา และการส่งเสริมการตลาดให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าเพื่อตอบสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมายและตัวแทนจำหน่าย โดยพัฒนาสิ่งเหลือใช้จากเกลือทะเลให้มีอัตลักษณ์เพิ่มมูลค่าและสร้างคุณค่า สร้างโอกาสในการยกระดับผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของเกลือทะเลได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยยุทธ จันทองอุ่น (2560) ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์และโอกาสทางการตลาดของผู้ประกอบการบรรจุภัณฑ์ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พบว่า ผู้ประกอบการให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในระดับมากที่สุด เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ในการพัฒนาด้านการออกแบบ ด้านคุณสมบัติการใช้งาน ด้านรูปลักษณ์ และด้านความแตกต่าง ผู้ประกอบการจำเป็นต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค และรักษาความสามารถในการแข่งขันของตนเอาไว้ ดังนั้นการที่ผู้ประกอบการจะสามารถแข่งขันในตลาดบรรจุภัณฑ์ได้อย่างมั่นคงยาวนานนั้น การสร้างนวัตกรรมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเกลือทะเลสามารถสร้างรายได้บนพื้นฐานทรัพยากรที่เกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ชุมชนต่อยอดเพื่อสร้างความสามารถทางการแข่งขันเชิงพาณิชย์ได้

จากการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของเกลือทะเล พบว่า ปัจจัยด้านเพศ ด้านอายุ ด้านจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกัน มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของเกลือทะเลโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่ในด้านอายุ อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของเกลือทะเลโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เพราะแต่ละช่วงของการดำเนินชีวิต (Life style) ผู้บริโภคใช้ชีวิต เวลา และเงินไม่เหมือนกัน เป็นผลมาจากความต้องการ วัฒนธรรม ชั้นทางสังคม กลุ่มอิทธิพล รวมทั้งลักษณะสภาพแวดล้อมที่ดำรงอยู่ (สุวิมล แม่นจริง. 2552, หน้า 14) ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler (2003, p. 52) ในส่วนปัจจัยด้านส่วนบุคคล (Personal factors) ทั้งอายุ อาชีพ รายได้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ

พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ ดังนั้นในการทำการส่งเสริมการตลาดของผลิตภัณฑ์จากสิ่งเหลือใช้ของเกลือทะเลจะต้องเข้าใจถึงวิธีการดำเนินชีวิตของกลุ่มผู้บริโภคอาชีพต่าง ๆ เพื่อจะได้ปรับการส่งเสริมการตลาดให้เข้ากับวิธีการดำเนินชีวิตของผู้บริโภค และเลือกกลยุทธ์ในการสื่อสารเพื่อให้เข้ากับวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มผู้บริโภคให้มากที่สุด

การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากของเหลือใช้จากเกลือทะเลพัฒนาจากฐานข้อมูลด้านศักยภาพของผู้ประกอบการเกลือทะเลกลุ่มเพชรสมุทรคีรี และพฤติกรรมความต้องการของผู้บริโภคในรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย อาศัยศักยภาพของท้องถิ่นและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการผลิตให้มีคุณภาพสะท้อนอัตลักษณ์ชุมชนเป็นที่ยอมรับและตรงตามต้องการของตลาด ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของศูนย์พัฒนาปัญญาคมในการพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมถึงการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากของเหลือใช้จากเกลือทะเลในรูปแบบของที่ระลึกจากเกลือทะเลไทย “เพชรสมุทรคีรี” เป็นการสร้างคุณค่าที่มีความเฉพาะเป็นสัญลักษณ์ของพื้นที่ที่สามารถสร้างการรับรู้ของผู้บริโภคผ่านเรื่องราวและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิมลพรรณ อาภาเวท (2553) ที่ว่าผลิตภัณฑ์ใหม่มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างการรับรู้ (Perception) ถึงผลิตภัณฑ์นั้นแก่ผู้บริโภค เพราะการรับรู้จะเป็นตัวกระตุ้นการเกิดทัศนคติและการยอมรับในผลิตภัณฑ์ได้ ซึ่งการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากของเหลือใช้จากเกลือทะเล กลุ่มจังหวัดเพชรสมุทรคีรีนี้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ประกอบการ นักวิชาการ นักพัฒนาและผู้บริโภค พัฒนาเพื่อสร้างต้นแบบให้ผู้ประกอบการนำไปเป็นแนวทางในการต่อยอดเชิงธุรกิจ ซึ่งเป็นไปตามทิศทางเดียวกับการศึกษาของฉัตรชัย อินทสังข์ และปวีณา อาจนาวัง (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ต้นแบบกลยุทธ์การตลาดสำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนเพื่อการค้าระดับประเทศสู่ความยั่งยืน กรณีศึกษา : ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีระดับต่ำกว่า 3 ดาว ในเขตอำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ที่พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนเพื่อการค้าระดับประเทศสู่ความยั่งยืน ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก คือ ผู้นำหน่วยงานภาครัฐต้องถ่ายทอดองค์ความรู้ ผู้นำชุมชนที่มีภาวะผู้นำ มุ่งมั่น ตั้งใจ ตระหนักในการเป็นผู้ประกอบการ มีการบริหารกิจการอย่างเป็นระบบ และความร่วมมือ ร่วมใจดำเนินงานอย่างเข้มแข็งเต็มที่ โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ตรงกันที่มาจากการยอมรับร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากสิ่งเหลือใช้เกลือทะเลที่ได้จากการวิจัยไปทดสอบตลาดและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปสู่การผลิตสินค้าที่มีส่วนประกอบของสิ่งเหลือใช้เกลือทะเลกลุ่มจังหวัดเพชรสมุทรคีรีสู่เชิงพาณิชย์ต่อไป
2. ควรศึกษาถึงปัจจัยส่งเสริมการผลิตเกลือทะเลและการต่อยอดผลิตภัณฑ์จากเกลือทะเล

ทั้งเรื่องการจัดการ การผลิต การตลาด เพื่อพัฒนาและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงในอาชีพเกษตรกร
ชาวนาเกลือทะเลไทย

3. การศึกษากลยุทธ์การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อส่งเสริมให้มีผลิตภัณฑ์ที่ส่วน
ประกอบของเกลือทะเลที่มีลักษณะตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

4. ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้ประกอบการวิสาหกิจ
ชุมชนเกลือทะเลกลุ่มจังหวัดเพชรบุรี โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง
(Self-learning) การฝึกอบรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-training) หรือการเรียนรู้แบบผสมผสาน
(Blended learning)

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ สายเทพ และพิชญา เพิ่มไทย (2560). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการ
ส่งออกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์ ตำบลแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง.
วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่. 10 (2 ก.ค. – ธ.ค. 2560), 1-11.
- ชัยยุทธ จันทองอ่อน. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์และโอกาสทางการตลาดของผู้ประกอบการ
บรรจุภัณฑ์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์หลักสูตรการจัดการ
มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเป็นผู้ประกอบการ มหาวิทยาลัยรังสิต.
- เจตชาย ช่วยบำรุง. (2554). ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ธนาธิป บัวฝ้าย. (2560). ธุรกิจชุมชนแนวทางการพัฒนาชนบท. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2560,
จาก <http://www.hu.ac.th>.
- บุญทวรรณ วิงวอน. (2555). การเป็นผู้ประกอบการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- วิมลพรรณ อาภาเวท. (2553). หลักการโฆษณาและประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง
- . คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2560). นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 9
(พ.ศ. 2560-2564). สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2560, จาก <http://www.kmitl.ac.th/research/>.
- . (2560). คู่มือการจัดทำแผนบูรณาการยุทธศาสตร์เป้าหมาย (Spearhead)
ด้านสังคมภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย
และนวัตกรรม ปีงบประมาณ 2562. กรุงเทพฯ: กองบริหารแผนและงบประมาณการวิจัย
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

- สุวิมล แม้นจริง. (2552). **การจัดการการตลาด**. กรุงเทพฯ: บริษัท เอช. เอ็น. กรุ๊ป จำกัด.
- หน่วยวิจัยเกลือทะเล. (2559). **แนวทางการแก้ไขปัญหาเกลือทะเลแบบองค์รวมด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา**. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- Armstrong, Gary and Kotler, Philip. (2009). **Marketing an introduction**. (9th ed). Newfersey: Pearson Education.Etzel.
- Kotler, Philip. (2003). **Marketing management** . (11th ed). Upper Saddle River, NJ: Prentice –Hall.
- Kotler, Phillip. and Armstrong, Gary. (2006). **Principle of marketing**. (8th ed). Prentice-Hall, Inc.
- Mc Carthy, E. J. and W. D. Perreault, Jr. (1990). **Applications in basic marketing**. Hpmewood McGraw-Hill Irwin.

การศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน)
โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) วิทยาลัยนาฏศิลป์
A Study of the Developmental Components of Thai Performing Arts (Khon)
Instructional Model by Integrating Anatomical Knowledge to Enhance
the Learners' Competency for the College of Dramatic Arts

เอกสิทธิ์ โพธิ์ไทรย์¹ สุวรรณ จ้อยทอง² กันต์ฤทัย คลังพหล³ ศุภชัย จันทร์สุวรรณ⁴
Eakasit Phosai¹ Suwana Chuithong² Kanreutai Klangphahot³ Supphachai Chansuwan⁴

¹นักศึกษาลัทธิศาสตร์ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Graduate Student in Doctor of Philosophy, Curriculum and Instruction Program,

Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal patronage

^{2,3}สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

^{2,3}Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal patronage

⁴สาขาศิลปะการแสดง คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

⁴Fine Arts Program, Faculty of Music and Drama, Bunditpatanasilpa Institute

E-mail: p.eakasit12@gmail.com

Received: August 21, 2019

Revised: October 03, 2019

Accepted: October 24, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) และ 2) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) การวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ไทย (โขน) ในวิทยาลัยนาฏศิลป์ และมีประสบการณ์การสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทาง

นาฏศิลป์ไทย (โขน) จำนวน 5 ท่าน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) เป็นกระบวนการร่างรูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานในการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยสัมภาษณ์ครู อาจารย์ และศิลปินแห่งชาติสำรวจความสามารถทักษะฝึกเบื้องต้นของโขน และบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) ต้องการให้มีการพัฒนา 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความรู้ (2) ด้านทักษะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) และ (3) คุณลักษณะของผู้เรียนโขน และ 2) ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) เป็นกระบวนการศึกษาความจำเป็นต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) โครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอน (4) เวลาการเรียนการสอน (5) เนื้อหาสาระการเรียนการสอน (6) กิจกรรมการเรียนการสอน มี 8 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (Perception) ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม (Readiness) ขั้นที่ 3 ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม (Guided response) ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือกระทำร่วมมือแบบกลุ่ม (Groupaction) ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ (Skillfully) ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุง (Improve) ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม (Inventiveness) ขั้นที่ 8 ขั้นการประเมิน (Assessmet) (7) สื่อการเรียนการสอน และ (8) วัดและประเมินผล

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ (โขน) / กายวิภาค / สมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน)

Abstract

This research was a qualitative research aiming at: 1) studying the basic information on the development of Thai performing arts (Khon) instructional model by integrating anatomical knowledge, in order to enhance the competency of the learners of Thai performing arts (Khon), and 2) developing a Thai performing arts (Khon) instructional model by integrating anatomical knowledge. This research was divided into two phases. Phase 1 focused on the basic information in developing Thai performing arts (Khon) instructional model by integrating anatomical

Knowledge, in order to enhance the competency of the learners of the Thai performing arts (Khon). Key informants consisted of ten Thai teachers who had experience in teaching Thai performing arts in Mattayom 1, together with five experts in the field of Thai performing art. The research tool in this phase was a structured interview. Phase 2 was designed on the purpose to develop the model based on the content analysis using the data collected from phase 1.

The findings were discovered that 1) in terms of the basic information on the development of Thai performing arts (Khon), the development should encompass three key aspects including content knowledge of Thai performing arts, skills in Thai performing arts, and characteristics of the learners of Thai performing arts (Khon); 2) Thai performing arts (Khon) instructional model by integrating anatomical knowledge consisted of eight components including (1) the principles of the model, (2) the objectives of the model, (3) the structure of the model, (4) the time for instruction, (5) the learning contents, (6) the activities designed for the instruction, (7) the instructional materials, and (8) the course evaluation. The teaching conduct of the model was designed in eight steps including (1) Perception, (2) Readiness, (3) Guided response, (4) Group action, (5) Skilled Performance, (6) Improvement, (7) Initiation, and (8) Assessment.

Keywords : Instructional models of Thai performing arts (Khon)/ Anatomy/
Thai performing arts (Khon) competency

บทนำ

นาฏศิลป์ไทยเป็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรมและศิลปะประจำชาติไทย ทำให้การเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) แบ่งการเรียนการสอนออกเป็นหลายสาขา โขนเป็นสาขาหนึ่งที่มีการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยและมีการเผยแพร่ในระดับชาติและนานาชาติ เช่น งานต้อนรับอัครทูตจากต่างประเทศ การต้อนรับประธานาธิบดีและในวาระสำคัญของชาติ โดยการแสดงโขนมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ

การปฏิรูปการศึกษามีความจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้เท่าทันโลกปัจจุบันเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนมากที่สุดโดยมีการปลูกฝังผู้ที่เข้ามาเรียนในวิทยาลัยนาฏศิลป์

12 แห่งทั่วประเทศให้รักการเรียนโขนและนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาร่างกายของผู้เรียนซึ่งเปรียบเสมือนการนำความรู้ทางกายวิภาคเข้ามาส่งเสริมในการเรียนโขน จตุพร รัตนวราหะ (ศิลปินแห่งชาติการแสดงผู้เชี่ยวชาญโขนยักษ์ สัมภาษณ์. 2561) กล่าวว่า กระทรวงวัฒนธรรม กรมศิลปากร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์และวิทยาลัยนาฏศิลป์ ได้ตอบสนองพระราชดำริของ “พระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถพระพันปีหลวง ในรัชกาลที่ 9” โดยปลุกการแสดงโขนของ ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรเพื่อสืบสานดำรงไว้เป็นนาฏศิลป์ไทย และศิลปะชั้นสูงที่เก่าแก่ของไทย ที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีเอกลักษณ์โดดเด่น รวมศาสตร์และศิลป์หลายแขนงเข้าไว้ด้วยกัน ทั้งนาฏศิลป์ ดนตรี วรรณกรรม พิธีกรรม และงานช่างฝีมือต่าง ๆ

การศึกษานาฏศิลป์ไทย (โขน) ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาของผู้เรียนตามพื้นวิชาชีพไว้ 4 มาตรฐาน ได้แก่ 1) มาตรฐานคุณภาพผู้เรียน 2) มาตรฐานกระบวนการบริหารจัดการ 3) มาตรฐานกระบวนการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 4) มาตรฐานอัตลักษณ์ผู้เรียนและเอกลักษณ์ของสถานศึกษา (ตามกรอบมาตรฐานหลักสูตรวิทยาลัยนาฏศิลป์)

วิชาชีพมีความสำคัญดังที่ธีรภัทร ทองนิม (ผู้เชี่ยวชาญโขนยักษ์ สัมภาษณ์. 2561) กล่าวว่า วิชาชีพทำให้เกิดความน่าเชื่อถือสำหรับการแสดงโขน แต่ในปัจจุบันมีปัญหาในการออกท่าร่ายรำ การเต้นออกท่าทางต่าง ๆ ได้ลดต่ำลง โดยเฉพาะการสื่อความหมายตามท่าทางของตัวละคร ตามที่ธวัช เต็มถวน (สัมภาษณ์. 2561) ได้กล่าวว่า กายวิภาคเป็นหัวใจหลักของการเลือกผู้เรียน และการฝึกหัดการเต้นและการออกท่าทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) เนื่องจากปัจจุบันมีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์การกีฬามีการพัฒนาทางด้านกายวิภาคไปด้วย ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างมากในการพัฒนาร่างกายและการออกกำลังกายด้วยท่าทาง ตลอดจนการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและการทำให้ร่างกายมีสรีระที่สวยงาม สง่างาม ถูกต้องตามหลักการทางกายวิภาค เราสามารถที่จะนำกายวิภาคมาพัฒนาผสมผสานกับการเรียนการสอนโขน โดยกำหนดแนวทางการเต้น การออกท่าทางให้ถูกต้องเหมาะสมกับการออกกำลังกายด้วยข้อต่อ กระดูก กล้ามเนื้อ และระบบหายใจให้ถูกต้องแต่ไม่ทำให้ท่าทางการแสดง และการเล่นโขนเสียไป เป็นการช่วยป้องกันร่างกาย ข้อต่อ กล้ามเนื้อต่าง ๆ ให้เหมาะสมถูกต้อง และสุขชัย จันทรสุวรรณ (ศิลปินแห่งชาติ ด้านการแสดงผู้เชี่ยวชาญโขน สัมภาษณ์. 2561) กล่าวว่า โขนถือเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติร่วมกันในอาเซียนที่ปรากฏในหลายประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ เมียนมาร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ กัมพูชาและไทย โดยรับเอาวัฒนธรรมมาจากประเทศอินเดีย ซึ่งดัดแปลงจากวรรณกรรมเรื่องรามายณะ และมีการพัฒนารูปแบบของการแสดงโขนในแบบฉบับของตนเองจนเป็นเอกลักษณ์ และในปีนี้ยูเนสโกยังได้ประกาศรับรอง “ละครโขน” (Khon Wat Svay Andet) ซึ่งเป็นการแสดงโขนรูปแบบหนึ่งของประเทศกัมพูชาเป็นมรดก

วัฒนธรรมอันจับต้องไม่ได้ที่ต้องได้รับการปกป้องอย่างเร่งด่วน (Intangible cultural heritage in need of urgent safeguarding) เพื่อสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของยูเนสโก ครั้งที่ 13 ระหว่างวันที่ 26 พฤศจิกายน - 1 ธันวาคม 2561 ที่เมืองพอร์ตหลุยส์ สาธารณรัฐมอริเชียส ซึ่งมีผู้แทนจาก 181 ประเทศ ตามภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (ยูเนสโก. 2561)

วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ได้เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพวิทยาลัยนาฏศิลป์ พ.ศ. 2553 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนด้านนาฏศิลป์ โดยมีการแข่งขันการผลิตครูนาฏศิลป์ออกสู่สังคมและสถานศึกษาของรัฐและเอกชนทำให้ต้องแสวงหาวิธีการหรือกลยุทธ์ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนเรื่องการศึกษา ความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมภายนอกที่หลั่งไหลเข้ามาสู่วิถีชีวิตของเยาวชนไทย ซึ่งมีผลกระทบต่อการรักษาศิลปวัฒนธรรมของไทยที่สืบทอดมาในอดีต ด้วยเหตุนี้การผลิตครูนาฏศิลป์จึงต้องมีความรอบรู้หลายด้าน โดยมีการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ทรัพยากรภายนอก ด้วยการร่วมมือกับภาคเอกชนสนับสนุนให้บัณฑิตได้ศึกษาดูงานนำประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนได้รับความรู้จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์ไทยซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับชาติ มีผลให้ผู้เรียนสามารถต่อยอดสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างมีหลักการ ธนิต อยู่โพธิ์ (โขน กรมศิลปกร. 2539) ได้กล่าวถึง การนำหลักทฤษฎี ทักษะ และศาสตร์ที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่นำเสนอศิลปะแขนงนี้ให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางและเป็นครูผู้นำด้านนาฏศิลป์แก่สังคมได้จึงใช้รูปแบบและวิธีการเรียนการสอนเช่นเดียวกันกับที่เคยได้รับมา และต้องมีการพัฒนาทักษะเบื้องต้นของโขนเป็นหัวใจหลัก และนิวัฒน์ สุขประเสริฐ (ผู้เชี่ยวชาญ โขนยักษ์ สัมภาษณ์. 2561) กล่าวว่า ส่วนใหญ่ยังใช้ครูเป็นศูนย์กลาง เน้นการถ่ายทอดแบบภูมิปัญญาจากอดีตถึงปัจจุบัน จึงได้เรียนรู้วิชากายวิภาคเพื่อเพิ่มการเรียนการสอนในการพัฒนาศักยภาพในการแก้ปัญหาและเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่ปัจจุบันได้มีวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยเพื่อให้ได้รับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพทางด้านกายวิภาคของนักเรียนที่เรียนสาขานาฏศิลป์ไทย (โขน) ต่อเพื่อการพัฒนาไปเป็นนักแสดงที่ดี

จากการศึกษาสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะทางนาฏศิลป์ที่ถูกต้อง และเสริมสร้างร่างกายในการฝึกหัดเบื้องต้นให้มีความยืดหยุ่น อดทน แข็งแรง สามารถทรงตัวจนนำไปสู่การบูรณาการทางกายวิภาค โดยนำแนวคิดและทฤษฎีการสร้างความรู้ ทักษะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) คุณลักษณะของผู้เรียน (โขน) มาเป็นพื้นฐานในการพัฒนา เรียกว่า รูปแบบการเรียนการสอน

นาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน)
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน)

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) ในวิทยาลัยนาฏศิลป์ และมีประสบการณ์การสอนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และผู้เชี่ยวชาญทางนาฏศิลป์ไทย (โขน)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) ในวิทยาลัยนาฏศิลป์ และมีประสบการณ์การสอนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) จำนวน 5 ท่าน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 สภาพปัญหาในการขาดสมรรถนะด้านนาฏศิลป์ไทย (โขน) ของรูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) ซึ่งสมรรถนะที่ศึกษา หมายถึง สมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ หมายถึง ผู้เรียนควรมีความรู้ทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) ทางกายวิภาคและวัฒนธรรม ประเพณีการแสดง รู้จักทำนาฏยศัพท์ ภาษาและท่าทางในตัวละครการแสดง 2) ด้านทักษะทางนาฏศิลป์ (โขน) หมายถึง ผู้เรียนควรมีทักษะพื้นฐานของการเรียน ทั้งต้องมีแบบฝึกหัดเบื้องต้น 6 ท่า ได้แก่ (1) ท่าตบเข่า (2) ท่าองสะเเว (3) ท่าเดินเส้า (4) ท่าถีบเหลี่ยม (5) ท่าฉีกขา (6) ท่าหกเหลี่ยม สำหรับผู้เรียนโขน และ 3) ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน (โขน) หมายถึง ผู้เรียนควรเข้าใจถึงทฤษฎีปฏิบัติทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) ต้องมีความสามารถในการเรียน แบ่งออกได้ 4 ลักษณะ ประกอบด้วย (1) ลักษณะความยืดหยุ่น (2) ลักษณะความแข็งแกร่งของกล้ามเนื้อ (3) ลักษณะความทนทานของกล้ามเนื้อและระบบไหลเวียน และ (4) ลักษณะความคล่องตัว

2.2 โครงสร้างของรูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยโครงสร้างที่ศึกษา หมายถึง ม้องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) หลักการ แนวคิดและทฤษฎี

2) วัตถุประสงค์ 3) ผลลัพธ์ที่คาดหวัง 4) กระบวนการจัดการเรียนการสอน และ 5) การวัดและประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างของครูผู้สอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) ที่มีประสบการณ์ในการสอนระดับมัธยมศึกษา และอาจารย์สอนนาฏศิลป์ไทยระดับอุดมศึกษา และศิลปินแห่งชาติทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) จำนวน 10 ท่าน และครูผู้สอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) จำนวน 10 ท่าน ตามโครงสร้างหลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ปรับปรุง พุทธศักราช 2562) ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างครูผู้สอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) และกายวิภาคที่มีประสบการณ์ในการสอนระดับมัธยมศึกษา และอาจารย์สอนนาฏศิลป์ไทยระดับอุดมศึกษาและศิลปินแห่งชาติทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) จำนวน 10 ท่าน และครูผู้สอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) จำนวน 10 ท่าน
2. สังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สร้างองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน)
3. ให้ผู้เชี่ยวชาญยืนยันองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน)

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ด้วยการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ จากนั้นนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาตรวจความถูกต้องและเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) วิทยาลัยนาฏศิลป์เป็นระยะการวางแผนเพื่อสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการสร้างและดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนกับแนวคิดสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน)

ของจตุพร รัตนวราหะ ศิลปินแห่งชาติด้านการแสดง ผู้เชี่ยวชาญโขนยักษ์ ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติการแสดง ผู้เชี่ยวชาญโขนพระ ธีรภัทร ทองน้อม ผู้เชี่ยวชาญโขนยักษ์ เกษม ทองอร่าม ผู้เชี่ยวชาญโขนลิง และทฤษฎีทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Simpson) ทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ (Harow) ทักษะปฏิบัติของเดฟ (Dave) ทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies) และทักษะปฏิบัติของทิตานา แคมมณี พบว่า ความสำคัญของนักเรียน หมายถึงทักษะควรมีการพัฒนา ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ หมายถึง มีความรู้ทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) และทางกายวิภาค 2) ด้านทักษะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) หมายถึง มีแบบฝึกหัดเบื้องต้น 6 ท่า ทักษะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) ประกอบด้วย (1) การฝึกหัดเบื้องต้นท่าตบเข้า (2) การฝึกหัดเบื้องต้นท่าทองสะเอว (3) การฝึกหัดเบื้องต้นท่าเดินเส้า (4) การฝึกหัดเบื้องต้นท่าถีบเหลี่ยม (5) การฝึกหัดเบื้องต้นท่าฉีกขา และ (6) การฝึกหัดเบื้องต้นท่าหกละเมน 3) คุณลักษณะของผู้เรียนโขน หมายถึง นักเรียนต้องมีความเข้าใจทางด้านร่างกายที่มีความสอดคล้องกับความรู้ทักษะที่จะนำไปในการฝึกหัดเบื้องต้น (โขน) จากทักษะปฏิบัติโดยมีอุปกรณ์ วัสดุที่มีน้ำหนัก เข้ามาเสริมร่างกายให้มีความยืดหยุ่น ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความทนทานของกล้ามเนื้อ และความคล่องตัวของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ตารางที่ 1 ตารางสังเคราะห์สมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) ของนักวิชาการและผู้วิจัย

ร.ก.	สมรรถนะ นาฏศิลป์ไทย (โขน)	ผู้เชี่ยวชาญทางนาฏศิลป์ไทย						ผู้วิจัย
		โขนลิง		โขนยักษ์		โขนพระ		
		ประสิทธิ์ ปิ่นแก้ว ศิลปินแห่งชาติ	เกษม ทองอร่าม	จตุพร ชัยวัฒนา ศิลปินแห่งชาติ	ธีรภัทร ทองน้อม	ศุภชัย จันทร์สุวรรณ์ ศิลปินแห่งชาติ	รักชาติ ตุงคะบุรณะ	
1	ความรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2	ทักษะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3	คุณลักษณะของผู้เรียนโขน	✓	✓	✓	✓	✓		✓

จากตารางที่ 1 พบว่าการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน (โขน) สามารถสรุปได้ 3 สมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) ดังนี้

1. ความรู้ หมายถึง ผู้เรียนต้องมีความรู้พื้นฐานทางทฤษฎีนาฏศิลป์ไทย (โขน) และศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับตัวละครในการแสดงโขน

2. ทักษะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) หมายถึง ผู้เรียนมีพื้นฐานทักษะเบื้องต้น 6 ท่าของโขน ได้แก่ ท่าตบเข้า ท่าลงสะเอว ท่าเต้นเสา ท่าถีบเหลี่ยม ท่าฉีกขา และท่าหกดคะเมน

3. คุณลักษณะของผู้เรียนโขน หมายถึง ผู้เรียนเป็นโขนพระ ต้องมีรูปร่างสง่างาม หน้าเรียว แวตาทวน เป็นยักษ์ ผู้เรียนจะมีรูปร่างใหญ่ เป็นโขนลิง ต้องมีรูปร่าง คล่องแคล่วว่องไว แต่ผู้เรียนต้องมีจิตใจที่มีความอดทน ความแข็งแรง ความแข็งแกร่ง และความเย็นหยุ่น

2. องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาความต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) ซึ่งได้จากการสังเคราะห์ในข้อที่ 1 โดยมีรายละเอียดองค์ประกอบรูปแบบการเรียนการสอน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) โครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอน 4) เวลาการเรียนการสอน 5) เนื้อหาสาระการเรียนการสอน 6) กิจกรรมการเรียนการสอน มี 8 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (Perception) ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม (Readiness) ขั้นที่ 3 ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม (Guided response) ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือกระทำร่วมมือแบบกลุ่ม (Group Action) ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ (Skillfully) ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุง (Improve) ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม (Inventiveness) ขั้นที่ 8 ขั้นการประเมิน (Assessment) 7) สื่อการเรียนการสอน และ 8) วัดและประเมินผล

ตารางที่ 2 สักระยะที่ขั้นตอนรูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาค เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย(โขน) วิทยาลัยนาฏศิลป์ของนักวิชาการศึกษาและผู้วิจัย

ที่	ขั้นตอนการเรียนการสอน	นักวิชาการศึกษา					
		รูปแบบการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะปฏิบัติ					ผู้วิจัย
		ซิมป์สัน (Simpson)	เดวิส (Davies)	เดฟ (Dave)	แฮร์โรว์ (Harow)	ทิตนา แจมมณี	
1	ขั้นการรับรู้ (Perception)	✓		✓	✓	✓	✓
2	ขั้นการเตรียมความพร้อม (Readiness)	✓	✓	✓	✓		✓
3	ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม (Guided response)	✓		✓	✓		✓
4	ขั้นการให้ลงมือกระทำร่วมมือแบบกลุ่ม (Group action)	✓	✓	✓		✓	✓
5	ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ (Skillfully)	✓	✓	✓		✓	✓
6	ขั้นการปรับปรุง (Improved and applied)	✓		✓		✓	✓
7	ขั้นการคิดริเริ่ม (Inventiveness)	✓			✓	✓	✓
8	ขั้นการประเมิน (Assessment)	✓	✓	✓		✓	✓

เกณฑ์การเลือกขั้นตอน ผู้วิจัยเลือกขั้นตอนดังกล่าวเป็นขั้นตอนการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยนำความรู้ทางกายวิภาคบูรณาการเข้ามาร่วมประติษฐ์ออกแบบฝึกหัดเบื้องต้นทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) เป็นฐานมาอยู่ในขั้นที่ 6 และ ขั้นที่ 7 จากที่ได้ทำการสังเคราะห์ขั้นตอน สามารถสรุปได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ เป็นขั้นการให้ผู้เรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำ โดยการให้ผู้เรียนสังเกตการทำจากชุดฝึกหัดเบื้องต้นนั้นอย่างตั้งใจ โดยใช้แบบฝึกหัดเบื้องต้นสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) ส่งเสริมในความยืดหยุ่น และความคล่องตัว

ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม เป็นขั้นการเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อการฝึกหัดเบื้องต้นหรือแสดงพฤติกรรมนั้น ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ โดยการปรับตัวให้พร้อมที่จะทำการเคลื่อนไหวหรือแสดงแบบฝึกหัดทักษะนั้น ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม เป็นขั้นที่ให้โอกาสแก่ผู้เรียนในการตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้ ซึ่งอาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนเลียนแบบการกระทำ หรือการแสดงทักษะนั้น หรืออาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนลองผิดลองถูก เป็นการนำไปสู่ความยืดหยุ่น และความคล่องตัว

ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือกระทำร่วมมือแบบกลุ่ม เป็นขั้นที่ผู้เรียนแต่ละกลุ่มลงมือทำปฏิบัติตามแผนการเรียนการสอนที่กำหนด สามารถลงมือทำอย่างมีประสิทธิภาพและมีสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน)

ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการกระทำกิจกรรมชุดฝึกหัดนั้น ๆ จนผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่าต่าง ๆ ได้อย่างแข็งแกร่ง ทรงตัวได้อย่างคล่องตัว และเชื่อมั่นในตนเอง

ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุงและคิดค้น เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้นำความรู้กายวิภาคและนาฏศิลป์ไทยมาปรับปรุงและคิดค้นในการเชื่อมโยงพัฒนาทักษะกับการทำกิจกรรม หรือการปฏิบัติของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชำนาญ และสามารถประดิษฐ์อุปกรณ์เพื่อเสริมในกิจกรรมที่หลากหลายในชุดฝึกหัดเบื้องต้นแล้ว ผู้เรียนสามารถปฏิบัติและเริ่มเกิดความคิดใหม่ ๆ ในการกระทำหรือปรับการกระทำนั้นให้เป็นไปตามที่ตนเองต้องการ

ขั้นที่ 8 ขั้นการประเมิน เป็นขั้นที่ผู้เรียนประเมินตนเองจากการฝึกปฏิบัติทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) เพื่อให้ผู้อื่นได้ทราบถึงทฤษฎีภายในกิจกรรมแบบฝึกหัดที่กำหนดโดยให้ผู้เรียนร่วมฝึกทักษะและทำแบบฝึกเบื้องต้น

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยการสัมภาษณ์ครู อาจารย์และศิลปินแห่งชาติ สำนวณความสามารถทักษะการฝึกเบื้องต้นของโขน และบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยให้มีการพัฒนาด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ 1) ด้านความรู้ หมายถึง มีความรู้ทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) และทางกายวิภาค 2) ด้านทักษะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) หมายถึง มีแบบฝึกหัดเบื้องต้น 6 ท่า ทักษะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) ประกอบด้วย (1) การฝึกหัดเบื้องต้นท่าดบเข้า (2) การฝึกหัดเบื้องต้นท่าถองสะเอว (3) การฝึกหัดเบื้องต้นท่าเดินเส้า (4) การฝึกหัดเบื้องต้นท่าถีบเหลี่ยม (5) การฝึกหัดเบื้องต้นท่าฉีกขา และ (6) การฝึกหัดเบื้องต้นท่าหกดะเมน และ 3) คุณลักษณะของผู้เรียนโขน หมายถึง นักเรียนต้องมีความเข้าใจทางด้านร่างกาย ที่สอดคล้องกับความรู้ ทักษะที่จะนำไปในการฝึกหัดเบื้องต้น

เพื่อการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนมีเป้าหมายเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความชำนาญด้านทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) ตลอดจนความมีวินัยในตนเองเพื่อพัฒนาศักยภาพ ร่างกาย บุคลิกภาพ โดยนักเรียนยังขาดความรู้และทักษะที่จะนำไปใช้ในการฝึกหัดเบื้องต้นโขน

2. องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) เป็นกระบวนการศึกษาความต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ ของรูปแบบ 3) โครงสร้างรูปแบบการเรียนการสอน 4) เวลาในการเรียนการสอน 5) เนื้อหาสาระ การเรียนการสอน 6) กิจกรรมการเรียนการสอน มี 8 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 3 ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือ กระทำร่วมมือแบบกลุ่ม ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุง ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม และขั้นที่ 8 ขั้นการประเมิน 7) สื่อการเรียนการสอน และ 8) วัดและประเมินผล

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) เป็นการวางแผน เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนและดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยการสำรวจความต้องการจำเป็นจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เอกสาร หลักสูตร เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์และสอบถามครู อาจารย์ผู้สอน และศิลปินแห่งชาติ ด้านนาฏศิลป์ไทย (โขน) และสำรวจความสามารถทักษะฝึกเบื้องต้นของโขน และบูรณาการความรู้ ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) พบว่า ความสามารถในการเรียนรู้ ฝึกหัดเบื้องต้น (โขน) ควรมีการพัฒนา 3 ด้าน หมายถึง 1) ด้านความรู้ 2) ด้านสมรรถนะ ทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) และ 3) ด้านคุณลักษณะของผู้เรียนโขน ศุภชัย จันทรสุวรรณ (ศิลปินแห่งชาติ ด้านการแสดง ผู้เชี่ยวชาญโขน สัมภาษณ์. 2561) กล่าวว่า โขนถือเป็นมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ การใช้ทักษะที่ดีมีความสำคัญต่อการเรียนรู้แต่ในปัจจุบัน มีการใช้ทักษะส่วนใหญ่ที่ไม่ถูกต้องและเหมาะสม ขาดประสิทธิภาพเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ เพราะ เกิดจากการไม่เห็นความสำคัญ ขาดทักษะและการฝึกฝนการใช้ทักษะเบื้องต้นโขน ธนิต อยู่โพธิ์ (โขน กรมศิลปากร. 2539) ได้กล่าวถึงการนำหลักทฤษฎี ทักษะและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการ ประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้อง มีการดัดนิ้ว ดัดมือ ดัดแขน หรือดัดขาทุกครั้ง ก่อนการเรียนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะให้ผู้เรียนมีฝึกหัดเบื้องต้นที่มีพื้นฐานที่มีท่วงท่าสง่างาม ดุดัน คล่องตัวตามหลักนาฏศิลป์ไทย (โขน) และธวัช เต็มญวน (สัมภาษณ์. 2561) ได้กล่าวถึงการเดิน

และการออกกำลังกายทางนาฏศิลป์ไทย (โยน) นั้น เนื่องจากในปัจจุบันมีการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ทางกีฬา ควรมีการพัฒนาทางด้านกายวิภาค ซึ่งมีส่วนสำคัญช่วยอย่างมากในการพัฒนาร่างกาย และการออกกำลังกายทางตลอดจนการป้องกันเกิดอุบัติเหตุ

2. องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โยน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โยน) เป็นกระบวนการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โยน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โยน) เป็นความจำเป็นต้องมีการพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โยน) สามารถทำได้หลายวิธี การใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โยน) เป็นอีกวิธีหนึ่งเพราะนักเรียนได้เรียนรู้ทักษะการฝึกหัดเบื้องต้น (โยน) พื้นฐานมาบ้างแล้ว ซึ่งอาจทำให้นักเรียนขาดความปลอดภัยและความรู้ทักษะที่จำเป็นต่อการนำไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โยน) ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอนจะทำให้เกิดผลดีต่อการฝึกหัดเบื้องต้น พร้อมกับส่งผลให้สมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โยน) ของนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียดขององค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) ขั้นตอนการสอน 8 ขั้นตอน 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าของรูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โยน) โดยบูรณาการทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โยน) โครงสร้างของรูปแบบการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับการเรียนรู้พัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Simpson) (อ้างในฉวีวรรณ กุดหอม อุษา ปราบหงส์ พจมาน ชำนาญกิจ. 2559, ซิมป์สัน (Simpson) แฮร์โรว์ (Harrow) เดวิส (Davies) อ้างในทิตินา แชมมณี. 2559) เพื่อสังเคราะห์เลือกขั้นตอนดังกล่าวเป็นขั้นตอนการพัฒนาการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โยน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โยน) โดยนำความรู้ทางกายวิภาคบูรณาการเข้ามาร่วมประดิษฐ์ออกแบบฝึกหัดเบื้องต้นทางนาฏศิลป์ไทย (โยน) เป็นฐานมาอยู่ในขั้นที่ 6 และขั้นที่ 7 จากที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ขั้นตอนผู้วิจัยได้นำมาสรุปเป็นขั้นตอน 8 ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 3 ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือกระทำร่วมมือแบบกลุ่ม ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุง ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม ขั้นที่ 8 ขั้นการประเมิน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำกระบวนการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ไปใช้กับนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ ควรมีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โยน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อ

ส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) ให้กับนักเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) และลักษณะผู้เรียนโขน

2. นำขั้นตอนการเรียนการสอนเพื่อมุ่งพัฒนาครูผู้สอนในชุดฝึกนี้ไปใช้กับนักเรียน โดยเป็นส่วนหนึ่งของแผนการเรียนการสอนทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) ขึ้นเน้นการปรับพื้นฐานและดูความเหมาะสมของขั้นตอนกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ อาจพัฒนาความสามารถในการฝึกสมรรถนะด้านนาฏศิลป์ไทย (โขน) ได้

3. นำเนื้อหาที่เหมาะสมกับขั้นตอนรูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยบูรณาการความรู้ทางกายวิภาคเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) ไปใช้ให้กับนักเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางนาฏศิลป์ไทย (โขน) บูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา

4. การนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนาการเรียนมีการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย และใช้ในการอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย (โขน) โดยมุ่งสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมไทย

เอกสารอ้างอิง

- เกษม ทองอร่าม. (2561, 7 ธันวาคม) ตำแหน่งอาจารย์สอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญโขนลิง. สัมภาษณ์.
- จุลชาติ อรัณยนาค. (2561, 6 ตุลาคม) ตำแหน่งอาจารย์สอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญโขนยักษ์. สัมภาษณ์.
- จตุพร รัตนวราหะ. (2561, 1 ธันวาคม) ตำแหน่งอาจารย์สอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ศิลปินแห่งชาติด้านการแสดง ผู้เชี่ยวชาญโขนยักษ์. สัมภาษณ์.
- ฉวีวรรณ กุดหอม อุษา ปราบหงษ์ และพจมาน ชำนาญกิจ. (2558). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ตามรูปแบบชิปปาและรูปแบบการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน, 7(18), 49-59.
- ทศนา แหมมณี. (2559). ศาสตร์การสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2559). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนิต อยู่โพธิ์. (2539). โขน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- ธีรภัทร ทองนิ่ม. (2561, 9 ธันวาคม) ตำแหน่งอาจารย์สอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญโขนยักษ์. สัมภาษณ์.
- ธวัช เต็มภูวน. (2561, 9 ธันวาคม) ตำแหน่งอาจารย์สอนวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญด้านกายวิภาค. สัมภาษณ์.

- นิวัฒน์ สุขประเสริฐ. (2561, 5 สิงหาคม) ตำแหน่งอาจารย์สอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญโขนลิง. สัมภาษณ์.
- ยูเนสโก. (2561). **มรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรม (โขน)**. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2561. จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-46389041>.
- วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. (2562) หน้า 5-6. **คู่มือนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บัวเงิน.
- ศุภชัย จันทร์สุวรรณ. (2561, 1 ธันวาคม) ตำแหน่งอาจารย์สอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ศิลปินแห่งชาติด้านการแสดง ผู้เชี่ยวชาญโขนพระ. สัมภาษณ์.
- Dave, R . (1967). **Psychomotor domain**. Berlin: International Conference of Educational Testing.
- Gagne, R. M. (1977). **The conditions of learning and theory of instruction**. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Simpson, D. (1972). **Teaching physical education: A system approach**. Massachusetts: Allyn and Bacon.

ผลของการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีปัญญานิยมต่อสมรรถนะทางอารมณ์ ของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1

The Effect of Cognitive-Based Theory Group Counseling towards the Emotional Competence of Freshmen Undergraduate Students

อัญชิสา สุขภิรมย์¹ ระพินทร์ ฉายวิมล² สุรินทร์ สุทธิธาทิพย์³
Anchisa Sukhapirom¹ Rapin Chaiwimol² Surin Sutthitap³

¹นิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹Graduate Student in Master of Science, Counseling Psychology Program,
Faculty of Education, Burapha University

^{2,3}สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

^{2,3}Counseling Psychology Program, Faculty of Education, Burapha University

E-mail: anchisa.s@ghb.co.th

Received: July 09, 2019

Revised: October 28, 2019

Accepted: November 5, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีปัญญานิยมต่อสมรรถนะทางอารมณ์ของนิสิตชั้นปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้เป็นนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาจิตวิทยาเพื่อคุณภาพชีวิตจำนวน 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 12 คน และกลุ่มควบคุม 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือแบบวัดสมรรถนะทางอารมณ์ และโปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยม โดยกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยมเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางอารมณ์ จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 45-60 นาที ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่ม และหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม และทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีนิวแมนคูล

ผลการศึกษา พบว่า ระหว่างการทดลองนิสิตกลุ่มทดลองมีสมรรถนะทางอารมณ์สูงกว่านิสิตกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลนิสิตกลุ่มทดลองมีสมรรถนะทางอารมณ์สูงกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่า การปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีปัญญานิยมมีผลต่อสมรรถนะทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1

คำสำคัญ: สมรรถนะทางอารมณ์/ นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1/ การปรึกษากลุ่ม/ ทฤษฎีปัญญานิยม

Abstract

The purpose of this research was to study the effect of Cognitive-Based Theory group counseling towards emotional competence of freshmen undergraduate students. The samples of this study were twenty-four freshmen undergraduate students at Burapha University who enrolled in Psychology for Quality of Life course. Twelve samples were randomly assigned into experimental group and the other twelve samples were placed into the control group. The instruments were an Emotional Competence test and the Cognitive-Based Theory group counseling program. Subjects in the experimental group received ten times of forty-five up to sixty minute sessions of the counseling, whereas those in the control group received no treatment. Statistics for data analysis was Analysis of Variance (ANOVA) with the intervention of one variable repeated between the groups and one variable repeated within the group, and then the differences between the particular pair of interventions were compared by using Newman-Keuls test.

The results showed that the experimental group had higher emotional competence than the control group during the intervention, at the significance level of .05 ($p > .05$). Additionally, after the intervention and the follow-up phases, the experiment group still maintained their higher competence at the significance level of .05 ($p > .05$). According to these results, the Cognitive-Based Theory group counseling revealed an explicit effect towards the increase of the emotional competence levels of the freshmen undergraduate students.

Keywords: Emotional competence/ Freshmen undergraduate students/ Group counselling/ Cognitive theory

บทนำ

นิสิตที่เข้าศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมีอายุระหว่าง 17-22 ปี เป็นวัยที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ โดยเฉพาะนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 นั้นมักจะเกิดปัญหาเมื่อมีการเปลี่ยนจากนักเรียนในระดับมัธยมศึกษามาเป็นนิสิตในระดับอุดมศึกษา นิสิตต้องพบกับรูปแบบการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากเดิม ต้องมีการขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติมและรับผิดชอบตนเองในการเข้าเรียน ทบทวนบทเรียนการส่งงาน (ณัฐภูมิ สรพิพัฒน์เจริญ วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์ และอนงค์ วิเศษสุวรรณ. 2558) ในช่วงปีแรกของการศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้นเป็นช่วงเวลาแห่งการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ต้องมีการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การรับน้อง หรือกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น จนทำให้นิสิตไม่มีเวลาในการทบทวนบทเรียน ในนิสิตบางรายอาจเรียนไม่ทัน เกรดเฉลี่ยไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ (นันทิชา บุญละเอียด. 2554) การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นพร้อมกันทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สภาพแวดล้อม ภูมิสำเนา วิธีการเรียนการสอน การใช้ชีวิตในด้านต่าง ๆ นั้น ทำให้นิสิตชั้นปีที่ 1 ที่เป็นก้าวแรกในการศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องมีการปรับตัว ปรับทัศนคติเพื่อให้เกิดความพร้อมในการเป็นผู้เรียน (โสภิตา พุ่มด้อย. 2547) ซึ่งในปัจจุบันนี้เจตนาธรมณ์ในการศึกษาไม่ได้เน้นแต่เพียงความรู้เฉพาะในสาขาที่นิสิตเลือกเรียนแต่เน้นผู้เรียนในลักษณะองค์รวม การศึกษาที่เน้นผู้เรียนในลักษณะองค์รวมนั้นเป็นแนวคิดในการขยายศักยภาพของการเรียนรู้ เป็นการพัฒนานิสิตในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ กาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม (พระพรหมคุณาภรณ์ ป. อ. ปยุตโต. 2543) ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวมจะช่วยให้ นิสิตค้นพบตนเอง เข้าใจความหมายและเป้าหมายของชีวิต มุ่งสร้างความตระหนัก ความเข้าใจตนเอง เน้นความสำคัญในการพัฒนากาย จิตใจ อารมณ์ ศิลปะ และความคิดสร้างสรรค์ (สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน. 2557)

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าอารมณ์เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมในการเป็นผู้เรียนของนิสิตตามเป้าหมายของการศึกษาในปัจจุบัน เพื่อให้ นิสิตมีความมั่นคงในอารมณ์ รู้จักตนเอง เข้าใจผู้อื่น มีความอดทนต่อสถานการณ์ต่าง ๆ เผชิญกับความเครียดได้อย่างเหมาะสม (ประภาส ปานเจียง. 2558) ซึ่งในอดีตปัจจัยที่คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญว่าเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายนายความสำเร็จ คือ เซาว์ปัญญา แต่จากการศึกษาของโกลแมน (Goleman. 1995) พบว่า เซาว์ปัญญาเป็นปัจจัยในการทำนายนายความสำเร็จของบุคคลเพียงร้อยละ 20 แต่ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence) เป็นปัจจัยในการทำนายนายความสำเร็จถึงร้อยละ 80 ทั้งนี้อารมณ์ยังเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เราประสบความสำเร็จในชีวิต การงาน การเรียนต่าง ๆ หากเราพัฒนาและใช้อารมณ์ได้อย่างเหมาะสม สามารถตระหนักรู้ถึงอารมณ์ตนเอง แสดงออกทางอารมณ์อย่างมีประสิทธิภาพกับสถานการณ์จะส่งผลดีต่อการคิดและการแสดงออกทางพฤติกรรม รวมถึงการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น (โสภณรัตน์ จันทระประภา. 2543) ซึ่งตัวแปรทางจิตวิทยาตัวแปรหนึ่งที่โกลแมน (Goleman. 1998) ได้นิยามความฉลาดทางอารมณ์ใหม่ โดยโกลแมนใช้คำว่า สมรรถนะ

ทางอารมณ์ (Emotional competencies) ซึ่งเป็นความสามารถที่เรียนรู้ได้โดยมีพื้นฐานมาจากความฉลาดทางอารมณ์ เป็นการผสมผสานระหว่างความสามารถและลักษณะนิสัย ประกอบด้วยสมรรถนะด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) สมรรถนะด้านการบริหารจัดการตนเอง (Self-management) สมรรถนะด้านการตระหนักรู้ต่อผู้อื่น (Social-awareness) และสมรรถนะด้านการบริหารจัดการความสัมพันธ์ (Relationship management)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องบ่งชี้ว่าสมรรถนะทางอารมณ์มีการตระหนักรู้ในตนเองเป็นรากฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดความสามารถด้านอื่น ๆ ตามมา ซึ่งการตระหนักรู้ในตนเองสามารถพัฒนาได้ด้วยการมุ่งความสนใจหรือมุ่งตระหนักรู้ต่อสิ่งที่เกิดขึ้น มีการจดจ่ออยู่กับปัจจุบัน เฝ้ามองดูประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแต่ละขณะโดยไม่ตัดสิน (Kabat-Zinn. 2003) ซึ่งสอดคล้องกับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยมที่เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือ โดยผู้ให้การศึกษาใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ในการดำเนินการกลุ่มให้กับสมาชิกหลายคนในเวลาเดียวกัน (ทัศน จารุศักดิ์ศรี. 2559) การปรึกษากลุ่มจะคล้ายกับการจำลองสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เนื่องจากสมาชิกจะมีความแตกต่างกันในพื้นฐานด้านต่าง ๆ เช่น อายุ เพศ ความสนใจ พื้นฐานครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือถิ่นที่อยู่อาศัย ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้จะทำให้เกิดปัญหาที่แตกต่างกันกับสมาชิก สมาชิกก็จะได้มุมมองและแนวคิดที่หลากหลายจากประสบการณ์ปัญหาของสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม (อนงค์ วิเศษสุวรรณ. 2554) อีกทั้งทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitive therapy) เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าความรู้สึกและพฤติกรรมของบุคคลถูกกำหนดจากการประเมินการรับรู้สถานการณ์ ความคิดที่บิดเบือนไปจากความเป็นจริง รวมถึงความคิดอัตโนมัติด้านลบมีส่วนทำให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ส่งผลต่อเนื่องไปถึงปฏิกิริยาทางสรีระและพฤติกรรม ทฤษฎีปัญญานิยมมีเป้าหมายเพื่อให้บุคคลปรับเปลี่ยนความผิดพลาดของความคิดที่บิดเบือนไปจากความเป็นจริง ให้บุคคลสามารถมีสติตระหนักรู้เท่าทันความคิดอัตโนมัติทางลบที่ส่งผลต่ออารมณ์ เมื่อบุคคลสามารถตระหนักรู้ถึงความคิดความเชื่อที่ไม่เกิดประโยชน์เหล่านั้นแล้วบุคคลก็จะเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ รู้จักพัฒนาทัศนคติที่สนับสนุนความคิดที่เหมาะสมตรงตามความเป็นจริง สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างดี (ดวงณี จงรักษ์. 2556)

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยม นั้น มีเทคนิคกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลมีสติรู้เท่าทันความคิดบิดเบือนที่เกิดขึ้น มุ่งเน้นที่ปัญหาในปัจจุบันโดยเน้นการตระหนักรู้ในความคิดซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาสมรรถนะทางอารมณ์ที่มีการตระหนักรู้ในตนเองเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาด้านอื่น ๆ ตามมา อีกทั้งยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในกลุ่มได้รับฟังและทำความเข้าใจแนวคิดของบุคคลอื่น ๆ ในกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาสมรรถนะทางอารมณ์ เนื่องจากโกลแมนกล่าวว่าการรู้จักอารมณ์ของตนเอง มีสติอยู่เสมอ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการควบคุมอารมณ์และแสดงออกอย่าง

เหมาะสมเพื่อพัฒนาไปสู่การเข้าใจในบุคคลอื่นและบริหารจัดการสัมพันธภาพได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีปัญญานิยมต่อสมรรถนะทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitive therapy) ต่อสมรรถนะทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2561 มหาวิทยาลัยบูรพาที่ลงเรียนวิชาจิตวิทยาเพื่อคุณภาพชีวิต ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 38 กลุ่ม รวม 1,675 คน ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากนิสิตทั้ง 38 กลุ่ม ด้วยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม จำนวน 60 คน และกลุ่มตัวอย่างสมัครใจเข้าร่วมการทดลองทำแบบวัดสมรรถนะทางอารมณ์ ผู้วิจัยนำคะแนนจากแบบวัดสมรรถนะทางอารมณ์ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง 60 คนมาจัดเรียง พบว่า มีนิสิตที่มีช่วงคะแนนสมรรถนะทางอารมณ์ระดับปานกลางลงมา จำนวน 48 คน สอบถามความสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง และสุ่มอย่างง่ายจำนวน 24 คน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีสุ่มเข้ากลุ่ม (Random assignment sampling) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 คน เป็นกลุ่มละ 12 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย 1) วิธีการปรึกษา แบ่งออกเป็นวิธีการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยม และวิธีปกติ คือ ไม่ได้รับการปรึกษากลุ่มปัญญานิยม 2) ระยะเวลาของการทดลอง แบ่งออกเป็นก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และการติดตามผลหลังการทดลองเสร็จสิ้น 2 สัปดาห์

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สมรรถนะทางอารมณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. แบบวัดสมรรถนะทางอารมณ์ ผู้วิจัยพัฒนาแบบวัดโดยศึกษานิยาม ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางอารมณ์มาเป็นกรอบในการพัฒนา และใช้แบบวัดจากองค์ประกอบแนวคิดของโกลแมน (Goleman. 2001) มาปรับให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อวัด 20 สมรรถนะตามด้านต่าง ๆ คือ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง จำนวน 3 สมรรถนะ ด้านการบริหารจัดการตนเอง จำนวน 6 สมรรถนะ ด้านการตระหนักรู้ต่อผู้อื่น จำนวน 3 สมรรถนะ และด้านการ

บริหารจัดการความสัมพันธ์ จำนวน 8 สมรรถนะ แบบวัดสมรรถนะทางอารมณ์มีทั้งหมด 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการวัดสมรรถนะทางอารมณ์มีทั้งหมด 60 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามจะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ มีคะแนนต่ำสุดที่ 60 คะแนน และสูงสุด 300 คะแนน โดยระดับคะแนนแบ่งออกเป็น 60-140 แสดงถึง มีสมรรถนะทางอารมณ์อยู่ในระดับต่ำ คะแนน 141-220 แสดงถึง มีสมรรถนะทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง และคะแนน 221-300 แสดงถึง มีสมรรถนะทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดสมรรถนะทางอารมณ์ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และนำไปทดสอบ (Try out) กับนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นภายใน (Internal consistency of reliability) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบัก (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79 ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อสูงสุด 0.81 และต่ำสุด 0.78 และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.92

2. โปรแกรมการฝึกแบบกลุ่มทฤษฎีปัญญานิยม ผู้วิจัยพัฒนาโปรแกรมนี้โดยศึกษาเอกสารตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการฝึกกลุ่มทฤษฎีปัญญานิยมแล้วจึงสร้างโปรแกรมการฝึกกลุ่มตามทฤษฎีปัญญานิยมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการวิจัย จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 45-60 นาที ให้การฝึกสัปดาห์ละ 2 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 5 สัปดาห์ นำร่างโปรแกรมที่พัฒนาแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความสอดคล้อง วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการ และการประเมินผลนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนิสิตชั้นปี 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน โดยทดลองให้ครบ ทั้ง 10 ครั้ง และได้ปรับปรุงกระบวนการฝึกเพื่อให้การฝึกราบรื่นและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด ดังตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดการฝึกกลุ่มทฤษฎีปัญญานิยม

ครั้งที่	วัตถุประสงค์	องค์ประกอบที่ต้องการพัฒนา	แนวคิดสำคัญ
1	เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์และประโยชน์ในการฝึกกลุ่มให้เข้าใจและตระหนักถึงข้อตกลงร่วมกันในการฝึกกลุ่ม อีกทั้งเริ่มต้นสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกกลุ่มและผู้นำกลุ่มให้สมาชิกไว้วางใจและกล้าเปิดเผยตนเอง	ต้องการพัฒนาสัมพันธ์ภาพภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดความไว้วางใจและความกล้าในการเปิดเผยตนเองของสมาชิกกลุ่ม	การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม รวมถึงสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกกลุ่มกันเองมีความสำคัญมากในการฝึกกลุ่ม การฝึกที่เกิดจากสัมพันธ์ภาพที่ดีจะนำไปสู่การร่วมมือ ความไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยตนเองซึ่งส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการฝึก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ครั้งที่	วัตถุประสงค์	องค์ประกอบ ที่ต้องการพัฒนา	แนวคิดสำคัญ
2	เพื่อให้สมาชิกสร้างและคงไว้ซึ่ง สัมพันธ์ภาพที่ดี ให้สมาชิกรู้สึก คุ้นเคยกันมากขึ้น และเริ่มรู้สึก ไว้วางใจผู้นำกลุ่ม จนกล้าเปิดเผย อารมณ์ ความรู้สึกออกมา มากยิ่งขึ้น รวมถึงสร้างบรรยากาศให้ เกิดความรู้สึกคุ้นเคย เป็นกันเอง	พัฒนาสัมพันธ์ภาพ ภายในกลุ่มให้เกิด บรรยากาศที่ผ่อนคลาย และสร้างความไว้วางใจ เป็นกระบวนการที่ สำคัญมากในการปรึกษา กลุ่ม	ขั้นตอนการรักษาสัมพันธ์ภาพนี้เพื่อให้เกิด บรรยากาศการปรึกษากลุ่มที่เป็นกันเองมาก ขึ้น เน้นให้สมาชิกกลุ่มกล้าเปิดเผยตนเอง และกล้าแสดงความคิดเห็นความรู้สึกมากขึ้น ผู้นำกลุ่มจำเป็นต้องรักษาสัมพันธภาพให้คง อยู่ เนื่องจากสัมพันธ์ภาพเป็นสิ่งที่จำเป็น และสำคัญมากในกระบวนการปรึกษา
3	เพื่อสำรวจความคิดที่บิดเบือน และความคิดอัตโนมัติทางลบ ของสมาชิกกลุ่มให้สมาชิกเข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม อารมณ์ ปฏิกริยาทางสรีระและ การรู้การคิด	ให้สมาชิกกลุ่มเข้าใจ ความสัมพันธ์ของพฤติกรรม อารมณ์ ปฏิกริยาทางสรีระ และการรู้คิด และใช้ แนวคิด ABC กับเหตุการณ์ ในชีวิตประจำวันได้	ความคิดที่บิดเบือนหรือความคิดอัตโนมัติ ทางลบของบุคคลนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ เกิดอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ขึ้นซึ่งนำไปสู่ ปฏิกริยาทางสรีระและพฤติกรรมที่ไม่ เหมาะสม
4	เพื่อให้สมาชิกมีประสบการณ์ใน การฝึกการตระหนักรู้ในความคิด ของตนเอง ตระหนักถึงความคิด อัตโนมัติทางลบที่เกิดขึ้น และให้ สมาชิกได้สำรวจและตระหนักรู้ ถึงอารมณ์ของตนเอง	ให้สมาชิกพัฒนาและใช้ แนวคิด ABC ได้เชี่ยวชาญ มากขึ้น ผู้นำกลุ่มสามารถ สำรวจความคิดที่บิดเบือน ของสมาชิกและใช้เทคนิค การตั้งคำถาม หรือการ ระบุข้อดีข้อเสีย ให้สมาชิก ตระหนักถึงความคิดที่ เกิดขึ้นได้ทันที	ความคิดที่บิดเบือนหรือความคิดอัตโนมัติ ทางลบของบุคคลนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ เกิดอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ขึ้นซึ่งนำไปสู่ ปฏิกริยาทางสรีระและพฤติกรรมที่ไม่ เหมาะสม
5	เพื่อให้สมาชิกเข้าใจถึงความคิด ที่บิดเบือนของตนเองว่ามี ลักษณะอย่างไร สร้าง ประสบการณ์ในการฝึกการ ตระหนักรู้ในความคิดของตนเอง และตระหนักถึงความคิด อัตโนมัติทางลบที่เกิดขึ้น	ต้องการพัฒนาให้สมาชิก กลุ่มเข้าใจลักษณะต่างๆ ของความคิดที่บิดเบือน เพื่อนำไปสู่การค้นหา ความเชื่อชั้นกลางและ ความเชื่อที่เป็นแกนของ ตนเอง	ความคิดที่บิดเบือนมีความแตกต่าง หลากหลายประเภท การที่สมาชิกกลุ่ม เข้าใจและสามารถจำแนกได้ว่าความคิดที่ เกิดขึ้นของตนเองเป็นลักษณะความคิดที่ บิดเบือนไปอย่างไร จะทำให้สมาชิกกลุ่ม ค้นหาความเชื่อชั้นกลางหรือความเชื่อที่เป็น แกนของตนเองเพื่อนำไปสู่การตระหนักรู้ใน ความคิดอัตโนมัติที่เกิดขึ้นกับสมาชิกกลุ่ม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ครั้งที่	วัตถุประสงค์	องค์ประกอบ ที่ต้องการพัฒนา	แนวคิดสำคัญ
6	เพื่อให้สมาชิกมีประสบการณ์ในการฝึกการตระหนักรู้ในความคิดของตนเอง ตระหนักถึงความคิดอัตโนมัติทางลบที่เกิดขึ้นเพื่อเปลี่ยนมุมมองการรับรู้ของสมาชิก ทำให้สมาชิกมีความคิดที่เกี่ยวกับตนเองที่เปลี่ยนแปลงไปเกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้น	พัฒนาความสามารถในการตระหนักรู้ความคิดของตนเองและจำแนกความคิดบิดเบือนที่เกิดขึ้นได้	ความคิดที่บิดเบือนมีความแตกต่างหลากหลายประเภท การที่สมาชิกกลุ่มเข้าใจและสามารถจำแนกได้ว่าความคิดที่เกิดขึ้นของตนเองเป็นลักษณะความคิดที่บิดเบือนไปอย่างไร จะสามารถทำให้สมาชิกกลุ่มค้นหาความเชื่อชั้นกลางของตนเองหรือความเชื่อที่เป็นแกน เพื่อนำไปสู่การตระหนักรู้ในความคิดอัตโนมัติที่เกิดขึ้นกับสมาชิกกลุ่ม
7	เพื่อให้สมาชิกเข้าใจถึงผลเสียของความคิดอัตโนมัติด้านลบและความคิดที่บิดเบือน และให้สมาชิกมีประสบการณ์ในการทดลองแสดงบทบาทใหม่หรือบทบาทการสนทนาใหม่	พัฒนาความสามารถในการประเมินความมีเหตุผลของความคิดและสร้างประสบการณ์ใหม่โดยใช้เทคนิคแสดงบทบาทสนทนาใหม่	การประเมินการมีเหตุผลของความคิดนั้นทำให้สมาชิกกลุ่มสามารถที่จะแยกแยะองค์ประกอบหรือสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่ความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
8	เพื่อให้สมาชิกมีประสบการณ์ในการเปลี่ยนแปลงความคิดใหม่ ตรวจสอบความสมเหตุสมผลของความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นสามารถเข้าใจถึงความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างสมเหตุสมผล และฝึกให้สมาชิกใช้จินตนาการฝึกซ้อมพฤติกรรมให้เกิดความสามารถในการปรับตัว	พัฒนาการฝึกซ้อมพฤติกรรมในจินตนาการ เสริมสร้างมุมมองใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาที่แตกต่างกันของสมาชิกกลุ่มเพื่อให้มีประสบการณ์ในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความคิดและพฤติกรรมนำไปสู่การปรับเปลี่ยนสกีมา	สกีมา เป็นโครงสร้างทางความคิดที่รวบรวมความคิดที่เป็นแกนไว้ ข้อมูลที่บุคคลได้รับมาแล้วสอดคล้องกับสกีมานั้นจะถูกบรรจุต่อยึดโครงสร้างของสกีมา และข้อมูลที่ไม่สอดคล้องจะถูกปฏิเสธ สกีมาสามารถปรับเปลี่ยนได้ถ้าบุคคลมีประสบการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในทางบวก ซึ่งการปรับเปลี่ยนสกีมานั้นเป็นหัวใจที่สำคัญในกระบวนการปรึกษาปัญญานิยม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ครั้งที่	วัตถุประสงค์	องค์ประกอบ ที่ต้องการพัฒนา	แนวคิดสำคัญ
9	เพื่อให้สมาชิกมีประสบการณ์ในการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมใหม่ สามารถควบคุมตนเอง มีสติในตนเองเพื่อหาทางออกของปัญหาได้อย่างสงบนิ่ง	เพื่อให้สมาชิกได้สำรวจความรู้สึกที่แท้จริงของสมาชิก เพื่อให้เกิดประสบการณ์ในความคิดและพฤติกรรมใหม่ ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีกระบวนการมากยิ่งขึ้น	สกีมาเป็นโครงสร้างทางความคิดที่รวบรวมความคิดที่เป็นแกนไว้ ข้อมูลที่บุคคลได้รับมาแล้วสอดคล้องกับสกีมาจะถูกบรรจุต่อย้ายโครงสร้างของสกีมา ข้อมูลที่ไม่สอดคล้องจะถูกปฏิเสธ สกีมาสามารถปรับเปลี่ยนได้ถ้าบุคคลมีประสบการณ์เปลี่ยนแปลงไปในทางบวก การปรับเปลี่ยนสกีมาเป็นหัวใจสำคัญในกระบวนการศึกษาปัญญานิยม
10	เพื่อให้สมาชิกอภิปรายถึงประโยชน์ของการปรึกษากลุ่ม พร้อมทั้งสร้างความมั่นใจและมีกำลังใจในการเสริมสร้างสมรรถนะทางอารมณ์และสรุปผลการเข้าร่วมการปรึกษากลุ่ม	เพื่อให้สมาชิกกลุ่มสำรวจความคิดความรู้สึกที่มีต่อสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม ค้นหาข้อดีและสามารถสนับสนุนข้อดีนั้น ๆ ได้ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มรู้สึกมั่นใจและมีกำลังใจในการดำรงพฤติกรรมที่เหมาะสม	การยุติการศึกษาเป็นการพบกันครั้งสุดท้ายในการศึกษา เมื่อสมาชิกกลุ่มได้รับการปรึกษาครบถ้วนทุกกระบวนการแล้ว ผู้นำกลุ่มแสดงความรู้สึกเล้าถึงประสบการณ์เข้าโปรแกรมการศึกษา ให้กำลังใจและสนับสนุนสมาชิกกลุ่มให้คงไว้ซึ่งสมรรถนะทางอารมณ์ เพื่อนำไปสู่การใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขกับทั้งตนเองและสังคม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

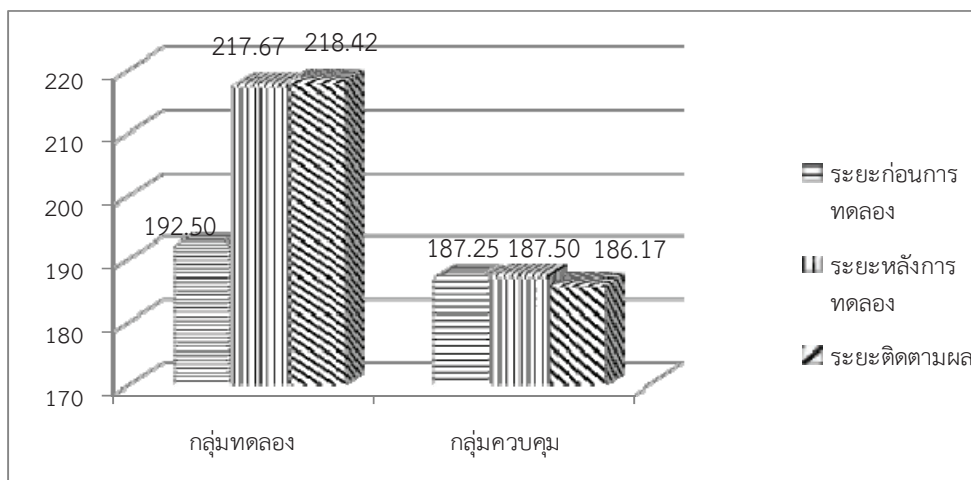
1. ระยะก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ทำแบบวัดสมรรถนะทางอารมณ์ คะแนนที่ได้เป็นคะแนนของระยะก่อนการทดลอง
2. ระยะทดลอง ผู้วิจัยให้การปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยมกับกลุ่มทดลอง โดยดำเนินการตามโปรแกรมการศึกษา จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 45-60 นาที สัปดาห์ละ 2 ครั้ง รวม 5 สัปดาห์ เริ่มต้นกระบวนการปรึกษาในวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2562 สิ้นสุดในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยม
3. ระยะหลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุดกระบวนการการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยม กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำการวัดแบบวัดสมรรถนะทางอารมณ์เพื่อเป็นคะแนนหลังการทดลอง
4. ระยะติดตามผล หลังจากทดสอบหลังการทดลองแล้วให้กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ทำแบบวัดอีกครั้งในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 เพื่อติดตามผล นำข้อมูลที่ได้ในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบวัดสมรรถนะทางอารมณ์ ใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนสมรรถนะทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม นำเสนอในรูปแบบตารางและแผนภูมิในระยยะต่าง ๆ ของ การทดลอง รวมทั้งใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่ม และหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม (Repeated Measure Analysis of Variance: one between – subjects variable & one within – subjects)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยมในกลุ่มทดลองกับนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ในกลุ่มควบคุมในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผล ดังนี้

ภาพที่ 1 แผนภูมิเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

จากภาพที่ 1 พบว่า นิสิตที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยมในกลุ่มทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะทางอารมณ์ ระยะก่อนการทดลอง เท่ากับ 192.50 ระยะหลัง การทดลอง เท่ากับ 217.67 และระยะติดตามผล เท่ากับ 218.42 ซึ่งพบว่าระยะหลังการทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าการทดลอง เท่ากับ 25.17 และระยะติดตามผลมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า ระยะหลังการทดลอง เท่ากับ 0.75 และสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง เท่ากับ 25.92 ส่วนนิสิต ในกลุ่มควบคุม มีค่าคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะทางอารมณ์ในระยะก่อนการทดลอง เท่ากับ 187.25 ระยะหลังการทดลอง เท่ากับ 187.50 และระยะติดตามผล เท่ากับ 186.17 ซึ่งพบว่า ระยะหลังการทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าการทดลอง เท่ากับ 0.25 และระยะติดตามผลมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า

ระยะหลังการทดลอง เท่ากับ 1.33 และต่ำกว่าระยะก่อนการทดลอง เท่ากับ 1.08 เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ระยะก่อนการทดลองกลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 192.15 กลุ่มควบคุมมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 187.50 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมเท่ากับ 5.00 ส่วนในระยะหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 217.67 กลุ่มควบคุมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 187.50 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนสมรรถนะทางอารมณ์ สูงกว่ากลุ่มควบคุม เท่ากับ 30.17 และระยะติดตามผลกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 218.42 กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 186.17 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนสมรรถนะทางอารมณ์สูงกว่ากลุ่มควบคุม เท่ากับ 32.25

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะทางอารมณ์ ระหว่างวิธีการทดลองและระยะเวลาการทดลอง

ข้อมูลวิเคราะห์ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	13548.17	23			
วิธีการ	9157.56	1	9157.56	45.886*	.000
ผลบวกของคะแนนเบี่ยงเบนแต่ละตัวอย่างยกกำลังสองของภายในกลุ่ม	4390.61	22	199.57		
ภายในกลุ่ม	13596.67	46			
ระยะการทดลอง	2526.08	2	1875.48	27.28*	.000
ปฏิสัมพันธ์วิธีการทดลองและระยะเวลาการทดลอง	2708.36	2	2010.81	29.25*	.000
ปฏิสัมพันธ์ระยะเวลาการทดลองและผลบวกของคะแนนเบี่ยงเบนแต่ละตัวอย่างยกกำลังสอง	2036.89	44	68.74		
รวม	27144.84	69			

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง (Interval method) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า วิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองส่งผลร่วมกันต่อสมรรถนะทางอารมณ์ที่เพิ่มขึ้นของนิสิตที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยม นอกจากนี้ก็ยังพบว่า วิธีการทดลองที่แตกต่างกัน (Method) และระยะเวลาที่แตกต่างกัน (Interval) มีผลต่อค่าคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 กล่าวคือ ระยะก่อนการทดลอง นิสิตกลุ่มทดลองและนิสิตกลุ่มควบคุม มีค่าคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะทางอารมณ์ที่ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อได้รับโปรแกรมการปรึกษากลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล นิสิตกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีค่าคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะทางอารมณ์ของนิสิตที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยมในกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ดังที่แสดงผลในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการทดลองในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ข้อมูลในการวิเคราะห์ความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระยะก่อนการทดลอง				
ระหว่างกลุ่ม	163.37	1	163.37	2.04
ภายในกลุ่ม	2036.89	44	46.	
ระยะหลังการทดลอง				
ระหว่างกลุ่ม	5460.17	1	5460.17	53.68*
ภายในกลุ่ม	2036.89	44	46.	
ระยะติดตามผล				
ระหว่างกลุ่ม	6240.37	1	5460.17	56.95*
ภายในกลุ่ม	2036.89	44	46.	

ปรับค่า df ได้ค่า $F_{.05}(1,22) = 4.30$ ด้วยวิธีของเวล แซทเทอร์ไวท์ (Welch-Satterwaite)

จากตารางที่ 3 พบว่า ระยะก่อนการทดลองนิสิตที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยม กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ ในระยะก่อนการทดลอง นิสิตในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนสมรรถนะทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลนั้น นิสิตในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะทางอารมณ์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล นิสิตกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะทางอารมณ์สูงกว่านิสิตกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบคะแนนสมรรถนะทางอารมณ์ของนิสิตที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยมของกลุ่มทดลอง ระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบผลย่อยของระยะเวลาในการทดลองของกลุ่มทดลอง

ข้อมูลวิเคราะห์ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ตัวแปรระหว่างกลุ่ม	11	2313.64			
ระยะเวลา	2	5222.39	2611.19	34.75*	.000
ข้อผิดพลาด	14	1652.94	75.13		
รวม	27	9188.97			

* p <.05

จากตารางที่ 4 พบว่า แสดงว่า คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะทางอารมณ์ของนิสิตที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยมทั้ง 3 ระยะของการทดสอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนนั้น แสดงให้เห็นว่าต้องมีระยะเวลาการทดสอบอย่างน้อย 1 คู่ ที่มีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะทางอารมณ์ของนิสิตที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยมเป็นรายคู่ เพื่อแสดงผลระหว่างระยะหลังการทดลองกับระยะก่อนการทดลอง ระยะติดตามผลกับระยะก่อนการทดลอง และระยะติดตามผลกับระยะหลังการทดลอง ด้วยวิธีแบบนิวแมนส์ ครูว์ (Newman – Keuls method) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะทางอารมณ์ของนิสิตที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยมเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีแบบนิวแมนส์ ครูว์ (Newman –Keuls method)

$\bar{X}$	ระยะก่อนทดลอง 217.67	ระยะหลังทดลอง 218.42	ระยะติดตามผล 192.50
192.50	-	25.17*	25.92*
217.67		-	0.75
218.42			-
r		2	3
q.95(r, 22)		2.93	3.56
q.95(r, 22) $\sqrt{MS_{error}/n}$		3.90	4.73

*p < .05

จากตารางที่ 5 พบว่า นิสิตที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยม มีคะแนนสมรรถนะทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 คู่ คือ 1. คะแนนเฉลี่ยระยะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 2. คะแนนเฉลี่ยระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และคะแนนเฉลี่ยระยะติดตามผลและระยะหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะทางอารมณ์ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะทางอารมณ์ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

1. จากการวิจัย พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองและระยะเวลาการทดลองต่อสมรรถนะทางอารมณ์ที่เพิ่มขึ้นของนิสิตชั้นปีที่ 1 ที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยม นิสิตชั้นปีที่ 1 ที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยม มีคะแนนสมรรถนะทางอารมณ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในระยะหลังการทดลอง และนิสิตชั้นปีที่ 1 ที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยม มีคะแนนสมรรถนะทางอารมณ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมในระยะติดตามผลเช่นกัน ดังนั้น วิธีการทดลองและระยะเวลาการทดลองส่งผลร่วมกันต่อคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะทางอารมณ์ที่เพิ่มขึ้นของนิสิตชั้นปีที่ 1 ที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยม

2. นิสิตชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยม มีสมรรถนะทางอารมณ์สูงกว่านิสิตชั้นปีที่ 1 กลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัย พบว่า ในระยะหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 217.67 กลุ่มควบคุมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 187.50 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนสมรรถนะทางอารมณ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมเท่ากับ 30.17

3. นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 กลุ่มทดลองมีสมรรถนะทางอารมณ์สูงกว่านิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 กลุ่มควบคุม ระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัย พบว่า ในระยะติดตามผล กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 218.42 กลุ่มควบคุมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 186.17 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนสมรรถนะทางอารมณ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมเท่ากับ 32.25

4. นิสิตที่ได้รับการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีปัญญานิยม มีสมรรถนะทางอารมณ์ในระยะหลังการทดลอง สูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัย พบว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 ที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีปัญญานิยมมีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะทางอารมณ์ในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง

5. นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 กลุ่มทดลองมีสมรรถนะทางอารมณ์ระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัย พบว่า นิสิตที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยมมีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะทางอารมณ์ในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยที่ พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองและระยะเวลาการทดลองต่อสมรรถนะทางอารมณ์ที่เพิ่มขึ้นของนิสิตชั้นปีที่ 1 ที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยมนั้น จากการสัมภาษณ์ผู้รับการปรึกษา พบว่า ก่อนเข้ารับการปรึกษา ผู้รับการปรึกษาไม่เข้าใจอารมณ์ของตนเองไม่สามารถบอกได้ว่าตนเองกำลังรู้สึกอย่างไร และไม่เคยพยายามทำความเข้าใจอารมณ์ของบุคคลอื่นเพื่อให้บริหารจัดการอารมณ์ทั้งของตนเองและบุคคลอื่นได้ หลังจากผ่านกระบวนการปรึกษาตามทฤษฎีปัญญานิยมจึงพบว่ามีความเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถหาแนวทางในการบริหารจัดการอารมณ์ทั้งของตนเองและผู้อื่นได้ดีมากขึ้น

2. ผลการวิจัยที่ พบว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยม มีสมรรถนะทางอารมณ์สูงกว่านิสิตชั้นปีที่ 1 กลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากนิสิตที่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยมสามารถเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น อีกทั้งยังสามารถบริหารจัดการอารมณ์ตนเองและผู้อื่นได้ การปรึกษาตามทฤษฎีปัญญานิยม มีเป้าหมายเพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางความคิดอัตโนมัติทางลบ ความคิดที่บิดเบือนจากความเป็นจริงสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ การปรึกษาปัญญานิยมเน้นที่ความคิดและพฤติกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทความคิด การตัดสินใจ การตั้งคำถาม และการทบทวนความซึ่งในกระบวนการปรึกษามีการฝึกฝนทักษะใหม่ทั้งความคิดและการแก้ไขปัญหา (Corey. 2009)

3. ผลการวิจัยที่ พบว่า นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 กลุ่มทดลองมีสมรรถนะทางอารมณ์สูงกว่านิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 กลุ่มควบคุม ระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ การปรึกษาตามทฤษฎีปัญญานิยมมีผังความคิด ABC เพื่อเป็นผังความคิดที่ใช้ทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ความคิดความเชื่อที่มีต่อเหตุการณ์ และผลที่ได้รับจากความคิดความเชื่อนั้น โดยผังความคิด ABC นี้เป็นผังความคิดที่ทำให้บุคคลสามารถตระหนักรู้ในความคิดอัตโนมัติที่เกิดขึ้น จึงทำให้รู้เท่าทันความคิดทางลบและเข้าใจต่ออิทธิพลของความคิดที่ส่งผลต่ออารมณ์และพฤติกรรมที่เกิดขึ้น (ดวงมณี จงรักษ์. 2556) ซึ่งโกลแมน (Goleman. 1995) กล่าวว่า การรู้จักอารมณ์ตนเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่นำไปสู่การควบคุมอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม ซึ่งการรู้จักอารมณ์ตนเองนั้นเริ่มจากการรู้ตัวหรือมีสติ แนวทางในการพัฒนาการรู้จักอารมณ์ของตนเองตามแนวคิดของโกลแมน คือ ฝึกให้รู้ตัวและมีสติอยู่เสมอ โดยให้รู้ว่าในขณะนั้นเรากำลังรู้สึกอย่างไรกับตนเองและสถานการณ์รอบข้าง อีกทั้งความรู้สึกนั้นส่งผลอย่างไรกับการแสดงออกของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ผังความคิด ABC ของทฤษฎีการปรึกษาแบบปัญญานิยม ทำให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีในการพัฒนาสมรรถนะทางอารมณ์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรสา เอี่ยมศรีมิโชติ (2556) ที่ศึกษาผลการให้การปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมปัญญานิยมต่อความเข้มแข็งอดทนของนิสิตชั้นปีที่ 1 ในหอพักประจำมหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่าง

ที่ใช้ในการศึกษาเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ในหอพักมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา จังหวัดชลบุรี ที่มีคะแนนความเข้มข้นอดทนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย 69 คะแนน และสมัครใจเข้าร่วมการทดลองจำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน และกลุ่มควบคุม 8 คน เก็บข้อมูลโดยการวัดผลในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่ได้รับการให้การปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมปัญญานิยมมีความเข้มข้นอดทนในระยะติดตามผลเพิ่มขึ้นกว่าวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิจัยที่ พบว่า นิสิตที่ได้รับการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีปัญญานิยม มีสมรรถนะทางอารมณ์ในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอธิบายได้ดังนี้ คือ เทคนิควิธีการของการปรึกษาปัญญานิยมนั้นเป็นเทคนิควิธีการทั้งทางความคิดและพฤติกรรมเพื่อให้ผู้รับการปรึกษาสามารถจำแนก ประเมิน ปรับเปลี่ยนความคิด อัตโนมิติทางลบได้ ซึ่งผู้วิจัยได้สอดแทรกเทคนิคต่าง ๆ ลงไปตามโปรแกรมการปรึกษา ดังเช่น โปรแกรมการปรึกษาครั้งที่ 3 ในเรื่องการสำรวจความคิดที่บิดเบือนและความคิดอัตโนมิติทางลบ (1) ได้ใช้เทคนิคการใช้แบบฟอร์มความคิดอัตโนมิติ โดยผู้วิจัยอธิบายถึงความหมายและให้ผู้รับการปรึกษาคิดถึงสิ่งที่เคยเกิดขึ้นกับตนเองหรือบุคคลรอบตัว แล้วนำมาอธิบายในแบบฟอร์มความคิดอัตโนมิติ ซึ่งเป็นการให้ผู้รับการปรึกษาเข้าใจในแบบฟอร์มดังกล่าว นำไปสู่โปรแกรมการปรึกษาครั้งที่ 4 ในเรื่องการสำรวจความคิดที่บิดเบือนและความคิดอัตโนมิติทางลบ (2) โดยผู้วิจัยให้ผู้รับการปรึกษาให้คะแนนอารมณ์ของตนเองที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนั้น เพื่อสำรวจว่าผู้รับการปรึกษากำลังรู้สึกอย่างไร และให้ผู้รับการปรึกษาค่อยๆวิเคราะห์ความรู้สึกของตนเอง ขณะนั้นทันทีตามแบบฟอร์มความคิดอัตโนมิติเพื่อให้ผู้รับการปรึกษาตระหนักรู้ และสามารถวิเคราะห์ ประเมิน และปรับเปลี่ยนความคิดอัตโนมิติทางลบของตนเองได้ อีกทั้งยังใช้เทคนิคการระบุข้อดีข้อเสียเพื่อให้ผู้รับการปรึกษาตระหนักถึงผลที่เกิดขึ้นได้ดียิ่งขึ้นไป ซึ่งเทคนิควิธีการของทฤษฎีการปรึกษาปัญญานิยมนี้ ทำให้ผู้รับการปรึกษาเกิดประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความคิดและพฤติกรรม (ดวงมณี จงรักษ์. 2556)

5. ผลการวิจัยที่พบว่า นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 กลุ่มทดลองมีสมรรถนะทางอารมณ์ระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอธิบายได้ดังนี้ คือ โปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยมที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นมานั้น ผู้วิจัยได้มีการฝึกการใช้เทคนิคเพื่อให้ผู้รับการปรึกษาตระหนักรู้ในอารมณ์ความรู้สึกของตนเองแล้วนั้น ยังมีการให้ผู้รับการปรึกษาแสดงบทบาทใหม่หรือบทสนทนาใหม่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนมุมมองต่อการรับรู้ของผู้รับการปรึกษา อีกทั้งยังส่งเสริมความสามารถในการตระหนักรู้ต่ออารมณ์ความรู้สึกของบุคคลอื่น เมื่อผู้รับการปรึกษาได้แลกเปลี่ยนความคิดความรู้สึกกันแล้วทำให้สมาชิกเข้าใจและช่วยกันเสริมสร้างกำลังใจ อีกทั้งยังให้สมาชิกสำรวจความรู้สึกที่มีต่อสมาชิกท่านอื่น ๆ ภายในกลุ่ม

ค้นหาข้อดีและสนับสนุนข้อดีนั้น ๆ ของสมาชิกท่านอื่น ๆ ในกลุ่มตามโปรแกรมการศึกษา ทำให้สมาชิกกลุ่มมีความมั่นใจและมีกำลังใจในการคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อไป ดังนั้นในระยะติดตามผลภายหลังการศึกษากลุ่ม 2 สัปดาห์ แสดงให้เห็นว่าภายหลังได้รับการศึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยมเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางอารมณ์ นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับการศึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยมมีความสามารถในการตระหนักรู้และบริหารจัดการทั้งอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีธยา รพีอาภากุล (2557) ได้ศึกษาเรื่องผลการศึกษากลุ่มตามทฤษฎีปัญญานิยมต่อพฤติกรรมการผัดวันประกันพรุ่งของนิสิตปริญญาตรี ผลการศึกษา พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตปริญญาตรีที่ได้รับการศึกษากลุ่มตามทฤษฎีปัญญานิยมมีคะแนนพฤติกรรมการผัดวันประกันพรุ่งต่ำกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนิสิตปริญญาตรีที่ได้รับการศึกษากลุ่มตามทฤษฎีปัญญานิยมมีคะแนนพฤติกรรมการผัดวันประกันพรุ่งในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลต่ำกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่ พบว่า การศึกษากลุ่มตามทฤษฎีปัญญานิยมมีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางอารมณ์ของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ดังนั้นผู้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาสามารถนำโปรแกรมการศึกษากลุ่มตามทฤษฎีปัญญานิยมไปใช้ในการพัฒนานิสิตทั้งในมิติของสมรรถนะทางอารมณ์ รวมถึงมิติของตัวแปรอื่น ๆ ในองค์ประกอบของสมรรถนะทางอารมณ์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐภูมิ สรพิพัฒน์เจริญ, วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์ และอนงค์ วิเศษสุวรรณ. (2558). การปรับตัวของนิสิตที่ได้รับการศึกษาออนไลน์ตามแนวทฤษฎีการศึกษาแบบเน้นทางออก. *วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*. ปีที่13 (1), 79-93.
- ดวงมณี จงรักษ์. (2556). *ทฤษฎีการให้การศึกษาและจิตบำบัด*. (พิมพ์ครั้งที่6). กรุงเทพฯ:สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- นันทิชา บุญละเอียด. (2554). การปรับตัวของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 คณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประภาส ปานเจียง. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์และรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดสงขลา*. คณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่สงขลา.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). **พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทยฯ**. สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2560, จาก http://www.watnyanaves.net/uploads/File/books/pdf/integrated_development_of_thai_children.pdf.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2557). **การศึกษาแบบองค์รวม**. จาก <http://www.royin.go.th/?knowledgeledges=การศึกษาแบบองค์รวม>.
- โสภิตา พุ่มดียิ่ง. (2547). **การอนุมานสาเหตุความรับผิดชอบและการเผชิญปัญหาด้านการเรียนของนิสิตนักศึกษาที่มีผลการเรียนสูงและต่ำ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรัณยา รพีอาภากุล. (2557). **ผลการปรึกษากลุ่มทฤษฎีปัญญานิยมต่อพฤติกรรมการผัดวันประกันพรุ่งของนิสิตปริญญาตรี**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาการปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อนงค์ วิเศษสุวรรณ. (2554). **การปรึกษากลุ่ม**. เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา 416621. ชลบุรี: สาขาจิตวิทยาการปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Corey, G. (2009). **Theory & practice of group counseling**. (8thed.). Belmont, CA: Thomson Brooks/Cole.
- Goleman, D. (1995). **Emotional intelligence; Why it can matter more than IQ**. New York: Bantam.
- Goleman, D. (1998). **Working with emotional intelligence**. New York: Bantam Books.
- Kabat-Zinn, J. (1994). **Wherever you go, there you are; Mindfulness meditation in everyday life**. New York: Hyperion.

แบบนําส่งบทความ

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1. ชื่อบทความ

ภาษาไทย

.....

ภาษาอังกฤษ

.....

2. ชื่อ – สกุล เจ้าของบทความ

3. สถานที่ติดต่อเจ้าของบทความ (กรุณาแจ้งสถานที่ติดต่อสะดวกที่สุด)

หน่วยงาน

เลขที่ หมู่ที่ ถนน ตำบล/แขวง

อำเภอ/เขต จังหวัด รหัสไปรษณีย์

โทรศัพท์ E-mail

4. ลายมือชื่อเจ้าของบทความ (กรุณาลงลายมือชื่อเจ้าของบทความและเจ้าของบทความร่วม กรณีเป็นนักศึกษาให้ระบุชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา และสาขาวิชาของหลักสูตร)

ชื่อ – สกุล (ภาษาไทย)	ชื่อ – สกุล (ภาษาอังกฤษ)	ลายมือชื่อ	หน่วยงาน	E-mail

5. การรับรองบทความ

☐ ขอรับรองว่าบทความต้นฉบับนี้ไม่เคยได้รับการเผยแพร่และตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน

6. รายการเอกสารที่จัดส่ง

ทางระบบออนไลน์ <http://irdmcru.mcru.ac.th/journal>

☐ แบบนําส่งบทความ

☐ บทความต้นฉบับ

ลงชื่อ เจ้าของบทความ

(.....)

วันที่ เดือน พ.ศ.

การเตรียมต้นฉบับ

เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กองบรรณาธิการวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และรูปแบบสำหรับการเตรียมต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์ ดังต่อไปนี้

1. หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

- 1) บทความที่ส่งมาต้องไม่เคยเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
- 2) บทความที่ส่งมาต้องไม่อยู่ระหว่างเสนอขอตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่น
- 3) เนื้อหาในบทความเป็นการสังเคราะห์ความคิดโดยผู้เขียน ไม่ได้คัดลอกหรือตัดทอนมาจากงานวิจัยของผู้อื่น หรือบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ได้อ้างอิงอย่างถูกต้อง
- 4) ผู้เขียนต้องแก้ไขบทความตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review)

2. ความยาวของบทความ

จำนวนหน้าของบทความอยู่ระหว่าง 10 – 15 หน้าขนาดกระดาษ A4 (รวมตารางรูปภาพ และเอกสารอ้างอิง)

3. ส่วนประกอบของบทความ

บทความจะต้องมีส่วนต่าง ๆ เรียงตามลำดับ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนบทความ ให้ระบุหน่วยงานที่สังกัด (กรณีที่เป็นนักศึกษา ให้ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ และชื่อสถานศึกษา) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมทั้ง E-mail address
- 3) บทคัดย่อภาษาไทยและคำสำคัญ
- 4) บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) และคำสำคัญ (Keywords)
- 5) บทนำ
- 6) วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 7) ขอบเขตการวิจัย
- 8) วิธีดำเนินการวิจัย
- 9) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 10) การวิเคราะห์ข้อมูล
- 11) ผลการวิจัย
- 12) สรุปผลการวิจัย
- 13) อภิปรายผลการวิจัย
- 14) ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้
- 15) เอกสารอ้างอิง

4. ข้อเสนอแนะในการพิมพ์

- 1) การตั้งขอบกระดาษ (Margin) ให้เป็นไปดังนี้ คือ ขอบบน 3.8 ซม. ขอบล่าง 2.5 ซม. ขอบขวา 2.5 ซม. ขอบซ้าย 3.8 ซม.
- 2) หมายเลขกำกับหน้าให้อยู่บริเวณมุมขวาบน ห่างจากริมกระดาษส่วนบน 2.5 ซม. ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้า ยกเว้นหน้าแรก
- 3) พิมพ์โดยไม่เว้นบรรทัด หากจะขึ้นหัวข้อใหม่ให้เว้นหนึ่งบรรทัดและย่อหน้า 1.5 ซม.

5. ขนาดและแบบตัวอักษร

- 1) รูปแบบตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้แบบ TH Sarabun
- 2) ขนาด ลักษณะตัวอักษรและตำแหน่งการพิมพ์

หัวข้อ	ขนาดตัวอักษร	ตำแหน่ง	ลักษณะตัวอักษร
ชื่อบทความ	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้เขียน	14	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ที่อยู่ของผู้เขียน	14	กึ่งกลาง	ตัวธรรมดา
หัวข้อ	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อเรื่อง	16	ชิดซ้ายและขวา	ตัวธรรมดา
คำบรรยายภาพ/ที่มา	14	กึ่งกลาง/ใต้ภาพ	ตัวธรรมดา
ชื่อตาราง/ที่มา/เนื้อหาในตาราง	14	ชิดซ้าย/เหนือตาราง	ตัวธรรมดา

6. ภาพประกอบ (รูปภาพ ภาพลายเส้น แผนภูมิ กราฟ)

- 1) ภาพประกอบมีความกว้างไม่เกิน 16 ซม.
- 2) ตัวอักษรในภาพประกอบจะต้องชัดเจนและมีขนาดที่อ่านได้
- 3) ภาพประกอบแต่ละภาพต้องมีหมายเลข และคำบรรยายประกอบสั้น ๆ ด้านล่าง
- 4) ภาพประกอบที่เป็นลายเส้นควรเป็นเส้นสีดำ

7. รูปแบบของตาราง

- 1) การพิมพ์ตารางใช้ตารางแบบปิด
- 2) ตารางแต่ละตารางต้องมีหมายเลขกำกับ
- 3) ชื่อตารางอยู่ด้านบน ชิดขอบซ้ายเหนือตารางนั้น ๆ
- 4) ขนาดของตัวเลขและตัวอักษรในตารางไม่ควรเล็กกว่าตัวอักษรในเนื้อเรื่อง

8. การใช้ภาษา

- 1) การใช้ภาษาไทยยึดคำศัพท์และข้อบัญญัติตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน
- 2) ควรหลีกเลี่ยงภาษาอังกฤษปนภาษาไทยโดยไม่จำเป็น ในกรณีจำเป็นให้เขียนคำศัพท์ภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยคำภาษาอังกฤษในวงเล็บ
- 3) คำศัพท์ภาษาอังกฤษคำแรกให้ขึ้นด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ ส่วนอักษรและคำที่เหลือทั้งหมดให้พิมพ์ด้วยตัวพิมพ์เล็ก ยกเว้นชื่อเฉพาะทุกคำให้ขึ้นต้นด้วยตัวพิมพ์ใหญ่

4) คำศัพท์คำเดียวกันที่ใช้ภาษาไทยตามด้วยภาษาอังกฤษ ให้ใช้คำศัพท์ภาษาไทยตามด้วยภาษาอังกฤษเฉพาะครั้งแรก ครั้งต่อไปใช้เฉพาะคำศัพท์ภาษาไทยเท่านั้น

9. บทคัดย่อและคำสำคัญ

1) เป็นข้อความสรุปงานวิจัยที่สมบูรณ์ในรูปแบบสั้นและกระชับ ภาษาไทยไม่เกิน 10 บรรทัด และภาษาอังกฤษไม่เกิน 300 คำ

2) ให้มีคำสำคัญ 3 – 5 คำ ด้านล่างถัดจากบทคัดย่อ

10. การอ้างอิง

การอ้างอิงตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA)

หนังสือ	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
ตัวอย่าง	จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2538). วิเคราะห์ภูมิปัญญาอีสาน. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.
ตัวอย่าง	ขงจื้อ. (2558). ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (พิมพ์ครั้งที่ 2). ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
ตัวอย่าง	Okuda, M., and Okuda, D. (1993). <i>Star Trek Chronology: The History of Future</i> . New York: Pocket Book.
วารสารและนิตยสาร	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.
ตัวอย่าง	ขวัญฤทัย คำขาว และเตือนใจ สามห้วย. (2530). สีสรรชาติ. <i>วารสารคหเศรษฐศาสตร์</i> , 30(2), 29-36.
ตัวอย่าง	Acton, G. J., Irvin, B. L., and Hopkins, B. A. (1991). Theory-testing research: building the science. <i>Advance in Nursing Science</i> , 14(1), 52-61.
รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม, วัน เดือน ปี สถานที่จัด. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
ตัวอย่าง	กรมวิชาการ. (2538). การประชุมปฏิบัติการรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน, 25-29 พฤศจิกายน 2528 ณ วิทยาลัยครูมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
ตัวอย่าง	Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1991). A motivational approach to self: Integration in personality. In R. Dienstbier (Ed.), <i>Nebraska Symposium on Motivation: Vol. 38. Perspectives on Motivation</i> (pp. 237-288). Lincoln: University of Nebraska Press..
บทความจากหนังสือพิมพ์	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์, เดือน, วันที่). ชื่อเรื่อง. ชื่อหนังสือพิมพ์, หน้าที่น่ามาอ้างอิง.
ตัวอย่าง	สายใจ ดวงมาลี. (2548, มิถุนายน 7) มาลาเรียลาม 3 จว. ใต้ตอนบน สธ. เร่งคุมเข้มกันเชื้อแพร่หนัก. <i>คม-ชัด-ลึก</i> , 25.
ตัวอย่าง	Di Rado, A. (1995, March 15). Trekking through college: Classes explore modern society using the world of Star Trek. <i>Los Angeles Time</i> , p. A3.

บทความในรายงานการประชุม	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ในชื่อการประชุม, เลขหน้า. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์/ผู้จัด.
ตัวอย่าง	วีรพล วิเศษศิลป์ และชาญชัย ยมดิษฐ์. (2558). การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูมวยไทยอาชีพ. ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 3, 218-223. ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
วิทยานิพนธ์	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์. (ปีพิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. ชื่อปริญญา/ระดับปริญญา/ชื่อสถาบันการศึกษา
ตัวอย่าง	พันทิพา สังข์เจริญ. (2528). วิเคราะห์บทร้อยกรองเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ตัวอย่าง	Darling, C. W. (1976). <i>Giver of Due Regard: the Poetry of Richard Wilbur</i> . Doctorial dissertation, University of Conecticut, Storrs, CT.
พจนานุกรม	
รูปแบบ	ชื่อพจนานุกรม. (ปีที่พิมพ์). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
ตัวอย่าง	พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชัน.
ตัวอย่าง	Shorter Oxford English Dictionary (5 th ed.). (2002). New York: Oxford University Press.
สื่ออิเล็กทรอนิกส์	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง, วันที่ทำการสืบค้น. ชื่อฐานข้อมูล. URL
ตัวอย่าง	สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม. (2545). ประเพณี ใส่กระจาดชาวไทยพวนสอนให้รู้จักแบ่งปัน มีน้ำใจ , สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2548,จาก http://www.m-culture.go.th/culture01/highlight/highlightdetail.php?highlight_id=114&lang=th
ตัวอย่าง	Lynch, T. (1996). DS9 Trials and Tribble-ations Review . Retrieved October 8,1997, from Psi Phi:Bradley’s Science Fiction Club Website: http://www.bradley.edu/psiphi/DS9/ep/503r.html
การสัมภาษณ์	
รูปแบบ	ชื่อ-สกุลผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี/วัน/เดือน). การสัมภาษณ์. ตำแหน่งของผู้ให้สัมภาษณ์ (ถ้ามี), ชื่อหน่วยงานหรือที่อยู่ผู้ให้สัมภาษณ์. สัมภาษณ์.
ตัวอย่าง	ปราชญ์ ฟ้าใส. (2560, 6 กันยายน). ปราชญ์ชาวบ้าน. 95 หมู่ 6 ตำบลจอมบึง อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี. สัมภาษณ์.

11. การส่งต้นฉบับ

- 1) ส่งต้นฉบับบทความ
- 2) กรอกข้อความในแบบนำส่งบทความให้ครบถ้วน
- 3) ส่งเอกสารในข้อ 1 และ 2 ทางออนไลน์ที่ <http://irdmcru.mcru.ac.th/journal>

12. การพิจารณาต้นฉบับ

บรรณาธิการจะพิจารณาต้นฉบับและแจ้งผลการพิจารณาให้ทราบเป็นลายลักษณ์อักษร

13. ติดต่อสอบถาม

1) สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ อาจารย์ทรงเกียรติ อิงคามระธร สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เลขที่ 46 หมู่ 3 ต.จอมบึง อ.จอมบึง จ.ราชบุรี 70150 โทรศัพท์ 032-261790-7 ต่อ 1080 E-mail: researchmcru@gmail.com

2) ดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ ได้ที่เว็บไซต์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง www.irdmcru.mcru.ac.th

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

MUBAN CHOMBUENG RAJABHAT UNIVERSITY RESEARCH JOURNAL (HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม 2562 – ธันวาคม 2562 Vol.7 No.2 July 2019 – December 2019

คณะกรรมการประเมินบทความประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร. มารุต พัฒนา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.อรสา จรูญธรรม	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
รองศาสตราจารย์ ดร.พนอเนือง สุทัศน์ ณ อยุธยา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
รองศาสตราจารย์ ดร.ปณิตา วรรณพิรุณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยฉัตร ล้อมชวการ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วิรัชนิภาวรรณ	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
รองศาสตราจารย์ ดร.โกศล มีคุณ	ข้าราชการเกษียณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ เนียมหอม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มนต์พานทอง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพร ทิมแดง	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำมนต์ เรืองฤทธิ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมยศ วัฒนากมลชัย	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา พยุงสิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาพร โพคัยสุวรรณค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย พงศ์สิทธิกาญจนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณิษ์ สุขเสมอ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
อาจารย์ ดร.บุญเรือง ศรีเหรียญ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ พรหมทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
อาจารย์ ดร.วรางคณา โสมะนันท์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อาจารย์ ดร.สุมาลี พงศ์ติยะไพบูลย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ข้อกำหนดเฉพาะของวารสาร

1. บทความที่ลงตีพิมพ์ทุกเรื่องต้องผ่านการพิจารณาคุณภาพทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำศาสตร์ (Peer review) แบบ Double blinded จำนวน 2 คนต่อ 1 บทความ
2. ข้อความหรือข้อคิดเห็นในวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ฉบับนี้เป็นของผู้เขียนบทความ คณะผู้จัดทำวารสารไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย
3. กองบรรณาธิการวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

■ สถาบันวิจัยและพัฒนา
■ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

■ 46 หมู่ 3 ต.จอมบึง อ.จอมบึง จ.ราชบุรี 70150
โทรศัพท์ 0-3272-0536, 0-3272-0543 ต่อ 1080
Website : <http://www.irdmcru.mcru.ac.th>
Online : <http://irdmcru.mcru.ac.th/journal>